

Азия-Еуропа

Ақпараттық-сараптама журналы
Қаңтар 2016 жыл №01

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАРАТЫН БАСЫЛЫМЫ

KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI N.A.NAZARBAYEV'İN HALKA
SESLENİŞ KONUŞMASI: SOSYAL AÇIDAN DEĞERLENDİRME

YENİ KÜRESEL GERÇEKLER BAĞLAMINDA KAZAKİSTAN'IN YENİ SOSYAL POLİTİKASI

ПОСЛАНИЕ ПРЕЗИДЕНТА
РК Н.А. НАЗАРБАЕВА:
СОЦИАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

**НОВАЯ
СОЦИАЛЬНАЯ
ПОЛИТИКА
КАЗАХСТАНА В
КОНТЕКСТЕ НОВОЙ
ГЛОБАЛЬНОЙ
РЕАЛЬНОСТИ**

ÖZEL RÖPORTAJ АРНАЙЫ СҰХБАТ
PROF. DR. MUSA YILDIZ
AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK
ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI
ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС
ТӨРАФАСЫ

07

**SURIYE'DEKİ ACIMASIZ SAVAŞ
VE TÜRKİYE'NİN DURUŞU**
БЕЗЖАЛОСТНАЯ ВОЙНА В
СИРИИ И ПОЗИЦИЯ ТУРЦИИ
DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK
DR. AIDARBEK AMIRBEK

13

**ISLAMIC FINANCE: CONTRIBUTION
INTO THE NEW SILK ROAD**
ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ:
ВКЛАД В НОВЫЙ ШЕЛКОВЫЙ ПУТЬ

SAMIR TAGHIZADEH

36

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Ocak 2016 Sayı: 01
Қаңтар 2016 жыл №01

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Nevzat Şimşek

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Dr. Aidarbek Amirbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Assemgul Zhumagulova

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Assemgul Zhumagulova
Dr. Azhar Serikkaliyeva
Saule Akhmetkaliyeva
Dinara Taldybayeva
Akбота Akylbayeva
Cengizhan Canaltay

Sekretarya / Хатшылық
Banu Alipbekova

Teknik Redaksiyon / Техникалық редакторлар
Kanat Makhanov
Aidana Arynbeke

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Nevzat Şimşek
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek
Dr. Aidarbek Amirbek
Dr. Farkhod Aminjonov
Dr. Erkin Baydarov
Lidiya Parchomchik

Tasarım / жобалау
Merkez Repro
+90 312 384 78 98 - www.merkezrepro.com

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы
Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Ақпараттық-сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK

Merhabalar,

Avrasya Araştırma Enstitüsü, Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı olarak 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla kurulan Almatı merkezli bir araştırma kurumudur. Amacımız, genelde Avrasya bölgesine, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Dili konuşan Devlet ve Topluluklara ilişkin, ekonomi, finans, enerji, uluslararası ilişkiler, güvenlik, vb. alanlarda disiplinler arası özgün bilimsel araştırmalar yapmak, ilgili projeleri planlamak ve desteklemektir.

Enstitü olarak 2016 yılının Ocak ayından itibaren aylık "Asya-Avrupa: Haber-Yorum" isimli bir dergi çıkarma kararı aldık. İlk sayımız ile sizlerle buluşmaktan büyük bir memnuniyet duymaktayız. Enstitümüz yeni bir kurum olmasına rağmen, Avrasya bölgesini ilgilendiren konularda yapmış olduğu faaliyetlerle, haftalık olarak çıkardığı e-bültenlerle ilgi çeken bir kurum olmayı başarmıştır. Bu sonuç bir ölçüde Avrasya bölgesi ile ilgili yayın yapan kurumların az olması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bu alanda yapılan her bir etkinlik Avrasya bölgesi ile ilgili bilgi birikimine katkı yapacak niteliktedir.

Bu amaçla çıkardığımız dergimizde, makalelere, röportajlara ve çoğunlukla da haber yorumlarına yer vermeyi düşünüyoruz. Dergimizi temelde Türkçe ve Kazakça çıkarmayı planlamakla birlikte, İngilizce ve Rusça haber yorumlarına da yer vermeyi düşünüyoruz.

Bu sayımıza, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanımız sayın Prof. Dr. Musa Yıldız ile yapılan röportajla başlamayı uygun gördük. Makale olarak yayınladığımız Suriye ile ilgili Türkiye'nin argümanları da ilgi çekici bir analiz olacaktır. Ayrıca sayın Nursultan Nazarbayev'in Halka Sesleniş Konuşmasını birkaç sayıda incelemeyi düşünüyoruz. ABD'nin C5+1 formatı da okunmaya değer bir analiz olacaktır. Bu analizlerin dışında çok sayıda haber yorumları bulabileceğiniz dergimiz, bu haliyle özgün bir format oluşturmaktadır.

Haber-yorumlara ağırlık veren özgün tarzıyla dergimizin Avrasya bölgesi ile ilgili bir açığı da kapatacağını ümit ediyor, okuyuculara yararlı olmasını temenni ediyoruz. Gayret bizden, muvaffakiyet Allah'tan.

Şubat sayısında buluşmak dileğiyle...

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

Жаңа жылдың табалдырығын аттап, жаңа журналдың алғашқы санын Сіздерге ұсынып отырмыз. Журналдың шығарушысы – Алматыда орын тепкен Еуразия ғылыми-зерттеу институты. Бұл институт Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің жанынан 2014 жылғы 1-тамыз күні құрылған. Мақсатымыз – Еуразия аймағында, әсіресе, осы аймақта тұрып жатқан түркі тілдес мемлекеттерге байланысты экономика, қаржы, энергия, халықаралық қатынастар, қауіпсіздік сияқты т.б. салаларда пәнаралық арнайы ғылыми зерттеулер жүргізу, сонымен қатар аталмыш салаларға байланысты жобаларды жоспарлау және қолдау көрсету.

Институт 2016 жылғы қаңтар айынан бастап "Азия-Еуропа: Ақпараттық-сараптама" журналын шығару шешімін қабылдады. Алғашқы санымызбен оқырман қауыммен қауышқанымызға қуаныштымыз. Институт жаңадан құрылғанына қарамастан Еуразия аймағына байланысты тақырыптарда өткізген іс-шаралармен, апталық электрондық бюллетеньдермен оқырман қауымның әрдайым назарында болдық. Журналды шығару себептеріміздің бірі – Еуразия аймағына байланысты басылымды шығаратын ұйымдардың аз болуы. Осы салада жүзеге асырылып жатқан әрбір іс-шара Еуразия аймағына қатысты ақпараттың толығына бірден-бір үлес қосатыны анық. Осындай мақсатта шығарылған журналда мақалалар, сұхбаттар және басым көпшілігі сараптамалық жаңалықтар ұсынылады. Журнал, негізінен, қазақ және түрік тілдерінде шығады, сонымен қатар ағылшын және орыс тілдерінде сараптамалық жаңалықтарды да қамтиды.

Журналдың алғашқы санын Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті кеңес төрағасы, профессор Мұса Йылдыз мырзамен сұхбаттан бастағанды жөн көрдік. Журналдың бірнеше санында Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауының сараптамасын беретін боламыз. Сирияға байланысты Түркияның дәлелдері ұсынылған сараптама оқырманның қызығушылығын тудыраы айқын. АҚШ-тың C5+1 форматы тақырыбын қамтыған сараптама көпшіліктің көңілінен шығады деп ойлаймыз. Осындай сараптамадан басқа көптеген ақпараттық-сараптамалық жаңалықтарды да қамту журналдың өзгеше форматы болып табылады. Ақпараттық-сараптамалық жаңалықтарға басымдық берген өзгеше стильдегі журналымызда Еуразия аймағындағы өзекті оқиғалар мен қызықты деректерді тыс қалдырмай, оқырмандарды уақытында хабардар етеміз.

Келесі ақпан айында қайта қауышқанша...

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek.....	01
--	----

TANITIM МАҒЛҰМАТ

Еуразия ғылыми-зерттеу институты Avrasya Araştırma Enstitüsü	04
---	----

RÖPORTAJ СҰХБАТ

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті кеңес төрағасы Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız.....	07
--	----

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

Безжалостная война в Сирии и позиция Турции Suriye'deki Acımasız Savaş ve Türkiye'nin Duruşu Doç. Dr. Nevzat Şimşek, Dr. Aidarbek Amirbek	13
Исламское финансирование: вклад в новый Шелковый путь Islamic finance: Contribution into the New Silk Road Samir Taghizadeh	36
АҚШ-тың Орталық Азия елдерімен қарым-қатынасы: Джон Керридің аймақтағы елдерге жасаған ресми сапары және «C5+1» форматы ABD – Orta Asya Ülkeleri İlişkileri: John Kerry'nin Bölgeyi Ziyareti ve «C5+1» Formatı Doç. Dr. Nevzat Şimşek, Dr. Aidarbek Amirbek	45
Послание Президента РК Н.А. Назарбаева: Социальный аспект Новая Социальная Политика Казахстана в Контексте Новой Глобальной Реальности Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı N.A.Nazarbayev'in Halka Sesleniş Konuşması: Sosyal Açidan Değerlendirme Yeni Küresel Gerçekler Bağlamında Kazakistan'ın Yeni Sosyal Politikası Dr. Erkin Baydarov	64

HABER-YORUM

АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМА

ECONOMIC INSTABILITY IN CENTRAL ASIA.....	73
KAZAKHSTAN-KATAR İLİŞKİLERİ: CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN ÜLKEYİ ZİYARETİ	74
ПРЕЗИДЕНТ РК Н.А. НАЗАРБАЕВ О СОХРАНЕНИИ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА НА 38-Й СЕССИИ ГЕНЕРАЛЬНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ЮНЕСКО В ПАРИЖЕ	78
THE BUDGET OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN FOR 2016 IS APPROVED	80
S-300 MISSILE SYSTEM DEAL: IRAN-RUSSIA AGREEMENT	81
REGIONAL INCOME DISPARITIES IN KAZAKHSTAN.....	83
İRAN'IN ORTA ASYA'YA AÇILAN YENİ PENCERESİ: KUZEY-GÜNEY KORİDORU	85
БҰҰ БАС АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ 70-СЕССИЯСЫ ЖӘНЕ ҚР ПРЕЗИДЕНТІ Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ ҰСЫНЫСЫ	86
INVESTMENT ACCOMPANIED WITH REGIONAL INFLUENCE: TURKMENISTAN AND JAPAN	88
KAZAKHSTAN'S COOPERATION WITH QATAR AND JAPAN IN THE FIELD OF CLEAN ENERGY	89
TÜRKMENİSTAN-ÇİN İLİŞKİLERİ: CUMHURBAŞKANI GURBANGULI BERDIMUHAMEDOV'UN ÜLKEYİ ZİYARETİ	90
THE DIFFICULTIES OF THE ENERGY IMPORTER COUNTRIES IN CAUCASUS AND CENTRAL ASIA.....	91
О РОССИЙСКО-ТУРЕЦКОМ КРИЗИСЕ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ АСПЕКТ	93
UZBEKISTAN ADOPTED A PROGRAM ON HYDRO-POWER SECTOR DEVELOPMENT	96
RUSSIA AND KAZAKHSTAN SIGNED A PROTOCOL ON CASPIAN SEA.....	97
SUMMARY OF THE RECENT REPORT OF THE INTERNATIONAL GRAIN COUNCIL.....	99
TERÖRE KARŞI ARTAN İŞBİRLİĞİNE FARKLI BİR BAKIŞ	100
KAZAKHSTAN DIŞ POLİTİKASINDA DENGİ ARAYIŞI	101
FUNDS FOR THE FIRST PHASE OF THE CLIMATE ADAPTATION AND MITIGATION PROGRAM FOR ARAL SEA BASIN	102
ECONOMIC PERFORMANCE OF TURKMENISTAN IN 2015	103
САММИТ АЗИАТСКО-ТИХООКЕАНСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА - 2015 В МАНИЛЕ	104
İRAN EYES EXPORTING NATURAL GAS TO CHINA	108
EURASIAN ECONOMIC UNION DEVELOPMENT: FREE TRADE AGREEMENT ISSUE	109
THE EBRD DECREASES ITS FORECAST OF KAZAKHSTAN GDP GROWTH FOR 2015 FROM 1.5% TO 1.2%	110
UÇAK KRİZİNİN EKONOMİK VE POLİTİK YANKILARI.....	111
ENVIRONMENTAL SITUATION AT THE BAIKONUR COSMODROME.....	113
FINANCIAL CRISIS IN CHINA.....	114
NEW OPPORTUNITIES FOR THE TRANS-CASPIAN INTERNATIONAL TRANSPORT ROUTE	115
COUNCIL OF THE HEADS OF THE COUNTRIES OF THE CIS	117
KARAYOLLARI ENTEGRASYONU: AKTAU-BEYNEU YOLU.....	118
AZERBAIJANI-RUSSIAN GAS DILEMMA	119
JAPONYA BAŞBAKANI SHINZO ABE'NİN ORTA ASYA TURU.....	120
AFGANİSTAN VE ORTA ASYA: GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUN BÖLGESEL GÜVENLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	121
TÜRKMENİSTAN HEYETİNİN ABD ZİYARETİ ÜZERİNE.....	123

ETKİNLİKLER

İC-ШАРАЛАР

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Алматы қаласындағы Еуразия ғылыми-зерттеу институты 2014 жылғы 1-тамызда Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің жанынан құрылған. Институттың мақсаты – Байкалдан Балқанға дейінгі ұлан-ғайыр алқапты мекендеген Еуразия халықтарының, оның ішінде түркі жұрағатының тіліне, дініне, мәдениетіне, өнеріне, тарихына, білімі мен ғылымына, дүниетанымына, экономикасына және қаржы, энергетика, халықаралық қатынастар, қауіпсіздік, транспорт,

Avrasya Araştırma Enstitüsü, Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı olarak 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla kurulan Almatı merkezli bir araştırma kurumudur. Amaç, genelde Balkanlardan Moğolistan'a kadar uzanan bir alanı kapsayan Avrasya bölgesinin, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Dili konuşan Devlet ve Topluluklara ilişkin, ekonomi, finans, enerji, uluslararası ilişkiler, güvenlik, ulaşım, teknoloji, eğitim, kültür, sanat, dil, din, felsefe, sosyoloji, siyaset, tarih, arkeoloji ve çevre konularında disiplinler

технология, философия, әлеуметтану, саясаттану, археология, экология салаларындағы өзекті мәселелеріне қатысты ғылыми зерттеулер жүргізу, деректер жинақтау, аталмыш салаларда ғылыми жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруға қолдау көрсету, сондай-ақ осы өңірдің тарихи және мәдени жәдігерлерін қорғауға, бейбітшілігі мен ынтымақтастығын нығайтуға үлес қосу, маңызды стратегиялық ұсыныстар арқылы саяси және іскерлік ортадағы ықпалдастықты жандандыру.

Міндеті

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының негізгі міндеті – жалпы Еуразия аймағына, оның ішінде түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты тың зерттеулер жүргізу және стратегиялық ұсыныстар әзірлеу.

ЕУАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ

Еуразия халықтарының, оның ішінде түркі жұрағатының тіліне, дініне, мәдениетіне, өнеріне, тарихына, білімі мен ғылымына, дүниетанымына, экономикасына және қаржы, энергетика, халықаралық қатынастар, қауіпсіздік, технология, әлеуметтану, саясаттану, археология, экология салаларындағы өзекті мәселелеріне қатысты ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруға қолдау көрсету;

Түркі жұрағатының ортақ мүдделері мен аймақтағы бейбітшілікті сақтауға, ынтымақтастығын нығайтуға бағытталған маңызды стратегиялық ұсыныстар мен жобаларды дайындау және осы бағытта ғылыми мәліметтер дайындау;

Әлемде осы бағытта жұмыс жасайтын басқа да орталықтармен ортақ жобалар жасау және іс-шаралар өткізу;

Түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтар мүше болған басқа да аймақтық және халықаралық

арасы өзгүн билмсел араштрмалар yapmak ve veriler üretmek, bu alandaki projeleri hazırlamak, desteklemek, bölgenin tarihî ve kültürel mirasının korunmasına, bölgesel barışın ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak, stratejik önerilerle politika ve iş çevrelerine katkı sağlamaktır.

Misyon

Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün misyonu; genelde Avrasya Bölgesi'ne, özelde bu bölgede yoğun olarak yaşayan Türk Dili konuşan Devlet ve Topluluklara ilişkin yenilikçi araştırmalar yürütmek ve stratejik öneriler geliştirmektir.

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN GÖREVLERİ

Enstitünün görevleri şunlardır:

Avrasya bölgesi ve Türk dili konuşan Devlet ve Toplulukların, tarih, arkeoloji, din, felsefe, sosyoloji, dil, kültür, sanat, ekonomi, ulaşım, teknoloji, siyaset ve uluslararası ilişkileri üzerinde disiplinler arası bilimsel araştırmalar yapmak, bu alandaki projeleri hazırlamak ve desteklemek,

Türk Dili konuşan Devlet ve Toplulukların ortak hedefleri ve bölgesel barışın korunması ve işbirliğinin geliştirilmesine dönük stratejiler geliştirmek, bu amaçla bilimsel veriler üretmek,

Dünyadaki benzer çalışmalar yapan araştırma kurumlarıyla ortak projeler ve faaliyetler gerçekleştirmek,

Türk Dili konuşan Devlet ve Toplulukların üye olduğu bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde projeler hazırlamak,

Çalışma alanına giren konularda yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile araştırmacılara burs desteğinde bulunmak,

орталықтармен ынтымақтаса отырып, жобалар дайындау;

Осы бағыттағы магистрант, докторант және ізденушілерге шәкіртақы тағайындауда қолдау көрсету;

Курстар ұйымдастыру;

Мақала, кітап және журналдар жариялау, деректі фильмдер, сандық ақпарат дайындау;

Институт тарапынан немесе институттың қолдауымен атқарылған іс-шараларды халыққа танытуға ықпал жасау;

Республикалық, халықаралық деңгейде ғылыми семинарлар мен білім беру бағдарламаларын ұйымдастыру;

Осы бағыттағы жұмыстарға сыйақылар тағайындау.

ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ САЛАЛАРЫ

Институт жұмыстарын төмендегі салалар бойынша жүргізуде. Осы салаларда арнайы жұмыс тобы құрылды және осы топтарда бір іс үйлестірушіге бағынатын ғылыми қызметкерлер жұмыс істейді.

Экономика, қаржы және энергетика саласы бойынша ғылыми-зерттеу тобы

Экономика, қаржы, энергетика, экология және технология салаларында ғылыми зерттеу жұмыстарын жасайды, жобалар дайындайды.

Саясат, сыртқы саясат және қауіпсіздік саласы бойынша ғылыми-зерттеу тобы

Саясат, сыртқы саясат, қауіпсіздік, транспорт және аймақтағы мемлекеттер мен басқа да мемлекетаралық байланыстар бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жасайды және жобалар дайындайды.

Әлеуметтік және мәдени сала бойынша ғылыми-зерттеу тобы

Тіл, дін, философия, тарих, өнер, әлеуметтану саласы бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жасайды және жобалар дайындайды.

Курстар düzenlemek,

Rapor, bülten, dergi ve kitap yayınları yapmak, belgesel film, dijital veriler hazırlamak,

Enstitü tarafından ya da Enstitü desteğinde yapılan çalışmaların kamuoyuna tanıtılmasını sağlamak,

Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılar, eğitim programları düzenlemek,

Çalışma alanına giren konularda ödüller vermek.

ARAŞTIRMA ALANLARI

Enstitü faaliyetlerini aşağıdaki araştırma alanları üzerinde yürütmektedir. Bu alanlarla ilgili bir çalışma grubu oluşturuldu ve bu birimlerde bir koordinatöre bağlı araştırmacılar bulunmaktadır.

Ekonomi, Finans ve Enerji Araştırmaları Çalışma Grubu

Ekonomi, finans, enerji, çevre ve teknoloji konularında disiplinler arası bilimsel araştırmalar yapar, bu alandaki projeler planlar.

Siyaset, Dış Politika ve Güvenlik Araştırmaları Çalışma Grubu

Siyaset, dış politika, güvenlik, ulaşım ve bölge ülkeleri ile diğer ülkelerarası ilişkiler konularında disiplinler arası bilimsel araştırmalar yapar, bu alandaki projeler planlar.

Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Çalışma Grubu

Dil, din, felsefe, tarih, kültür, sanat, sosyoloji konularında disiplinler arası bilimsel araştırmalar yapar, bu alandaki projeler planlar.

ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ

PROF. DR. MUSA YILDIZ
HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI
TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ
MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI

АРНАЙЫ СҰХБАТ

**БАУЫРЛАС ҚОС МЕМЛЕКЕТТІҢ БІЛІМ
МЕН МӘДЕНИЕТ КӨПІРІНЕ АЙНАЛҒАН
БІЛІМ ОРДАСЫ**

Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті Кеңес төрағасы, профессор, доктор Мұса Йылдыз мырзамен білім ордасы жайлы сұхбаттасу сәті түсті. Түркия Республикасының Президенті Реджеп Тайип Ердоған 2015 жылғы 9 мамыр күні Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті Кеңес төрағасы қызметіне Өкілетті Кеңес мүшесі және Гази университетінің оқытушысы, профессор, доктор Мұса Йылдызды тағайындады.

ÖZEL RÖPORTAJ

**İKİ KARDEŞ ÜLKENİN EĞİTİM VE KÜLTÜR
KÖPRÜSÜ OLAN ÜNİVERSİTE**

Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan 9 Mayıs 2015 tarihinde Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin Mütevelli Heyet Başkanı görevine Mütevelli Heyet Üyesi ve Gazi Üniversitesinin öğretim üyesi, profesör, doktor Sayın Musa Yıldız'ı atamıştır. Yesevi Üniversitesinin Mütevelli Heyet Başkanı, profesör, doktor Sayın Musa Yıldız Bey ile üniversite ile ilgili konuştuk.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin 1992 kuruluş yılından bu yana kadar Kazakistan ve Türkiye'de eğitim alanında birçok gelişmeler oldu.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің құрылу тарихы 1992 жылдан бастау алады. Осы жылдан бастап Қазақстан мен Түркия Республикаларының білім мен ғылым салалары көптеген өзгерістерден өтті. Университеттің құрылу тарихына шолудан бастасақ сұхбатымызды...

Ең алдымен, Еуразия ғылыми-зерттеу институтын «Азия-Еуропа: Ақпараттық-сараптама» журналының алғашқы санымен құттықтай отырып, университет оқытушылары мен студенттеріне де пайдалы әдебиет болатынына кәміл сенемін.

Түркістан мемлекеттік университеті Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев тарапынан 1991 жылғы 6 маусым күні құрылды. Қазақстан 1991 жылғы 16 желтоқсанда тәуелсіздігін жариялаған соң, қысқа уақыт аралығынан кейін 1992 жылғы 31 қазанда Қазақстан мен Түркия Республикаларының арасындағы халықаралық келісімшарт негізінде университет Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті атын иемденді. Аталмыш университет Түркия мен Түркі әлемінің дербес дәрежеге ие алғашқы ортақ мемлекеттік университет болып табылады. Университет Түркия Республикасының мемлекет шекарасынан тыс алғашқы жоғары білім беретін ошақ болғандықтан маңызды міндетті атқаруда. Осы тәжірибе негізінде кейін Қырғызстан Республикасында Түркия-Қырғызстан Манас университеті құрылды.

Ахмет Ясауи университетін қос мемлекет арасында білім саласындағы ынтымақтастықтың белгісі ретінде алуға болады. Ахмет

**АХМЕТ ЯСАУИ
УНИВЕРСИТЕТІ
«БІЛІМ МЕН
МӘДЕНИЕТ
КӨПІРІ» МІНДЕТІН
АРҚАЛАЙ ОТЫРЫП,
ТҮРІК ПЕН ҚАЗАҚ
ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ
ӘРДАЙЫМ РУХАНИ
БІРЛІГІ ІШІНДЕ
БОЛҒАНЫН
КӨРСЕТЕДІ.**

**АХМЕТ YESEVİ
ÜNİVERSİTESİ,
“EĞİTİM VE
KÜLTÜR KÖPRÜSÜ”
MİSYONUNU
ÜSTLENEREK;
TÜRK VE KAZAK
HALKLARININ HER
ZAMAN BÜYÜK
BİR GÖNÜL BİRLİĞİ
İÇİNDE OLDUĞUNU
GÖSTERMEKTEDİR.**

Üniversitenin tarihi sürecinden başlasak röportajımıza.

Öncelikle; Avrasya Araştırma Enstitüsü tarafından hazırlanan ve ilk sayısını çıkarmış olduğunuz Avrasya (Haber-Yorum) Dergisinin üniversitemize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından 6 Haziran 1991'de Türkistan Devlet Üniversitesi olarak kuruldu. Kazakistan'ın 16 Aralık 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmesinden kısa bir süre sonra 31 Ekim 1992 tarihinde de Türkiye ile Kazakistan arasında imzalanan uluslararası anlaşma ile Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi adını aldı. Üniversite Türkiye'nin ve Türk Dünyasının özerk statüye sahip ilk ortak devlet üniversitesi olma özelliğini taşımaktadır. Üniversite, Türkiye Cumhuriyetinin ilk sınır ötesi yükseköğretim tecrübesi olması nedeniyle bu anlamda önemli bir misyon üstlenmiştir. Bu tecrübeden hareketle daha sonra Kırgızistan'da Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi kurulmuştur.

Ahmet Yesevi Üniversitesi iki ülke arasındaki eğitim iş birliğine verilen önemin en somut örneğini yansıtmaktadır. Ahmet Yesevi Üniversitesi, “eğitim ve kültür köprüsü” misyonunu üstlenerek; Türk ve Kazak halklarının her zaman büyük bir gönül birliği içinde olduğunu göstermektedir.

Üniversitenin 22 yıllık bir geçmişi olduğu için, sürekli bir ilerleme kaydedilmiş ve iki ülke tarafından destek görmüştür. Göreve atanmamızın ardından kaliteli bir yaşam ve eğitim ortamı sağlanması için üniversite yerleşkesinin genel

Ясауи университеті «білім мен мәдениет көпірі» міндетін арқалай отырып, түрік пен қазақ халықтарының әрдайым рухына бірлігі ішінде болғанын көрсетеді.

Университеттің 20 жылдық тарихы бар, әрдайым даму үстіндегі және екі мемлекет тарапынан қолдау көрген білім ошағы. Қызметке тағайындалған соң жайлы тұру шартында білім ортасын қалыптастыру үшін университет қалашығының жалпы сәулет жобасында орын алған ғимараттардың құрылысын аяқтауға қажетті жұмыстардың атқарылуы жылдамдатылды. Қазір негізгі құрылыс жұмыстары бітуге жақын, технологиялық қамсыздандыру мен қазіргі заманға сай негізгі инфрақұрылымымен Қазақстанның ең мықты университеттерінің қатарына еніп отыр. Білім және ғылымға байланысты іс-шаралары, зерттеу жағынан халықаралық деңгейде үлгі боларлық білім ошағы болу жолында ілгері қадамдар жасалынып келеді.

Университеттің Түркі әлемінің ең маңызды ошағының бірі Түркістан қаласында орналасуының өзі оқытушылар мен студенттердің қызығушылығын оятатыны ақиқат. Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің Түркі әлемінде жоғары мәртебеге ие екені бәрімізге мәлім. Сонымен қатар ғұламаның атында болуы да университеттің беделін арттырып отыр. Осы жайлы пікіріңізді алсақ...

Қожа Ахмет Ясауи – түркі халықтарының өмірінде ғасырлар бойы жалғасқан түркі халықтарының сопылық дәстүрінің құрушысы, Арыстан бабтың тәлімін алған, “Диуани хикмет” (“Даналық кітабы”) жинағы арқылы халықтың өзіне деген құрметін арттырған, түркі тілінде жазған хикметтерімен тіліміздің дамуы мен баюына зор үлес қосқан, «Түркістан пірі», Ұлы қамқоршы, ғұлама, ақын...

Университеттің Қожа Ахмет Ясауи атында болуы тегін емес. Университеттің Түркістанда құрылуы түсінігі түркі тілдес халықтарды ұқсас діни сенім негізінде біріктіретін, осы рухани байлықты Азияның, Африканың және Еуропаның тереңдеріне

мимари проjesinde yer alan bina ve tesislerin inşasının tamamlanması için gerekli çalışmaların yürütülmesi faaliyetlerine hız verilmiştir. Şuanda altyapı çalışmaları tamamlanma aşamasına gelmiş, teknolojik donanımı ve modern fiziki alt yapısıyla Kazakistan’ın en iyi üniversiteleri arasında yer almaktadır. Eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri açısından uluslararası saygınlıkta, örnek bir kurum olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Üniversitenin Türk Dünyasının önemli noktasından biri Türkistan şehrinde bulunması bile öğretim üyeleri ve öğrencilerin ilgisini çekeceği bellidir. Hoca Ahmet Yesevi türbesinin tüm Türk Dünyasındaki yeri büyüktür. Ayrıca üniversitenin Hoca Ahmet Yesevi adını taşıması da üniversitenin imajını arttırmaktadır. Bununla ilgili fikrinizi alsam...

Ahmet Yesevi, Türklerin manevî hayatına asırlarca hükmeden, Türk halkı sufîlik geleneğinin kurucusu; Arslan Baba’dan teslim aldığı emaneti, insanlara “Hikmet”leri aracılığı ile damla damla özümseten; kutsal emaneti Horasan Erenleriyle dünyanın dört bucağına ulaştıran; Türk diliyle yazdığı hikmetleriyle dilimizin gelişmesi ve zenginleşmesine büyük katkısı olan, “Pîr-i Türkistan”, Büyük Velî, öncü şair...

Üniversitenin adının Ahmet Yesevi olarak tercihi sebepsiz değildir. Adını taşıdığımız Üniversitenin Türkistan’da kurulması düşüncesi ise Türk topluluklarını aynı inanç temelinde buluşturan; bu manevi zenginliği Asya’nın, Afrika’nın ve Avrupa’nın derinliklerine kadar taşıyan iradenin pişirilip-yoğrulduğu tarihi kültür merkezi ve başkent olması tercih sebebi olmuştur. Türkistan, çağlar açıp çağlar kapatın gelişmelerin temellerinin atıldığı, tarihi bir ilim, irfan, kültür merkezidir. Tarihte “Türk Rönesansı” diye ifade edilen medeniyet hamlesinin harcı, Türkistan topraklarında karılmıştır. *Ahmed Yesevi’nin ve onun felsefesini yansıtacak bir bilim ocağının kurulması fikri oldukça isabetli bir karar olmuştur. Ahmet Yesevi’nin doğduğu ve yaşadığı şehir olan Türkistan’da*

дейін жеткізген ерік сұрыпталып, тарихи-мәдени орталық пен астана болғандықтан таңдалды. Түркістан тарихи ғылым, білім мен мәдениет орталығы болып табылады. Тарихта «Түрік ренессансы» деп аталған өркениет Түркістан топырақтарында араласып кетті. Ахмет Ясауидің және оның философиясын жаңғыртатын бір білім ошағының құрылу қажеттілігі пікірі қисынды бір шешім болған. Ахмет Ясауидің туған және өмір сүрген қаласы Түркістанда құрылуы осы рухани байлықты байыта түсті. Түркістанның Түркі әлемінің рухани астанасы екені баршамызға мәлім. Қожа Ахмет Ясауидің шәкірттері дүние жүзінің көптеген аймағына таралған және Ахмет Ясауидің уағыздарын таратқан. Альперен дәстүрінің ошағы Түркістан қаласы болған. Осы философия жалғасын табу үшін университетке Ахмет Ясауидің атын беру дұрыс деп танылған.

Қожа Ахмет Ясаут атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Қазақстан мен Түркия Республикаларының мәдениет пен білім саласында достық көпірін қалыптастырды. Бауырлас елдердің жастарына білім берумен қатар достықты нығайту мақсатында мәдени және қоғамдық іс-шаралар ұйымдастырылуда. 2015 жылмен қоштастық. Қазақстан үшін өткен жылдың мәні зор болды. 2015 жыл айтулы даталарға толы болды, атап айтқанда, Қазақ хандығының 550 жылдығы, Қазақстан халқы Ассамблеясы мен ҚР Конституциясының 20 жылдығы, Ұлы Жеңістің 70 жылдығы. Университетте тарихи мәні бар аталмыш даталарға байланысты қандай ауқымды іс-шаралар өткізілді?

2016 ЖЫЛ ЮНЕСКО ТАРАПЫНАН ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ ЖЫЛЫ БОЛЫП ЖАРИЯЛАНДЫ.

2016 YILI BİLDİĞİNİZ GİBİ UNESCO TARAFINDAN HOCA AHMET YESEVİ YILI OLARAK İLAN EDİLDİ.

kurulması ise bu manevi zenginliği artırmıştır. Bildiğiniz gibi Türkistan Türk Dünyasının ruhani başkentidir. Hoca Ahmet Yesevi'nin alperenleri dünyanın birçok bölgesine dağılmış ve Ahmet Yesevi'nin öğretilerini yaymışlardır. Alperen geleneğinin ocağı Türkistan olmuştur. İşte bu felsefenin devam etmesi düşünüülerek Üniversiteye Ahmet Yesevi adının verilmesi bu nedenle isabetli olmuştur.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Kazakistan ve Türkiye Cumhuriyetlerinin kültür ve eğitim alanında dostluk köprüsünü oluşturmaktadır. Kardeş ülkelerin gençlerini eğitmekle beraber dostluğu pekiştirmek amacı ile kültürel ve sosyal faaliyetler de düzenlenmektedir. 2015 yılı da geçti. Kazakistan için bu yılın önemi büyüktür. 2015 yılı önemli günler ile dolu idi: Kazak Hanlığı'nın Kuruluşunun 550. Yıldönümü, Kazakistan Halkları Asamblesi'nin ve Kazakistan Cumhuriyeti Anayasa'sının 20. Yıldönümü, Büyük Zaferin 70.Yıldönümü. Üniversitede tarihi açıdan önemli bu günlerde ne gibi büyük faaliyetler organize edildi?

Konuşmamın başında da belirttiğim gibi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, "eğitim ve kültür köprüsü" misyonunu üstlenmiştir. Bu anlamda dost ve kardeş ülke Kazakistan ile ilişkilerimiz her yıl artarak devam etmektedir. Kuruluşundan bu yana büyük atılımlar yaparak Türk Dünyası'nın eğitim ve kültür alanında parlayan bir yıldızı konumundaki üniversitemizde, geçen 23 yıllık süreçte yapılanların üstüne koyarak ilerlemeyi hedefliyoruz. Bu kardeşliği pekiştirme adına da Mütevelli Heyet Başkanlığı olarak 14 Aralık 2015 tarihinde "Bağımsızlığının 24.

Сұхбаттың басында айтқанымдай, Қожа Ахмет Ясауи университеті «білім және мәдениет көпірі» міндетін атқаруда. Яғни дос және бауырлас мемлекет Қазақстанмен байланысымыз әр жыл сайын күшейе түсіп, одан әрі жалғасын табуда. Құрылғаннан бастап осы күнге дейін үлкен қадамдар жасалды. Түркі әлемінің білім мен мәдениет саласында ойып алған орны бар университетімізде өткен 23 жылдық кезеңде жасалған жұмыстармен қатар келешекте де жұмыстар атқара отырып, алға жылжуды мақсат етіп отырмыз. Аталмыш достықты күшейту мақсатында Өкілетті Кеңес Басшылығы 2015 жылғы 14-желтоқсанда «Тәуелсіздіктің 24-жылында Қазақстан» тақырыбында конференцияны Анкара қаласындағы Қазақстан Республикасының Елшілігімен бірлесе отырып, ұйымдастырды.

2016 жыл ЮНЕСКО тарапынан Қожа Ахмет Ясауи жылы болып жарияланды. Осыған байланысты Түркияда және Қазақстанда көптеген іс-шараларды қолға аламыз. Түркі тілдес мемлекеттерге бағытталған 2016 жылы Анкарада «Тәуелсіздіктің 25-жылында түркі тілдес мемлекеттер» және «Қожа Ахмет Ясауи» тақырыбында халықаралық симпозиумдерді ұйымдастырамыз.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық түрік-қазақ университетінің Қазақстанның басқа университеттерінен қандай айырмашылықтары бар?

Ахмет Ясауи университетінің Қазақстандағы өзге жоғары оқу орындарынан ең үлкен айырмашылығы – түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастықтары студенттеріне бір шаңырақ астында білім беру міндетін өзіне жүктеп алуы. Ахмет

ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ БІЛІМ МЕН МӘДЕНИЕТ САЛАСЫНДА ОЙЫП АЛҒАН ОРНЫ БАР УНИВЕРСИТЕТІМІЗДЕ ӨТКЕН 23 ЖЫЛДЫҚ КЕЗЕҢДЕ ЖАСАЛҒАН ЖҰМЫСТАРМЕН ҚАТАР КЕЛЕШЕКТЕ ДЕ ЖҰМЫСТАР АТҚАРА ОТЫРЫП, АЛҒА ЖЫЛЖУДЫ МАҚСАТ ЕТІП ОТЫРМЫЗ.

KURULUŞUNDAN BU YANA BÜYÜK ATILIMLAR YAPARAK TÜRK DÜNYASI'NIN EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA PARLAYAN BİR YILDIZI KONUMUNDAKİ ÜNİVERSİTEMİZDE, GEÇEN 23 YILLIK SÜREÇTE YAPILANLARIN ÜSTÜNE KOYARAK İLERLEMİYİ HEDEFLİYORUZ.

Yılında Kazakistan" konulu bir paneli, Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ile birlikte düzenledik. 2016 yılı bildiğiniz gibi UNESCO tarafından Hoca Ahmet Yesevi Yılı olarak ilan edildi. Bu kapsamda hem Türkiye'de hem de Kazakistan'da birçok faaliyet yürüteceğiz. Türk Cumhuriyetlerine yönelik 2016 yılında Ankara'da "Bağımsızlıklarının 25. Yılında Türk Cumhuriyetleri" ve "Hoca Ahmed Yesevi" başlıklı uluslararası sempozyumlar düzenleyeceğiz.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin Kazakistan'ın diğer uluslararası üniversitelerden ne gibi farkları vardır?

Ahmet Yesevi Üniversitesinin Kazakistan'daki diğer üniversitelerden en büyük farkı Türk Dili konuşan Devlet ve Topluluklara mensup öğrencileri, bir çatı altında eğitime misyonunu üstlenmesidir. Ahmet Yesevi Üniversitesinin kuruluşunun ardından, başka ülkeler tarafından da Kazakistan'da üniversiteler kuruldu. Üniversitemiz, bu kurumlarla rekabet hâlinde yoluna devam etmektedir. Kazakistan'da bunun başka bir örneği yok. İşte biz bu farklılığımızı ve zenginliğimizi göz önüne aldığımızda, öğrenci çeşitliliğine bakıldığında, gerçek bir uluslararası üniversite statüsünü taşıdığımızı inanıyorum.

Mütevelli Heyet Başkanı olduğunuz üniversitenizde uluslararası öğrencilerin sayısı ne durumda?

Üniversitemizde 2015-2016 öğretim yılı itibariyle Kazakistan dışından gelen öğrenci sayısı yaklaşık 1.250'dir. 21 Ülke ve 33 farklı Türk ve akraba topluluğundan bir araya gelen öğrenciler, Kazakistan'ın en

Ясауи университеті құрылғаннан кейін басқа мемлекеттер тарапынан да Қазақстанда университеттер құрылды. Білім ошағымыз біз сияқты өзге жоғары оқу орындарымен бәсекелесе отырып, өзінің білім беру жолын жалғастыруда. Қазақстанда бізге ұқсас үлгіде білім ошағы жоқ. Біз осы ерекшелігімізбен көптеген ұлттарды, әсіресе түркі әлемін біріктіретін қасиетімізді ескере отырып, шынымен де халықаралық университет атағына лайықты білім ошағы деп сеніммен айта аламын.

Өкілетті Кеңес Басшысы қызметін атқарып жатқан Сіздің университетіңізде халықаралық студенттердің саны қанша?

Университетімізде 2015 – 2016 оқу жылынан бастап Қазақстаннан тыс жерлерден келген студенттердің саны шамамен 1 250-ді құрады. 21 мемлекет пен 33 әртүрлі түркі тілдес мемлекеттерден келген студенттер Қазақстанның мықты университеттерінің қатарына жататын Ахмет Ясауи университетінде білім алуға.

Университетте 2016 – 2017 оқу жылы немен ерекшеленеді? Білім саласына қатысты жаңа қадамдар күтілуде ме?

Біз ұсынып отырған білім жүйесі еңбектегі тәжірибемен ұштастырыла әзірленген. Білімде ақпарат пен ақпараттық технологиялар белсенді түрде қолданылуы және кең таралуы үшін қажетті салаларда әртүрлі жұмыстар жүргізіледі. Білім беруде технологияға сүйенген оқыту тәсілдері белсенді түрде қолданыла бастайды. Қыркүйек айында Астана қаласында өткен Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесінің Түркі Дүниесі көшбасшыларының саммитінде Қазақстан

ҚЫРКҮЙЕК АЙЫНДА АСТАНА ҚАЛАСЫНДА ӨТКЕН ТҮРКІТІЛДЕС МЕМ-ЛЕ-КЕТТЕРДІҢ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ КЕҢЕСІНІҢ ТҮРКІ ДҮНИЕСІ КӨШБАСШЫЛАРЫНЫҢ САММИТІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫҢ УНИВЕРСИТЕТІМІЗДІҢ ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ ОРТАҚ УНИВЕРСИТЕТІ БОЛУЫ КЕРЕК ДЕГЕН ҰСЫНЫСЫ ӨТЕ МАҢЫЗДЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

EYLÜL AYINDA ASTANA'DA YAPILAN TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER İŞBİRLİĞİ KONSEYİ V. LİDERLER ZİRVESİNDE KAZAKİSTAN CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN ÜNİVERSİTEMİZİ TÜRK DÜNYASININ ORTAK ÜNİVERSİTESİ OLMASI TEKLİFİ SON DERECE ÖNEMLİDİR.

iyi üniversiteleri arasında yer alan Ahmet Yesevi Üniversitesinde eğitim almaktadırlar.

Üniversitede 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yeni beklentiler var mı? Bu beklentileri öğrenebilir miyiz? Eğitim alanında yeni adımlar atılacak mı?

Tabiki, sunulan eğitimi iş dünyasındaki uygulamalar ile bütünleştirerek, bilgi ve bilişim teknolojilerinin eğitimde etkin olarak kullanılması ve yaygınlaştırılması için, ihtiyaç duyulan alanlarda çeşitli çalışmalar yürütülecektir. Eğitim-öğretimde teknoloji tabanlı öğrenme imkânları etkin olarak kullanılmaya başlanacaktır. Eylül ayında Astana'da yapılan Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi V. Liderler Zirvesinde Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in üniversitemizi **Türk Dünyasının ortak üniversitesi** olması teklifi son derece önemlidir. Biz de yönetim olarak bu misyona yakışır şekilde önemli adımlar atmayı planlıyoruz.

Güzel sohbetiniz için çok teşekkür ederim.

Avrasya Araştırmaları Enstitüsü'nün basın danışmanı
Assemgul ZHUMAGULOVA

Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Университетіміздің Түркі Әлемінің ортақ университеті болуы керек деген ұсынысы өте маңызды болып табылады. Біз де басшылық ретінде бұл міндетке жарасымды түрде маңызды қадамдар жасауды жоспарлаудамыз.

Сұхбатыңызға рахмет!
Сұхбаттасқан
Еуразия ғылыми-зерттеу институтының
баспасөз хатшысы Әсемгүл
ЖҰМАҒҰЛОВА

БЕЗЖАЛОСТНАЯ ВОЙНА В СИРИИ И ПОЗИЦИЯ ТУРЦИИ

DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK
DR. AIDARBEK AMIRBEK

SURİYE'DEKİ ACIMASIZ SAVAŞ
VE TÜRKİYE'NİN DURUŞU

Введение

Абсолютно ясно, что терроризм — это сложная проблема, которую нельзя решить каким-то одним действием. Однако в основе недавнего усиления террористической угрозы непосредственно лежат война в Сирии и слабая политика Ирака. С момента начала конфликта с 2011 года погибло более 360 000 сирийцев и несколько сотен тысяч были ранены. Более четырех миллионов человек стали беженцами и это самый большой поток беженцев, возникший со времен окончания второй мировой войны. Более семи миллионов человек были вынуждены переселиться в другие регионы страны. Большая часть Сирии разрушена. Военные преступления, включая использование химического оружия, остаются безнаказанными.

Гiriş

Terörün birçok nedeninin olduğu ve bu nedenle tek bir sebeple açıklanamayacağı açıktır. Ancak Suriye'deki savaş ve Irak'taki güvenlik problemleri, son dönemde terör faaliyetlerinde yaşanan artışın en önemli nedenleri arasında sayılabilir. Nitekim, Suriye'de 2011 yılının başlarından itibaren ortaya çıkan çatışmalarda 360.000'den fazla Suriyeli hayatını kaybetmiş ve yüzbinlercesi yaralanmıştır. 4 milyonun üzerinde Suriyeli ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır ki bu durum, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük mülteci krizidir. Ayrıca 7 milyon Suriyeli bulundukları bölgelerden ülke içindeki başka bölgelere göç etmek zorunda bırakılmıştır. Ayrıca Suriye'nin büyük bir kısmı da yerle bir olmuştur denilebilir. Bunun yanında kimyasal silah kullanılması

Красная черта была пройдена. Возникла кровавая террористическая организация «Исламское государство Ирака и Леванта».

Кроме ИГИЛ, ключевыми участниками сирийской войны являются, режим сирийского президента Башара Асада, умеренная сирийская оппозиция и партия «Демократический союз» (ПДС). Они так же представляют четыре основные военно-политические силы, которые определяют реалии геополитической ситуации на Восточном Среднеземноморье и Ближнем Востоке.

ИГИЛ, сконцентрированное в Иракском городе Мосул и в сирийском городе Ракка, является главной террористической силой с военной и идеологической основой, выходящей за рамки Леванта. С самого начала оно служило хорошим поводом любому участнику конфликта для оправдания своей политики в этом регионе. ИГИЛ убило больше мусульман, чем это сделали немусульмане и уничтожило больше исламских городов чем где-либо еще. ИГИЛ не имеет никакой легитимности в глазах подавляющего большинства мусульман всего мира. Так как ИГИЛ не ограничится Ираком и Сирией, оно может распространиться в других частях Ближнего Востока и Северной Африки. Несколько экстремистских группировок Египта, Ливии, Нигерии, Туниса и ряда других стран уже объявили о союзничестве с ИГИЛ. Эту опасную тенденцию нужно пресечь.

Режим Асада по большому счету потерял контроль над ситуацией и боеспособность. От полного падения его удерживает

КРОМЕ ИГИЛ, КЛЮЧЕВЫМИ УЧАСТНИКАМИ СИРИЙСКОЙ ВОЙНЫ ЯВЛЯЮТСЯ, РЕЖИМ СИРИЙСКОГО ПРЕЗИДЕНТА БАШАРА АСАДА, УМЕРЕННАЯ СИРИЙСКАЯ ОППОЗИЦИЯ И ПАРТИЯ «ДЕМОКРАТИЧЕСКИЙ СОЮЗ» (ПДС). ОНИ ТАК ЖЕ ПРЕДСТАВЛЯЮТ ЧЕТЫРЕ ОСНОВНЫЕ ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ СИЛЫ, КОТОРЫЕ ОПРЕДЕЛЯЮТ РЕАЛИИ ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ НА ВОСТОЧНОМ СРЕДНЕЗЕМНОМОРЬЕ И БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ.

DAEŞ'İN YANISIRA SURİYE'DEKİ SAVAŞI ŞEKLİLENDİREN BAŞLICA ÜÇ AKTÖRÜN DAHA OLDUĞU GÖRÜLMEKTEDİR: SURİYE DEVLET BAŞKANI BEŞAR ESAD REJİMİ, İLİMLİ SURİYELİ MUHALİFLER VE DEMOKRATİK BİRLİK PARTİSİ (PYD). BU AKTÖRLER, DOĞU AKDENİZ'DEKİ VE ORTA DOĞU'DAKİ JEOPOLİTİK DURUMU BELİRLEYECEK DÖRT SİYASİ VE ASKERİ GÜCÜ İFADE ETMEKTEDİRLER.

da dahil olmak üzere gerçekleştirilen tüm savaş suçları cezasız kalmıştır.

Bu süreçte Irak Şam İslam Devleti (DAEŞ),ölümcül bir terör örgütü olarak ortaya çıkmıştır. DAEŞ'in yanısıra Suriye'deki savaşı şekillendiren başlıca üç aktörün daha olduğu görülmektedir: Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad rejimi, ılımlı Suriyeli muhalifler ve Demokratik Birlik Partisi (PYD). Bu aktörler, Doğu Akdeniz'deki ve Orta Doğu'daki jeopolitik durumu belirleyecek dört siyasi ve askeri gücü ifade etmektedirler.

Merkezi Irak'ın Musul şehrinde ve Suriye'nin Rakka şehrinde bulunan DAEŞ, Suriye savaşındaki başlıca terör örgütü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örgüt kurulduğu andan itibaren, bölgedeki hedeflerine ulaşmak isteyen bütün aktörler için bir gerekçe olarak kullanılagelmiştir. İşin ilginç yönü şu olsa gerekki, bu örgüt, gayri müslimlerden daha fazla sayıda Müslüman kanı akıtmış ve dünyanın başka yerlerinde olmadığı kadar İslam şehirlerini yerle bir etmiştir. Bu nedenle de DAEŞ, dünyadaki Müslüman çoğunluk tarafından meşruiyeti asla tanınan bir örgüt değildir. Çünkü Suriye ve Irak'da durdurulmayan DAEŞ'in terör faaliyetlerinin Orta Doğu'ya ve Kuzey Afrika'ya sıçrayacağı görülmektedir. Öyle ki, Mısır, Libya, Nijerya, Tunus ve diğer pek çok ülkedeki çeşitli aşırı gruplar, daha şimdiden DAEŞ'e bağlılıklarını duyurmuşlardır. Dolayısıyla, bu tehlikeli sürecin durdurulması İslam dünyası için de çok önemli bir husustur.

Esad rejimi, Suriye'deki ilk savaşın başladığı günden bu yana yönetim gücünün ve askeri gücünün büyük bir kısmını kaybetmiştir. Rejimin devamını sağlayan tek şey, Rusya, İran ve Hizbullah'dan sağlanan finansal ve askeri destektir. Dolayısıyla, buradaki temel aktörlerin

финансовая и военная поддержка России, Ирана и Хезболлы. В этом смысле, реальными игроками являются Россия и Иран. Россия этим пытается решить свои стратегические задачи, направленные против западного альянса, тогда как Иран ищет пути усиления своего влияния через шиитское меньшинство.

Умеренная сирийская оппозиция, представленная в основном Сирийским национальным советом (СНС) и Свободной сирийской армией (ССА), разделена на несколько групп на политическом и военном фронтах. Временами они воюют друг против друга, но ИГИЛ воюет против всех остальных. Международное сообщество, вопреки своим обещаниям, не смогло оказать поддержку СНС и ССА в должной мере в течении четырех последних лет. Режиму Асада удалось ослабить умеренную оппозицию воспользовавшись этой возможностью. СНС и ССА нуждаются в серьезной поддержке для того, чтобы в Сирии установился демократический строй, который бы пользовался поддержкой большинства, и избавиться от угрозы ИГИЛ.

И наконец, существует еще ПДС состоящая из курдского меньшинства и сосредоточенного вдоль турецко-сирийской границы. Связь ПДС с запрещенной в Турции террористической организацией РПК (Рабочая партия Курдистана) и ее тайные переговоры с Асадом вызывают определенные сомнения насчет ее присутствия в Сирии и непосредственное участия в войне. РПК не скрывает своих отношении со своим сирийским подразделением ПДС. В Сирийской войне, ПДС не присоединилась к умеренной

**ИГИЛ НЕ ИМЕЕТ
НИКАКОЙ
ЛЕГИТИМНОСТИ
В ГЛАЗАХ
ПОДАВЛЯЮЩЕГО
БОЛЬШИНСТВА
МУСУЛЬМАН ВСЕГО
МИРА.**

**ДАЕŞ, DÜNYADAKİ
MÜSLÜMAN
ÇOĞUNLUK
TARAFINDAN
MEŞRUIYETİ ASLA
TANINAN BİR ÖRGÜT
DEĞİLDİR.**

İran ve Rusya olduğu söylenebilir. Rusya, Batı İttifakı'na karşı stratejik noktaları ele geçirmek isterken İran, Şiînüfus sayesinde bölgedeki etkisini arttırmayı hedeflemektedir.

Suriye Ulusal Konseyi (SUK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) tarafından temsil edilen ılımlı Suriyeli muhalifler ise hem siyasi hem de askeri açılardan farklı gruplara ayrılmışlardır. En az iki düzine grup ÖSO altında çarpışırken pek çoğu da İslam Cephesi altında savaşmaktadır. Zaman zaman kendi aralarında da savaşan bu grupların tamamı DAEŞ'in hedefinde yer almaktadır. Uluslararası toplum, son dört yıldır SUK'u ve ÖSO'yu destekleme konusunda verdiği sözü tutamamıştır. Esad rejimi ise bu durumu kendi lehine kullanarak, ılımlı muhaliflerin zayıflamasına yol açan faaliyetlerde bulunmuştur. Suriye'nin çoğulcu ve demokratik bir rejime geçebilmesi ve DAEŞ tehdidinden kurtulabilmesi için hem SUK'un hem de ÖSO'nun ciddi anlamda desteğe ihtiyacı vardır.

Son aktör ise, Türkiye-Suriye sınırında yer alan ve Suriyeli Kürt gruplardan oluşan PYD'dir. PYD'nin, Türkiye'de faaliyet gösteren kanun

оппозиции в ее борьбе против режима Асада. Воюя против ИГИЛ, ПДС использует ИГИЛ в качестве повода для изменения демографии в регионе прилегающей к сирийско-турецкой границе. Это затрагивает безопасность Турции. ИГИЛ является абсолютным злом, ничем не отличающимся от любой другой террористической организации. Мы все должны занять твердую позицию против терроризма в любой его форме. Закрывать глаза на преступления РПК ради борьбы с ИГИЛ не только неправильно, но и опасно потому, что невозможно победить терроризм поддерживая одну террористическую организацию в ее борьбе с другой.

Эти четыре участника наряду с другими более мелкими силами определяют условия войны в Сирии. Очевидно, что взаимоотношения мирового сообщества и стран данного региона с вышеупомянутыми силами будут формировать геополитическую карту Сирии и всего региона.

Возникновение ИГИЛ

ИГИЛ возникло в Ираке в 2003 году после вторжения США в эту страну и потом оно перекинулось в Сирию. В течении нескольких последних лет его идеологическую основу составляла защита суннитов от враждебной политики Ирака и от жестокой расправы президента Башара Асада над суннитской оппозицией в Сирии. Очевидно, что ИГИЛ является следствием неудачных попыток объединения Ирака. Умеренные арабские суннитские племена, бывшие баасовцы и главнокомандующие Саддама, группы исламской оппозиции и даже накшбандийские группы все вместе объединились с

**СНС И ССА
НУЖДАЮТСЯ
В СЕРЬЕЗНОЙ
ПОДДЕРЖКЕ ДЛЯ
ТОГО, ЧТОБЫ В
СИРИИ УСТАНОВИЛСЯ
ДЕМОКРАТИЧЕСКИЙ
СТРОЙ, КОТОРЫЙ
БЫ ПОЛЬЗОВАЛСЯ
ПОДДЕРЖКОЙ
БОЛЬШИНСТВА, И
ИЗБАВИТЬСЯ ОТ
УГРОЗЫ ИГИЛ.**

**SURIYE'NİN
ÇOĞULCU VE
DEMOKRATİK
BİR REJİME
GEÇEBİLMESİ VE
DAEŞ TEHDİDİNDEN
KURTULABİLMESİ
İÇİN HEM SUK'UN
HEM DE ÖSO'NUN
CİDDİ ANLAMDA
DESTEĞE İHTİYACI
VARDIR.**

дışı terör örgütü PKK ile bağlantısı ve Esad rejimiyle şüpheli ilişkileri, PYD'nin genelde Suriye'deki ve özelde Suriye iç savaşındaki yeri ile ilgili sorular ortaya çıkarmıştır. PKK'lı gruplar, PYD'nin PKK'nın Suriye'deki yapılanması olduğunu saklamamaktadırlar. Suriye savaşı sırasında PYD, Esad rejimine karşı savaşan ılımlı Suriyeli muhaliflere katılmamıştır. PYD ayrıca DAEŞ'e karşı savaşırken DAEŞ'in varlığını, Suriye topraklarında fiili bir durum oluşturmak ve Türkiye-Suriye sınırındaki demografik yapıyı değiştirmek için bir bahane olarak da kullanmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin güvenliğini yakından ilgilendiren bir konudur. DAEŞ terörü gerçekten korkunç bir terör faaliyetidir ancak nihayetinde diğer terör türlerinden farklı değildir. Terörün iyisi kötüsü olmayacağı gibi dini, milleti, devleti de yoktur. Tüm dünya devletlerinin terörün her türüne karşı sağlam bir duruş sergilemesi gerekmektedir. Bu bağlamda DAEŞ'e karşı savaşma adı altında PKK'nın suçlarının aklanmasına yönelik faaliyetler, sadece yanlış değil aynı zamandason derece tehlikelidir.

Bu dört aktör, kendilerini destekleyenlerle ve diğer küçük güçlerle birlikte Suriye'deki savaşı şekillendirmektedir. Uluslararası toplumun ve bölgedeki aktörlerin birbirleriyle nasıl ilişkiye girdiği konusunun, Suriye'nin ve bu ülkenin bulunduğu bölgenin jeo-politik haritasını şekillendireceği açıktır. Çalışmanın takip eden bölümünde SAEŞ terör örgütünün ortaya çıkışı nedensellik boyutuyla ele alınmıştır. Üçüncü bölümde bu terör örgütü ile Esad rejimi arasındaki ilişki biçimi sorgulanmıştır. Dördüncü bölüm ise ABD ve AB'nin Suriye iç savaşı sonrasında izledikleri politikalar ile sürecin başından beri Türkiye'nin gösterdiği temel duruş açıklanmaktadır. Rusya'nın

ИГИЛ против репрессивного и неэффективного, по их мнению, правительства Багдада. Их объединяет не только ваххабитская идеология, хотя она абсолютно очевидна, но и политическая солидарность, направленная против общего врага.

С одной стороны, существует четкая связь между Асадом и войной в Сирии, с другой стороны мы наблюдаем нарастающую угрозу терроризма со стороны ИГИЛ. Нужно признать, что несогласованность действий стран этого региона и мировых держав поспособствовало созданию условия для возникновения ИГИЛ и его распространения в Сирии и Ираке. Международное сообщество должно понять, что четырехлетняя кровопролитная война в Сирии взбудило и усилило ИГИЛ. Оно ежедневно увеличивает зону своего влияния и уже подогревает межконфессиональные конфликты и сектантское насилие в регионе. ИГИЛ пополняет свои ряды за счет войны в Сирии и радикализирует мусульманскую молодежь в Европе и мире.

Международная коалиция исламских и западных стран активно бомбит позиции ИГИЛ в Ираке и Сирии. Вопреки этому, ИГИЛ продолжает свое наступление и становится источником противоречия. Почему?

Существует два аргумента против ИГИЛ – религиозный и политический. Ни одной религиозной или политической позиции не будет достаточно для противодействия терроризму, если не принять реальные меры, направленные на искоренение обстоятельств, способствующих возникновению терроризма.

ИГИЛ ВОЗНИКЛО В ИРАКЕ В 2003 ГОДУ ПОСЛЕ ВТОРЖЕНИЯ США В ЭТУ СТРАНУ И ПОТОМ ОНО ПЕРЕКИНУЛОСЬ В СИРИЮ.

DAEŞ, 2003 YILINDA ABD'NİN İRAK'AGİRMESİNİN ARDINDAN ORTAYA ÇIKMIŞ VE DAHA SONRA İŞE SURIYE'YE GEÇMİŞTİR.

Suriye'ye müdahalesi sonrasında yaşana(bilecekleri)n ele alındığı beşinci bölümden sonra Suriyeli mültecilerin durumu kısaca ele alınmış, yedinci ve son bölümde genel bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Daeş'in Ortaya Çıkışı

DAEŞ, 2003 yılında ABD'nin Irak'agirmesinin ardından ortaya çıkmış ve daha sonra ise Suriye'ye geçmiştir. Son bir kaç yıldır, bu örgütün ideolojik belkemiğini, kendi kendine ilan ettiği şöyle bir amaç oluşturmaktadır: Irak'ta Maliki'nin mezhepçi politikalarına ve Suriye'de Devlet Başkanı Beşar Esad'ın Sünni muhalifleri acımasızca ortadan kaldırmasına karşı Sünnileri korumak. DAEŞ Irak'da esasında normal şartlarda bir birbirlerinin yanında olamayacak güçlerin bir ittifakı niteliğindedir. Ilımlı Arap Sünni kabileler, eski Baas Partisi taraftarları ve Saddam'ın komutanları, İslami muhalif gruplar ve hatta bazı Nakşibendi gruplar baskıcı, mezhep ayrımı politikası güden Bağdat yönetimine karşı hep birlikte DAEŞ'e katılmışlardır. Bu grupları bir arada tutan unsurun, sadece Vahhabilik ideolojisi olduğunu (her ne kadar görünürde öyle ise de) düşünmemek gerekir. Aynı zamanda ortak bir düşmana karşı birlikte hareket etme politikası ve bir anlamda dayanışma içinde olma gereksinimi böyle bir hareketi güçlendirmiştir.

Şunu açıkça ifade etmek gerekir ki, Esad rejimi ile bir yandan Suriye'deki savaş diğer yandan da artan DAEŞ terörü arasında açık bir ilişki vardır. Yukarıda ifade ettiklerimizle bağlantılı olarak, bölgesel aktörler ile küresel aktörlerin savaşın sona erdirilmesi konusundaki ortak başarısızlığının, DAEŞ'in, Suriye ve Irak'da ortaya çıkmasına ve yayılmasınaönemli bir zemin oluşturduğunu söyleyebiliriz. Açıkçası, uluslararası toplumun,

<http://riss.ru/analytics/23761/>

Стратегия, направленная против ИГИЛ провалится без борьбы против режима Асада. Всеобъемлющая борьба против нетрадиционной религиозной идеологии должна стать неотъемлемой частью долгосрочной стратегии против проявления экстремизма. Если не учесть проблему неправильной политики проведенной в этом отношении некоторыми государствами, то никаких воздушных бомбардировок или религиозных фетв (наставлений) не будет достаточно для отпора наступлению ИГИЛ. Одной из причин, по которой ИГИЛ усилилось за последние месяцы, стало неоказание помощи ССА (свободной сирийской армии) в достаточной мере международным сообществом. Усиление ССА (свободной сирийской армии) через квалифицированную помощь даст ей возможность успешно противостоять режиму Асада и ИГИЛ.

Важно также занять жесткую религиозную позицию против ИГИЛ и его извращенной идеологии. Мусульманским общинам нужно разработать эффективную стратегию против

НУЖНО ПРИЗНАТЬ, ЧТО НЕСОГЛАСОВАННОСТЬ ДЕЙСТВИИ СТРАН ЭТОГО РЕГИОНА И МИРОВЫХ ДЕРЖАВ ПОСПОСОБСТВОВАЛО СОЗДАНИЮ УСЛОВИЙ ДЛЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ИГИЛ И ЕГО РАСПРОСТРАНЕНИЯ В СИРИИ И ИРАКЕ.

БӨЛГЕSEL AKTÖRLER İLE KÜRESEL AKTÖRLERİN SAVAŞIN SONA ERDİRİLMESİ KONUSUNDAKİ ORTAK BAŞARISIZLIĞININ, DAEŞ'İN, SURİYE VE İRAK'DA ORTAYA ÇIKMASINA VE YAYILMASINA ÖNEMLİ BİR ZEMİN OLUŞTURDUĞUNU SÖYLEYEBİLİRİZ.

Сuriye'de dört yıldır devam eden bu kanlı savaşın, DAEŞ'i cesaretlendirdiğini ve güçlendirdiğini görmesi gerekmektedir. Bu örgüt, günden güne elindeki toprak miktarını arttırmakta ve bölgede zaten sorun olan dinler ve mezhepler arası şiddeti daha da alevlendirmektedir. DAEŞ, yeni yandaşlar toplamak ve Avrupa'daki ve İslam dünyasındaki müslüman gençleri radikalleştirmek için Suriye'deki savaşı kullanmaktadır.

Müslüman ülkelerden ve Batılı ülkelerden oluşan uluslararası bir ittifak, Irak ve Suriye'deki DAEŞ hedeflerini bombalamaktadır. Buna rağmen DAEŞ hala ilerlemekte ve ihtilaf konusu olmaya devam etmektedir. Neden? DAEŞ'e karşı dini ve siyasi olmak üzere iki temel argüman söz konusudur.

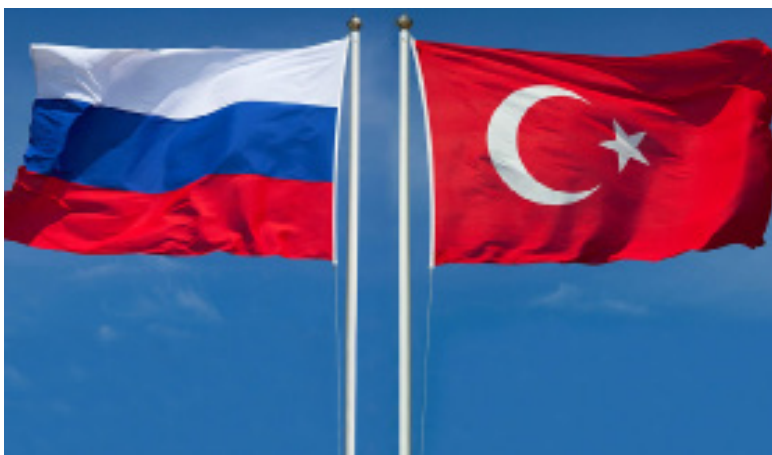
İlk olarak söylemek gerekir ki, terörü ortaya çıkaran şartlar değiştirilmedikçe, hiç bir dini ya da siyasi beyan terörden korunmak için yeterli olmayacaktır. Diğer bir ifadeyle Esad rejimini hedef almayan bir DAEŞ-karşıtı strateji başarılı olamayacaktır. Bu örgüt bir ideolojik sapmadır ve bu sapmaya karşıkapsamlı ve sağlam bir mücadele yapabilmek için bu tür aşırılıklara karşı uzun vadeli bir planlama yapılması gerekir. Eğer problemi ortaya çıkaran şartlar değiştirilemezse, hiç bir hava bombardımanı ya da DAEŞ-karşıtı beyan ve dini fetva, DAEŞ'in ilerlemesini durdurmaya yetmeyecektir. Bu bağlamda DAEŞ'in bu kadar güçlenmesinin nedenlerinden biri olarak uluslararası toplumun ÖSO'yu destekleme konusundaki başarısızlığı belirtilebilir. Çünkü ÖSO'nun güçlendirilmesi ve nitelikli destek sağlanması, ÖSO'nun hem Esad rejimine hem de DAEŞ'e karşı başarılı olmasını sağlayacaktır.

DAEŞ'e ve onun bozuk ideolojisine karşı dini bir karşı duruş önemlidir.

экстремистских течений, и таким образом, защитить ислам от фанатизма. Исламские духовные лидеры уже заняли твердую позицию против ИГИЛ. Письмо, написанное исламскими духовными лидерами и учеными с жестким осуждением идеологии ИГИЛ, было важным шагом в правильном направлении.

ИГИЛ утверждает, что хочет создать «исламское» государство, но ради этого убивает больше мусульман чем кто-либо еще. Подавляющее большинство 1.5 миллиардного мусульманского населения земли сильно осуждает действия ИГИЛ и больше всех от ИГИЛ пострадали, именно, мусульмане. Атаки ИГИЛ нанесли гораздо больше ущерба именно мусульманским странам, чем странам Запада и создало атмосферу страха и дискриминации против мусульман всего мира.

Методы ИГИЛ абсолютно варварские, но его последователи их оправдывают. В основе этого лежит не столько идеология, сколько безудержное стремление к власти. Основная причина этому не идеология, хотя она играет существенную роль, а стремление завладеть властью над Ираком и Сирией. Другими словами, неуспешные попытки мировой системы установить мир и согласие на данных территориях вызвали у многих разочарование и негодование. ИГИЛ привлекает в свои ряды все новых последователей и расширяет свою сферу влияния. В таких странах как Ливия, Нигерия и Мали, где образовался вакуум в сфере власти и безопасности, это обстоятельство подогревает радикализацию и служит пополнению рядов последователей ИГИЛ. ИГИЛ не будет полностью побежден

http://defendingrussia.ru/a/rossija_i_turcija_vojny_ne_budet-4432/

**ИГИЛ УТВЕРЖДАЕТ,
ЧТО ХОЧЕТ
СОЗДАТЬ
«ИСЛАМСКОЕ»
ГОСУДАРСТВО,
НО РАДИ ЭТОГО
УБИВАЕТ БОЛЬШЕ
МУСУЛЬМАН ЧЕМ
КТО-ЛИБО ЕЩЕ.**

**DAEŞ 'İSLAMİYET'
ADI ALTINDA BİR
DEVLET KURACAĞINI
İDDİA ETMEKTEDİR.
FAKAT BU
İDDİASINA RAĞMEN
DAEŞ, GAYRİ
MÜSLÜMLERDEN
DAHA FAZLA SAYIDA
MÜSLÜMANI
KATLETMİŞTİR.**

Müslüman toplumların, bu tür aşırı eğilimlere karşı etkin stratejiler geliştirmeleri ve İslamiyet'i fanatizmden korumaları gerekmektedir. Nitekim, Müslüman bilim insanları ve siyasetçiler, DAEŞ'e karşı açık bir tutum sergilemektedirler. Tanınmış Müslüman bilim insanlarının ve akademisyenlerin DAEŞ'in bozuk ideolojisini reddettiklerine ilişkin yazdıkları açık mektup bu karşı duruş adına atılan önemli bir adım olarak görülmektedir.

Tüm bunlara rağmen DAEŞ 'İslamiyet' adı altında bir devlet kuracağını iddia etmektedir. Fakat bu iddiasına rağmen DAEŞ, gayri Müslümlerden daha fazla sayıda Müslümanı katletmiş, Batı dünyasındaki hedeflerden daha fazla Müslüman ülkelerdeki şehirleri yerle bir etmiş ve bir korku iklimi oluşturarak tüm dünyada Müslümanlara karşı ayırımcılığın oluşmasına yol açmıştır. Üstelik dünyadaki 1.5 milyar Müslümanın büyük çoğunluğu, DAEŞ'i reddetmekte, bu örgüte hiç bir dini itimat ve/veya kültürel meşruluk tanımamak, bu nedenle de onlara diğerlerinden daha fazla zarar veren bu aşırı örgütün iki kat daha fazla kurbanı olmaktadır.

DAEŞ'in yöntemleri son derece barbarca olmasına rağmen,

без исправления политических ошибок в Ираке и Сирии.

Существует проблема наплыва в армию ИГИЛ иностранных бойцов из более 80 стран мира. Как ему удастся привлекать к себе людей из абсолютно разных социальных, экономических и культурных сред? Многие из них выходцы из исламских стран как Саудовская Аравия, Марокко и Иордания, но есть также и значительная их часть, состоящая из граждан Европы и США. Мусульманские нации должны обратить внимание на эту радикализацию. Но и европейским странам следует подумать, почему молодежь, подрастающая в Лондоне, Париже и Вене идет воевать в Ирак и в Сирию. Чувства отчужденности, дискриминации, расизма и атмосфера исламофобии, по-видимому, играют в этом какую-то роль.

ИГИЛ и его последователи совершают ужасные террористические акты якобы ради религии и восстановления справедливости, тогда как на самом деле они убивают для того, чтобы создать свое государство. Терроризм со стороны ИГИЛ разжег ненависть по отношению к мусульманам, подпитывая индустрию исламофобии. Исламофобы пытаются приравнять ислам к терроризму и представить всех мусульман в качестве подозреваемых. Другими словами, видя ужасные действия террористов, исламофобы сами себе подтверждают свои же ошибочные суждения обо всех мусульманах.

Режим Асада и ИГИЛ

ИГИЛ стало выгодным поводом для войны в Сирии. Все его используют для оправдания своей политики в Сирии и Ираке.

**ТЕРРОРИЗМ СО
СТОРОНЫ ИГИЛ
РАЗЖЕГ НЕНАВИСТЬ
ПО ОТНОШЕНИЮ
К МУСУЛЬМАНАМ,
ПОДПИТЫВАЯ
ИНДУСТРИЮ
ИСЛАМОФОБИИ.**

**DAEŞ TERÖRÜ,
BATI'DA
MÜSLÜMAN KARŞITI
DÜŞÜNCELERİ
VE NEFRETİ
KÖRÜKLEYEREK
İSLAM FOBİSİNİ
BESLEMEDİR.**

tarafatları açısından kabul görmektedir. Esasında buradaki temel nokta, aşırı ideoloji veya dini görüş değil sınırsız güç arayışıdır. Bunun başlıca nedeni DAEŞ'in ideolojik anlamda çekiciliği değildir. Her ne kadar bu çekicilik belli bir rol oynasa da esas neden, Irak ve Suriye'deki eylemlerinin başarılı olması ve zafer kazanılacağına ilişkin iddialarıdır. Diğer bir deyişle, uluslararası sistemin barışı ve adaleti sağlama konusunda başarılı olamaması, derin bir umutsuzluğa ve kızgınlığa yol açmıştır. Böyle bir ortamda DAEŞ, yeni taraftarlar toplamakta ve etki alanını genişletmektedir. Libya, Nijerya ve Mali gibi merkezi otoritenin ve güvenliğin zayıf olduğu ülkelerde bu durum, radikalizmi beslemekte ve radikal grupların daha fazla taraftar toplamasına yol açmaktadır. Kısaca Irak, Suriye ve diğer ülkelerdeki siyasi başarısızlıkların üzerinde ciddi olarak durulmadan DAEŞ'e karşı dini ve/veya siyasi yöntemlerle başarı kazanılması mümkün görünmemektedir.

Bir diğer problem de DAEŞ'e 80'den fazla ülkeden gelen yabancılar savaşmak için katılmaktadırlar. Bu bağlamda DAEŞ'i doğuran nedenleri doğru anlayabilmek için sorulması gereken bir diğer soru da şudur: DAEŞ, bu kadar çok ve farklı sosyal, ekonomik ve kültürel altyapıya sahip insanı nasıl kendi tarafına çekebilmektedir? Bu insanların çoğu Suudi Arabistan, Fas ve Ürdün gibi Müslüman ülkelerden gelmekle birlikte, önemli bir kısmı da Avrupa ülkelerinden ve ABD'den gelmektedir. Müslüman ülkelerin bu tür bir radikalizm üzerinde ciddi olarak düşünmeleri gerekmektedir. Ama aynı zamanda Avrupa ülkelerinin de bu tür bir yeni radikalizm akımı üzerinde düşünmeleri ve Londra, Paris ve Viyana gibi şehirlerde yetişen gençlerin, Irak ve Suriye gibi ülkelerde devam eden bir

Россия ссылается на ИГИЛ, чтобы поддержать режим Асада. Этот же повод используют Иран и Хезболла чтобы направлять туда иностранных бойцов. Режим Асада расправляется со всеми якобы ради борьбы с терроризмом. Другие прикрываются борьбой против ИГИЛ, чтобы оказывать поддержку своим союзникам. Учитывая такую выгоду, режим Асада не хочет полного уничтожения ИГИЛ. Неудивительно, что между режимом Асада и ИГИЛ не было ни одного серьезного военного столкновения. Режим Асада и ИГИЛ выгодны друг для друга и используют это обстоятельство в своих целях. Не является большой тайной и то, что ИГИЛ получило от режима Асада значительную поддержку весной 2014 г. в противостоянии против ССА(Свободной сирийской армии). То есть, быстрое усиление и продвижение ИГИЛ в Сирии нельзя объяснить без косвенной поддержки со стороны режима Асада. Асад потерял контроль над большей частью Сирии и использует ИГИЛ для ослабления умеренной оппозиции. Режим Асада оказал прямую и косвенную поддержку ИГИЛ потому, что он хотел использовать ИГИЛ против ССА(Свободной сирийской армии). Позволив ИГИЛ атаковать этнические и религиозные меньшинства на севере Сирии, Асад пытался создать себе PR(пи ар)имидж и показать, что если не он, то придут эти варвары из ИГИЛ. То есть, это было сделано для того, чтобы отвлечь внимание от убийства 360 000 человек и применения химического оружия режимом Асада.

В этом смысле, было бы полезным задаться вопросом - зачем режиму Асада, который благодаря помощи России, Ирана

**ИГИЛ СТАЛО
ВЫГОДНЫМ
ПОВОДОМ
ДЛЯ ВОЙНЫ В
СИРИИ. ВСЕ ЕГО
ИСПОЛЬЗУЮТ ДЛЯ
ОПРАВДАНИЯ
СВОЕЙ ПОЛИТИКИ
В СИРИИ И ИРАКЕ.**

**DAEŞ SURIYE
SAVAŞININ EN
KULLANIŞLI ARACI
HALİNE GELMİŞTİR.
ÖYLE Kİ, BÜTÜN
ÜLKELER, SURIYE
VE IRAK'TAKİ
POLİTİKALARINI
MEŞRULAŞTIRMAK
İÇİN BU ÖRGÜTÜ
KULLANMAKTADIRLAR.**

askeri savaşa neden katıldıklarını açıklamaları gerekmektedir. Yabancılaşma, ayrımcılık, ırkçılık ve İslamfobisi gibi yaklaşımlarının tamamının, bu sonucun ortaya çıkmasında rol oynadığı söylenebilir.

DAEŞ ve sempatizanları, kendilerine yapılan adaletsizliğin öcünü alma adına ama dini kullanarak korkunç terör suçları işlemektedirler. DAEŞ terörü, Batı'da Müslüman karşıtı düşünceleri ve nefreti körükleyerek İslam fobisini beslemektedir. İslamfobisi taşıyanlar, DAEŞ'i İslamiyet ile bağdaştırmakta ve tüm Müslümanları potansiyel şüpheli kabul etmektedirler. Başka bir deyişle, İslamfobisi taşıyanlar, DAEŞ'in saldırılarını, İslamiyet, Müslümanlar, aşırılık ve şiddet ile ilgili kendi uydurdıkları yalanları teyyid etmek için kullanmaktadır.

Esad Rejimi ve DAEŞ

DAEŞ Suriye savaşının en kullanışlı aracı haline gelmiştir. Öyle ki, bütün ülkeler, Suriye ve Irak'taki politikalarını meşrulaştırmak için bu örgütü kullanmaktadır. Örneğin en son olarak Rusya, Esad rejimine verdiği desteği meşrulaştırmak için DAEŞ'i kullanmaktadır. İran ve Hizbullah da aynı gerekçeyi kullanarak bölgeye yabancı savaşçılar göndermektedir. Diğer ülkeler DAEŞ'i bölgedeki temsilcilerini ve aktörlerini desteklemek için kullanmaktadır. Öte yandan Esad rejimi ise terörle savaşıma adı altında ayırım yapmadan insanları katletmektedir. Örgütün bu kullanışlı durumu dikkate alındığında, Esad rejiminin, DAEŞ'in güç kaybetmesini ve ortadan kaldırılmasını istememediğini açıkça ifade etmeliyiz.

Ne Esad rejiminin ne de DAEŞ'in birbiriyle ciddi bir askeri çatışmaya girmediği bilinen bir gerçektir. Her ikisi de birbirini beslemekte ve diğerinin barbarca faaliyetlerinden

и Хезболлы, имея достаточно оружия и разведывательных ресурсов, бомбя при этом свои города, вынуждая миллионы своих граждан покидать свои дома, ввязываться в борьбу против ИГИЛ. Почему ИГИЛ не предприняло ни одного серьезного наступления против режима Асада? Почему, например, армия Асада не атакует Ракку, где расположена штаб-квартира ИГИЛ в Сирии, а бомбит Дамаск и Алеппо? Почему ИГИЛ отодвигается от Дамаска и других городов захваченных режимом вместо того, чтобы двигаться на север, к турецко-сирийской границе, на восток и серево-запад Ирака? Как так вышло, что ИГИЛ убив столько людей не нанесла ни одного серьезного ущерба режиму Асада. Существует ошибочное мнение, что Турция поддерживает ИГИЛ ради борьбы против режима Асада. Тогда напрашивается вопрос: почему мы еще не видели ни одного серьезного сражения между ИГИЛ и силами Асада?

Как только силы ИГИЛ взяли контроль над северной частью Сирии, Асад почувствовал себя в безопасности, поскольку эти территории ИГИЛ создал для образования между Дамаском и контролируемые умеренной оппозицией северными территориями. Курдская партия ПДС (Партия демократический союз) уже оказывает эту же услугу Асаду в регионах с преимущественно курдским населением: вместо того, чтобы присоединиться к силам умеренной оппозиции ПДС (партия демократический союз) и ее военизированная ячейка Народные силы обороны (НСО) одновременно состоят в союзнчестве с режимом Асада и РПК (Рабочая партия курдистана).

РОССИЯ ССЫЛАЕТСЯ НА ИГИЛ, ЧТОБЫ ПОДДЕРЖАТЬ РЕЖИМ АСАДА. ЭТОТ ЖЕ ПОВОД ИСПОЛЬЗУЮТ ИРАН И ХЕЗБОЛЛА ЧТОБЫ НАПРАВЛЯТЬ ТУДА СВОИХ БОЙЦОВ.

RUSYA, ESAD REJİMİNE VERDİĞİ DESTEĞİ MEŞRULAŞTIRMAK İÇİN DAEŞ'İ KULLANMAKTADIR. İRAN VE HİZBULLAH DA AYNI GEREKÇEYİ KULLANARAK BÖLGEYE YABANCI SAVAŞÇILAR GÖNDERMEKTEDİR.

fayda sağlamaktadır. ÖSO'nun ciddi şekilde savaşa dahil olduğu 2014 baharından bu yana DAEŞ'in Esad rejiminden önemli ölçüde destek aldığı artık sır değildir. Kısacası, DAEŞ'in Suriye'de kazandığı hızlı başarı ve ilerleme, Esad'ın bu örgüte sağladığı dolaylı destek dikkate alınmadan açıklanamaz.

Esad rejimi, Suriye topraklarındaki kontrolünü büyük ölçüde kaybetmiş olsa da DAEŞ'e dolaylı ve doğrudan destek sağlayarak bu örgütü ÖSO'ya karşı kullanmak istemektedir. Bir başka ifadeyle, Esad rejimilimli Suriyeli muhalifleri bölmek ve zayıflatmak için DAEŞ'i kullanmaktadır. Ayrıca, DAEŞ'in Suriye'nin kuzeyindeki etnik ve dini azınlıklara saldırmasına izin vererek, dünyaya daha iyi bir imaj sunmak ve alternatifin DAEŞ gibi acımasız örgütler olduğunu göstermek içinde DAEŞ'i bir medya aracı olarak kullanmaya çalışmıştır. Bu şekilde, dünyanın ilgisini, 360.000'den fazla insanın katledilmesi ve kimyasal silah kullanılması konusundan uzaklaştırılmasını sağlamıştır.

Bu noktada, Rusya, İran ve Hizbullah'dan sağlanan desteğe bağlı olarak ciddi bir istihbarat ve askeri güce sahip olan ve sayısız Suriyeli'yi öldüren, şehirleri bombalayan ve milyonlarca insanı evlerini terk etmeye zorlayan Esad rejiminin artık neden DAEŞ'e karşı ciddi bir askeri çatışmaya girmesi gerektiği sorusu sorulmalıdır. Ya da DAEŞ neden Esad rejimine karşı tek bir ciddi saldırıda bile bulunmamıştır? Örneğin; Esad'ın ordusu, Şam ve Halep'teki insanları bombalarken neden DAEŞ'in Suriye'deki karargahlarından biri olan Rakka'yı hedef almamaktadır? DAEŞ neden Şam'dan ve rejimin elindeki diğer başlıca şehirlerden çekilmekte; bu karşılık, kuzeye doğru (örneğin; Türkiye-Suriye sınırına doğru) ve doğuya doğru (örneğin; Irak'ın kuzey-batısına doğru) ilerlemektedir? DAEŞ bu kadar çok insanı öldürürken

Отчеты разведывательных служб подтверждают то, что режим Асада и ИГИЛ состоят в тайном сговоре и то что режим обеспечивает воздушную поддержку ИГИЛ, покупает у них топливо и использует их в военных и пропагандистских целях. Например, оно, пользуясь положением в Ираке и Сирии, продает режиму нефть. Министр Иностранных дел Франции Лорен Фабиус заявил, что «ИГИЛ получило нефть и продает эту нефть режиму Асада». Он также добавил, что «Официально они воюют друг с другом, но по факту они помогают друг другу». Несколько бизнесменов уличили в предоставлении посреднических услуг по покупке нефти у ИГИЛ и продаже ее режиму Асада. Еврокомиссия опубликовала 6 марта 2015 года список с именами бизнесменов, которые были этими «посредниками». Эти сделки ежемесячно приносят ИГИЛ миллионы долларов прибыли.

Пока идет война в Сирии, не будет конца ни страданиям сирийского народа, ни угрозе ИГИЛ. В том, что беженцы появились уже в европейских городах виноваты режим Асада и ИГИЛ. Сирийские беженцы бегут от государственного террора, осуществляемого режимом Асада и зверства со стороны ИГИЛ. Если мы действительно хотим положить конец ИГИЛ и потоку беженцев, то мы не можем оставить Сирию в качестве поля для совершения преступлений режимом Асада или зоны для набора новых бойцов для ИГИЛ. Противостояние и уничтожение ИГИЛ требуют окончания войны в Сирии и свержения режима Асада. Это может быть сделано только путем качественной поддержки ССА (свободная сирийская армия) и усиления СНС (сирийский

**ОТЧЕТЫ
РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНЫХ
СЛУЖБ
ПОДТВЕРЖДАЮТ ТО,
ЧТО РЕЖИМ АСАДА
И ИГИЛ СОСТОЯТ В
ТАЙНОМ СГОВОРЕ
И ТО ЧТО РЕЖИМ
ОБЕСПЕЧИВАЕТ
ВОЗДУШНУЮ
ПОДДЕРЖКУ
ИГИЛ, ПОКУПАЕТ
У НИХ ТОПЛИВО
И ИСПОЛЬЗУЕТ
ИХ В ВОЕННЫХ И
ПРОПАГАНДИСТСКИХ
ЦЕЛЯХ.**

**İSTİHBARAT
RAPORLARI DA,
ESAD REJİMİ VE
DAEŞ ARASINDAKİ
KİRLİ BAĞLANTILARI,
REJİMİN BU ÖRGÜTE
NASIL HAVADAN
KORUMA SAĞLADIĞINI,
BU ÖRGÜTTEN PETROL
SATIN ALDIĞINI
VE KENDİ ASKERİ
VE PROPAGANDA
AMAÇLARI İÇİN
BU ÖRGÜTÜ
KULLANDIĞINI
DOĞRULAMAKTADIR.**

nasıl Esad rejimine karşı büyük bir saldırıda bulunmamıştır? Bazılarının mantık dışı ifadelerle iddia ettiği gibi, eğer Türkiye, Esad rejimine karşı olduğu için DAEŞ'i destekliyorsa, neden DAEŞ ve Esad güçleri arasında ciddi bir savaşa şahit olmamaktayız?

DAEŞ, Suriye'nin kuzey bölgesinin büyük bir kısmının kontrolünü elinde bulundurduğu için Esad kendini güvende hissetmiştir çünkü DAEŞ'in elinde bulundurduğu topraklar, Şam ile muhaliflerin elinde bulunan kuzeydeki topraklar arasında bir tür tampon bölge oluşturmuştur. PYD, Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde bunu zaten yapmaktadır: PYD ve onun askeri kanadı olan HPG, Suriyeli muhaliflere katılmak yerine bir yanda Esad rejimiyle diğer yanda da PKK ile bir çoklu ittifak oluşturmuşlardır.

İstihbarat raporları da, Esad rejimi ve DAEŞ arasındaki kirli bağlantıları, rejimin bu örgüte nasıl havadan koruma sağladığını, bu örgütten petrol satın aldığını ve kendi askeri ve propaganda amaçları için bu örgütü kullandığını doğrulamaktadır. Örneğin; DAEŞ, Suriye rejimine petrol satma yoluyla da Irak ve Suriye'deki güvenlik boşluğunu kendi avantajı için kullanmaktadır. Fransa Dışişleri Bakanı Laurent Fabius "DAEŞ'in çıkardığı petrolü, Esad rejimine sattığına ilişkin kanılarımız var... Resmi olarak birbirleriyle savaşsalar da aslında çoğunlukla birbirlerine yardım etmektedirler" şeklinde açıklama yapmaktadır. Pek çok işadınının DAEŞ'den petrol alma ve bu petrolü Esad rejimine satma konusunda 'aracı' olduğutescillenmiştir. AB Komisyonu, 6 Mart 2015 tarihinde 'aracı' konumundaki pek çok işadınının adını içeren bir yaptırım listesi yayımlamıştır. Bu yolla DAEŞ, her ay milyonlarca dolar kazanmaktadır.

Sözün kısası Suriye'deki savaş devam ettikçe ne Suriyelilerin çektiği

национальный совет). Неудачные попытки оказания поддержки ССА(свободная сирийская армия) сыграли на руку режиму Асада и ИГИЛ. Президент Турецкой Республики Реджеп Тайип Эрдоган недавно сказал, ИГИЛ – это не ислам и не государство, как оно себя определяет. Оно не может укорениться в Ираке или Сирии. Но оно будет продолжать свое наступление, если ключевые участники будут прикрываться им лишь для достижения своих краткосрочных целей.

Ошибки Западной политики и предложение Турции

После четырех лет кровопролитной войны, общий консенсус состоит в том, что слаженная политика является ключом установления мира и безопасности в Сирии. Беда в том, что каждый по-своему понимает значение словосочетания «политическое решение». Нужна моральная и концептуальная ясность для окончания этой войны. Для режима Асада «политическое решение» означает победа над оппозицией и возврат к довоенному порядку. Как видно, режим Асада и его пособники не заинтересованы в окончательном разрешении конфликта и устранении его подлинных причин. Он совершенно четко дал это понять на двух встречах в Женеве. Стратегия президента США Барака Обамы, объявленная 11 сентября, состоит из четырех пунктов: воздушные атаки по позициям ИГИЛ в Сирии и Ираке; усиление войск умеренной оппозиции и ССА (свободной сирийской армии) в Сирии; всеобъемлющая борьба против ИГИЛ и предоставление гуманитарной помощи пострадавшим.

**ПРЕЗИДЕНТ
ТУРЕЦКОЙ
РЕСПУБЛИКИ
РЕДЖЕП ТАЙИП
ЭРДОГАН НЕДАВНО
СКАЗАЛ, ИГИЛ –
ЭТО НЕ ИСЛАМ И
НЕ ГОСУДАРСТВО,
КАК ОНО СЕБЯ
ОПРЕДЕЛЯЕТ.
ОНО НЕ МОЖЕТ
УКОРЕНИТЬСЯ В
ИРАКЕ ИЛИ СИРИИ.**

**TÜRKİYE
CUMHURBAŞKANI
SAYIN RECEP TAYYİP
ERDOĞAN'IN DAHA
ÖNCE BELİRTTİĞİ
GİBİ, DAEŞ NE
KENDİLERİNİN
İDDİA ETTİĞİ GİBİ
MÜSLÜMANDIR NE
DE BİR DEVLETTİR.
IRAK'TA VEYA
SURIYE'DE KÖK
SALAMAZ VE DÜZEN
KURAMAZ.**

acılar denecek ne de DAEŞ tehdidi ortadan kalkacaktır. Avrupa'nın kapısına dayanan mülteci krizi de Esad rejimi ve DAEŞ terörü ile ilişkilidir. Suriyeli mülteciler, Esad rejiminin başında olduğu terör devletinden ve DAEŞ'in şiddet içeren aşırılığından kaçmaktadırlar. Eğer DAEŞ'i ortadan kaldırma ve mülteci akımını durdurma konusunda ciddi bir tutum içinde olunacaksa Suriye'nin, bir savaş bölgesi olarak kalmasına izin verilmemelidir. DAEŞ'in kontrol altına alınması ve yok edilmesi için öncelikle Esad rejiminin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu da ancak ÖSO'ya gerekli desteğin sağlanması ve SUK'un güçlendirilmesiyle mümkün olacaktır. Fakat uluslararası toplumun ÖSO'ya eğitim ve teçhizat sağlama konusundaki başarısızlığı, hem Esad rejiminin hem de DAEŞ'in ekmeğine yağ sürmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın daha önce belirttiği gibi, DAEŞ ne kendilerinin iddia ettiği gibi Müslümandır ne de bir devlettir. Irak'ta veya Suriye'de kök salamaz ve düzen kuramaz. Ancak eğer bölgedeki aktörler, DAEŞ'in buradaki varlığını, bölgedeki dar görüşlü politikalarını meşrulaştırmak ve bölgenin harab olması pahasına kısa vadeli kazanç sağlamak için kullanmaya çalışırlarsa, DAEŞ burada hüküm sürmeye devam edecektir.

Batı'nın politikasının başarısızlığı ve Türkiye'nin önerileri

Tüm bu argümanlardan bağımsız olarak şu bir gerçektir ki, bu kanlı savaşın kurbanları olan Suriyeliler'in acıları, Suriye'deki savaş sona erinceye kadar devam edecektir. Dört yıldır süren bir savaşın ardından, Suriye'de barışı ve güvenliği sağlayacak bir siyasi düzenin kurulması yönünde genel bir görüş birliği ortaya çıkmıştır. Ancak buradaki problem, herkesin Suriyedeki "siyasi çözüm"le ilgili farklı bir tanım yapmasıdır. Bu nedenle

Страдания сирийского народа от жестокости, зверства и войны будут продолжаться пока не закончится война в Сирии. Но не бывает решений без понимания истинных причин. Как президент Франции Франсуа Олланд отметил во время своего выступления в ООН, «Асад составляет корень проблемы и не может быть ее решением». Пребывание Асада у власти будет только затягивать и без того уже затянувшуюся войну. Пока режим Асада остается у власти, террористические группировки будут всегда находить возможность, чтобы чинить зло. Сирийский народ не должен выбирать между режимом Асада и ИГИЛ, и они не должны быть принесены в жертву ради осуществления каких-то чужих политических интересов.

Войны, слабые государства и политические ошибки правительств всегда дорого обходятся народу. Это также становится серьезной ношей для региональной и глобальной безопасности. От Анкары и Бейрута до Багдада и Парижа, терроризм представляет собой глобальную проблему требующую глобального подхода. Лидеры G20 на саммите в Анталии 15-16 ноября призвали к солидарности и сотрудничеству в борьбе с терроризмом в любом его проявлении. Понятно, что нужна новая более объемлющая стратегия для того, чтобы положить конец четырехлетней резне проводимой режимом Асада над сирийским населением.

ИГИЛ уже перешел на другой более страшный уровень насилия, взрывая общественные места в Анкаре и Париже. 13 Ноября 2015 года ИГИЛ провело серию террористических актов на стадионе, в концертном зале, ресторанах и улицах Парижа.

ПРЕБЫВАНИЕ АСАДА У ВЛАСТИ БУДЕТ ТОЛЬКО ЗАТЯГИВАТЬ И БЕЗ ТОГО УЖЕ ЗАТЯНУВШУЮСЯ ВОЙНУ. ПОКА РЕЖИМ АСАДА ОСТАЕТСЯ У ВЛАСТИ, ТЕРРОРИСТИЧЕСКИЕ ГРУППИРОВКИ БУДУТ ВСЕГДА НАХОДИТЬ ВОЗМОЖНОСТЬ, ЧТОБЫ ЧИНИТЬ ЗЛО.

ESAD'IN YÖNETİMDE TUTULMASI, SADECE ZATEN UZUN SÜRMÜŞ OLAN BU KANLI SAVAŞIN UZAMASINA YOL AÇACAKTIR. BU KÖNÜDA SUÇLU KÖNÜMÜNDA ÖLAN ESAD REJİMİ YÖNETİMDE KALDIĞI SÜRECE, TERÖR GRUPLARI BU BÖLGEDEKİ BARBARCA FAALİYETLERİNİ MEŞRULAŞTIRMAK İÇİN ÇEŞİTLİ YOLLAR VE BAHAÑELER BULMAYA DEVAM EDECEKLERDİR.

de eğer bu savaşın sona erdirilmesi bir kavramsal açıklık sağlanmasına ihtiyaç vardır. Örneğin Esad rejimi için "siyasi çözüm", muhaliflerin teslim olması ve savaş öncesi düzene geri dönülmesidir. Görüldüğü gibi, Esad rejimi ve destekçileri, problemin kökenine yönelik gerçek bir siyasi çözüme ulaşılmasıyla ilgilenmemektedirler. Cenevre'de yapılan iki toplantı da bunu çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. ABD Başkanı Barack Obama'nın 11 Eylül'de açıklanan stratejisi de, dört unsurdan oluşmaktadır: Irak ve Suriye'deki DAES hedeflerine yönelik hava saldırıları; Suriye'deki ılımlı muhalif grupların -ÖSO gibi- güçlendirilmesi; DAES'e karşı kapsamlı bir siyasi, ekonomik ve ideolojik savaş ve Suriye'deki halka insani yardım sağlanması. Ancak problemin kökeni ortaya konmadan bir çözüm bulunamayacaktır. Fransa Cumhurbaşkanı Hollande'ın BM toplantısında yaptığı konuşmada belirttiği gibi, "Esad, problemin kökünde yer almaktadır ve çözümün bir parçası olamaz." Esad'ın yönetimde tutulması, sadece zaten uzun sürmüş olan bu kanlı savaşın uzamasına yol açacaktır. Bu konuda suçlu konumunda olan Esad rejimi yönetimde kaldığı sürece, terör grupları bu bölgedeki barbarca faaliyetlerini meşrulaştırmak için çeşitli yollar ve bahaneler bulmaya devam edeceklerdir. Açıkça ifade etmek gerekirse, Suriye halkı, iki bela, Esad rejimi ve DAES terörü, arasında bir seçim yapmak zorunda değildir. Ayrıca bu halk, küresel güç oyunlarına da kurban edilmemelidir. Savaşların, başarısız devletlerin ve zayıf hükümetlerin bedeli, herhangi bir millet için ödenmesi çok yüksek bir bedeldir. Bu bedel, bölgesel ve küresel güvenlik için gitgide daha ağır bir bedele dönüşmektedir.

Terör, Ankara ve Beyrut'tan Bağdat ve Paris'e kadar küresel bir problemdir ve dolayısıyla küresel bir

Многим туркам это еще раз напомнило о террористических актах, прошедших 10 октября 2015 года в Анкаре. В этих атаках кроилось очень важное сообщение: никто и нигде больше не в безопасности. Символическое значение имело и то, что нападения произошли прямо перед ежегодным саммитом G20 который, прошел в Анталии и на котором обсуждали проблему терроризма. Таким образом, террористами был брошен вызов самым влиятельным людям всего мира. Террористические акты в Париже поставили контртерроризм во главу повестки саммита G20. Союзники должны сотрудничать в разных сферах, чтобы предотвращать террористические акты и проводить совместные операции против ИГИЛ. Несмотря на то, что мировое сообщество настроено решительно бороться с терроризмом, мировые лидеры не перестают повторять прежнюю ошибку, не предоставляя населению альтернативной социальной базы в Сирии и Ираке. На данный момент все страны-участницы обдумывают свои планы на период после победы над ИГИЛ. Но включение Асада в состав временного правительства лежит в сердце этой проблемы. Предполагая, что свержение Асада приведет к еще большей дестабилизации Сирии, международное сообщество подталкивает еще больше арабов-суннитов в ряды ИГИЛ. В свою очередь, это укрепляет ИГИЛ и позволяет Асаду удерживаться у власти. Прежде чем предпринять что-то мы должны решить это противоречие.

Совершенно ясно, что ИГИЛ невозможно победить одними воздушными ударами. Нужна более широкая стратегия, включающая совместные

**ОТ АНКАРЫ
И БЕЙРУТА,
ДО БАГДАДА
И ПАРИЖА,
ТЕРРОРИЗМ
ПРЕДСТАВЛЯЕТ
СОБОЙ
ГЛОБАЛЬНУЮ
ПРОБЛЕМУ
ТРЕБУЮЩУЮ
ГЛОБАЛЬНОГО
ПОДХОДА.**

**TERÖR, ANKARA
VE BEYRUT'TAN
BAĞDAT VE PARİS'E
KADAR KÜRESEL
BİR PROBLEM'DİR
VE DOLAYISIYLA
KÜRESEL BİR
KARŞILIĞI
OLMALIDIR.**

karşılığı olmalıdır. 15-16 Kasım 2015 tarihinde Antalya'da düzenlenen G-20 Zirvesi'nde dünya liderleri, terörün her türüne karşı dayanışma ve işbirliği çağrısında bulunmuşlardır. Esad rejiminin dört yıldır devam eden katliamlarına son verilmesi için daha kapsamlı bir stratejinin uygulamaya konması gerektiği anlaşılmış olmalıdır.

Bilindiği gibi 13 Kasım 2015 tarihinde DAESH, stadyum, konser salonu, restoranlar ve sokaklar gibi sosyal alanlarda Fransız vatandaşlarını hedef alan bir terör saldırısı düzenlemiştir. Pek çok Türk vatandaşı için bu saldırı, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da düzenlenen bombalama saldırısıyla büyük benzerlik göstermektedir. Ankara ve Paris'te şehir meydanlarında masum halkı hedef alarak yaptığı terör eylemleriyle DAESH, şiddeti bir üst aşamaya taşımıştır. Bu saldırıların büyük bir sembolik anlamı vardır: Bundan böyle hiç bir yer ve hiç kimse güvende olmayacaktır. Ayrıca dikkate değer bir başka nokta ise bu saldırının, Türkiye'nin Antalya şehrinde düzenlenen ve terör karşıtlığı konusunu temel alan G-20 Zirvesinden sadece saatler önce yapılmasıdır. Kısaca Paris saldırıları, terör karşıtlığı konusunu, G-20 Zirvesinin en önemli konusu haline getirmiştir. Müttefiklerin yeni saldırıları engelleme, istihbarat paylaşımını artırma ve DAESH hedeflerine karşı ortak operasyonlar düzenleme konularında birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Her ne kadar uluslararası toplum, teröre karşı savaşa konusunda kararlı olsa da dünya liderleri, en büyük hatalarını yani, bu terör örgütünün Suriye'deki ve Irak'taki toplumsal temeline bir alternatif oluşturma konusundaki başarısızlıklarını devam ettirmektedirler. Şu anda savaşa bir şekilde müdahil olan tüm aktörler, DAESH-sonrası dönem için plan yapmaktadır, ancak Beşar

военные операции в Ираке и Сирии включая безопасные и беспилотные зоны.

Продолжающиеся зверства режима Асада, включая применение химического оружия, а также расширение ИГИЛ делают создание безопасной зоны более необходимым. Поэтому Турция тоже настаивает на создании безопасных и беспилотных зон в Сирии, где мирное гражданское население могло бы находиться в безопасности. Беспилотные зоны могут спасти жизнь многим сирийцам, как это было применено в борьбе с Саддамом Хуссейном. Это также важно для укрепления 911 километровой турецко-сирийской границы.

Турция с самого начала считает, что только координированные действия коалиции по поддержке сирийской оппозиции могут создать подходящую почву для политических переговоров. СНС является главной политической фигурой, представляющей сирийскую оппозицию. СНС, признанная более чем 100 странами мира как легитимный представитель сирийского народа, будет играть ключевую роль в будущих политических переговорах. Но для этого СНС нуждается в поддержке со стороны мирового сообщества на политическом, военном и гуманитарном уровнях. СНС может дать толчок политическому процессу, защитить сирийский народ и построить новую Сирию на принципах верховенства закона, демократии, плюрализма и прозрачности. Эти безопасные зоны дадут возможность оппозиции реорганизоваться и поможет мирному населению защититься от смертоносных атак. Безопасные зоны также помогут решить проблему с беженцами, но проблема перемещения оставшегося населения внутри страны будет продолжаться.

**СОВЕРШЕННО
ЯСНО, ЧТО ИГИЛ
НЕВОЗМОЖНО
ПОБЕДИТЬ
ОДНИМИ
ВОЗДУШНЫМИ
УДАРАМИ. НУЖНА
БОЛЕЕ ШИРОКАЯ
СТРАТЕГИЯ,
ВКЛЮЧАЮЩАЯ
СОВМЕСТНЫЕ
ВОЕННЫЕ
ОПЕРАЦИИ В ИРАКЕ
И СИРИИ, ВКЛЮЧАЯ
БЕЗОПАСНЫЕ И
БЕСПИЛОТНЫЕ
ЗОНЫ.**

**DAEŞ'İN SADECE
HAVA HAREKATI
YOLUYLA GÜCÜNÜN
AZALTILAMAYACAĞI
YA DA ORTADAN
KALDIRILAMAYACAĞI
AÇIKTIR. DAHA
KAPSAMLI BİR
STRATEJİYE İHTİYAÇ
DUYULMAKTADIR.
BU STRATEJİ, IRAK
VE SURİYE'DE HEM
GÜVENLİ BÖLGELERİN
VE UÇUŞA YASAK
BÖLGELERİN
OLUŞTURULMASINI
HEM DE
KOORDİNELİ ASKERİ
PROGRAMLARIN
UYGULANMASINI
İÇERMELİDİR.**

Esad'ı geçiş hükümetine dahil etme çabaları, hala problemin temelinde yer almaktadır. Esad'ın güçten düşmesinin, Suriye'yi daha fazla istikrarsızlığa sürükleyeceğine inanan uluslararası toplum, bu düşünce ve eylemleriyle Sünni Arapları DAEŞ'e doğru itmeye devam etmektedirler. Diğer bir ifadeyle bu tavır, DAEŞ'i daha da güçlendirmekte ve Esad'ın iktidara daha sıkı tutunmasına neden olmaktadır. Herhangi bir harekete geçmeden önce, öncelikle bu çelişkinin iyice irdelenmesi gerekmektedir.

DAEŞ'in sadece hava harekatı yoluyla gücünün azaltılamayacağı ya da ortadan kaldırılamayacağı açıktır. Daha kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu strateji, Irak ve Suriye'de hem güvenli bölgelerin ve uçuşa yasak bölgelerin oluşturulmasını hem de koordineli askeri programların uygulanmasını içermelidir. Esad rejiminin devam eden gaddarlığı (kimyasal silahların ve msket bombalarının kullanılması dahil) ve DAEŞ'in genişlemesi, güvenli bölge kurulması önerisini her zamankinden daha gerekli ve uygun bir teklif haline getirmiştir. Bu nedenle, Türkiye bir yandan eğitim ve teçhizat sağlamaya yönelik programı desteklerken, bir yandan da Suriye'de savaşa katılmayan masum insanlara koruma sağlayacak bir güvenli bölgenin ve uçuşa yasak bölgenin kurulması için çağrıda bulunmaya devam etmektedir. 1990'larda Saddam Hüseyin'e karşı uygulandığı gibi, bu gün de Suriye'de kurulacak bir uçuşa yasak bölge, insanların hayatını koruyabilir ve kurtarabilir. Bu uygulama, aynı zamanda 911 km. uzunluğundaki Türkiye-Suriye sınırının güvenliğin güçlendirilmesi açısından da önemli görülmektedir.

Türkiye'nin en başından beri belirttiği gibi, uluslararası koalisyonun koordineli olarak Suriyeli muhalifleri desteklemeye yönelik faaliyetleri,

Действия России в Сирии

Недавнее российское военное усиление в Сирии в поддержку режима Асада в контексте уничтожения террористической группировки ИГИЛ привели к новому политическому дисбалансу и дипломатическому застою в регионе. Также, поддержка жестокого режима Асада связанного с ИГИЛ более усугубляет, нежели разрешает сирийский кризис. Несмотря на политическую позицию Путина, спасение режима тирана будет колоссальной ошибкой, которая подведет Сирийский народ.

Для Москвы является важной военно-морская база в Латакии, но это всего лишь часть истории. Благодаря бездействию западного альянса, Россия сейчас наращивает свое военное присутствие в Сирии. В тоже время, кажется, что российские авиаудары были разработаны для удержания Асада у власти, нежели приготовления почвы для политического перехода, которое поспособствует отставке Асада. Более 90% российских военно-воздушных операций в Сирии направлены на поддержку и защиту Асада, и только 5% направлены на уничтожение ИГ.

Как известно, российский президент Владимир Путин использовал украинский кризис для укрепления российской позиции на своих западных границах. За счет присоединения Крыма, он не только завоевал больше территории, но и подготовил более агрессивную экспансионистскую политическую позицию. Слабый ответ Запада на украинский кризис дал возможность Путину развить свою позицию в региональном и мировом масштабе. Кроме того, открытая поддержка режима

**ПОДДЕРЖКА
ЖЕСТОКОГО
РЕЖИМА АСАДА
СВЯЗАННОГО
С ИГИЛ БОЛЕЕ
УСУГЛУБЛЯЕТ,
НЕЖЕЛИ
РАЗРЕШАЕТ
СИРИЙСКИЙ
КРИЗИС.**

**ESAD'IN
YÜRÜTTÜĞÜ
KANLI SAVAŞ İLE
DAEŞ TERÖRÜ
ARASINDAKİ
BAĞLANTI VERİ
İKEN, ESAD REJİMİNİ
KURTARMAYA
YÖNELİK BU TÜR
YENİ GİRİŞİMLERİN,
SURİYE KRİZİNİ
ÇÖZMEKTEN
DAHA ZİYADE
DERİNLEŞTİRECEK
NİTELİKTEDİR.**

siyasi müzakerelerin etkin bir şekilde başlamasına zemin oluşturabilir. SUK, Suriyeli muhalifleri temsil eden başlıca şemsiye niteliğindeki siyasi oluşumdur. 100'ün üzerinde ülke tarafından Suriyelilerin meşru temsilcisi olarak tanınmış olan SUK, gelecekteki müzakerelerde anahtar bir rol oynayacaktır. Ancak SUK'un uluslararası toplum tarafından siyasi, askeri ve insani düzeyde desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde, SUK, zayıf değil, güçlü bir pozisyonda müzakere masasına oturabilir. SUK, siyasi sürece öncülük edebilir, Suriyelileri koruyabilir ve kanuna, demokrasiye, çoğulculuğa ve şeffaflığa dayalı yeni bir Suriye rejimi oluşturabilir. Bu güvenli ve uçuşa yasak bölgeler, hem ılımlı Suriyeli muhalif gruplara organize olmaları için bir dayanak noktası sağlayacak hem de Suriye halkının kendilerini ölümcül saldırılardan korumalarına yardımcı olacaktır. Güvenli bölgeler aynı zamanda Suriyeli mültecilerin sayısını azaltacaktır. Bununla birlikte, ülke içindeki zorla göç ettirilme problemi devam edecek gibi görünmektedir.

Rusya ve yeni gelişmeler

Rusya'nın DAEŞ'i ortadan kaldırma adı altında Suriye'deki askeri oluşumu ve Esad'a olan desteği, yeni bir siyasi duruş ve diplomatik trafik dalgasını tetiklemiştir. Esad'ın yürüttüğü kanlı savaş ile DAEŞ terörü arasındaki bağlantı veri iken, Esad rejimini kurtarmaya yönelik bu tür yeni girişimlerin, Suriye krizini çözmekten daha ziyade derinleştirecek niteliktedir. Putin'in iddialarının aksine, bir tiranı korumak için Suriye halkını feda etmek çok büyük bir hata olacaktır.

Rusya'nın Lazkiye'deki deniz üssü Moskova için önemlidir ama bu sadece hikayenin bir parçasıdır. Batılı müttefiklerin şu ana kadar Suriye'de bir varlık göstermemeleri

Асада со стороны России служит удобным отвлечением от его маневров в Крыму и Украине. Это не случайно, что Путин, который принял участие в Генеральной Ассамблее ООН после 10-летнего отсутствия, все время говорит о сирийской проблеме, при этом замалчивая аннексию Крыма и продолжающуюся войну на востоке Украины. Несмотря на данные предоставленные Россией и Сирией, только небольшое количество боевиков ИГ было уничтожено российскими бомбардировщиками. Дальнейшее развитие этих событий создаст новую напряженность в этой ситуации, которая уже находится в критическом положении. В очередной раз это доказывает, что силы ИГИЛ в этой кровавой войне используются как средство для нанесения вреда умеренной сирийской оппозиции и для помощи сирийскому тирану остаться у власти.

Это в свою очередь, еще больше разрушает нынешний мировой порядок. То как анти-Асадовская международная оппозиция, состоящая из США, стран ЕС, Турции и стран Персидского залива ответят на политику России по поддержке Башара Асада, определит основные параметры баланса сил в международных отношениях. В совместном заявлении, опубликованном 1 октября, США, Великобритания, Германия, Саудовская Аравия, Катар и Франция предупредили, что «дальнейшие российские действия будут способствовать дальнейшему обострению ситуации, и тем самым поддерживать развитие экстремизма и радикализма». Может ли российское военное присутствие изменить ход сирийской гражданской войны? Как отметил президент Турции

**АНТИ-АСАДОВСКАЯ
МЕЖДУНАРОДНАЯ
ОППОЗИЦИЯ,
СОСТОЯЩАЯ ИЗ
США, СТРАН ЕС,
ТУРЦИИ И СТРАН
ПЕРСИДСКОГО
ЗАЛИВА ОТВЕТАТ
НА ПОЛИТИКУ
РОССИИ ПО
ПОДДЕРЖКЕ
БАШАРА АСАДА,
ОПРЕДЕЛИТ
ОСНОВНЫЕ
ПАРАМЕТРЫ
БАЛАНСА СИЛ В
МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОТНОШЕНИЯХ.**

**ESAD KARŞITI
ULUSLARARASI
MÜTTEFİK ÜLKELER
OLAN ABD, AB
ÜLKELERİ, TÜRKİYE VE
KÖRFEZ ÜLKELERİNİN,
RUSYA'NIN BEŞAR
ESAD'I KURTARMAK
İÇİN OYNADIĞI
KUMARA KARŞI
VERECEKLERİ KARŞILIK,
KÜRESEL GÜÇ
DENGESİNİN TEMEL
PARAMETRELERİNİ
ŞEKİLLENDİRECEKTİR.**

Rusya'nın işine yaramıştır. Nitekim şu anda Rusya, Suriye'de önemli bir askeri varlık oluşturmaktadır. Rusya'nın hava saldırıları, Esad'ın ayrılmasıyla sonuçlanacak bir siyasi geçiş sürecine temel oluşturmak için hazırlık yapmaktan ziyade, Esad'ı süresiz olarak yönetimde tutmak için düzenlenmiş gibi görünmektedir. Nitekim Rusya'nın Suriye'deki hava operasyonlarının yüzde 90'ından fazlası Esad'ı savunmaya yönelik olarak yapılmakta, DAES'e yönelik saldırıların oranı ise yüzde 5-10 civarında kalmaktadır.

Bilindiği gibi, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, ülkesinin batı sınırlarındaki idaresini güçlendirmek için Ukrayna'daki çatışmaları kullanmıştır. Kırım'ı ülke sınırlarına dahil ederek sadece daha fazla toprak elde etmekle kalmamış aynı zamanda kendi topraklarında daha agresif ve yayılmacı bir siyasi duruş için temel oluşturmuştur. Ukrayna krizine karşı Batının gösterdiği zayıf tepki, Rusya'nın bu duruşunun bölgesel ve küresel bir duruş haline gelmesine yardımcı olmuştur. Rusya'nın Esad rejimine verdiği açık destek, aslında dikkatlerin, bu ülkenin Kırım'daki ve Ukrayna'daki manevraları üzerinden başka yöne kaydırılması gayretlerine hizmet etmektedir. 10 yılın ardından BM Genel Kurulu'na katılan Putin'in, şu anda tüm dünyanın dikkatini, Rusya'nın Kırım'ı kanun dışı şekilde ihlal etmesi ve Ukrayna'nın doğusunda devam eden savaş yerine Rusya'nın Suriye'deki hareketleri üzerine çekmesi tesadüf değildir.

Rusya'nın ve Suriye'nin iddialarının aksine, Rusya tarafından bombalanan alanlarda çok az sayıda DAES hedefi yer almaktadır. Bu tehlikeli gelişmeler, zaten şiddetli devam eden savaşta tansiyonu yükseltecek gibi görünmektedir. Bu durum, DAES'in Rusya tarafından da bu kanlı savaşta kullanıldığını, diğer bir ifadeyle DAES'in ılımlı Suriyeli

Реджеп Таип Эрдоган 4 октября 2015 года, российское участие в сирийской гражданской войне послужит поддержкой криминальному режиму Асада и отдалит Москву от арабского и мусульманского мирового сообщества. В данной ситуации есть риск, что Россия станет следующей мишенью террористических группировок.

Сирийские беженцы

На сегодняшний день почти 60 миллионов человек были вынуждены покинуть свои дома в результате конфликтов и преследований по всему миру. Около 20 миллионов из них беженцы, более половины из них дети. С начала конфликта в Сирии в 2011 году, более 360000 человек погибли и сотни тысяч были ранены. Более 4 миллионов сирийцев получили статус беженца и 7 миллионов человек переместились в другие регионы страны. Сирийский конфликт является самым крупным кризисом с беженцами в мире со времен II мировой войны. В свою очередь, мировые державы стали пассивными наблюдателями или отдаленными игроками в разрешении конфликта, тем самым вынудив миллионы людей покинуть свои дома. Усугубление этой нестабильной обстановки в регионе было предотвращено благодаря помощи Турции.

В данный момент на территории Турции находится 2181293 сирийских беженцев. Самое большое количество беженцев во всем мире ищут убежище в Турции. Несмотря на материально-технические проблемы, Турция приняла всех людей, искавших убежище без какой-либо дискриминации. Их этническое происхождение, религия и расовая принадлежность не

БОЛЕЕ 4 МИЛЛИОНОВ СИРИЙЦЕВ ПОЛУЧИЛИ СТАТУС БЕЖЕНЦА И 7 МИЛЛИОНОВ ЧЕЛОВЕК ПЕРЕМЕСТИЛИСЬ В ДРУГИЕ РЕГИОНЫ СТРАНЫ. СИРИЙСКИЙ КОНФЛИКТ ЯВЛЯЕТСЯ САМЫМ КРУПНЫМ КРИЗИСОМ С БЕЖЕНЦАМИ В МИРЕ СО ВРЕМЕН II МИРОВОЙ ВОЙНЫ.

4 MİLYONUN ÜZERİNDE SURİYELİ, MÜLTECİ KONUMUNA DÜŞMÜŞTÜR Kİ BU DURUM, II. DÜNYA SAVAŞI'NDAN BU YANA YAŞANAN EN BÜYÜK MÜLTECİ KRİZİDİR. AYRICA 7 MİLYON SURİYELİ DE ÜLKE İÇİNDE GÖÇE ZORLANMIŞTIR.

muhaliflere zarar vermek ve Suriyeli tiranın yönetiminde kalmasına yardımcı olmak için bir kalkan olarak kullanıldığını tekrar gözler önüne sermektedir.

Günümüzün küresel düzeninin zaten kırılgan olan yapısı üzerinde bunun mutlaka dalgalı etkileri olacaktır. Esad karşıtı uluslararası müttefik ülkeler olan ABD, AB ülkeleri, Türkiye ve Körfez ülkelerinin, Rusya'nın Beşar Esad'ı kurtarmak için oynadığı kumara karşı verecekleri karşılık, küresel güç dengesinin temel parametrelerini şekillendirecektir. 1 Ekim'de Türkiye, ABD, İngiltere, Almanya, Suudi Arabistan, Katar ve Fransa tarafından yayımlanan ortak bildiride 'Rusya'nın askeri faaliyetlerinin şiddeti tırmandırdığı ve daha fazla aşırılığı ve radikalizmi beslediği' uyarısında bulunulmuştu. Rusya'nın askeri faaliyetleri, Suriye savaşında izlenen yolu daha iyiye gitmesi yönünde değiştirebilir mi? Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 4 Ekim'de yaptığı uyarı gibi, Rusya'nın Suriye'deki iç savaşa dahil olması, sadece Esad rejimine hizmet edecek ve Moskova'yı Arap ve Müslüman dünyasından daha da uzaklaştıracaktır. Bu şartlarda Rusya'nın kendi evinde ve başka yerlerde şiddet yanlısı aşırı grupların hedefi haline gelmesi ihtimali de artmıştır.

Suriyeli mülteciler

Dünya genelinde yaklaşık 60 milyon insan, çıkan çatışmalar ve yapılan zulümler nedeniyle göçe zorlanmaktadır. Bunların yaklaşık 20 milyonu mülteci ve yarısından fazlası ise çocuktur. 2011 yılının başında çatışmaların başlamasından bu yana 360.000'den fazla Suriyeli hayatını kaybetmiş, yüzbinlercesi yaralanmıştır. 4 milyonun üzerinde Suriyeli, mülteci konumuna düşmüştür ki bu durum, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en

имеет значения. Например, на сегодняшний день более 30 000 иракских иезидов и христиан проживают в Турции.

В отличие от Турции, Ливан, Ирак и страны Европы неохотно принимают сирийских беженцев. Вопреки требованиям Комиссии по правам человека ООН о принятии на своей территории сирийских беженцев, многие богатые европейские страны отказались от их выполнения. Это не связано с вместимостью или системой, а скорее всего, с политическим и моральным кризисом. Будучи экономически самым развитым сообществом в мире с населением в 500 миллионов человек, Европа не справляется с кризисом сирийских беженцев. В Европе находится множество учреждений и механизмов, чтобы принять большое количество беженцев. Заблуждение состоит в том, что богатые европейские страны не могут справиться с этим кризисом. До недавнего момента, на всем европейском континенте проживало около 200000 сирийских беженцев.

Население Турции составляет 78 миллионов человек, когда количество беженцев из Сирии и Ирака составляет 2 миллиона человек, не считая сотни тысяч людей, приехавших из балканских стран, Кавказа и Афганистана. Не являясь самой экономически стабильной страной, Турция является страной с самым большим количеством беженцев во всем мире, принимая большее количество беженцев в неделю, чем Европа в течении месяцев.

В этом году около 3000 беженцев, пытаясь попасть в Европу, уже потеряли жизни в Средиземном море. В отличие от сказанного ранее, это не связано с

**ДО НЕДАВНЕГО
МОМЕНТА,
НА ВСЕМ
ЕВРОПЕЙСКОМ
КОНТИНЕНТЕ
ПРОЖИВАЛО
ОКОЛО 200000
СИРИЙСКИХ
БЕЖЕНЦЕВ.
НАСЕЛЕНИЕ
ТУРЦИИ
СОСТАВЛЯЕТ 78
МИЛЛИОНОВ
ЧЕЛОВЕК, КОГДА
КОЛИЧЕСТВО
БЕЖЕНЦЕВ ИЗ
СИРИИ И ИРАКА
СОСТАВЛЯЕТ
2 МИЛЛИОНА
ЧЕЛОВЕК, НЕ
СЧИТАЯ СОТНИ
ТЫСЯЧ ЛЮДЕЙ,
ПРИЕХАВШИХ
ИЗ БАЛКАНСКИХ
СТРАН, КАВКАЗА И
АФГАНИСТАНА.**

**AVRUPA KİTASI
TOPLAMDA SADECE
200.000 SURİYELİ
MÜLTECİYİ KABUL
ETMİŞTİR. TÜRKİYE
İSE 78 MİLYON
NÜFUSUNA RAĞMEN
SURİYE VE İRAK'TAN
2 MİLYONDAN
FAZLA MÜLTECİYE
EV SAHİPLİĞİ
YAPMAKTADIR.
ÜSTELİK BU SAYIYA
BALKANLARDAN,
KAFKASLARDAN,
AFGANİSTAN'DAN
VE DİĞER
YERLERDEN GELEN
BİNLERCE MÜLTECİ
DAHİL DEĞİLDİR.**

büyük mülteci krizidir. Ayrıca 7 milyon Suriyeli de ülke içinde göçe zorlanmıştır. Küresel güçler, çok sayıda masum sivil evlerinden ayrılmaya zorlayan bu çatışmalarda pasif bir şekilde gözlemci statüsünde kalmışlar ya da uzaktan birşey yapmayıp denemişlerdir. Bölgede artması muhtemel istikrarsızlık ise, Türkiye'nin desteği ile önlenmiştir.

Şu anda Türkiye'de Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığından edinilen rakamlara göre 2.181.293 Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Türkiye, dünyada en fazla mülteciye kucak açan ülkedir. Büyük lojistik problemlere rağmen, Türkiye hiç bir ayırım gözetmeden tüm mültecileri kabul etmiştir. Türkiye bu mültecilerin etnik kökenini, dinini ya da mezhebini önemsenmemiş, hiç bir mültecinin etnik ya da dini kimliğini araştırmamıştır. Örneğin; bu gün Türkiye'de 30,000'den fazla Iraklı Yezidi ve Hristiyan bulunmaktadır.

Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Irak'ın aksine Avrupa ülkeleri Suriyeli mültecileri kabul etme konusunda isteksiz davranmışlardır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin az sayıda Suriyeli mültecinin belli başlı Avrupa ülkeleri tarafından kabul edilmesi yönündeki talebine rağmen bu ülkeler bu isteği reddetmişlerdir. Bu bir sistem ya da kapasite sorunundan ziyade bir siyasi bilinç sorunudur. Bu sorunu açıkça ortaya koyan gerçek ise dünyanın en büyük ekonomik yapılanması olan ve yaklaşık 500 milyon nüfusa sahip olan Avrupa'nın hala mülteci krizi ile başa çıkmakta başarısız olmasıdır. Halbuki Avrupa, çok sayıda mülteciyi kabul edebilecek çok sayıda kuruma ve mekanizmaya sahiptir. Dolayısıyla, bunun, zengin Avrupa ülkelerinin başa çıkamayacağı kadar büyük bir kriz olduğunu iddia etmek yanıltıcıdır. Bu zamana dek, tüm Avrupa kıtası toplamda sadece 200.000 Suriyeli mülteciyi

вместимостью или системой Европы, а с политическим руководством и моралью. Спустя упущенное время, Европейские лидеры наконец обратили внимание на проблему беженцев. Лидеры Германии и Франции призывают к «единому ответу ЕС» в решении кризиса. К счастью, некоторые ответственные западные руководители все же прислушиваются к этому призыву.

Заключение

Сирийская проблема вытекает из неправильного ведения Асадской политики в отношении мазхабов и государственного кровавого террора. Диагноз болезни является необходимым условием. Политика Малики в Ираке по отношению к мазхабам и безжалостная расправа президента Башара Асада над суннитскими противниками, желание суннитов защитить самих себя и жажда возмездия за причиненную несправедливость стали причиной возникновения террористической организации ИГИЛ. Совершая ужасные преступления по религиозным причинам, эта организация наносит больше всего вреда именно религии Ислам. После войны, которая длилась четыре года, создалось общее мнение о создании политической системы, которая бы обеспечила мир и безопасность в Сирии. Однако проблема состоит в том, что «политическое решение» в Сирии каждый трактует по-своему. Поэтому для прекращения войны нужно обеспечить концептуальную ясность. Несмотря на то, что международное сообщество твердо выступает против терроризма, на данном этапе все участвующие в войне акторы готовят планы на период после победы над ИГИЛ, но основная

**СИРИЙСКАЯ
ПРОБЛЕМА ВЫТЕКАЕТ
ИЗ НЕПРАВИЛЬНОГО
ВЕДЕНИЯ АСАДСКОЙ
ПОЛИТИКИ В
ОТНОШЕНИИ
МАЗХАБОВ И
ГОСУДАРСТВЕННОГО
КРОВАВОГО ТЕРРОРА.**

**СУРИЕ'ДЕКИ
PROBLEM ESAD'IN
YANLIŞ MEZHEPÇİ
UYGULAMALARINDAN
VE KANLI DEVLET
TERÖRÜNDEN
KAYNAKLANAN BİR
PROBLEMDİR.**

кабур етmiştir. Türkiye ise 78 milyon nüfusuna rağmen Suriye ve Irak'tan 2 milyondan fazla mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Üstelik bu sayıya Balkanlardan, Kafkaslardan, Afganistan'dan ve diğer yerlerden gelen binlerce mülteci dahil değildir. Dünyadaki en büyük ekonomi olmasa da Türkiye şu anda dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkedir. Tüm Avrupa'nın Suriye ve Irak'dan bir ayda kabul ettiği mülteci sayısından daha fazlasını Türkiye bir haftada kabul etmiştir.

Sadece bu yıl 3.000'e yakın mülteci, Avrupa'ya gitmeye çalışırken Akdeniz'de boğulmuştur. Tekrar etmekte yarar var: Söylenenin aksine, bu durum AB ülkelerindeki kapasite ya da sistem problemi değildir. Bu, bir siyasi liderlik ve siyasi bilinç problemidir. Çok ciddi zaman kayıplarının ardından, Avrupalı liderler nihayet masaya oturmak için adım atmışlar; Alman ve Fransız liderler, krize karşı 'birleşmiş AB müdahalesi' için çağrıda bulunmuşlardır. Nihayet, Batının sorumlu liderleri bir şekilde bir tepki vermeye başlamışlardır.

Сонuç

Suriye'deki problem Esad'ın yanlış mezhepçi uygulamalarından ve kanlı devlet teröründen kaynaklanan bir problemdir. Hastalığı teşhis ön şarttır. Irak'ta Maliki'nin mezhepçi politikaları ve Suriye'de Devlet Başkanı Beşar Esad'ın Sünni muhalifleri acımasızca ortadan kaldırması, Sünnileri korumak ve bir anlamda kendilerine yapılan adaletsizliğin öcünü almak adına DAEŞ adında kanlı bir terör örgütünün ortaya çıkmasına ve güçlenmesine neden olmuştur. Bu örgüt dini alet ederek korkunç terör suçları işlemekte, en çok da İslam dinine zarar vermektedir. Dört yıldır süren bir savaşın ardından, Suriye'de barışı ve güvenliği sağlayacak bir siyasi düzenin kurulması yönünde

проблема заключается в попытках включить Башара Асада в состав переходного правительства. До тех пор, пока мы не решим эту проблему, возникшее на ней ИГИЛ будет дальше привлекать к себе все больше и больше приверженцев.

Как утверждала Турция еще в самом начале, координированные действия международной коалиции, направленные на поддержку сирийской оппозиции, могли бы поспособствовать созданию «почвы» для политических переговоров. СНС нуждается в военной и гуманитарной поддержке и усилении со стороны международного сообщества. СНС мог бы возглавить политические процессы, защитить сирийцев и создать в Сирии политический строй основанный на верховенстве закона, демократии, плюрализме и прозрачности. Вмешательство России в конфликт ради поддержки режима Асада и нанесение ударов по умеренной оппозиции вместо уничтожения ИГИЛ становится причиной оттягивания проблемы от ее конечной точки разрешения. Если существующее положение дел сохранится, то окончание конфликта представляется весьма сложным, поскольку речь идет о США, России, Турции и других 17 странах-участниках венского процесса. Как это уже было изложено, между этими странами существуют серьезные разногласия во взглядах по поводу войны в Сирии, о ее причинах и способах ее разрешения.

На последнем венском собрании были установлены даты по некоторым решением. Было решено что, переговоры между сирийским режимом и его противниками начнутся 1-го января

**КАК УТВЕРЖДАЛА
ТУРЦИЯ ЕЩЕ В
САМОМ НАЧАЛЕ,
КООДИНИРОВАННЫЕ
ДЕЙСТВИЯ
МЕЖДУНАРОДНОЙ
КОАЛИЦИИ,
НАПРАВЛЕННЫЕ НА
ПОДДЕРЖКУ СИРИЙСКОЙ
ОППОЗИЦИИ, МОГЛИ
БЫ ПОСПОСОБСТВОВАТЬ
СОЗДАНИЮ «ПОЧВЫ»
ДЛЯ ПОЛИТИЧЕСКИХ
ПЕРЕГОВОРОВ.**

**TÜRKİYE’NİN EN
BAŞINDAN BERİ
BELİRTTİĞİ GİBİ,
ULUSLARARASI
KOALİSYONUN
KOORDİNELİ
OLARAK SURİYELİ
MUHALİFLERİ
DESTEKLEMENE
YÖNELİK
FAALİYETLERİ, SİYASİ
MÜZAKERELERİN
ETKİN BİR ŞEKİLDE
BAŞLAMASINA
ZEMİN
OLUŞTURABİLİR.**

genel bir görüş birliği ortaya çıkmıştır. Fakat problem, herkesin Suriyedeki “siyasi çözüm”le ilgili farklı bir tanım yapmasıdır. Bu nedenle de eğer bu savaşın sona erdirilmesi bir kavramsal açıklık sağlanmasına ihtiyaç vardır. Her ne kadar uluslararası toplum, teröre karşı savaşma konusunda kararlı olsa da, şu anda savaşa bir şekilde müdahil olan tüm aktörler, DAES-sonrası dönem için plan yapmaktadır, ancak Beşar Esad’ı geçiş hükümetine dahil etme çabaları, hala problemin temelinde yer almaktadır. Problemin kaynağını ortadan kaldırmadıkça, bu probleminden doğan DAES kendine taraftar bulmaya devam etmektedir.

Türkiye’nin en başından beri belirttiği gibi, uluslararası koalisyonun koordineli olarak Suriyeli muhalifleri desteklemeye yönelik faaliyetleri, siyasi müzakerelerin etkin bir şekilde başlamasına zemin oluşturabilir. SUK’un uluslararası toplum tarafından siyasi, askeri ve insani düzeyde desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir. SUK, siyasi sürece öncülük edebilir, Suriyelileri koruyabilir ve kanuna, demokrasiye, çoğulculuğa ve şeffaflığa dayalı yeni bir Suriye rejimi oluşturabilir. Rusya’nın ise Esad’a destek için yaptığını iddia ettiği müdahalesi ve DAES’den ziyade ılımlı Suriyeli muhalifleri vurması, kalıcı çözümünden uzak bir noktaya gelmesine neden olmaktadır. Geline nokta, eğer mevcut uygulamalar devam ederse çatışmaların yakın zamanda sona ermesiz görünmektedir. Çünkü, Viyana sürecine taraf olan ABD, Rusya, Türkiye dahil 17 ülke söz konusudur. Bu ülkelerin yukarıda da ifade edildiği gibi Suriye’deki savaşa, bu savaşın nedenleri ve çözüm önerileri konularına bakış açılarında ciddi farklılıklar vardır.

2016 года, ИГИЛ и фронт Ан-Нусра, а также другие террористические организации будут исключены из этого процесса. В течении 6 месяцев будет создано временное правительство и в течении 18 месяцев путем выборов будет сформировано постоянное правительство. Однако пути реализации этих решений не обсуждались.

Во-первых, касательно временного правительства неясно будет ли Башар Асад оставаться у власти в течении 6 месяцев. В случаи если он будет оставаться у власти, то какие у него будут полномочия? Не решено еще что он будет делать по прошествии этих 6 месяцев и сможет ли баллотироваться на выборах в течении последующих 18 месяцев. Во-вторых, еще неизвестно какие группировки будут участвовать в разрешении конфликта. Например, Россия относит к террористическим организациям ряд сил, оппонирующих Бааскому режиму. В-третьих, как это все будет организовано? Не было четкого решения в вопросе: кто будет следить за применением мер и правовые основы принуждения в случаи несоблюдения этих договоренностей.

Есть ряд вопросов, требующие тщательной оценки после проведения венских встреч. Прежде всего, необходимо добиться прекращения огня. Для этого нужно чтобы Совет Безопасности ООН предусмотрел механизмы наложения тяжелых санкции в случаи нарушения договоренностей о прекращении огня. Например, при нарушении режима прекращения огня можно предусмотреть вооруженное вмешательство сил коалиции или даже какой-нибудь вооруженной организации. В этой связи, во время 6 месячного правления

ПРЕЖДЕ ВСЕГО, НЕОБХОДИМО ДОБИТЬСЯ ПРЕКРАЩЕНИЯ ОГНЯ. ДЛЯ ЭТОГО НУЖНО ЧТОБЫ СОВЕТ БЕЗОПАСНОСТИ ООН ПРЕДУСМОТРЕЛ МЕХАНИЗМЫ НАЛОЖЕНИЯ ТЯЖЕЛЫХ САНКЦИИ В СЛУЧАИ НАРУШЕНИЯ ДОГОВОРЕННОСТЕЙ О ПРЕКРАЩЕНИИ ОГНЯ.

ÖNCELİKLE ATEŞKESİN SAĞLANMASI GEREKİR. BUNUN İÇİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ'NİN İHLALİ HALİNDE AĞIR YAPTIRIMLAR İÇEREN BİR ATEŞKES KARARI ALMASI İLE TARAFLAR SİLAHLARI BIRAKMALIDIRLAR.

En son yapılan Viyana toplantısında takvimlendirilerek bazı kararlar alınmıştır. Şöyle ki, Suriye rejimi ile muhalifler arasındaki görüşmeler 1 Ocak 2016'dan itibaren başlayacak, DAESH, Nusra Cephesi ve diğer terör örgütleri bu sürecin dışında bırakılacak, 6 ay içinde geçici bir hükümet kurulacak ve 18 ay içinde seçimler yapılarak kalıcı hükümet kurulacak. Fakat bu kararların nasıl gerçekleştirileceği ıse açıklanmamıştır. İlk olarak, geçici hükümet durumunda, Beşar Esad'ın 6 ay boyunca yönetim görevinde kalıp kalmayacağı, görevde kalmaya devam ederse hangi yetkilere sahip olacağı, 6 aydan sonra ne yapacağı, 18 ay içinde düzenleneceği söylenen seçimlerde aday olup olmayacağı net bir şekilde belirlenmiş değildir. İkinci olarak, çözüm sürecine dahil edilecek ve sürecin dışında bırakılacak örgütler net değildir. Örneğin Rusya, terör örgütü kapsamına Baas rejimine muhalif birçok örgütü sokmaktadır. Üçüncü olarak, takvimlendirmeye uyum nasıl sağlanacaktır. Bu takvimlendirmeye uyulmaması durumunda ortaya çıkabilecek yaptırımların kimler tarafından uygulanabileceği, niteliği, hukuksal gerekçesi net bir şekilde açıklanmamıştır.

Viyana görüşmesi sonrasında da bir takım hususların dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle ateşkesin sağlanması gerekir. Bunun için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin ihlali halinde ağır yaptırımlar içeren bir ateşkes kararı alması ile taraflar silahları bırakmalıdırlar. Örneğin ateşkesi ihlal edene ya bizzat bazı devletlerin, ya çok uluslu bir koalisyon gücünün ya da askeri bir örgütün silahlı müdahalesi dahi söz konusu olabilmelidir. Yine bu kapsamda geçici hükümetin kurulacağı 6 aylık hazırlık döneminde çatışan tarafların

временного правительства нужно разоружить воюющие стороны конфликта. Для недопущения страдания гражданского населения, которое и так пострадало от войны больше всех, и предотвращения роста числа беженцев, должны быть созданы безопасные и беспилотные зоны в Сирии и их мониторинг должен проводиться по решению ООН транснациональной рабочей группой. Конечно, в этом отношении, чрезвычайно важно отрезать террористические группировки от денежных ресурсов и лишить их каналов вербовки людей. Другими словами, нужно поддерживать все действия, направленные на прекращение этой бесчеловечной войны. Но главной целью всех этих инициатив должно быть устранение причин возникновения войны.

Источники

1. Barnard, A., Gordon, M.R., Schmitt, E., "Turkey and US Plan to Create Syria 'Safe Zone' Free of ISIS", The New York Times, 2015
2. Caris, C.C., Reynolds, S., "ISIS governance in Syria", Middle East Security Report, 2014
3. Duran, B., "The future of DAESH terrorism", Daily Sabah, November 21, 2015
4. Kalin, I., "Four actors in the Syrian war", Daily Sabah, July 3, 2015
5. Kalin, I., "ISIS and Islamophobia", Daily Sabah, November 15, 2014
6. Kalin, I., "Save the Syrian people, not a criminal tyrant", Daily Sabah, October 1, 2015
7. Kalin, I., "Syria War and Turkish-Russian Relations", Daily Sabah, 28 November 2015
8. Kalin, I., "The Syrian game and the new power equilibrium", Daily Sabah, October 6, 2015
9. Kalin, I., "Turkey, Europe and the refugee crisis", Daily Sabah, October 9, 2015
10. Laub, Z., Masters, J., "Islamic State in Iraq and Greater Syria ", The Council on Foreign Relations, June, 2014
11. Wood, G., "What ISIS really, wants?", The Atlantic, February 24, 2015
12. Erhan, Ç., "Bu görüşmelerden sonuç çıkmaz", Türkiye Gazatesi, November 11, 2015

**ДРУГИМИ
СЛОВАМИ, НУЖНО
ПОДДЕРЖИВАТЬ
ВСЕ ДЕЙСТВИЯ,
НАПРАВЛЕННЫЕ
НА ПРЕКРАЩЕНИЕ
ЭТОЙ
БЕСЧЕЛОВЕЧНОЙ
ВОЙНЫ. НО
ГЛАВНОЙ ЦЕЛЬЮ
ВСЕХ ЭТИХ
ИНИЦИАТИВ
ДОЛЖНО БЫТЬ
УСТРАНЕНИЕ
ПРИЧИН
ВОЗНИКНОВЕНИЯ
ВОЙНЫ.**

**SÖZÜN ÖZÜ BU
İNSANLIK DIŞI
SAVAŞI DURDURMAK
ÜZERE YAPILAN
TÜM GİRİŞİMLER
DESTEKLENMELİDİR.
FAKAT YAPILACAK
GİRİŞİMLERİN DE
SAVAŞIN KAYNAĞINI
ORTADAN
KALDIRMAK TEMEL
HEDEF OLMALIDIR.**

ellerindeki silahların toplanması gerekmektedir. Savaştan en fazla zarar gören sivil halkın daha fazla zarar görmemesi, daha fazlasının mülteci durumunda düşmemesi ve insani yardımlardan faydalanabilmesi için, Suriye'de güvenli bölgeler kurulmalı, uçuşa yasak alanlar oluşturulmalı ve yine BM kararıyla bunların denetlenmesi görevi çok uluslu görev gücüne verilmelidir. Tabii ki bu süreçte, terör örgütlerinin mali kaynaklarının ve insan devşirme kanallarının kesilmesi son derece önemlidir. Sözün özü bu insanlık dışı savaşı durdurmak üzere yapılan tüm girişimler desteklenmelidir. Fakat yapılacak girişimlerin de savaşın kaynağını ortadan kaldırmak temel hedef olmalıdır.

Kaynaklar

1. Barnard, A., Gordon, M.R., Schmitt, E., "Turkey and US Plan to Create Syria 'Safe Zone' Free of ISIS", The New York Times, 2015.
2. Caris, C.C., Reynolds, S., "ISIS governance in Syria", Middle East Security Report, 2014.
3. Duran, B., "The future of DAESH terrorism", Daily Sabah, November 21, 2015.
4. Erhan, Ç., "Bu görüşmelerden sonuç çıkmaz", Türkiye Gazatesi, November 11, 2015.
5. Kalin, I., "Four actors in the Syrian war", Daily Sabah, July 3, 2015
6. Kalin, I., "ISIS and Islamophobia", Daily Sabah, November 15, 2014.
7. Kalin, I., "Save the Syrian people, not a criminal tyrant", Daily Sabah, October 1, 2015
8. Kalin, I., "Syria War and Turkish-Russian Relations", Daily Sabah, 28 November 2015.
9. Kalin, I., "The Syrian game and the new power equilibrium", Daily Sabah, October 6, 2015.
10. Kalin, I., "Turkey, Europe and the refugee crisis", Daily Sabah, October 9, 2015.
11. Laub, Z., Masters, J., "Islamic State in Iraq and Greater Syria ", The Council on Foreign Relations, June, 2014.
12. Wood, G., "What ISIS really, wants?", The Atlantic, February 24, 2015.

ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ: ВКЛАД В НОВЫЙ ШЕЛКОВЫЙ ПУТЬ

SAMIR TAGHIZADEH

ISLAMIC FINANCE: CONTRIBUTION INTO THE NEW SILK ROAD

Ancient Silk Road played a major global role between East and West for centuries and was an essential factor in creating prosperity, transferring knowhow and enhancing civilizations through trade, cultural and technological exchange between countries located along the Silk Road.

Islamic Finance is currently becoming one of the economic growth drivers in the economies of Central Asian countries as an alternative financing tool, which could help revive the New Silk Road. During the periods of economic and financial crises, the Islamic financial sector in most parts of the world remained largely unscathed from any major financial difficulties. No Islamic bank required bailout of a magnitude witnessed in the developed markets. Islamic financial assets and investments were not exposed

В течение столетий древний Шелковый путь играл важную глобальную роль между Востоком и Западом, и был существенным фактором в обеспечении процветания, передаче знаний и развитии цивилизаций посредством торговли, культурного обмена и обмена технологиями между странами, расположенными вдоль Шелкового пути.

Исламское финансирование является сегодня одним из определяющих факторов экономического роста в экономике стран Центральной Азии, а также как инструмент альтернативного финансирования, который может помочь в возрождении нового Шелкового пути. В периоды экономических и финансовых кризисов сектор исламского финансирования в большинстве регионов мира остается в значительной

http://news.headline.kz/economics/islamskoe_finansirovanie_ukrepit_pozitsii_kazahstana.html

to the sub-prime highly leveraged products that led the traditional asset and fund managers to severe financial difficulties.

Reviving the ancient Silk Road can bring prosperity to countries located along the way as it has a huge potential to carry flows of natural resources, manufactured goods, and technological innovation, and ultimately lead to social and economic prosperity through flows of foreign direct investments (portfolio capital and private equity) and human capital.

Today, the emergence of Islamic financial products and services has brought together financial services providers across continents to trade on the New Silk Road. There is no doubt that today Islamic finance is well advanced as well as better positioned to further facilitate economic and financial collaborations and to offer mutually-

**NO ISLAMIC BANK
REQUIRED BAILOUT
OF A MAGNITUDE
WITNESSED IN
THE DEVELOPED
MARKETS.**

**ОФИЦИАЛЬНО
ЗАРЕГИСТРИРОВАНО,
ЧТО НИ ОДНОМУ
ИСЛАМСКОМУ БАНКУ
НЕ ПОТРЕБОВАЛАСЬ
КАКАЯ ЛИБО
ЗНАЧИМАЯ ПОМОЩЬ.**

степени неподверженным каким-либо значительным финансовым трудностям. Официально зарегистрировано, что ни одному исламскому банку не потребовалась какая либо значимая помощь, как это имело место в развитых странах. Исламские финансовые активы и инвестиции не были подвержены влиянию субстандартных продуктов с высокой долей заемных средств, которые стали причиной значительных финансовых трудностей для традиционных компаний по управлению активами и фондов.

Возрождаемый Шелковый путь имеет все возможности для процветания, располагая огромным потенциалом для перевозки потоков природных ресурсов, готовых изделий и передачи технологических новшеств, что в конечном итоге, приведет к социальному и экономическому процветанию

reinforcing benefits to countries located on the Silk Road.

The increased internationalization of Islamic finance would thus influence the patterns of global economy, and in particular facilitate the revival of financial and economic integration between the countries along the Silk Road from Asia to the Middle East, and Africa and to the more advanced economies of the West. The start of this decade has already witnessed the shifting of trade activities to the emerging economies.

Indeed, the Islamic finance industry has a huge potential to open up new prospects for the New Silk Road. Islamic finance is now widely recognized industry in global scale and it offers a wide range of Shariah-compliant capital markets and insurance products, in addition to full-fledged banking services. Strong growth rates have been recorded across all sectors of the Islamic finance industry.

Going forward, there are a number of value propositions that Islamic finance can provide to foster economic and financial linkages along the New Silk Road:

- ❖ Backed by real underlying assets there is a large number of investment opportunities across geographies, particularly in the Central Asia region.
- ❖ In fact, there is a high demand for asset-based infrastructure and project financing in the Central Asia region, which are particularly suited for Islamic finance and Sukuk¹.

¹ Sukuk - the Arabic word for the plural "Sakk" - "a legal document, an act, a receipt" for the financial evidence, or the so-called Islamic equivalent of bonds. In the classical period of Islam Sakk (Sukuk) – close to the European "check" – meant any legal agreement on the transfer of rights, obligations or funds, obtained in accordance with the Sharia.

ISLAMIC FINANCE IS NOW WIDELY RECOGNIZED INDUSTRY IN GLOBAL SCALE AND IT OFFERS A WIDE RANGE OF SHARIAH-COMPLIANT CAPITAL MARKETS AND INSURANCE PRODUCTS, IN ADDITION TO FULL-FLEDGED BANKING SERVICES.

СЕГОДНЯ ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ ШИРОКО ПРИЗНАННОЙ ИНДУСТРИЕЙ В ГЛОБАЛЬНОМ МАСШТАБЕ, И ПРЕДЛАГАЕТ РАСШИРЕННЫЙ ДИАПАЗОН РЫНКОВ КАПИТАЛА И СТРАХОВЫХ ПРОДУКТОВ В СООТВЕТСТВИИ С ПРИНЦИПАМИ ШАРИАТА, В ДОПОЛНЕНИЕ К ПОЛНОМАСШТАБНЫМ БАНКОВСКИМ УСЛУГАМ.

стран вдоль Шелкового пути через прямые иностранные инвестиции (портфельный и частный акционерный капитал компаний) и человеческий капитал.

Сегодня можно наблюдать, что появление исламских финансовых продуктов и услуг, объединило поставщиков финансовых услуг на разных континентах для осуществления торговли на новом Шелковом пути. Нет сомнений в том, что сегодня исламское финансирование продвинулось далеко вперед, а также имеет больше возможностей для дальнейшего обеспечения экономического и финансового сотрудничества, и может предлагать взаимоукрепляющие выгоды странам, расположенными вдоль Шелкового пути.

Рост интернационализации исламского финансирования будет, таким образом, влиять на модели глобальной экономики, и, в частности, содействовать возрождению финансовой и экономической интеграции между странами, расположенными вдоль Шелкового пути, со странами Ближнего и Среднего Востока, и Африки, и далее с более развитыми странами Запада. Уже в начале текущего десятилетия наблюдался сдвиг торговой деятельности в сторону стран с развивающейся экономикой.

Действительно, исламская финансовая индустрия имеет огромный потенциал, что открывает широкие перспективы для нового Шелкового пути. Сегодня исламское финансирование является широко признанной индустрией в глобальном масштабе, и предлагает расширенный диапазон рынков капитала и страховых продуктов в соответствии с принципами

<http://www.silkroutes.net/orient/mapssilkroutrade.htm>

- ❖ In addition to Islamic banking mechanisms, Sukuk also be seen as well-suited for infrastructure financing because of their risk-sharing property could also help fill financing gaps.
- ❖ Due to a risk-sharing and the equity-oriented nature of Islamic finance, it also suits the investment requirements of Central Asian countries. A clear delineation of roles and responsibilities as well as risk and profit-sharing profiles of the parties involved, it promotes greater transparency and the appropriate governance to be capitalized at cross-border level.
- ❖ For investors, Islamic finance products offer portfolio diversification and new investment opportunities as they avail themselves to a new asset class. These products also encourage risk management and provide confidence through explicit disclosure and transparency of the roles and responsibilities defined in the contract.
- ❖ For investees, Islamic finance allows access to a new source

DUE TO A RISK-SHARING AND THE EQUITY-ORIENTED NATURE OF ISLAMIC FINANCE, IT ALSO SUITS THE INVESTMENT REQUIREMENTS OF CENTRAL ASIAN COUNTRIES.

БЛАГОДАРИ ТОМУ, ЧТО ПРИРОДА ИСЛАМСКОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРЕДПОЛАГАЕТ РАСПРЕДЕЛЕНИЕ РИСКОВ И ОРИЕНТИРОВАНА НА ЧАСТНЫЙ КАПИТАЛ, ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ ТАКЖЕ ОТВЕЧАЕТ ИНВЕСТИЦИОННЫМ ПОТРЕБНОСТЯМ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.

Шариата, в дополнение к полномасштабным банковским услугам. Об этом свидетельствуют значительные темпы роста, зарегистрированные по всем секторам исламской финансовой индустрии.

Также существует ряд ценных предложений, которые исламское финансирование может представить для усиления экономических и финансовых связей между странами нового Шелкового пути:

- ❖ Существует огромное количество инвестиционных возможностей, подкрепленных реальными базовыми активами, в различных географических регионах, в частности, в центрально-азиатском регионе;
- ❖ Фактически существует большой спрос на финансирование инфраструктурных проектов и проектное финансирование, обеспеченное активами в центрально-азиатском регионе, которые более всего удовлетворяют требованиям исламского финансирования и Сукук¹;
- ❖ В дополнение к механизмам исламской банковской деятельности, Сукук также рассматривается как механизм, удовлетворяющий требованиям финансирования инфраструктурных проектов, поскольку присущая им

¹ *Сукук — арабское слово, от множественного числа “Сакк” — “юридический документ, акт, квитанция” на финансовое свидетельство или так называемый Исламский эквивалент облигаций. В классическом периоде Ислама Сакк (Сукук) — близкий по значению к Европейскому “чек” — означал любой документально представленный договор или передачу прав, обязательств или средств, добытых в соответствии с Шариатом.

<http://thedailycoin.org/?p=36127>

of funds and liquidity besides providing, new risk management options and new mechanisms for price discovery.

- ❖ Islamic finance now encompasses a wide range of services, with banking sector dominance that represent about four-fifths of total the Islamic finance assets.
- ❖ The Sukuk market is also a fast-growing segment with assets equivalent to about 15 percent of the industry. Other services include leasing, equity markets, investment funds, insurance (Takaful), and microfinance.
- Today, Islamic finance industry is also benefiting from innovation in products in trade, corporate, project, and consumer financing, improvements in the regulatory

ISLAMIC FINANCE NOW ENCOMPASSES A WIDE RANGE OF SERVICES, WITH BANKING SECTOR DOMINANCE THAT REPRESENT ABOUT FOUR-FIFTHS OF TOTAL THE ISLAMIC FINANCE ASSETS.

В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ ОХВАТЫВАЕТ ШИРОКИЙ ДИАПАЗОН УСЛУГ, ПРИ ЭТОМ БАНКОВСКИЙ СЕКТОР ИГРАЕТ ДОМИНИРУЮЩУЮ РОЛЬ, НА НЕГО ПРИХОДИТСЯ ОКОЛО ЧЕТЫРЕХ ПЯТЫХ ОБЩИХ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВЫХ АКТИВОВ;

характеристика распределения рисков может оказать помощь в заполнении пробелов в финансировании;

- ❖ Благодаря тому, что природа исламского финансирования предполагает распределение рисков и ориентирована на частный капитал, исламское финансирование также отвечает инвестиционным потребностям стран Центральной Азии. Четкое разделение ролей и ответственности, а также распределение рисков и участие в прибыли вовлеченных сторон обеспечивает большую прозрачность и соответствующее управление для целей капитализации на международном уровне;

environment, ongoing diversification of Sukuk issuers, and strong interest in Sukuk issuance by banks.

- The growth in Islamic finance is also visible in the expanding range of services and products that comply with the basic precepts of Sharia law. One example is the burgeoning global market interest in Islamic bonds – Sukuk – many of which are increasingly being issued and bought outside the Islamic world.
- Global issuance of Sukuk has grown significantly in the past few years, as annual issuances almost tripled from USD 45 billion in 2011 to USD 118.8 billion in 2014. This robust growth shows the potential for Sukuk to help countries close their long-term investments and infrastructure financing gaps.
- Islamic finance has the potential for further contribution to the sustainable development in at least two dimensions. First, Islamic finance's emphasis on asset-backed financing and risk-sharing feature allows it to provide a support for broad needs of businesses, as well as demand for investment in public infrastructure. Second, its risk-sharing features and prohibition of speculation suggest that Islamic finance may pose less systemic risk than its traditional alternative, the conventional finance.
- This solid growth rate of the Islamic finance industry is driven by a number of fundamental factors such as, growing Muslim population, a global search for the ethical financing, regulatory advancements, growing interest of financial institutions and financial innovations.

THE GROWTH IN ISLAMIC FINANCE IS ALSO VISIBLE IN THE EXPANDING RANGE OF SERVICES AND PRODUCTS THAT COMPLY WITH THE BASIC PRECEPTS OF SHARIA LAW

РОСТ ИСЛАМСКОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ ТАКЖЕ ЗАМЕТЕН В РАСШИРЕНИИ ДИАПАЗОНА УСЛУГ И ПРОДУКТОВ, КОТОРЫЕ СООТВЕТСТВУЮТ ОСНОВНЫМ ПРИНЦИПАМ ШАРИАТА.

- ❖ Инвесторам исламские финансовые продукты предлагают диверсификацию портфеля и новые инвестиционные возможности, так как инвесторы могут воспользоваться новым классом активов. Эти продукты также содействуют управлению рисками и обеспечивают повышение доверия в результате четкого раскрытия и прозрачности в отношении ролей и ответственности, определенных в договоре;
- ❖ Объектам инвестирования исламское финансирование обеспечивает доступ к новому источнику средств и ликвидности в дополнение к предоставлению новых возможностей в управлении рисками и новых механизмов для выявления цены финансового инструмента;
- ❖ В настоящее время исламское финансирование охватывает широкий диапазон услуг, при этом банковский сектор играет доминирующую роль, на него приходится около четырех пятых общих исламских финансовых активов;
- ❖ Рынок Сукук также представляет собой быстро растущий сегмент, активы которого составляют около 15 процентов индустрии. Прочие услуги включают лизинг, фондовые рынки, инвестиционные фонды, страхование (Такафул) и микрофинансирование.
- Сегодня, индустрия исламского финансирования также получает выгоду от инноваций в продуктах, предлагаемых в торговле, в корпоративном финансировании, в проектном финансировании и в финансировании потребителей, от улучшений в

- However, despite this growth, Islamic finance assets are still concentrated in a number of jurisdictions, particularly in the member countries of the Cooperation Council for the Arab States of the Gulf, Iran, and Malaysia.
- Islamic finance draws its strength from serving the real economy. Islamic financial institutions (IFIs) are considered to be a good platform for increasing access to financial inclusion in real sector, including access to finance for SMEs (Small Medium size Enterprises), thereby supporting growth and economic development.
- Islamic finance is more stable than conventional finance, and can address the real sector needs of countries in the Silk Road in more a sustainable manner. Underlying reasons behind the stability of Islamic finance include:

**GLOBAL ISSUANCE
OF SUKUK
HAS GROWN
SIGNIFICANTLY
IN THE PAST FEW
YEARS**

**ВЫПУСК СУКУК
ПО ВСЕМУ МИРУ
СУЩЕСТВЕННО
УВЕЛИЧИЛСЯ
ЗА ПОСЛЕДНИЕ
НЕСКОЛЬКО ЛЕТ**

правовой среде, постоянной диверсификации эмитентов Сукук, и значительной заинтересованности банков в выпуске Сукук.

- Рост исламского финансирования также заметен в расширении диапазона услуг и продуктов, которые соответствуют основным принципам Шариата. Одним из примеров является растущий интерес глобального рынка к исламским облигациям – Сукук, многие из которых все в больших объемах выпускаются и покупаются за пределами исламского мира.
- Выпуск Сукук по всему миру существенно увеличился за последние несколько лет, ежегодный объем эмиссий Сукук почти утроился – с 45 млрд. долларов США в 2011 году, до 118,8 млрд. долларов США в 2014 году. Такой

1. Islamic finance involves prohibitions against speculation;
 2. Islamic financing is asset-based and thus fully collateralized;
 3. It is founded on strong ethical precepts.
- In general, Islamic finance products are contract-based and may be classified into three broad categories, which address various financing needs of real sector development of the Silk Road countries:
1. Debt-like financing structured as sales, which could be sales with mark up and deferred payments (*Murabahah*) or purchases with deferred delivery of the products (*Salam* for basic products and *Istisna'* for manufactured products), and lease (*Ijārah*) with different options to buy;
 2. Profit-and-loss-sharing (PLS)-like financing with two modalities: (i) profit-sharing and loss-bearing (*Mudarabah*), and (ii) pure profit-and loss-sharing (*Musharakah*);
 3. Services, such as safe-keeping contracts (*Wadi'ah*) as for current deposits, or agency contracts (*Wakalah*), which are also increasingly used for money market transactions.

In conclusion, an important feature of Islamic finance is that it involves financial transactions that must be accompanied by an underlying economic transaction. And when it is cross border, it will facilitate financial flows that will support international trade and investment flows between countries located on the Silk Road. In this regards, it will contribute towards bridging economies and enhancing economic connectivity with each other.

**ISLAMIC FINANCE
DRAWS ITS
STRENGTH FROM
SERVING THE REAL
ECONOMY.**

**ИСЛАМСКОЕ
ФИНАНСИРОВАНИЕ
ЧЕРПАЕТ СВОИ СИЛЫ
В ОБСЛУЖИВАНИИ
РЕАЛЬНОЙ
ЭКОНОМИКИ.**

активный рост демонстрирует потенциал Сукук как инструмента, способного заполнить пробелы в долгосрочном инвестировании и финансировании инфраструктурах проектов.

- Исламское финансирование имеет потенциал для того, чтобы внести дальнейший вклад в устойчивое развитие, по меньшей мере, в двух направлениях. Во-первых, упор исламского финансирования на финансирование, обеспеченное активами, а также присущее ему распределение рисков, позволяет оказывать поддержку в удовлетворении широких потребностей компаний, а также в удовлетворении спроса на инвестиции при реализации государственных инфраструктурных проектов. Во-вторых, характерные для исламского финансирования свойства – распределение рисков, а также запрет на спекуляции предполагают, что исламское финансирование может представлять меньший системный риск, чем его традиционная альтернатива – стандартное финансирование.
- Значительные темпы роста индустрии исламского финансирования определяются рядом фундаментальных факторов, таких как рост мусульманского населения, глобальный поиск этического финансирования, развитие нормативной правовой базы, растущий интерес со стороны финансовых институтов и финансовые инновации. Однако, несмотря на такой рост, исламские финансовые активы все еще сконцентрированы в ряде

юрисдикцій, в частности, в странах-членах Совета по сотрудничеству стран Персидского (или Арабского) залива, Иране и Малайзии.

- Исламское финансирование черпает свои силы в обслуживании реальной экономики. Исламские финансовые институты (ИФИ) рассматриваются в качестве хорошей платформы для повышения доступа финансовых институтов к реальному сектору, включая доступ к финансированию для предприятий малого и среднего бизнеса, оказывая тем самым поддержку росту и экономическому развитию.
- Исламское финансирование, являясь более стабильным, чем стандартное финансирование, может более последовательно решать проблемы потребностей реального сектора в странах, расположенных вдоль Шелкового пути. Основные причины стабильности исламского финансирования включают следующее:
 1. Исламское финансирование предполагает запрет на спекуляции;
 2. Исламское финансирование обеспечено активами, следовательно, является полностью обеспеченным;
 3. Исламское финансирование основано на строгих этических принципах.
- В целом, исламские финансовые продукты основаны на договоре и могут быть разделены на три большие категории, которые решают различные потребности в финансировании развития реального сектора в странах, существующих вдоль Шелкового пути:

IN GENERAL, ISLAMIC FINANCE PRODUCTS ARE CONTRACT-BASED AND MAY BE CLASSIFIED INTO THREE BROAD CATEGORIES, WHICH ADDRESS VARIOUS FINANCING NEEDS OF REAL SECTOR DEVELOPMENT OF THE SILK ROAD COUNTRIES.

ИСЛАМСКОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ, ЯВЛЯЯСЬ БОЛЕЕ СТАБИЛЬНЫМ, ЧЕМ СТАНДАРТНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ, МОЖЕТ БОЛЕЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНО РЕШАТЬ ПРОБЛЕМЫ ПОТРЕБНОСТЕЙ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА В СТРАНАХ, РАСПОЛОЖЕННЫХ ВДОЛЬ ШЕЛКОВОГО ПУТИ.

1. Финансирование, приравненное к заемному финансированию, структурированное как продажи, которыми могут быть продажи с надбавкой и отсроченные платежи (Мурабаха), или покупки с отсроченной доставкой продуктов (Салам для основных продуктов и Истисна для готовой продукции), а также аренда (Иджара) с различными вариантами приобретения;
2. Финансирование, приравненное к распределению прибылей и убытков, имеющее две формы: (i) участие в прибыли и понесении убытков (Мудараба) и (ii) чистое распределение прибылей и убытков (Мушарака);
3. Услуги, такие как договоры безопасного хранения (Вадиах) для текущих депозитов, или агентские соглашения (Вакалах), которые все больше и больше используются для сделок на денежных рынках.

В заключении, важная характеристика исламского финансирования заключается в том, что оно включает финансовые операции, которые должны сопровождаться базовой экономической операцией. И когда операция является международной, она будет способствовать финансовым потокам, которые будут поддерживать международную торговлю и инвестиционные потоки между странами, расположенными вдоль Шелкового пути. Таким образом, исламское финансирование может содействовать объединению экономик и усилению экономических связей между различными странами.

АҚШ-ТЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІМЕН ҚАРЫМ- ҚАТЫНАСЫ: ДЖОН КЕРРИДІҢ АЙМАҚТАҒЫ ЕЛДЕРГЕ ЖАСАҒАН РЕСМИ САПАРЫ ЖӘНЕ «C5+1» ФОРМАТЫ

DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK
DR. AIDARBEK AMIRBEK

ABD – ORTA ASYA ÜLKELERİ
İLİŞKİLERİ: JOHN KERRY’NİN
BÖLGEYİ ZİYARETİ VE «C5+1»
FORMATI

2015 жылдың 31 қазан мен 3 қараша айлары аралығында АҚШ Мемлекеттік хатшысы Джон Керри Орталық Азия елдерімен қатынастарды жаңа деңгейге көтеру үшін алғаш рет аймақ елдеріне ресми сапар жасады. Джон Керри ресми сапары аясында Өзбекстанның Самарқанд қаласында Орталық Азия елдерінің Сыртқы істер министрлерімен «C5+1» форматы шеңберінде өзара ынтымақтастықты күшейту және халықаралық пен аймақтық мәселелерге қатысты келіссөздер жүргізді. Бұған қоса АҚШ Мемлекеттік хатшысы Орталық Азия елдерінің басшыларымен екі жақты кездесулер өткізді.

31Ekim – 3 Kasım 2015 tarihleri arasında Orta Asya ülkeleri ile ilişkilere yeni bir boyut kazandırmak amacıyla ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ilk kez bölgeye resmi ziyarette bulunmuştur. Ziyaret kapsamında Özbekistan’ın Samarkand şehrinde “C5+1” formatı çerçevesinde Orta Asya ülkelerinin Dışişleri bakanlarıyla küresel ile bölgesel düzeyde yaşanan sorunları ve işbirliğini arttırma imkânları masaya yatırılarak, bölgedeki her devletin üst düzey yöneticileri ile ikili müzakereler yapılmıştır.

Ziyaretin zamanlaması dikkat çekicidir. Çünkü John Kerry’nin bölgeyi ziyareti Ukrayna ve Suriye sorunları bağlamında ABD ile Rusya arasında Doğu Avrupa ve Orta Doğu’da

Джон Керридің Орталық Азияға ресми сапары АҚШ пен Ресей арасында Украина мен Сирияға қатысты Шығыс Еуропа мен Таяу Шығыс аймағындағы келіспеушіліктердің ушыққан уақытына сәйкес келуі назар аударарлық жайт. Екі алып мемлекеттің Орталық Азияның таяу маңайындағы аймақтарында өзара бәсекелестікке негізделген күресі, әрине Орталық Азия елдерін алаңдатуға және алдағы уақытта бұл бәсекелестіктің Орталық Азия аймағына жайылуы мүмкін деген қауіп-қатерді туғызуда. Осыған орай Орталық Азия елдері аймақтық (Ресей, Қытай, Иран) және аймақтан тысқары жерлерде орналасқан (АҚШ, Еуропалық одақ т.б.) державалық елдермен қатынастарға сақтықпен қарап, қатынасты абайлап орнату керектігін ескеріп,

tavize dayalı olmayan ciddi anlaşmazlıkların yaşandığı bir döneme denk gelmiştir. Her iki aktörün Orta Asya'nın yakın çevresindeki bölgelerde güç çekişmesi, ister istemez Orta Asya ülkelerinin tarafsız kalmasını güçleştirmektedir ve olası güç mücadelesinin kendi bölgelerine kayabileceği tedirginliğini arttırmaktadır. Bu doğrultuda Orta Asya ülkelerinin bölgesel (Rusya, Çin, İran vs.) ve bölge dışı (ABD, AB vs.) güçlü aktörlerle ilişkileri geliştirirken daha dikkatli davrandıklarını ve herhangi bir tarafı incitmeden Orta Asya'daki hayati çıkarlarına özen göstererek dış politikalarını yürüttükleri gözlemlenebilir.

John Kerry'nin Orta Asya ülkelerine gerçekleştirdiği ziyaretini ABD'nin genel olarak Avrasya'ya yönelik izlediği

олардың аймақтағы мүдделеріне қайшы келмейтін сыртқы саясат ұстануға басымдық беруде.

Джон Керридің Орталық Азия елдеріне жасаған ресми сапары АҚШ-тың жалпы Еуразия аймағына қатысты ұстанған геостратегиясы шеңберінде қарастырылуы қажет. Осы орайда АҚШ-тың Орталық Азияға қатысты ұстанған саясаты қырғи-қабақ соғыс дәуірінен кейін жалпы Еуразиядағы мүдделерін жүзеге асыруды көздеген геостратегияның бір бөлшегін құрайды. Джон Керридің Орталық Азия елдеріне қандай мақсатпен ресми сапар жасағанын түсініп білу үшін АҚШ-тың Еуразияның бір бөлшегі ретінде қабылдайтын Орталық Азияға қатысты дамытқан «Геостратегиялық ойыншылар» мен «Геосаяси шеңбер» атты геостратегияларын ұғыну аса маңызды.

АҚШ-тың суық соғыс дәуірінен кейін Орталық Азияға қатысты геостратегиялардың негізін Збигниев Бжезинский, Грахам Е.Фуллер, С.Фредерик Старр секілді және осылардың пікірлеріне ұқсас көптеген батыстық мемлекеттік әрі ғылыми қызметкерлердің қалағаны мәлім. Олардың пікірінше, АҚШ геосаяси ғылым тұрғысынан «heartland» деп қабылданатын Орталық Азияда үстемдігін орнатқысы келсе, төмендегі геостратегияға баса назар аудару қажеттігін ұсынады:

- Орталық Азия елдерінің, әсіресе Қазақстанның экономикалық тұрғыдан аймақтық державаларға (Ресей, Қытай т.б.) тәуелділігін азайту, сондықтан қаржылық инвестиция тұрғысынан тұрақты түрде көмектесуді қамтамасыз ету;
- Орталық Азия басшыларының аймақтық мәселелерді шешу барысында АҚШ-

**ZİYARETİN
ZAMANLAMASI
DİKKAT ÇEKİCİDİR.
ÇÜNKÜ JOHN
KERRY’NİN
BÖLGEYİ ZİYARETİ
UKRAYNA VE
SURİYE SORUNLARI
BAĞLAMINDA
ABD İLE RUSYA
ARASINDA DOĞU
AVRUPA VE
ORTA DOĞU’DA
TAVİZE DAYALI
OLMAYAN CİDDİ
ANLAŞMAZLIKLARIN
YAŞANDIĞI BİR
DÖNEME DENK
GELMİŞTİR.**

**ДЖОН КЕРРИДІҢ
ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА
РЕСМИ САПАРЫ АҚШ
ПЕН РЕСЕЙ АРАСЫНДА
УКРАИНА МЕН
СИРИЯҒА ҚАТЫСТЫ
ШЫҒЫС ЕУРОПА
МЕН ТАЯУ ШЫҒЫС
АЙМАҒЫНДАҒЫ
КЕЛІСПЕУШІЛІКТЕРДІҢ
УШЫҚҚАН УАҚЫТЫНА
СӘЙКЕС КЕЛУІ НАЗАР
АУДАРАРЛЫҚ ЖАЙТ.**

jeostratejisinden ayrı düşünmek мүмкін деғildir. Bu doğrultuda ABD’nin Orta Asya politikası soğuk savaş sonrasına yönelik Avrasya için benimsediği ve uygulamak istediği genel bir jeostratejinindevamını oluşturmaktadır. Bundan dolayı John Kerry’nin Orta Asya ülkelerini hangi maksatla ziyaret ettiğini anlamak için, ABD’nin “Jeopolitik Eksen” ile “Jeostratejik Oyuncular” çerçevesinde geliştirdiği ve Avrasya’nın bir alt bölgesini oluşturan Orta Asya’ya yönelik uygulamak istediği jeostratejilerine değinmemiz zorunludur.

ABD’nin Orta Asya jeostratejisinin ipuçları hakkında soğuk savaş sonrası dönemde Zbigniew Brzezinski, Graham E. Fuller, S. Frederic Starr ile daha birçok Batı dünyasını temsil eden devlet ve bilim adamlarının günümüze kadar kaleme aldıkları çalışmalarından okumak mümkün olmaktadır. Onlara göre ABD’nin heartland konumundaki Orta Asya’da üstünlük sağlaması için hayati çıkarları çerçevesinde aşağıdaki jeostratejileri uygulamalıdır:

- Orta Asya devletlerine, özellikle Kazakistan’a gerekli finansal yatırımları aksatmadan devam ettirmek ve ekonomik anlamda onların bölgesel güçlü (Rusya, Çin vs.) aktörlere olan ekonomik bağımlılığının artmasını önlemek.
- Orta Asya’daki üst düzey yöneticilerin bölgesel sorunların çözümünde ABD’yi gözardı etmemesini sağlamak ve Amerika’lı politikacıların bölgedeki siyasi elitlerle kişisel ilişkilerin gelişimine ön ayak olarak, bölge devletleri ile ikili ilişkilerin kesilmemesini sağlamak.
- Orta Asya ülkelerini demokrasiyi geliştirmek ve insan haklarını korumak yönünde teşvik etmek,

тың мүдделерін ескеруін қамтамасыз ету, осы тұрғыдан американдық саясатшылардың аймақтағы саяси элиталармен екі жақты байланыстарының ұлғаюын жүзеге асыру;

- Орталық Азия елдерін демократиялық әрі адам құқықтарын қорғау бағытында дамуы үшін қолдау көрсету және осы салаларда аймақ елдеріне тұрақты түрде жәрдемдесу;
- Орталық Азия елдерінің нарықтық экономика жүйесінен бас тартпауын қамтамасыз етіп, ғаламдық экономикаға интеграциялау және экономикалық әрі қаржылық тұрғысынан бір елге деген тәуелділігін болдырмай, ДСҰ, Дүниежүзілік банк пен Халықаралық валюта қорына деген тәуелділігін күшейту болып табылады. Яғни Орталық Азия елдерінің экономикалық және қаржылық тұрғыдан аймақтағы алып елдермен (әсіресе Ресей, Қытай т.б.) байланысын әлсіретіп, олардың экономикалық салада аймақтағы үстемдігіне жол бермеу;
- Ресейдің және осы сияқты алып елдердің Орталық Азиядағы ықпалын әлсірету және қажет болған жағдайда аймақ елдерінің батыстың қолдауындағы түрлі интеграциялық құрылымдарымен байланысын нығайту;
- АҚШ-тың Орталық Азиядағы энергия саласындағы мүдделерінің қорғалуын жүзеге асыру, осы бағытта Американың бас тартпайтын мүдделерінің бар екендігін ескерту. Осы орайда көп құбырлы стратегияны жүзеге асыруға ұмтылған Орталық Азия елдеріне саяси және

JOHN KERRY'NİN ORTA ASYA ÜLKELERİNİ HANGİ MAKSATLA ZİYARET ETTİĞİNİ ANLAMAK İÇİN, ABD'NİN "JEOPOLİTİK EKSEN" İLE "JEOSTRATEJİK OYUNCULAR" ÇERÇEVESİNDE GELİŞTİRDİĞİ VE AVRASYA'NIN BİR ALT BÖLGESİNİ OLUŞTURAN ORTA ASYA'YA YÖNELİK UYGULAMAK İSTEDİĞİ JEOSTRATEJİLERİNE DEĞİNMEMİZ ZORUNLUDUR.

ДЖОН КЕРРИДІҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНЕ ҚАНДАЙ МАҚСАТПЕН РЕСМИ САПАР ЖАСАҒАНЫН ТҮСІНІП БІЛУ ҮШІН АҚШ-ТЫҢ ЕУРАЗИЯНЫҢ БІР БӨЛШЕГІ РЕТІНДЕ ҚАБЫЛДАЙТЫН ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА ҚАТЫСТЫ ДАМЫТҚАН «ГЕОСТРАТЕГИЯЛЫҚ ОЙЫНШЫЛАР» МЕН «ГЕОСАЯСИ ШЕҢБЕР» АТТЫ ГЕОСТРАТЕГИЯЛАРЫН ҰҒЫНУ АСА МАҢЫЗДЫ.

<https://www.flickr.com/photos/statephotos/22676129375>

aynı zamanda bölgede bu alanların gelişimi için gerekli yardımları esirgememek.

- Orta Asya ülkelerinin açık pazar ekonomisinden vazgeçmemesini sağlamak, bölgeyi ekonomik ve finansal anlamda bütün devletlerle açık tutmak, bölge devletlerini küresel ekonomik yapıya daha fazla çekerek, onların WTO, IMF

экономикалық тұрғыдан қолдау көрсету.

Қорыта айтқанда, АҚШ-тың Орталық Азияға қатысты негізгі геостратегиясының мақсаты Американың аймақтағы мүдделерін қорғау және бұл мүдделерге қайшы саясат ұстанып отырған акторлердің немесе одақтардың күшеймеуін қамтамасыз ету болып табылады. Осы мақсатты жүзеге асыру

ve Dünya bankasına olan bağımlılığını arttırmak, yani bir anlamda bölgede tek bir güçlü (Rusya veya Çin vs.) aktörün ekonomik ve finansal nüfuz sağlamasını önlemek.

- Rusya'nın ya da buna benzer başka da güçlü aktörlerin bölgede etkisini artmasını önlemek ve gerektiğinde Orta Asya ülkelerini bölgede söz konusu ülkelerini nüfuzunu azaltan farklı batılı

ниетімен АҚШ Мемлекеттік хатшысы Джон Керри БҰҰ-ның 70 жылдығына арналған саммитіне қатысу үшін Нью-Йорк қаласына келген Орталық Азия елдерінің Сыртқы істер министрлерімен 2015 жылдың 26 қыркүйек күні екі жақты кездесу өткізді. Кездесу барысында «C5+1» форматының негізі қаланды және ғаламдық әрі аймақтық мәселелерге қатысты көкейкесті тақырыптарды аталмыш формат шеңберінде талқылауды уағдаласты.

1. Орталық Азия елдерімен екі жақты кездесулер: Джон Керри Орталық Азия елдеріне ресми сапарын Қырғызстаннан бастап, Өзбекстанға, Қазақстан мен Тәжікстанға және Түрікменстан елдерінесапарларын жалғастырды. АҚШ Мемлекеттік хатшысы аталмыш елдермен екі жақты дипломатиялық келіссөздер жүргізіп, 2015 жылдың 1 қараша күні Өзбекстанның Самарқанд қаласында «C5+1» (Орталық Азия елдері+АҚШ) форматының алғашқы жиынын өткізді.

1.1. АҚШ-Қырғызстан кездесуі: Джон Керри сапар аясында АҚШ-тың Қырғызстандағы елшілігінің жаңа ғимараты мен Орталық Азиядағы Америка университетінің жаңа қалашығының ашылуына қатысып, Қырғызстан Президенті Алмасбек Атамбаевпен және Сыртқы істер министрі Ерлан Абдылдаевпен екі жақты кездесулер жүргізді. Кездесу барысында төмендегі тақырыптарға баса назар аударылды және көпжақты ынтымақтастықты ұлғайту үшін жол картасының белгіленуі әрі осы бағытта жұмысшы тобының құрылуы келісілді.

➤ CASA-1000 жобасы шеңберінде ынтымақтастықты жалғастыру және энергия

ABD'NİN ORTA ASYA'YA YÖNELİK JEOSTRATEJİK HEDEFİNİN ÖZETİNİ ÜLKENİN BÖLGEDEKİ JEOPOLİTİK ÇIKARLARINI KORUMAK VE BUNU ZEDELEYEBİLECEK OLAN AKTÖRLERİN VEYA İTTİFAKLAR AĞININ GÜÇLENMESİNİ ÖNLEMEK OLUŞTURMAKTADIR.

АҚШ-ТЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА ҚАТЫСТЫ НЕГІЗГІ ГЕОСТРАТЕГИЯСЫНЫҢ МАҚСАТЫ АМЕРИКАНЫҢ АЙМАҚТАҒЫ МҮДДЕЛЕРІН ҚОРҒАУ ЖӘНЕ БҰЛ МҮДДЕЛЕРГЕ ҚАЙШЫ САЯСАТ ҰСТАНЫП ОТЫРҒАН AKTOPPEPДІҢ НЕМЕСЕ ОДАҚТАРДЫҢ КҮШЕЙМЕУІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ БОЛЫП ТАБИЛАДЫ.

интеграция қорғаларына гирмесини теушвик етмек.

➤ ABD'nin Orta Asya'daki enerji çıkarlarının korunmasına çalışmak, bu doğrultuda bölgeyi Amerika'nın hayati çıkarlarının bulunduğu alan olarak algılamak ve çoklu boru hatları stratejisini benimseyen ülkeleri siyasi ve ekonomik anlamda desteklemek.

Genel olarak, ABD'nin Orta Asya'ya yönelik jeostratejik hedefinin özetini ülkenin bölgedeki jeopolitik çıkarlarını korumak ve bunu zedeleyebilecek olan aktörlerin veya ittifaklar ağını güçlenmesini önlemek oluşturmaktadır. Bu jeostratejik hedef çerçevesinde ABD Dışişleri Bakanı John Kerry BM'nin 70. Yıldönümü için New York'a gelen Orta Asya ülkelerinin Dışişleri bakanlarıyla 26 Eylül'de ikili diplomatik müzakerelerde bulunarak, "C5+1" formatının temellerini atmış ve Orta Asya ülkeleriyle küresel ile bölgesel sorunları bu format kapsamında görüşebileceği konusunda anlaşmaya varmıştır.

1. Orta Asya Ülkeleri ile İkili Müzakereler: John Kerry Orta Asya turunu Kırgızistan'dan başlayarak, sırasıyla Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan ve Türkmenistan'ı ziyaret ederek, ikili diplomatik müzakereleri yürütmüştür. Bununla birlikte 1 Kasım 2015 tarihinde Özbekistan'ın Samarkand şehrinde "C5+1" (Orta Asya ülkeleri+ABD) formatının ilk toplantısı yapılmıştır.

1.1.ABD-Kırgızistan Müzakereleri: John Kerry ülkeyi ziyareti kapsamında ülkede ABD Büyükelçiliği'nin yeni binasının ve Orta Asya Amerikan Üniversitesi'nin yeni kampüsünün açılışına katılarak, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sayın Almasbek Atambayev ve Dışişleri Bakanı Eran Abdıldayev'le görüşmeler yapmıştır. Diplomatik müzakerelerde aşağıdaki konulara vurgu yapılarak, iki ülke arasında

саласында Орталық Азия (әсіресе Қырғызстан мен Тәжікстан) мен Оңтүстік Азия (Ауғанстан, Пәкістан) аймақтары арасындағы интеграцияны күшейту;

- Ауғанстанның солтүстігінде және Орталық Азия аймағында қауіпсіздікті қамтамасыз ету, ДАИШ және осы сияқты террористік ұйымдарға қарсы ортақ күресті күшейту;
- Ауғанстан жастарының Орталық Азиядағы Американың университетінде оқуын қамтамасыз ету және осы бағытта Ауғанстан жастарына қажетті көмекті беру;
- Қырғызстанда демократиялық құндылықтар мен адам құқықтарының дамуын қамтамасыз ету және осы салаларда екі жақты кездесулердің жалғасуын қамтамасыз ету;
- Климаттың өзгеру ықтималына орай, Тянь-Шань тауларындағы мұздардың еру қаупінен төнуі мүмкін түрлі табиғи сипаттағы төтенше жағдайларға қарсы ортақ ынтымақтастықты күшейту;
- Қырғызстанның инфрақұрылымын және ортақ энергия жобаларын дамыту мақсатында ынтымақтастықты нығайту.

Бұған қоса екі жақты кездесу барысында АҚШ-тың Қырғызстанмен қатынастарының ұлғаюы Ресей немесе Қытай сияқты елдерге қарсы бағытталмағанын, осы орайда Қырғызстанның сыртқы саясатында Ресей, Қытай немесе Батыс елдерінің ішінде басымдыққа негізделген бір таңдауға бару қажеттілігінің туындамауы керектігі ескерілді. Бұған қоса «Манас» әуе базасының жабылуының

**ABD DIŞİŞLERİ
BAKANİ JOHN
KERRY BM'NİN
70. YILDÖNÜMÜ
İÇİN NEWYORK'A
GELEN ORTA ASYA
ÜLKELERİNİN
DIŞİŞLERİ
BAKANLARIYLA
26 EYLÜL'DE İKİLİ
DİPLOMATİK
MÜZAKERELERDE
BULUNARAK,
"C5+1" FORMATININ
TEMELLERİNİ
ATMIŞTIR.**

**АҚШ МЕМЛЕКЕТТІК
ХАТШЫСЫДЖОН
КЕРРИ БҰҰ-НЫҢ
70 ЖЫЛДЫҒЫНА
АРНАЛҒАН САММИТІНЕ
ҚАТЫСУ ҮШІН НЬЮ-
ЙОРК ҚАЛАСЫНА
КЕЛГЕН ОРТАЛЫҚ
АЗИЯЕЛДЕРІНІҢ СЫРТҚЫ
ІСТЕР МИНИСТРЛЕРІМЕН
2015 ЖЫЛДЫҢ 26
ҚЫРКҮЙЕК КҮНІЕКІ
ЖАҚТЫ КЕЗДЕСУ ӨТКІЗДІ.
КЕЗДЕСУ БАРЫСЫНД
«C5+1» ФОРМАТЫНЫҢ
НЕГІЗІ ҚАЛАНДЫ.**

çok taraflı işbirliğinin gelişimi için yol haritasının çizilmesi ve bu doğrultuda çalışma grubunun kurulması kararlaştırılmıştır.

- CASA-1000 projesi kapsamında işbirliğini devam ettirmek, böylece elektrik enerjisi bağlamında Orta Asya (Kırgızistan, Tacikistan) ile Güney Asya (Afganistan, Pakistan) bölgelerinin entegre edilmesini sağlamak.
- Afganistan'ın kuzeyinde ve bölgede güvenliği sağlamak, IŞID ve buna benzer terör örgütleri ile mücadelede işbirliğini arttırmak.
- Afganlı gençlerin Orta Asya Amerikan Üniversitesi'nde okumasını sağlamak ve bu konuda Afganistan'lı gençlere gerekli desteği esirgememek.
- Kırgızistan'da demokrasi ile insan haklarının gelişimini sağlamak ve bu alanda ikili görüşmeleri sürdürmek.
- İklimin değişimine paralel olarak, Tanrı dağlarındaki buzulların erimesinin sonucunda meydana gelebilecek tehlikeli durumu önlemeye dayalı işbirliğini arttırmak.
- Kırgızistan'ın altyapısını ve ortak enerji projelerini geliştirmeye yönelik işbirliğini geliştirmek.

Ayrıca iki devlet arasındaki görüşmelerin neticesinde ABD'nin Kırgızistan'ı Rusya, Çin ve Batı dünyası arasında bir seçime zorlama gibi niyetinin olmadığı, "Manas" hava üssünün kapatılması ve Azimzhan Askarov'a insan haklarını korumaya dayalı verilen ödülün ikili ilişkilerinin gelişimini engellemediği, ABD-Kırgızistan ilişkilerinin gelişiminin ülkenin diğer bölgesel ve uluslararası ortaklarıyla olan ilişkilerine gölge düşürmemesine dikkat edileceği teyit edilmiştir.

немесе Әзімжан Аскарұққа берілген адам құқықтарын қорғау марапатының екі жақты қатынастардың нығаюына кері әсерін тигізбейтіндігі мәлімденді. Әсіресе, екі елдің өкілдері АҚШ-Қырғызстан ынтымақтастығының аймақтық және халықаралық одақтастықтармен жасалған қатынастарына көлеңке түсірмейтіндігін қадап айтты.

1.2. АҚШ-Өзбекстан кездесуі:

Джон Керри 2015 жылдың 1 қарашасында Өзбекстанға ресми сапар жасап, Өзбекстан Президенті Ислам Каримов пен Сыртқы істер министрі Абдулазиз Камиловпен дипломатиялық келіссөздер жүргізді. Келіссөздер барысында ортақ мүдделерге негізделген ғаламдық мәселелер, аймақтық қауіпсіздік және тұрақтылық, сепаратистік әрекеттерге қарсы күрес, екі жақты сауда-саттық және экономикалық қатынастарды нығайту, адамдардың құқықтары мен саяси тәуелсіздіктеріне құрмет көрсету және тағы басқа салаларда көпжақты ынтымақтастықты күшейту тақырыптары қолға алынды.

1.3. АҚШ-Қазақстан кездесуі:

Джон Керри 2015 жылдың 2 қарашасында Қазақстан Республикасына ресми сапармен келіп, Елбасы Н.Ә. Назарбаевпен екі жақты дипломатиялық кездесулер өткізді. Бұған қоса Д.Керри сапар аясында Қазақстандағы Америка сауда палатасының өкілдерімен кездесіп, «АҚШ-Қазақстан стратегиялық диалогының» төртінші отырысына қатысты және Назарбаев университетінде «АҚШ және Орталық Азия: ХХІ ғасырдағы әріптестік» тақырыбында дәріс оқыды.

Диалог шеңберінде Украинадағы ахуалға қарамастан Қазақстанның осы елмен экономикалық қатынастарды ұлғайтуға мән

1 KASIM 2015 TARİHİNDE ÖZBEKİSTAN'IN SAMARKAND ŞEHRİNDE "C5+1" (ORTA ASYA ÜLKELERİ+ABD) FORMATININ İLK TOPLANTISI YAPILMIŞTIR.

2015 ЖЫЛДЫҢ 1 ҚАРАША КҮНІ ӨЗБЕКСТАННЫҢ САМАРҚАНД ҚАЛАСЫНДА «C5+1» (ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ+АҚШ) ФОРМАТЫНЫҢ АЛҒАШҚЫ ЖИЫНЫН ӨТКІЗДІ.

1.2. ABD-Özbekistan

Müzakereleri: 1 Kasım 2015 tarihinde John Kerry Özbekistan'ı ziyaret ederek, Cumhurbaşkanı İslam Karimov ve Dışişleri Bakanı Abdulaziz Kamilov ile görüşmüştür. Diplomatik müzakerelerde ortak çıkarları ilgilendiren küresel sorunlar, yani bölgesel güvenlik ile istikrar ve ayrılıkçı hareketlerle mücadele konuları, ikili ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirme, insanların hukukları ile siyasi bağımsızlıklarına saygı gösterme ve diğer alanlarda çok taraflı işbirliğini geliştirme konuları masaya yatırılmıştır.

1.3. ABD-Kazakistan Müzakereleri:

John Kerry Kazakistan'ı 2 Kasım 2015 tarihinde ziyaret etmiştir ve Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan

<http://in.reuters.com/article/centralasia-usa-kerry-reporter-idINKCN0SR2GM20151102>

беріп отырғандығына зор ілтипат білдірілді. Бұған екі мемлекет ДАИШ және осы сияқты террористік ұйымдарға қарсы ортақ күрес жүргізу бағытында ынтымақтастықты нығайту, Орталық Азияда аймақтық интеграциялық ықпалдастықты күшейту, Орталық Азияны ядролық қарудан азат аймаққа айналдыру, энергия қауіпсіздігін қамтамасыз ету бағытында ынтымақтастықты күшейту, Қазақстанның ұйымдастыруымен жүзеге асырылатын «EXPO – 2017» көрмесін қолдау, елде адам құқықтары мен демократиялық құндылықтардың ұлғаюы әрі тәуелсіз БАҚ-тың дамытылуымен жергілікті басқару органдарының орталыққа деген тәуелділігін қадам-қадам азайту мәселелеріне

JONK KERRY KAZAKİSTAN ZİYARETİ SIRASINDA “AMERİKAN TİCARET ODASI” ÜYELERİ İLE BULUŞMUŞ VE AYNI ZAMANDA “KAZAKİSTAN-ABD STRATEJİK ORTAKLIK DİYALOĞUNUN” DÖRDÜNCÜ TOPLANTISINA KATILMIŞTIR.

Д.КЕРРИ САПАР АЯСЫНДА ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АМЕРИКА САУДА ПАЛАТАСЫНЫҢ ӨКІЛДЕРІМЕН КЕЗДЕСІП, «АҚШ-ҚАЗАҚСТАН СТРАТЕГИЯЛЫҚ ДИАЛОГЫНЫҢ» ТӨРТІНШІ ОТЫРЫСЫНА ҚАТЫСТЫ.

Nazarbayev ile ikili görüşmeler yaparak, ülkedeki “Amerikan Ticaret Odası” üyeleri ile buluşmuştur. Aynı zamanda “Kazakistan-ABD Stratejik Ortaklık Diyalogunun” dördüncü toplantısına katılmıştır ve Nazarbayev Üniversitesinde “ABD ve Orta Asya: 21 Yüzyılda Ortaklık” isimli konuda ders vermiştir.

Diyalog kapsamında ülkenin Ukrayna’daki duruma bakılmadan bu ülke ile ikili ekonomik ilişkileri geliştirmekten memnuniyet duyduğu ifade edilerek, IŞID ve buna benzer terör örgütleri ile mücadelede işbirliğine devam edilmesi, Orta Asya’da bölgesel entegrasyon faaliyetlerinin artırılması, bölgede kitle imha silahlarının dağılımının önlenmesi, enerji güvenliği alanındaki etkileşimi artırarak, Kazakistan’ın yeşil enerji temasıyla “EXPO-2017” organizasyonunu destekleme, ülkede demokrasinin ve insan haklarının daha fazla gelişimini sağlamak için bağımsız medya ve özerk yerel yönetimin geliştirilmesi alanında ortak işbirliğini sağlama konularında anlaşmışlardır.

1.4. ABD-Tacikistan Müzakereleri:

ABD Dışişleri Bakanı John Kerry’nin Tacikistan’a resmi ziyareti 3 Kasım’da gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon ile yapılan ikili diplomatik görüşmeler aşağıdaki konuları içermiştir:

- Rusya ve Çin’de yaşanan ekonomik sorunların Tacikistan’a yansıyan olumsuzlukları ve ülkenin ekonomik gelişimini negatif etkileyen diğer faktörler;
- Tacikistan’ın diğer Orta Asya ülkeleri ile daha fazla entegre olmasının önündeki engeller ve genel olarak Orta Asya’nın yakın çevresindeki diğer bölgelerle etkileşiminin artırılması;

қатысты ортақ ынтымақтастықты дамыту тақырыптарына баса назар аударылды.

1.4. АҚШ-Тәжікстан кездесуі:

АҚШ Мемлекеттік хатшысы Джон Керри 2015 жылдың 3 қарашасында Тәжікстанға ресми сапарын жасады. Сапар аясында Тәжікстан Президенті Имомали Рахмонмен кездесіп, төмендегі тақырыптар шеңберінде келіссөздер жүргізілді:

- Ресей және Қытайдағы экономикалық проблемалардың Тәжікстанға тигізген кері әсері және елдің экономикасына теріс ықпал ететін басқа да факторлар;
- Тәжікстанның басқа да Орталық Азия елдерімен интеграциясын күшейтуге кері әсерін тигізетін факторлар және Орталық Азияның маңайындағы басқа да аймақтармен байланысын нығайту мәселелері;
- Тәжікстанның энергия, әсіресе электр энергиясы саласындағы проблемалары және осы бағытта көршілес елдермен (әсіресе Өзбекстанмен) келіспеушілігі және оны шешудің жолдары;
- Тәжікстанның қауіпсіздік саласындағы алаңдаушылығы және АҚШ Президенті Барак Обаманың Ауғанстанда белгілі бір мөлшерде әскерлерді қалдыруға байланысты шешімі мен мұның аймақтық қауіпсіздікке ықпалы;
- Тәжікстанның шекара қауіпсіздігінің қамтамасыз етілуі, Ауғанстанда тұрақтылықтың орнығуы үшін ортақ ынтымақтастықты ұлғайту, терроризм, экстремизм және заңсыз

**JOHN KERRY
TACİKİSTAN'IN
ÖNÜMÜZDEKİ 5
YIL İÇERİSİNDE
HEM KENDİ
HALKININ HEM DE
AFGANİSTAN'IN
ELEKTRİK ENERJİSİ
İHTİYAÇLARINI
KARŞILAYIP
KARŞILAYAMAMA
KONULARINI DA
GÖRÜŞMÜŞTÜR.**

**ДЖОН КЕРРИ
ТӘЖІКСТАН
БАСШЫСЫМЕН
КЕЛІССӨЗДЕРІ
БАРЫСЫНДА
ТӘЖІКСТАННЫҢ
АЛДАҒЫ 5
ЖЫЛДА ӨЗ
ХАЛҚЫНЫҢ ЖӘНЕ
АУҒАНСТАННЫҢ
ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫ
ҚАЖЕТТІЛІГІН
ҚАНАҒАТТАНДЫРУ
МҮМКІНШІЛІГІ
ТАҚЫРЫБЫНА
БАСА НАЗАР
АУДАРЫЛДЫ.**

- Үлкенін энергия ve өзelleкке de elektrik enerjisi alanındaki sorunları, bu bağlamda komşularla (temelde Özbekistan-la) olan anlaşmazlıkları ve onların çözüm yollarının araştırılması;
- Tacikistan'ın güvenlik kaygıları ve ABD Başkanı Barack Obama'nın Afganistan'da belli oranda askeri güçleri bulundurmaya devam etmesinin bölge güvenliğine etkileri ve bunun Orta Asya'daki güvenliğin sağlanmasına katkıları;
- Үлкенін sınır güvenliğini artırılması ve Afganistan'da istikrarın sağlanmasına dönük ortak eylemler yapılması, terörizmle, şiddet içeren ekstremizm ile mücadele edilmesi ve uyuşturucu kaçakçılığının önüne geçilmesi;
- Үлкенде insan hak ve özgürlüklerinin artırılması ve bu doğrultuda insanların bağımsız olarak siyasete katılmalarının ekstremizm ile karıştırılmaması ve din özgürlüğünün sağlanması.

Yukarıda görüşülen konulara ilave olarak, John Kerry Tacikistan'ın önümüzdeki 5 yıl içerisinde hem kendi halkının hem de Afganistan'ın elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamama konularını da görüşmüştür.

1.5. ABD-Türkmenistan

Müzakereleri: 3 Kasım 2015 tarihinde John Kerry Cumhurbaşkanı Gurbanguli Berdimuhamedov ile görüşmüştür. Bu müzakereleri 15-16 Ekim'de yapılan "ABD-Türkmenistan İkili Siyasi Görüşmeler'in" dördüncü toplantısından ayrı düşünmek mümkün değildir. Yani bir anlamda Kerry-Berdimuhamedov görüşmeleri Türkmenistan Dışişleri Bakanı Raşid Meredov'un ABD'de masaya yatırdığı diplomatik müzakerelerdeki

есірткі саудасына қарсы ортақ күрес жүргізу;

- Тәжікстанда адам құқықтары мен тәуелсіздігінің күшеюі, адамдардың саясатқа белсенді араласуын экстремизм ретінде қабылдамау және дін тәуелсіздігінің жүзеге асырылуы.

Жоғарыдағы аталмыш мәселелерге қоса, Джон Керри Тәжікстан басшысымен келіссөздері барысында Тәжікстанның алдағы 5 жылда өз халқының және Ауғанстанның электр энергиясы қажеттілігін қанағаттандыру мүмкіншілігі тақырыбына баса назар аударылды.

1.5. АҚШ-Түрікменстан кездесуі:

2015 жылдың 3 қарашасында Джон Керри Түркменстан Президенті Гурбангулы Бердымухаммедовпен кездесті. Алайда бұл кездесуді 15-16 қазанда өткен «АҚШ-Түрікменстан екі жақты саяси келіссөздерден» бөлек қарастыруға болмайды. Яғни Керри-Бердымухаммедов кездесуінде, мұның алдында Түркменстан Сыртқы істер министрі Рашид Мередовтың АҚШ-қа сапары барысында келіссөздерде тілге тиек еткен мәселелердің жалғасы ретінде жоғары деңгейде қолға алынуы болып табылады. Еске сала кетсек, Р.Мередов АҚШ-қа ресми сапары барысында екі тақырыпқа баса назар аударған болатын: аймақтық қауіпсіздік және энергия саласы.

АҚШ-ты Түрікменстанның Ресеймен қатынасы емес, керісінше, энергия саласында Қытаймен ұлғайып бара жатқан ынтымақтастығы алаңдатуда. Осыған орай Джон Керри Орталық Азия елдеріне жасаған сапары

**TÜRKMENISTAN'IN
RUSYA
BAĞLAMINDA DEĞİL,
AKSİNE ÇİN'LE
ENERJİ ALANINDA
ARTMAYA
BAŞLAYAN İLİŞKİLERİ
ABD'Yİ TEDİRGİN
ETMEKTEDİR.**

**АҚШ-ТЫ
ТҮРКМЕНИСТАННЫҢ
РЕСЕЙМЕН
ҚАТЫНАСЫ
ЕМЕС, КЕРІСІНШЕ,
ЭНЕРГИЯ
САЛАСЫНДА
ҚЫТАЙМЕН
ҰЛҒАЙЫП
БАРА ЖАТҚАН
(ЫНТЫМАҚ)
ТАСТЫҒЫ
АЛАҢДАТУДА.**

konuların daha üst düzeyde ele alınmasından ibarettir. Nitekim hatırlarsak R.Meredov ABD ziyareti esnasında iki konuya ağırlık vermiştir: bölgesel güvenlik ve enerji.

Türkmenistan'ın Rusya bağlamında değil, aksine Çin'le enerji alanında artmaya başlayan ilişkileri ABD'yi tedirgin etmektedir. Bundan dolayı John Kerry'nin Orta Asya ziyareti bölgede sadece Rusya'nın etkisini azaltmakla sınırlı değildir. Aynı zamanda bu ziyaretin diğer bir sacayağını Çin'in bölgede artmaya başlayan nüfuzunu sınırlandırma hedefi oluşturmaktadır. Nitekim John Kerry'nin Türkmenistan'ı ziyaretinden önce Çin'in tarihsel düşmanı ve rakibi bir devletin, yani Japonya'nın Başbakanı Shinzo Abe'nin ülkede görüşmelerde bulunmasını rastlantı olarak değerlendirmek zordur. Bu doğrultuda ABD devleti Japonya ile birlikte Türkmenistan'ın enerji güzergâhlarını çeşitlendirmesine dönük siyaset izlemesi için hem yatırımlarını arttırabilir hem de Afganistan'dan gelebilecek olası tehditlere karşı güvence verebilir. Böylece Türkmenistan'ın dış politikasındaki Çin vektörü zayıflatılmaya çalışılacaktır.

Gerçi Çin'in Türkmenistan devletinin enerji sektörüne yaptığı ve ayrıca yapacağı yatırımları gözönüne alırsak, kısa dönemde ülkenin Çin'e olan yakınlığının ortadan kalkacağını varsaymak da doğru olmayabilir. Nitekim bunu Gurbanguli Berdimuhamedov'un güven tazelemeye dayalı 11-12 Kasım'da Çin'e yaptığı ziyaretinden okuyabiliriz. Bununla birlikte ABD'nin bölgeye yönelik hedeflerinin kısa dönemle sınırlı olmadığı hipotezinden hareketle, John Kerry'nin ziyareti daha çok ABD'nin Türkmenistan'a yönelik orta ve uzun vadede gerçekleştirmeyi düşündüğü ilişkilerin alt yapısı olarak yorumlanabilir. Ayrıca ikili diplomatik müzakerelerde insan hakları ve özgürlükleri konularına değinilmiştir.

арқылы тек қана Ресейдің емес, бұған қоса Қытайдың да ықпалын азайтуды көздеп отырғаны мәлім. Джон Керридің Түрікменстанға ресми сапарынан бұрын Қытайдың тарихи дұшпаны әрі бәсекелес мемлекет Жапония елінің Үкімет басшысы Сидзо Абе Түрікменстанға ресми сапармен келіп кеткен еді. АҚШ және Жапония сияқты екі одақтас елдің аймаққа деген қызығушылығын әрі ресми сапарларының өздігінен болды деп, бір-бірімен байланыс орнатпау қателік болар еді. Керісінше, бұл сапарлардың бірінен кейін бірінің жасалуы белгілі бір мақсатта екендігін дәлелдейді және екі одақтас ел Түрікменстанның энергияға қатысы бар құбырларын көптіраптандыру саясатын қолдап, осы салаға инвестиция құюдыәрі Ауғанстаннан төніп тұрған қауіп-қатерлерге қарсы ортақ күресті күшейтуге кепілдік беруге ұмтылуда. Осылайша, Түрікменстанның сыртқы саясатындағы Қытай векторын әлсірету көзделуде.

Алайда Қытайдың Түрікменстан елінің энергия секторына жасаған инвестициясын және алдағы уақытта қосымша құюды мақсат тұтқан қаржылай инвестициясын назарға алатын болсақ, қысқа мерзім көлемінде Түрікменстанның сыртқы саясатындағы Қытай векторының әлсіремейтіндігін болжауға болады. Осы орайда Түрікменстан басшысы Гурбангулы Бердымухаммедов 11-12 қарашада Қытайға ресми сапар жасап, Қытай еліне деген берік сенімін тілге тиек еткен болатын. Бірақ АҚШ-тың Түрікменстанға деген саяси ұстанымының қысқа

**KISA DÖNEMDE
TÜRKMENİSTAN'IN
ÇİN'E OLAN
YAKINLIĞININ
ORTADAN
KALKACAĞINI
VARSAYMAK
DA DOĞRU
OLMAYABİLİR.**

**ҚЫСҚА МЕРЗІМ
КӨЛЕМІНДЕ
ТҮРІКМЕНСТАННЫҢ
СЫРТҚЫ
САЯСАТЫНДАҒЫ
ҚЫТАЙ ВЕКТОРЫНЫҢ
ӘЛСІРЕМЕЙТІНДІГІН
БОЛЖАУҒА БОЛАДЫ.**

Gerçi Türkmenistan'ın kapalı toplum özelliğine sahip olması, ülkenin kısa dönem aralığında demokrasi ve insan hakları konusunda ilerlemeler kaydetmesini güçleştirici bir unsurdur.

1.6. "C5+1" (Orta Asya ülkeleri ve ABD) Formatı: ABD ve Orta Asya ülkelerini ilgilendiren ortak konular ile çıkarları ilgilendiren mevzularda biraraya gelerek, diplomatik müzakerelerde bulunma hedefiyle "C5+1" formatı kurulmuştur ve bunun ilk toplantısı 1 Kasım 2015 tarihinde Samarkand şehrinde düzenlenmiştir. Format çerçevesinde görüşülen konuları dört başlık altında toplamak mümkündür: 1) Ekonominin çeşitlendirilmesi ve bu alandaki ilişkilerin geliştirilmesi; 2) İklimin ve ekolojinin değişimine paralel olarak ortaya çıkabilecek çevre sorunlarını çözmeye yönelik işbirliği; 3) insani değerlerin ile haklarına saygı, insanların toplumsal olaylara daha fazla katılımı ile hak ettiği eğitimi almalarının sağlanması; 4) Afganistan'ın kuzeyinde güvenliği sağlama ve bölgedeki istikrarı olumsuz etkileyebilecek olası tehdit ile tehlikenin önüne geçilmesi için ortak işbirliğini arttırma.

"C5+1" formatı çerçevesinde alınan kararları J.Kerry'nin demeçleri ile kabul edilen ortak deklarasyon çerçevesinde ele alırsak, yukarıda dört başlık altında toplanan işbirliği alanlarının aşağıdaki konularla doğrudan bağlantılı olduğu görülebilir:

a) *Ekonominin çeşitlendirilmesi ve bu alandaki ilişkilerin geliştirilmesi:* Bu doğrultuda Hillary Clinton'ın 20 Temmuz 2011 tarihinde Hindistan'da dile getirdiği "Yeni İpek Yolu" projesi ön plana çıkmaktadır ki, bu proje ile ABD Orta Asya bölgesini Afganistan üzerinden Güney Asya ülkelerine daha fazla bağlamayı hedeflemektedir. Bu proje bir taraftan Orta Asya

мерзіммен шектелмейтінін ескеретін болсақ, Джон Керридің сапарын АҚШ-тың Түрікменстанға қатысты орта және ұзақ мерзімде жүзеге асыруды жоспарлап отырған саясатының алғашқы қадамы деп ұғыну қажет.

Екі жақты келіссөздерде адам құқықтары мен бостандықтары тақырыптарына да баса назар аударылды. Алайда Түрікменстанның жабық қоғам жүйесі негізінде басқарылып жатқандығын ескеретін болсақ, қысқа мерзімде елде демократиялық әрі адам құқықтары құндылықтарының дамитындығы күмән туғызуда.

1.6. «C5+1» (Орталық Азия елдері және АҚШ) форматы: 2015 жылдың қараша айының 1-і күні Самарқанд қаласында АҚШ және Орталық Азия елдерінің ортақ мүдделеріне жауап беретін мәселелерді дипломатиялық тұрғыдан талқылау мақсатында «C5+1» форматы қалыптастырылды.

Осы орайда формат шеңберінде жүргізілген келіссөздерді 4 тақырыпта мазмұндауға болады: 1) экономикалық қатынастарды көптарраптандыру және осы саладағы ынтымақтастықты ұлғайту; 2) климаттың және экологияның өзгеруіне байланысты туындауы мүмкін түрлі табиғи апаттарға қарсы ынтымақтастық; 3) адами құндылықтар мен құқықтарын құрметтеу, адамдардың қоғамдағы саяси оқиғаларға белсенді қатысуын қамтамасыз ету және міндетті білім алу жүйесіне қол жеткізу; 4) Ауғанстанның солтүстігінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету әрі аймақтық тұрақтылыққа кері әсерін тигізетін түрлі қауіп-қатерлерге қатысты ортақ ынтымақтастықты күшейту.

«C5+1» форматы шеңберінде келіссөздерде талқыланған жоғарыдағы негізгі мәселелерді Д.Керридің баяндамалары және қол қойылған ортақ декларация төңірегінде талдайтын болсақ, мына төмендегі тақырыптармен тығыз байланыста екендігін байқауға болады.

үлкелеріне ticari yollarını çeşitlendirme imkânı yaratırken, diğer taraftan Çin'in "İpek Yolu Ekonomik Kemer" projesine ve Rusya'nın entegrasyon hareketlerine rekabet oluşturmaktadır. ABD önümüzdeki süreçte Orta Asya ülkelerinin dünya pazarlarına doğrudan çıkışı olmadığını dikkate alarak ve Çin ile Rusya'ya olan ticari, ekonomik bağımlılığını azaltmak amacıyla "Yeni İpek Yolu" ve "CASA-1000" projelerini aktif olarak destekleyerek, onları hayata geçirmeye çalışacaktır. ABD'nin bu adımı bir anlamda bölgeyi terk etmediği, aksine çıkarlarını korumak adına Orta Asya'ya geri dönüş yaptığı ve Rusya ile Çin'e bağımlılığını azaltmak isteyen bölge devletlerine farklı bir çıkış kapısının olduğunu duyurmaya çalıştığı şeklinde yorumlanabilir.

- b) Çevre sorunların çözümüne yönelik işbirliği: ABD'nin bu alandaki girişimi bölge devletlerinin isteklerine cevap vermeye içermektedir. Özellikle bölge ülkelerinin temiz enerjiyi kullanma isteklerini tatmin etmek ve Tanrı dağlarındaki buzulların erimesinin sonucu Sirderya ve Amuderya nehirlerinin yukarı havzasındaki Kırgızistan ile aşağı havzadaki Özbekistan ve Türkmenistan arasında yaşanabilecek olası anlaşmazlıkların ciddi boyutlara ulaşmasını önlemek amaçlanmaktadır.
- c) *Demokrasi ve insan haklarına saygı:* ABD'nin gözünde Orta Asya'daki siyasi rejimler otoriter ve demokrasiye yatkın olmayan yönetim şekilleridir. Bu doğrultuda demokrasinin ve açık toplum yapısının gelişmiş olduğu ABD'nin otoriter yönetim şekline sahip devletlerle ikili ilişkileri geliştirmesi, hem dünya hem de kendi ülke içi kamuoyunda eleştirilere maruz kalacağı aşîkârdır. Üstelik kısa bir süre önce ABD basın kaynaklarında ülkenin demokrasi, insan hakları ve açık toplumu dillendirmesine rağmen kapalı ve otoriter yapıya sahip devletlere destek vermeye devam ettiğini içeren yazılar yer almıştır ki, bunların içinde Özbekistan ile Türkmenistan devletleri de sayılmıştır. Bundan dolayı küresel siyaset izleyen ve

а) Экономикалық қатынастарды көптараптандыру және осы саладағы ынтымақтастықты ұлғайту: Осы орайда Хиллари Клинтонның 2011 жылдың 20 шілдесінде Үндістанда тілге тиек еткен «Жаңа жібек жолы» атты жобасы маңызды орынға ие. Осы жоба арқылы АҚШ Ауғанстан арқылы Орталық Азия елдерінің Оңтүстік Азия елдерімен ынтымақтастығын күшейтуді көздеп отыр. Бұған қоса бұл жоба Орталық Азия елдерінің сауда-саттық қатынастарын көптараптандырады әрі Қытайдың «Жібек жолы экономикалық белдеуі» мен Ресейдің басшылығындағы интеграциялық әрекеттеріне бәсекелестік тудырады. Осыған орай АҚШ Орталық Азия елдерінің тікелей ғаламдық нарыққа шығу мүмкіншілігінің жоқтығын ескеріп, сонымен қатар Қытай мен Ресейге деген экономикалық, сауда-саттық тәуелділігін азайту үшін «Жаңа жібек жолы» мен «CASA-1000» жобаларын іске асыруға барлық күш-жігерін жұмсайтынын болжауға болады. АҚШ-тың бұл ұстанымы Орталық Азияға деген қызығушылығының арта түскендігін, Ресей мен Қытайға деген тәуелділігін азайтуды көздеген аймақ елдеріне жаңа мүмкіншілік тудырып отырғандығын байқатады.

б) Қоршаған орта мәселелеріне қатысты ынтымақтастық: АҚШ-тың осы бағытқа қатысты ынтымақтастығы көбінесе аймақтағы елдердің қажеттілігіне жауап беруді көздеп отыр. Осы орайда аймақ елдерінің таза энергияны пайдалану сұранысына жауап беру, Тянь-Шань тауларындағы мұздардың еруіне байланысты Сырдария мен Әмударияның жоғары ағысындағы Қырғызстан мен төменгі ағысындағы Өзбекстан және Түрікменстан арасындағы келіспеушіліктің ушығуының алдын алу болып табылады.

с) Демократия және адам құқықтарына құрмет: АҚШ Орталық Азия елдерінің саяси тәртіптерін авторитарлық әрі демократиялық тұрғыдан жетілмеген басқару жүйелері ретінде қарастыруда.

↑

ақш топшум байрағын тағыан АБД'нин олассы елестірілерле қарсы қарсыға калмамак ішін өнүмүздекі сүреңте бөлге делетлері іле гөрүшмелерінде демократия ве инсан hakларина sayгы конусуну сүрекли гүндемде тутакатыр.

- d) *Бөлгесел гүвенлик ве истікранын сағланмасы*: Гүнүмүзде бөлге делетлеріні Афганістан'ін кузейінде гүчленмее башлаған Taliban өргүтү іле үлкеде үйелері артмаға башлаған ІШІД ве buna benzer терөр өргүтлерінін varlığı ciddi tedirginliğe itmektedir. Nitekim bu өргүтлеріні Orta Doğu'daki etkilerінін artması ве bunların ішінде Orta Asya үлкелерінен vatandaşlarını bulunması, Suriye bağlamında meydana gelen çatışmalarda muhalif kanadı temsil eden bu grupların zamanla бөлгее yayılabileceği kaygısını beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda ABD бөлге делетлеріне гүвен duyгусу ашлайарак, Афганістан'dan gelebilecek олассы tehdit іле tehlikeye қарсы ortak mücadele edeceğini ве Orta Asya'da istikrarın saғlanmasına yardımlarını esirgemeyeceğini teyit etmiştir.

Аynı zamanda ABD Dışışleri Bakanlığı Orta Asya үлкелері ішін yeni yardım programını açıklamıştır ki, bunlar ашаğıdaki konuları ihtiva etmektedir:

- *Rekabetçiliği arttırma, eğitim ve işRekabetçiliği arttırma, eğitim ve iş imkânları saғlama*: Бөлге үлкелерінін ihracatlarını arttırmak ве özellikle de Афганістан ве Pakistan'la olan ticari ilişkilerini geliştirmek. Bu alanda yeni iş imkânları іле gençlerin daha profesyonel seviyeye ulaşmaları ішін eğitim saғlamak;
- *Orta Asya ticaret forumu*: Önүмүздекі сүреңте forumun devam etmesini saғlamak ве özellikle genç girişimcilerin katılımını ikiye çıkarmak;
- *İklimе adapte olma ве Aral denizi havzası ішін kolaylaştırılmış program*: Buna göre ABD бөлге делетлерінін iklim değішкліğine adapte etmek ве Aral denizi havzasının kurtarılmasına yönelik Dünya Bankası'nın imkânlarını etkin bir şekilde kullanmaya yardım etmek;

Осы тұрғыдан алып қарағанда, демократия әрі ашық қоғам жүйесі жоғары деңгейде дамыған АҚШ-тың демократиялық тұрғыдан жетілмеген елдермен қатынастарды дамытуы әлемде АҚШ-тың ішкі саяси алаңында сынға алынуы әбден мүмкін. Мысалы, жақын арада АҚШ-тың БАҚ беттерінде осыған қатысты сыни пікірлер жазылып, авторитарлық тәртіптерге сүйенген Өзбекстан мен Түрікменстан елдерімен қатынастарды дамытуға неге ұмтылып жатқандығы сұралуда.

Сондықтан ғаламдық саясат ұстанған және дүние жүзіне өзін демократиялық ел ретінде танытқан АҚШ алдағы уақытта аймақтық елдермен жасаған қатынастарында демократияны әрі адам құқықтарын өзекті тақырып ретінде ұсынып отырады.

d) Аймақтық қауіпсіздік және тұрақтылықтың қамтамасыз етілуі: Қазіргі таңда Орталық Азия елдерін Ауғанстанның солтүстігінде күшейіп бара жатқан Талибан ұйымы мен осы елде саны күрт өсіп бара жатқан ДАИШ және осы сияқты террористік ұйымдардың белең алуы алаңдатуда. Бұл аталмыш террористік ұйымдардың Таяу Шығыста ықпалының кеңеюі әрі Орталық Азия азаматтарының бұл ұйымдарға мүшелігі және Сирияда бұл ұйымдардың оппозицияның қасында орын алуы, алдағы уақытта бұл ұйымдардың Орталық Азияға қарай кең өріс жаюы мүмкін деген алаңдаушылықты тудыруда. Алайда АҚШ аймаққа осындай қауіп-қатер төнген жағдайда ортақ күрес жүргізетіндігін әрі Орталық Азияда тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін көмек көрсететіндігіне уәде берді.

Бұған қоса АҚШ Мемлекеттік хатшысы Орталық Азия елдері үшін жаңа жәрдем бағдарламасын ұсынып, бұлардың төмендегі тақырыптарды қамтығанын мәлімдеді:

1. Бәсекелестікті арттыру, білім беру және жұмыс орындарымен

<http://thediplomat.com/2015/10/us-secretary-of-state-to-visit-all-five-central-asian-states/>

- *Akıllı sular programı (Smart Waters):* ABD bölge devletleri ile Afganistan'daki su kaynaklarını daha rasyonel kullanmayı yönetme konusunda özel bir kadronun kurulmasına yardım etmek, aynı zamanda bu alanda genç neslin eğitimi üstlenmek;
- *Orta Asya Amerikan Üniversitesi:* ABD üniversiteyi geliştirmek amacıyla 2002 yılından bu yana yapılan 30 milyon dolardan fazla yatırımın yanı sıra, bu yardımların kesilmeden 2018 yılına kadar sürdürmek;
- *Eğitim, İngiliz dili ve Kültür alanlarında işbirliği:* 30 Amerikalı dil eğitimi için bölgeye göndermek ve bölgeden 150 İngiliz dili eğitmeninin staj yapmalarını sağlamak. Bunların yanı sıra okul sonrası 1500 gencin etkin bir şekilde dil eğitimi sağlamak.

2. İlişkilerin Geleceği ile İlgili

Tahminler: John Kerry'nin Orta Asya ülkelerini ziyareti, dünya politikasında yaşanan olayları dikkate alırsak, kritik bir dönemedenk gelmektedir. Kritikten kast edilen, ABD'nin Rusya ve Çin'le çeşitli bölgelerde rekabete dayalı yaşanan güç mücadelesidir ve bundan ister istemez Orta Asya ülkelerinin etkilenmesidir. Nitekim günümüzde ABD ile Rusya arasında Suriye bağlamında Orta Doğu'da, Ukrayna bağlamında

қамтамасыз ету: Орталық Азия елдерінің экспорттық әлеуетін күшейту, әсіресе Ауғанстан мен Пәкістан елдерімен сауда-саттық қатынастарын ұлғайту.

Осы бағытта жаңа жұмыс орындары мен жас ұрпақтың білім алуын қамтамасыз ету;

2. Орталық Азия сауда форумы: Алдағы уақытта форумның жалғасуын қамтамасыз ету және бұл форумға қатысатын жастардың санының екі есе өсуін жүзеге асыру;
3. Климатқа бейімделу және Арал теңізі үшін жеңілдетілген жоба: Бұл мақсатты жүзеге асыру үшін АҚШ аймақ елдерін өзгеруі мүмкін климатқа бейімдеуді әрі Арал теңізін құтқару үшін Дүниежүзілік банктің мүмкіншілігін пайдалануға көмектесетіндігі туралы уағдаласты;
4. Ақылды сулар бағдарламасы (Smart Waters): АҚШ Орталық Азия мен Ауғанстандағы су қорларын тиімді пайдалануы үшін арнайы кадрдың құрылуына көмектеседі және осы салада жас ұрпақтың білім алуына үлес қосатын болады;
5. Орталық Азиядағы Америка университеті: АҚШ бұл университетті дамыту үшін 2002 жылдан бастап 30 миллион доллар қаржы жұмсаған, алайда бұл көмекті тоқтатпай, 2018 жылға дейін жалғасуын қамтамасыз ететін болады.
6. Білім беру, ағылшын тілі және мәдениет салаларындағы ынтымақтастық: 30 американдық азаматты тіл үйрету үшін аймаққа жіберу және Орталық Азия аймағында 150 ағылшын тілінен дәріс беретін оқытушының білімін

JOHN KERRY'NİN BÖLGEYE YAPILAN TURU VE "C5+1" FORMATI ABD'NİN ORTA ASYA'YA OLAN İLGİSİNİN ARTACAĞINI VE BÖLGE ÜLKELERİNİN RUSYA İLE ÇİN'İN NÜFUZUNA BIRAKILMAYACAKLARINI GÖSTEREN BİR ADIMDIR.

ДЖОН КЕРРИДІҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНЕ РЕСМИ САПАРЫ ЖӘНЕ «C5+1» ФОРМАТЫ АҚШ-ТЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІН НАЗАРДАН ТЫС ҚАЛДЫРМАЙТЫНЫН, КЕРІСІНШЕ, АЙМАҚҚА ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫНЫҢ АРТА ТҮСЕТІНДІГІН ЖӘНЕ АЙМАҚТЫ РЕСЕЙ МЕН ҚЫТАЙДЫҢ ЫҚПАЛЫНА (ҚАЛДЫРМАЙТЫН) ДЫҒЫНЫҢ ДӘЛЕЛІ РЕТІНДЕ ҚАБЫЛДАУҒА БОЛАДЫ.

Doğu Avrupa'da ve Rusya'nın yeni entegrasyon hareketi olan "Avrasya Ekonomik Birliği" kapsamında post sovyet coğrafyasında anlaşmazlıklar ve çatışmalar yaşanmaktadır. Aynı şekilde Çin'in genelde dünyada, özelde Orta Asya'da artmaya başlayan etkisini azaltmak amacıyla ABD Asya-Pasifikalanındaki müttefikleriyle olan ekonomik ve siyasi etkileşimini arttırmaktadır. Bütün bu olaylar yaşanırken Avrasya'nın merkezinde (heartland) bulunan Orta Asya ülkelerini ABD'nin dikkatinden kaçırmaması mümkün değildi. Bu doğrultuda John Kerry'nin bölgeye yapılan turu ve "C5+1" formatı ABD'nin Orta Asya'ya olan ilgisinin artacağını ve bölge ülkelerinin Rusya ile Çin'in nüfuzuna bırakılmayacaklarını gösteren bir adımdır ki, bu durum önümüzdeki süreçte güç mücadelesinin Orta Asya'ya kayacağı anlamını taşımaktadır. Aynı zamanda Katar'ın Kazakistan'a yatırımları arttıracağını ve Japonya'nın bölge ile ekonomik ilişkilerini geliştirmeye özen göstermeye başlamasını hesaba katarsak, ABD'nin kendi müttefiklerini de Orta Asya siyasetinde yeni roller üstlenmeye ittiği düşünülebilir.

Bu genel tablo karşısında, Orta Asya ülkelerinin ABD ile ilişkilerini geliştirmeye ne derece önem verecekleri ve özellikle Rusya'nın buna karşı tavrının nasıl gelişeceği sorusu ön plana çıkmaktadır. Konuyu Rusya bağlamında ele alırsak, bölge devletlerini kendi aralarında ayırarak yorumlama yapılmalıdır. Bilindiği gibi, Orta Asya ülkeleri içinde Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan devletleri Rusya'nın önderliğindeki siyasi-askeri örgüt olan KGAÖ'nün aktif katılımcılarıdır ve kendi güvenliklerini bu örgüt üzerinden

жетілдіруді жүзеге асыруды қолға алатын болады. Бұған қоса оқуын бітірген 1500 жастардың ағылшын тілін жетік меңгеруіне көмектеседі.

2. АҚШ-Орталық Азия елдері арасындағы қатынастардың келешегіне болжамдар жасау:

Ғаламдық саясатта болып жатқан оқиғаларды назарға ала отырып, Джон Керридің Орталық Азия елдеріне жасаған ресми сапарының сындарлы мерзімге сай келгендігін айтуға болады. Себебі қазіргі таңда АҚШ-тың Ресей және Қытаймен Еуразияның кең аймағындағы түрлі территорияларында күш қолдануға негізделген бәсекелестігі өршіп барады. Бұл алып елдер арасындағы бәсекелестіктің Орталық Азия елдеріне кері әсер тигізу мүмкіндігі мол. Мысалға айтарлық, соңғы жылдары АҚШ пен Ресей арасында Украина оқиғасына қатысты Шығыс Еуропада, Сирия мәселесіне қатысты Таяу Шығыста және Ресейдің басшылығындағы жаңа интеграциялық процесс болып табылатын «Еуразиялық экономикалық одаққа» қатысты пост-кеңестік жағрафияда түсінбеушілікке негізделген бәсекелестік белең алуда. Бұған ғаламдық деңгейде, әсіресе Орталық Азияда ықпалы кеңейіп бара жатқан Қытайды геосаяси тұрғыдан айналасын қоршау мақсатында АҚШ Азия-Тынық мұхитындағы одақтастарымен саяси және экономикалық қатынастарды күшейтуде. АҚШ әлемдік деңгейде осындай саясат ұстанып отырған уақытта геосаяси тұжырымдамасы тұрғысынан «heartland» шеңберінде, яғни Еуразия жүрегінде орналасқан Орталық Азия елдерін назардан тыс қалдыруы мүмкін емес еді. Осы мақсатта Джон Керридің Орталық Азия елдеріне ресми сапары және «C5+1» форматы АҚШ-тың Орталық Азия елдерін назардан тыс қалдырмайтынын, керісінше, аймаққа деген қызығушылығының арта түсетіндігін және аймақты Ресей мен Қытайдың ықпалына қалдырмайтындығының дәлелі ретінде қабылдауға болады.

sağlamaktadırlar. Aynı zamanda Kazakistan ve Kırgızistan Rusya'nın yakın çevresinde etkinliği arttırma adına başlattığı "Avrasya Ekonomik Birliği" entegrasyon hareketinin aktif üyesidirler. Bununla birlikte Kırgızistan "Manas" üssünü kapatarak, bir anlamda önümüzdeki süreçte güvenlik sorunları karşısında ve Afganistan'dan gelebilecek olası tehditlere karşı mücadelede ABD ile birlikte hareket etmek istemediğini göstermiştir. Bu doğrultuda ABD ile fazla yakınlaşmadan, mesafeli bir ilişkiyi devam ettirmeye aday devletler safında başta Kazakistan olmak üzere, Kırgızistan ve Tacikistan'ın olduğu öngörülebilir.

Diğer taraftan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın Rusya'nın kendine kenetlemek için başlattığı hem güvenlik hem de siyasi ve ekonomik entegrasyon hareketlerinden uzak durmaktadırlar. Bu kapsamda devletin çıkarlarını ilgilendiren konuları herhangi bir örgüt üzerinden değil, aksine ikili görüşmeler yoluyla çözme yi yeğlemektedirler. Bundan dolayı bölgesel güvenliği sağlama ve ikili işbirliğini geliştirme konularında ABD ile ilişkileri arttırmaya yatkın devletler olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece "C5+1" formatının ilk toplantısının Özbekistan'ın Samarkand şehrinde yapılması boşuna değildir. Nitekim son dört yılda Özbekistan Rusya'nın başını çektiği KGAÖ'den üyeliğini geri çekmiştir, Vladimir Putin'in "Avrasya Ekonomik Birliği'ne" girme teklifine olumsuz cevap vermiş ve bir ölçüde Çin'le de mesafeli etkileşim siyasetini izlemiştir. Türkmenistan devleti ise son zamanlarda Özbekistan'la ilişkileri geliştirmeye ve güvenlik alanında ikili işbirliğini arttırmaya özen göstermektedir. Kendisi 1995 yılında tarafsızlığını ilân ettiyse de, günümüzde daha aktif dış politika izlemeye başlamıştır.

Genel olarak, John Kerry'nin Orta Asya ülkelerini ziyaret etmesi bölge devletlerini cesaretlendirmiş olabilir, ancak bu durum onların bir anda ABD ile ilişkileri geliştireceği anlamına gelmediğini belirtmeliyiz. Günümüzde bölge devletleri ekonomik sıkıntılarla baş etmeye çalışmaktadırlar. Bu bağlamda ABD ile ekonomik ilişkileri geliştirme ve yatırımları arttırma konularında işbirliği artabilir. Fakat bölge ülkelerinin

Ал бұл өз кезегінде уақыт өте алып елдердің бәсекелестіктерінің Орталық Азияға кеңейетіндігінің дәлелі болып табылады. Осы орайда Катардың Қазақстанға инвестиция құюға ынтасын және Жапонияның Орталық Азия елдерімен экономикалық қатынастарды ұлғайтуға деген ұмтылысын АҚШ-тың өз одақтастарын Орталық Азия саясатын күшейтуге итермелеуі деп ұғыну қажет.

Ал Орталық Азия елдері АҚШ-пен қатынастарды ұлғайтуға қалай қарайды, әсіресе осыған қатысты Ресейдің ұстанымы қалай әрбиді деген сұраққа жауап іздеу маңызды. Тақырыпты Ресей тұрғысынан сараптайтын болсақ, Орталық Азия елдерін Ресеймен қатынастарының ерекшелігін ескере отырып, талдауымыз орынды болады. Осы орайда Қазақстан, Қырғызстан және Тәжікстан елдері Ресейдің басшылығында құрылған әрі әскери-қауіпсіздік бағыттағы ынтымақтастықты күшейтуге негізделген «Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының» (ҰҚШҰ) белсенді мүшелері болып табылады. Бұған қоса Қазақстан және Қырғызстан елдері - «Еуразиялық экономикалық одақтың» белсенді мүшелері. Қырғызстан «Манас» атты әуе базаны жабу арқылы алдағы уақытта Ауғанстаннан төніп тұрған қауіп-қатерлерге қарсы АҚШ-пен бірге әрекет жасамайтындығын және ұлттық қауіпсіздігін АҚШ-пен бірлесіп отырып қамтамасыз етпейтіндігін көрсетті. Сондықтан Қазақстан, Қырғызстан мен Тәжікстан елдері АҚШ-пен арақатынастарды ұлғайтпай, белгілі бір алшақтықта қатынастарды жалғастыратындығын болжауға болады.

Бұған қоса Өзбекстан мен Түрікменістан елдері Ресейдің басшылығында құрылған қауіпсіздік, саяси және экономикалық интеграциялық үрдістерден алшақтау тұруды құптап отыр. Осы орайда мемлекеттік маңызы бар мүдделерге қатысты келіссөздерді түрлі ықпалға ие ұйымдар шеңберінде емес, керісінше, екі

базилары, өrneгін Казахстан, Киргизстан ve Tacikistan гүвенлик sorunларını Rusya ile işbirliğı çerçevesinde geliştirmeye devam edeceklerdir. Buna karşılık Özbekistan ve Türkmenistan'ın гүвенликlerini sağlamak amacıyla Afganistan'ın kuzeyinden gelebilecek olası tehditlere karşı ABD ile işbirliğine аçıktırlar. Çünkü onları KGAÖ ve benzeri örgütler sınırlandırmamaktadır. Buna rağmen Özbekistan kabul ettiği "Dış Politika Konseptinde" herhangi bir bloka girmeyeceğı ve bir devletle olan ilişkilerinin diğer bölgesel devletlere aykırılık taşımayacağı belirtmektedir. Daha açık bir ifadeyle günümüzde Özbekistan ABD ile ilişkileri geliştirmekle Rusya ya da Çin'le olan bağlantılarını zedelemeye hazır görünmemektedir. Bundan dolayı önümüzdeki süreçte Özbekistan ABD ile ilişkileri geliştirmekten edindiğı tecrübeyi de dikkate alarak, ikili münasebetlerde çıkarlarını ön plana alarak temkinli yaklaşacağı öngörülebilir.

Kısacası John Kerry'nin bölgeyi ziyaretiyle ABD ve Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerinin hemen gelişime doğru evrileceğini söylememiz mümkün değildir. ABD ve Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerin artması doğrudan Rusya ve Çin'in bölge devletlerini rahatsız edici ve onların ulusal çıkarlarını zedeleyen politikalar uygulamasına bağlı olacaktır. Böyle bir durum söz konusu olursa, Orta Asya devletleri ABD'nin Rusya ve Çin'i dengeleme amaçlı oluşturmaya çalıştığı politikalarını destekleyebileceğı öngörülebilir. Bununla birlikte John Kerry'nin Orta Asya turu ABD'nin bölge ülkeleri ile ilişkilerini hangi alanda geliştirebilir sorusunu cevaplamakla ve aynı zamanda bölge üzerinden Rusya ile Çin'e kendi varlığının devam edeceğini hissettirmekle geçmiştir. Bu bağlamda John Kerry'nin bölgeyi ziyareti C5+1 ilişkilerinin altyapısını oluşturmuştur ve önümüzdeki süreçte Rusya ile Çin'in Orta Asya'da ve başka da bölgelerde atacağı adımlara bağlı olarak gelişecektir. Yani Rusya ve Çin ABD'nin hayati çıkarlarının bulunduğu bölgelerde tavize dayalı olmayan davranışlar sergiler ve herhangi bir anlaşmaya varmaz ise ABD'nin Orta Asya'da daha farklı bir boyutta politika geliştirerek, Rusya ve Çin'in çıkarlarını etkileyebilecek adımlar atabileceğini tahmin edebiliriz.

жақты мемлекеттік келісімдер арқылы жүргізуді құптауда. Сондықтан алдағы уақытта бұл екі елдің қатынастары АҚШ-пен ұлғаюы мүмкін. Негізінде «C5+1» форматының алғашқы кездесуінің Өзбекстанның Самарқанд қаласында өтуі босқа емес. Жалпы айтқанда, Өзбекстан Ресейдің ықпалындағы ҰҚШҰ-дағы мүшелігін жалғастырудан бас тартты, Ресей Президенті В.Путиннің «Еуразиялық экономикалық одаққа» қатысты мүшелік ұсынысын қабылдамады және Қытай елімен де алшақтыққа негізделген сыртқы саясат ұстануда. Ал Түрікменстан мемлекеті болса, соңғы уақытта Өзбекстанмен қатынастарды дамытуға бет алып, қауіпсіздік саласындағы екі жақты қатынастарды күшейтуге баса назар аударуда. 1995 жылы бейтарап сыртқы саясат ұстанатындығын жариялады, алайда соңғы жылдары Түрікменстан елі белсенді сыртқы саясатқа бет бұрып келе жатқандығын байқауға болады.

Әрине, Джон Керридің Орталық Азия елдеріне сапары аймақтағы кейбір елдерге күш-қуат беруі мүмкін. Алайда бұл жағдай Орталық Азия елдерінің АҚШ-пен қатынастарының қысқа уақыт аралығында дамып кететіндігін білдірмейді. Қазіргі таңда Орталық Азия елдері экономикалық тұрғыдан қиыншылықтарды бастан кешіруде. Сондықтан бұл елдер АҚШ-пен экономикалық және инвестицияларды ұлғайту салаларында ынтымақтастықты күшейтуге бет бұруы мүмкін. Алайда қауіпсіздікті қамтамасыз ету тұрғысынан, әсіресе Қазақстан, Қырғызстан және Тәжікстан елдері Ресеймен бірге әрекет ету басымдығынан бас тартпайтындығын ескертуіміз қажет.

Өзбекстан мен Түрікменстан елдері қауіпсіздігін нығайту үшін әрі Ауғанстанның солтүстігінен төніп тұрған қауіп-қатерлерге қарсы АҚШ-пен ықпалдастығын кеңейтуі мүмкін. Себебі, бұл екі елді ҰҚШҰ сияқты ұйымдар қауіпсіздік саласындағы қатынастарын шектемеуде. Алайда Өзбекстанның

«Сыртқы саясат концептінде» ешқандай одақтастықтарға кірмейтіндігі және бір елмен жасаған байланыстары аймақтағы басқа елдерге зиян келтірмейтіндігі баяндалған. Осыны ескере отырып, Өзбекстанды басқарушылар АҚШ-пен қатынастарын Ресей мен Қытайға кері әсерін тигізбейтіндей жүргізуге ат салысады. Осылайша, Өзбекстан алдағы уақытта тарихи тұрғыдан АҚШ-пен дамытқан қатынастарының тәжірибесін ескере отырып, екі жақты қатынастарда ұлттық мүддені баса назарға алатындығын және өте мұқиятты сыртқы саясат жүргізетіндігін болжауға болады.

Қысқасы, Джон Керридің ресми сапарына қарамастан, АҚШ пен Орталық Азия елдері арасындағы қатынастың қысқа мерзіммен шектелмейтіндігін, таяу аралықта ұлғаймайтындығын болжауға болады. Екі жақты қатынастардың ұлғаюы тікелей Ресей мен Қытайдың Орталық Азия елдерінің мүдделеріне қайшы саясат ұстануына тәуелді болып өрбиді. Егер Ресей мен Қытай Орталық Азия елдерінің ұлттық мүдделеріне қайшы саясат ұстанып қысым жасайтын болса, аймақ елдері күш теңдігі саясаты негізінде АҚШ-пен қатынастарды тереңірек ұлғайтуға бет бұруы әбден мүмкін. Осы орайда Джон Керридің Орталық Азия сапары аймақтағы елдермен қай салаларда ынтымақтастықты өрбітуге болады деген сұраққа жауап іздеумен және Ресей мен Қытайға аймақты назардан тыс қалдырмайтын ұстаныммен өтті. Бұған Джон Керридің сапары «C5+1» форматының негізін қалап, алдағы уақытта бұл формат АҚШ-тың Ресей және Қытаймен әрі бұл екі державалардың Орталық Азияға ұстанған саясаттарына тәуелді болып өрбиді. Яғни Ресей мен Қытай АҚШ-тың мүдделері бар аймақтарда қайшы саясат ұстанып, ешқандай келісімге бармайтын ұстаным көрсетсе, АҚШ Орталық Азия саясатына басымдық беріп, Ресей мен Қытайдың мүдделеріне кері әсерін тигізетін қадамдар жасауы мүмкін деген болжау жасауға болады.

ПОСЛАНИЕ ПРЕЗИДЕНТА РК Н.А.
НАЗАРБАЕВА: СОЦИАЛЬНЫЙ
АСПЕКТ

НОВАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ НОВОЙ ГЛОБАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ

Как известно, начало XXI столетия ознаменовалось целым рядом крупных экономических, политических, социальных кризисов и потрясений, которые имели глобальные последствия. Очевидно, что все эти события не случайны, их следует рассматривать как проявления происходящих глобальных сдвигов в мировой экономике и политике.

Глобальный финансово-экономический кризис, события на Украине, военно-политическое противостояние на Ближнем и Среднем Востоке, атаки международного терроризма говорят

DR. ERKİN BAYDAROV

KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI
N.A.NAZARBAYEV'İN HALKA SESLENİŞ
KONUŞMASI: SOSYAL AÇIDAN
DEĞERLENDİRME

YENİ KÜRESEL GERÇEKLER BAĞLAMINDA KAZAKİSTAN'IN YENİ SOSYAL POLİTİKASI

Bilindiği gibi, XXI yüzyıl küresel sonuçlar taşıyan birtakım ekonomik, siyasi ve sosyal krizler ile kargaşalara dolu oldu. Bu olayların tesadüf olmadığı belli ki, onları dünya ekonomisi ve siyasetindeki küresel değişikliklerin bir tezahürü olarak değerlendirmek gerekir.

Küresel finansal kriz, Ukrayna'daki olaylar, Orta Doğu'daki askeri-siyasi çatışmalar ve uluslararası terörizm saldırıları 2016-2020 yıllar için yeni ekonomik kriz ve jeopolitik anlaşmazlıkların ve kargaşaların gelişme

о высокой вероятности новых экономических кризисов и геополитических потрясений в 2016 – 2020 гг.

Учитывая высокую вероятность новых экономических и политических потрясений, Казахстану, как и другим государствам Центральной Азии, в ближайшее десятилетие придется мобилизовать все свои ресурсы для решения возникающих проблем и для успешной адаптации к меняющимся условиям. Одной из ключевых проблем для современного Казахстана является формирование эффективной системы управления государством и обществом. Существующая система государственного управления является неэффективной, коррумпированной, порождающей безответственность чиновников, а ее функционирование ведет к расхищению богатых природных и человеческих ресурсов. В то же время, реальное изменение системы управления может произойти лишь в результате политических сдвигов под влиянием новых экономических и социальных потрясений. В частности, неизбежны изменения внутри политической элиты, некоторое развитие политической конкуренции, активизация структур гражданского общества, новые каналы взаимодействия между властью и обществом.

В своем новом Послании народу Казахстана «**Казахстан в новой глобальной реальности: рост, реформы, развитие**» Президент РК Н.А. Назарбаев верно отметил, что мир меняется быстрыми темпами. «Наступает другая эпоха. На наших глазах возникает новая глобальная реальность с иными возможностями и рисками. Сегодня на экономику Казахстана

**ОРТА АСЫА'НЫН
ДІГЕР ДЕВЛЕТТЕРІ
ІЧІН GEÇERLİ
OLDUĞU GİBİ
KAZAKİSTAN'A DA
DEĞİŞEN ŞARTLARA
BAŞARILI BİR
ŞEKİLDE AYAK
ALİŞTİRMAK VE
ORTAYA ÇIKAN
SORUNLARIN
ÇÖZÜMÜ
İÇİN GELECEK ON
SENEDE BÜTÜN
KAYNAKLARINI
SEFERBER ETMEK
ZORUNLULUĞUNU
GETİRMEKTEDİR.**

**КАЗАХСТАНУ,
КАК И ДРУГИМ
ГОСУДАРСТВАМ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ
АЗИИ, В
БЛИЖАЙШЕЕ
ДЕСЯТИЛЕТИЕ
ПРИДЕТСЯ
МОБИЛИЗОВАТЬ
ВСЕ СВОИ РЕСУРСЫ**

оласılıғının yüksek olduğunu göstermektedir.

Yeni ekonomik ve siyasi kargaşaların yüksek olasılığı Orta Asya'nın diğer devletleri için geçerli olduğu gibi Kazakistan'a da değişen şartlara başarılı bir şekilde ayak alıştırmak ve ortaya çıkan sorunların çözümü için gelecek on senede bütün kaynaklarını seferber etmek zorunluluğunu getirmektedir. Devlet ve toplum tarafından etkili yönetim sistemin oluşturulması Kazakistan için günümüzdeki en temel meselelerden biri olmaktadır. Kamu yönetiminin mevcut sistemi etkisiz ve yozlaşmış olduğu için görevlilerin sorumsuzluğuna yol açmakta ve onun işlevi zengin yeraltı ve insan kaynaklarının yağmalanmasına yol açar. Aynı zamanda yönetim sisteminin gerçek değişimi sadece yeni ekonomik ve sosyal kargaşaların etkisi altında gelişen siyasi değişimler sonucunda gerçekleşebilir. Özellikle siyasi elit içerisindeki değişimler, siyasi rekabetin bazı gelişimleri, sivil toplum yapısının yoğunlaşması, toplum ile iktidar arasındaki etkileşimin yeni kanalların açılması kaçınılmazdır.

Kazakistan Cumhurbaşkanı N. Nazarbayev'in "Kazakistan – Yeni Küresel Gerçekler İçerisinde: Büyüme, Reformlar, Gelişim" isimli Kazakistan halkına yönelik yeni seslenişinde Nazarbayev, dünyanın yüksek hızla değiştiğine haklı olarak dikkat çekiyor. "Yeni bir çağ başlıyor. Gözümüzün önünde değişik fırsatlar ve tehditlerle birlikte yeni küresel gerçek gelişmektedir. Dünya pazarının çökmesi sonucunda ortaya çıkan birçok dış faktörler bugün Kazakistan ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Dünya krizinin

негативно влияет ряд внешних факторов, вызванных обвалом на мировых рынках. Происхождение глобальных кризисов не зависит от нас. Никто не застрахован от влияния глобальных кризисов».

На фоне жесткой конкуренции мировых и региональных центров силы и вызовов новой глобальной реальности мы должны противопоставить целостную стратегию действий на основе реальных возможностей Казахстана. В связи с этим именно так актуальны те комплексные антикризисные и структурные преобразования, предложенные лидером страны в Послании народу Казахстана.

В данном случае хотелось бы остановиться на пятом направлении Послания – новой социальной политике.

Как нам известно, главной задачей социальной политики является гуманизация социальных условий повседневной жизни людей. Поэтому для Казахстана столь актуальна и необходима новая философия политического управления, органически синтезирующая рационально-технологические методы и гуманистические принципы, что открывает реальную возможность повысить рациональность, научную направленность, эффективность и вместе с тем обеспечить социальную направленность политического управления.

В связи с этим, следует отметить, что новая социальная политика должна стать одним из основных направлений деятельности органов государственной власти, местного

көкені бізге бағлы деғілдір. Кімсе дүниа кризін еткілерінен кендіні гаранті алтіна алмамıştır”.

Күресел ве бөлгесел гүч меркезлерінін серт рекабеті ве җені күресел герчкерлрн теһдһтері çerçevesinde biz kendi tarafımızdan Kazakistan’ın gerçek imkanlarını esasa alarak bütün bir strateji sunmamız gerekiyor. Bu yüzden de Kazakistan liderinin Kazakistan halkına seslenişinde teklif ettiği krize karşı bütünsel ve yapısal değışiklikler güncel konu olmaktadır.

Bu durumda, Halka Seslenişin 5.maddesi Yeni Sosyal Politika üzerinde durmakta fayda vardır.

Bilindiği üzere sosyal politikanın başlıca görevi insanların gündelik hayatı sosyal şartlarının insancillaştırılmasıdır. Bu yüzden Kazakistan için rasyonel teknolojik yöntemler ve insancıl prensipleri organik sentez yapan Siyasi Yönetimin Yeni Felsefesi son derece önemli ve gereklidir ki, bu rasyonelliğın, bilimsel yönün, etkinliliğın artmasına gerçек imkanlar sağlayacak ve aynı zamanda siyasi yönetimin sosyal yönünü de sağlayacaktır.

Bu yüzden yeni sosyal politika devlet iktidarı, yerel yönetimler ve sivil toplum kurumlarının temel yönlerinden biri olması gerektiğinin altını çizmek lazım. Böyle gereksinim, sosyal kalkınma yönetiminde gerekli kurumsal değışiklikleri sonucunda hem piyasa mekanizmaların uygulamaya geçmesi, ekonomik faaliyet alanında devlet yönetimi

самоуправления, институтов гражданского общества. Это вызвано как внедрением рыночных механизмов, сокращением сферы государственного регулирования в хозяйственной деятельности, что обуславливает необходимые институциональные изменения в управлении социальным развитием, так и обострением социально-экономической ситуации в Казахстане и на всем постсоветском пространстве в целом, требующим принятия неотложных мер для обеспечения минимальных стандартов жизнедеятельности и предупреждения социальной напряженности, и тем самым, гармонизации общественной жизни.

Только признав, что «социальная политика – в отличие от экономической, культурной, экологической и т.д. – наиболее сложная и трудная с точки зрения концептуальной формулировки ее сущностных, базовых основ, уяснения структуры и направленности, взаимодействия и взаимовлияния с другими направлениями политики» (Тощенко Ж.Т., Харченко С.В. Социальное настроение. М., 1996. С. 106), мы можем убедиться, что главная роль в формировании социальной политики принадлежит государству, его представительным и исполнительным органам. Выход из кризиса, позитивное социально-экономическое развитие невозможны без эффективной социальной политики, основным направлением которой должна стать интеграция общества, индивидов и групп, оказание помощи малообеспеченным гражданам, социальную защиту населения с целью поддержания достойного образа жизни каждого гражданина.

Особенность уникальной роли государства, заключается в его ответственности за социальную стабильность в обществе, устойчивость социального положения граждан, социальных групп, регулирование общего развития общества. Это обусловлено самой природой государства как единственного политического и правового субъекта, обладающего всем спектром властных полномочий.

Именно государство регулирует основные параметры социально-экономического развития общества, санкционирует

кapsамının azalması, hem sosyal gerginlik uyarısı ve toplumsal hayatın uyumlaştırması, asgari hayat standartlarının sağlanması için acil kabul edilmesi gereken yöntemler gerektiren Kazakistan'daki ve bütün postsovyet bölgesindeki sosyo-ekonomik durumun ağırlaşması neticesinde ortaya çıkmıştır.

Sadece “Sosyal politika ekonomik, kültürel, çevresel vb politikalarından farklı olarak onungerekli temel çerçevesinin kavramsal formülasyonu, yapısının açıklanması ve yönü, politikanın diğer dalları ile etkileşimi bakımından daha karmaşık ve zor” (Zh.T.Toşşenko, S.V.Harçenko, Sotsiyal’noe Nastroyenie, M.1996, s.106) olduğunu kabul ederek biz, sosyal politikanın oluşmasında esas rol devlete ve onun temsilci ve yürütme organlarına ait olduğuna emin olabiliriz. Krizden çıkma ve olumlu sosyo-ekonomik gelişme – temelinde toplumun, şahsın ve grupların entegrasyonu, muhtaç vatandaşlara yardım, her vatandaşın iyi bir şekilde yaşamasını muhafaza etmek amacıyla sosyal koruma olması gereken etkin sosyal politikasız mümkün değildir.

Devletin benzersiz rolünün özelliği onun toplumdaki sosyal istikrara sorumluluğuna, vatandaşların ve sosyal grupların sosyal statülerinin istikrarına ve toplumun genel gelişmesinin düzenlenmesine bağlıdır. Bu devletin iktidar yetkilerinin tümüne sahip tek bir siyasi ve hukuki varlık doğası nedenine bağlıdır.

Toplumun sosyo-ekonomik gelişmesinin temel parametrelerini devlet düzenliyor ve sosyal reformlar stratejisine de devlet yetki veriyor. Tam tersine, sosyal programların hayata geçirilmesinde ve sosyal tecrübelerin düzenlenmesinde devletin sosyo-politik alana darbesi ağırlıklı olarak uygulanmaktadır. Devletin maksatlı ve düzenli faaliyetleri olarak sunulan sosyal politikası toplumun yaşam düzeyinin arttırılması, bütün toplumun gelişmesi ve onun her üyesinin potansiyelinin gerçekleşmesi için eşit şartlar sağlamaya yönelik uygulanmaktadır. Böylece sosyal

Послание Президента РК Н.А. Назарбаева народу Казахстана

«КАЗАХСТАН В НОВОЙ ГЛОБАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ: РОСТ, РЕФОРМЫ, РАЗВИТИЕ»

5 направлений Новой социальной политики

<https://strategy2050.kz/ru/news/29051/>

стратегию социального реформирования. И наоборот, именно в ходе реализации социальных программ и регулирования социальной практики преимущественно осуществляется воздействие государства на социально-политическую сферу. Социальная политика государства, выступающая как целенаправленная, организованная его деятельность, направлена на повышение уровня жизни, создание равных условий для развития всего общества и реализацию потенциала каждого из его членов. Таким образом социальная политика представляет собой составную часть внутренней политики, воплощенную в его социальных программах и практике, регулиующую отношения в обществе в интересах основных социальных групп населения.

В Послании народу Казахстана Президент страны отметил, что на протяжении многих лет «...динамичный экономический рост позволял нам проводить активную

her bir sosyal yardım sadece bütçe için ek yük değil, çalışan her Kazakistanlı için de bir yükür. Sosyal adalet düşüncesi çalışan Kazakistanlı'ya karşı sosyal adaletsizliğe dönüşmemesi gerektiğini çok iyi anlamak lazım”.

Bu bağlamda konu ile ilgili yazan XX yüzyıldaki Rus düşünürü İ.A.İl'in sözleri çok haklıdır: “...adalet sadece denklemi gerektirmez, tam tersine hayati gerçek ve maddi bir eşitsizliği talep etmektedir. İnsanlara onlar sanki doğadan aynıymış gibi davranmak değil, onların gerçek özellikleri, kalitesi ve işi gerektirdiği gibi davranmak gerekir ve bu adil olacaktır. İyi insanlara (dürüst, zeki, yetenekli ve özverili) kötü insanlar (onursuz, aptal, yeteneksiz ve açgözlü) karşısında daha çok hak ve imkanlar sağlanması lazım ve bu haklı olacaktır. Kişilere farklı sorumluluk ve yükler verilmesi lazım; güçlü, zengin, sağlıklılara – büyük,

социальную политику, в несколько раз повысить качество жизни людей. Несмотря на все трудности, которые наша экономика испытывала из-за негативного влияния всех глобальных кризисов, мы всегда повышали благосостояние казахстанцев. На фоне экономических рисков, несмотря ни на что, мы продолжим реализацию мер социальной поддержки населения. Но в то же время социальная справедливость не должна искажаться. Ведь каждая социальная выплата – это дополнительная нагрузка не просто на бюджет, а на каждого работающего казахстанца. Надо чётко понимать, что идея социальной справедливости не должна превращаться в социальную несправедливость по отношению к работающим казахстанцам».

В этом контексте очень верны слова русского мыслителя XX века И.А. Ильина, писавшего по этому поводу: «...справедливость, не только не требует уравнивания, а наоборот: она требует жизненно верного, предметного неравенства. Надо обходиться с людьми не так, как если бы они были одинаковы от природы, но так, как этого требуют их действительные свойства, качества и дела, – и это будет справедливо. Надо предоставлять хорошим людям (честным, умным, талантливым, бескорыстным) больше прав и творческих возможностей, нежели плохим (бесчестным, глупым, бездарным, жадным), – и это будет справедливо. Надо возлагать на людей различные обязанности и бремена: на сильных, богатых, здоровых – большие, а на слабых, больных, бедных – меньшие, – и это будет справедливо».

В Послании Глава государства поставил задачу разработать

**ОРТА АСЫА'НЫН
ДІГЕР ДЕВЛЕТТЕРІ
ІЧІН ГЕЧЕРЛІ
ОЛДУҒЫ ГІБІ
КАЗАҚІСТАН'А ДА
ДЕГІШЕН ШАРТЛАРА
БАШАРИЛІ БІР
ШЕКІЛДЕ АЯК
АЛЫСТЫРМАК ВЕ
ОРТАҒА ЧЫКАН
СОРУНЛАРИН
ЧӨЗҮМҮ
ІЧІНГЕЛЕЧЕК ОН
СЕНЕДЕ БҮТҮН
КАЙНАКЛАРИНИ
СЕФЕРБЕР ЕТМЕК
ЗОРУНЛУЛУҒУНУ
ГЕТІРМЕКТЕДІР.**

**«...НОВАЯ
СОЦИАЛЬНАЯ
ПОЛИТИКА
ДОЛЖНА СТАТЬ
ОДНИМ ИЗ
ОСНОВНЫХ
НАПРАВЛЕНИЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ОРГАНОВ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ
ВЛАСТИ, МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ,
ИНСТИТУТОВ»**

зайыф, hasta, fakirlere – daha az ve bu haklı olacaktır”.

Devlet Başkanı Halka Seslenişinde sosyal alanda devletin rolü sosyal olarak savunmasız vatandaşları desteklemekle ve insan sermayesine yatırımı sağlamakla sınırlı kalacak yeni bir sosyal politika geliştirilmesi konusunda görev verdi. “Devletin adresli/hedeflenen desteği sadece muhtaç vatandaşlara onların yaşam şartları ve gerçek gelirlerini değerlendirdikten sonraverilecektir. Geri kalanların hepsi kendileri, kendi emekleriyle kazanmaları gerekir. Ayrı kategorideki vatandaşların özel gereksinimlerini hesaba alarak ve yapısını yeniden gözden geçirerek farklı asgari ücret miktarlarını oluşturmak gereklidir. Sosyal politikada devletin öncülüğü insan sermayesinin gelişimi için yapılacak kapsamlı yatırımlar olması gerekir. Biz daha önce kabul edilmiş programlar kapsamında eğitim, sağlık alanını modernleştirmeye devam etmeliyiz”.

Millet Lideri'nin(Ult Köşbaşı – Kazakistan Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev'e verilmiş ünvan__D.T.) 2017 yılından itibaren herkes için ücretsiz teknik mesleki eğitimin verileceği bütün Kazakistanlılar tarafından heyecanla karşılandığı tartışılmazdır. Bu ülkedeki teknik mesleki eğitimin düzeyini ve prestijini yükseltecektir.

Cumhurbaşkanının etkin bir sosyal politika izlememize izin veren dinamik ekonomik büyüme tezini kabul ederek biz, devlet kurumlarının atıl ve bürokratikleşmiş fonksiyonu arasındaki uyumsuzluk ve Kazakistan'daki çokşekilli sosyal süreçlerin devlet düzenlemesine olan ihtiyaçları – yeni sosyal politikanın

www.matritca.kz/elections2015/19368-nazarbaev-zhdet-chtoby-ego-pryamym-tekstom-poprosili-ballotirovatsya-ekspert.html

новую социальную политику, где роль государства в социальной сфере должна быть ограничена поддержкой социально уязвимых граждан и обеспечением инвестиций в человеческий капитал. «Государственная адресная поддержка будет оказываться только нуждающимся гражданам, на основе оценки их реальных доходов и условий жизни. Все остальные

oluşumu ve reformlarının sosyal yönünü güçlendirilmesi şartlarının çözümü için ciddi bir sorun olduğunu kabul etmeliyiz. Belli bir ölçüde bunları çözmeden biz refah devletine(welfare state) yada Kazakistan Cumhuriyeti Anayasasında (Mad.1) kabul edilmiş olan sosyal devlete doğru gidemeyiz.

должны зарабатывать сами, своим трудом. Учитывая особые потребности отдельных категорий наших граждан необходимо установить разные величины прожиточного минимума с пересмотром его структуры. Приоритетом государства в социальной политике должны быть масштабные инвестиции в развитие человеческого капитала. Мы должны

Burada, “sosyal devlet – vatandaşların siyasi ve sosyo-psikolojik barışının mekanizması değildir. Bunun faaliyetleri eşitsizlik temeline dayalı değil, tam tersine, sosyal ortaklık, ortak kararlara ulaşmaya yönelik ödün kültürü, sosyal aktörlerin işbirliğinde kaliteli istikrar, siyasi güçlerin, yapıların ve sivil toplum kurumlarının ve işin sağlamaştırılması, ülkenin bugünü ve geleceği için ortak sorumluluğa yönelik belli yol ve yöntemlerin bütününe kapsayan sosyal Düzenin bir aktörüdür” (G.V.Malinin, V.Yu.Dunayev, Çelovek v Sotsial’nom Gosudarstve, Almatı, 2005, s.60).

Böylece, yeni sosyal politika sadece “iyi toplumun” tasarımı olup kalmamalıdır. Sadece reformlar uygulandığı seneler içerisinde kaybedilmiş değerleri ve tabi sosyal faktörleri tecrübede yeniden canlandırarak biz Kazakistan Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev’in “Kazakistan – Yeni Küresel Gerçekler İçerisinde: Büyüme, Reformlar, Gelişim” isimli Kazakistan halkına seslenişinde bahsettiği gibi Kazakistan toplumunun gelişiminin yeni bir vektöre, ekonomik etkililik vektörü, sosyal refah ve siyasi istikrara ulaşmasını bekleyebiliriz.

**DEVLET
BAŞKANI HALKA
SESLENİŞİNDE
SOSYAL ALANDA
DEVLETİN ROLÜ
SOSYAL OLARAK
SAVUNMASIZ
VATANDAŞLARI
DESTEKLEMEKLE VE
İNSAN SERMAYESİNE
YATIRIMI
SAĞLAMAKLA
SINIRLI KALACAK
YENİ BİR SOSYAL
POLİTİKA
GELİŞTİRİLMESİ
KONUSUNDA GÖREV
VERDİ.**

https://i-news.kz/news/2015/11/30/8185410-n_nazarbaev_poruchil_pravitelstvu_razrab.html

продолжать модернизацию сфер образования и здравоохранения, согласно ранее принятым программам».

Безусловно, заявление Лидера нации о бесплатном профессионально-техническом образовании для всех с 2017 года было принято с воодушевлением всеми казахстанцами. Это позволит поднять уровень и авторитет профессионально-технического образования в стране.

Соглашаясь с тезисом главы государства о динамичном экономическом росте, позволявшем нам проводить активную социальную политику, мы должны отметить, что несоответствие между инертным и бюрократизированным функционированием государственных институтов и потребностями государственного регулирования многообразных социальных процессов в Казахстане является все же серьезным препятствием для решения задачи усиления социальной направленности реформ и формирования новой социальной политики. Не решив их в той или иной мере, мы не сможем двигаться вперед к государству всеобщего

**ЗАЯВЛЕНИЕ
ЛИДЕРА НАЦИИ
О БЕСПЛАТНОМ
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-
ТЕХНИЧЕСКОМ
ОБРАЗОВАНИИ ДЛЯ
ВСЕХ С 2017
ГОДА БЫЛО ПРИНЯТО
С ВООДУШЕВЛЕНИЕМ
ВСЕМИ
КАЗАХСТАНЦАМИ.
ЭТО ПОЗВОЛИТ
ПОДНЯТЬ УРОВЕНЬ
И АВТОРИТЕТ
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-
ТЕХНИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В
СТРАНЕ.**

благополучия (welfarestate), или социального государства, который воспринят в действующей конституции РК (ст. 1).

При этом, «социальное государство – это не механизм политического и социально-психологического умиротворения граждан. Это такой субъект социального Порядка, деятельность которого предполагает целую совокупность конкретных и предметных мер, направленных на формирование общественных отношений, основанных не на неравенстве, как источнике социальных коллизий и противостояний, а на социальном партнерстве, культуре компромисса, ориентирующих на достижение согласованных решений, качественной стабильности во взаимодействии социальных субъектов, консолидации политических сил, структур и институтов гражданского общества и бизнеса, совместной ответственности за настоящее и будущее страны» (Малинин Г.В., Дунаев В.Ю. Человек в социальном государстве. Алматы, 2005. С.60).

Таким образом, новая социальная политика должна стать не просто конструированием «хорошего общества». Только реанимировав на практике высокие ценности, утраченные за годы реформ и, соответственно, социальные факторы, мы можем ожидать восхождения казахстанского общества на новый вектор развития, вектор экономической эффективности, социального благополучия и политической стабильности, озвученных президентом РК Н.А. Назарбаевым в его Послании народу Казахстана «Казахстан в новой глобальной реальности: рост, реформы, развитие».

ECONOMIC INSTABILITY IN CENTRAL ASIA

ASSOC. PROF. HAYAL AYÇA ŞİMŞEK

<http://nomadexpress.org/central-asia/>

THE MOST IMPORTANT REASONS FOR THE LOW GROWTH RATE IN THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES ARE THE SLOWDOWN IN THE RUSSIAN ECONOMY AND LOW COMMODITY PRICES.

After the slowdown in the Russian economy and the falling of the world oil prices last year, the Central Asian countries namely, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan and Uzbekistan started to have serious economic problems. Kazakhstan decided to devalue its national currency (Tenge) and China's economy faced a serious and sudden downturn which deteriorated the economic situation in the Central Asian countries. The crisis in Russia and the devaluation of the Ruble affected Kazakhstan and Turkmenistan but mostly Uzbekistan, Kyrgyzstan and Tajikistan which also has 'migrants problem' with Russia. Because Russian crisis especially hit the number of migrants in the country who could not send their home countries the same amount of remittances that they used to. Besides, in 2014, the big producers of commodities were also negatively affected by the crisis. The countries which have been heavily dependent to the remittances try to implement robust economic policies to protect their economies from the negative effects of the slowdown

IN THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES THE GDP GROWTH RATE IS STILL EXPECTED TO DECLINE DUE TO THE GENERAL SLOWDOWN IN THE RUSSIAN ECONOMY, FALLING IN OIL PRICES AND GENERAL RECESSION THAT HAS BEEN AFFECTING THE REGION SINCE 2008 GLOBAL CRISIS.

in Russian economy. As a result of the slowdown in Russia, due to the reduction in money coming from abroad, especially Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan started to face the problems of the migrant laborers who return to their home countries and who have problems to find jobs easily.

In general, the economic growth actually slowed down in 2014 and 2015 and is expected to continue to slow down in 2016 too. According to the forecasts by the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), the economic growth rate on average reached to 3.8 percent in 2015 and is expected to reach to 3.9 percent in 2016 which is a real slow down after nearly 6 percent real growth rate of 2014. Actually the most important reasons for the low growth rate in the Central Asian countries are the slowdown in the Russian economy and low commodity prices. On the other hand, China has started to make huge investments into pipelines and transportation infrastructure improvements in the region. It

<http://blog.maxgxl.com/wordpress/finding-a-solution-for-your-economic-instability/>

should be mentioned that China has become a major trade partner for Kazakhstan's oil and for Turkmenistan's natural gas. In these circumstances, the Central Asian countries have become heavily dependent on the Chinese economy.

Regarding the low trend in the economic growth rate in the Central Asian countries, according to the forecast by the EBRD, Kazakhstan grew by 1.2 percent in 2015 (and is expected to grow by 1.5 percent in 2016), Kyrgyzstan grew by five percent in 2015 (slowing is expected to grow to 3.9 percent in 2016), Tajikistan grew by five percent in 2015 (slightly is expected to decline to 4.5 percent in 2016). Turkmenistan grew by 8.5 percent (and is expected to grow at the same rate in 2016 which is the fastest GDP growth rate in the region) and Uzbekistan grew by 7.5 percent (and is expected to reduce slowly to 7.2 percent in 2016).

In these circumstances in the Central Asian countries the GDP growth rate is still expected to decline for the region countries due to the general slowdown in the Russian economy, falling in oil prices and general recession that has been affecting the region since 2008 global crisis.

KAZAKISTAN-KATAR İLİŞKİLERİ: CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN ÜLKEYİ ZİYARETİ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

**ZİYARET KAPSAMINDA
ÜÇ TEMEL ANLAŞMA
İMZALANARAK,
EKONOMİ VE TİCARİ
ALANLARINDA
İŞBİRLİĞİNİN GELİŞİMİ
SAĞLANMIŞTIR.**

23-26 Ekim 2015 tarihlerinde Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in başkanlığındaki üst düzey Kazak heyeti Katar'ın başkenti Doha'ya resmi ziyarette bulunmuşlardır. Ziyaret kapsamında üç temel anlaşma imzalanarak,

1.http://news.headline.kz/society/kazakhstan_i_katar_-_vstrecha_na_vysshem_urovne.html

ekonomi ve ticari alanlarında işbirliğinin gelişimi sağlanmıştır. İmzalanan anlaşmalar sırasıyla şunlardır: 1) Kazakistan cumhuriyeti hükümeti ile Katar devleti hükümeti arasında diplomatik pasaport taşıyanların vizeden muaf tutulmasına ilişkin anlaşma; 2) Kazakistan cumhuriyeti hükümeti ile Katar devleti hükümeti arasında kültür ve sanat alanındaki işbirliği anlaşması; 3) Kazakistan cumhuriyeti ulusal bank ile Katar devleti merkez bankası arasında ortak anlayış memorandumı.

Ziyaretin ekonomik boyutu: Bilindiği gibi, Batı dünyasının Rusya'ya karşı uyguladığı yaptırımlar Kazakistan ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte dünya genelinde petrol fiyatlarının düşmesine paralel olarak, Kazakistan'ın bütçe gelirlerinin %40 oranında azaldığını düşünürsek, önümüzdeki süreçte ülke ekonomisinin daha sıkıntılı sürece gireceği öngörülebilir. Böyle bir durumda Kazakistan kendi ekonomisine finansal yatırım sağlayacak ek gelir kaynakları aramaya ve günümüze kadar ticari ilişkilerini geliştirmediği ülkelerle yeniden ekonomik bağlantıları canlandırmaya başlamıştır. Bundan dolayı Kazakistan Katar'a daha

KAZAKİSTAN KENDİ EKONOMİSİNE FİNANSAL YATIRIM SAĞLAYACAK EK GELİR KAYNAKLARI ARAMAYA VE GÜNÜMÜZE KADAR TİCARİ İLİŞKİLERİNİ GELİŞTİRMEYİ ÜLKELERLE YENİDEN EKONOMİK BAĞLANTILARI CANLANDIRMAYA BAŞLAMIŞTIR.

fazla açılmaya ve iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilere yeni bir boyut ve dinamizm kazandırmaya çalışmaktadır.

Bugüne kadar iki ülke ticari ilişkilerini geliştirmeye hiçbir gayret sarf etmemişlerdir. Nitekim bunu istatistik veriler doğrulamaktadır. Örneğin Kazakistan istatistik ajansının dağıttığı bilgiye göre iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin parasal değeri 364.400 dolardır. Bunların 67.400 doları Katar'a olan ihracatı, 297. 000 doları ise ülkeden

yapılan ithalatı oluşturmaktadır. 2015 yılının Ocak – Temmuz ayları arasındaki ticari ilişkilerin parasal değeri 24 800 doları oluşturmuştur. Kazakistan tarafı Katar'ın ticari çıkarlarını ve ülkeye daha fazla yatırım yapabileceğini hesaba katarak, ikili ekonomik bağlantıya ivme kazandırmaya çaba harcamıştır. Bunun sonucunda aşağıdaki alanlarda işbirliğini geliştirme konusunda anlaşmaya varılmıştır:

- Kazakistan'da İslam bankasının finansal işleyiş şeklini güçlendirmek ve Astana'yı finansal merkeze dönüştürmek için Katar'ın tecrübesinden faydalanarak ortak işbirliğini arttırmak ve bu kapsamda gençleri eğiterek yetiştirmek;

<http://www.gulf-times.com/story/378376/Qatar-Kazakhstan-sign-agreements>

- “Qatar Solar Energy” şirketi ile “KazAtomÖnerkasip Ulusal Şirketi” A.Ş. arasında güneş enerjisi alanında ortak projeleri hayata geçirmeye yönelik işbirliğini genişletmek. Bu doğrultuda her iki şirketin yöneticileri Kazakistan’dan Katar’a fotovoltaik hücreler ve güneş panellerin üretmek için silikonların satılacağını kararlaştırmışlardır. Üretilen fotovoltaik hücreler ile güneş panelleri Fas, Afrika ve Ekvador ülkelerine ihraç edilecektir. Bu ortak projeyi hayata geçirmek için Katar tarafı Öskemen şehrindeki fabrikaya yüklü miktarda (tahmini olarak 800 milyon dolar) yatırım yapacaktır;
- Enerji alanında ikili işbirliğini derinleştirmek ve Doha’da yıllık kapasitesi 300 megavatlık olan ortak elektrik santralini inşa etmek, daha sonra aynı santrali

KAZAKİSTAN ABD VE MÜTTEFİKLERİNİN ORTA ASYA’YA OLAN İLGİSİNİN ARTMASINA PARALEL OLARAK, DIŞ POLİTİKASINDA DENGESİNE DAYALI ÇOK TARAFLI SİYASETİNİ YENİDEN AKTİFLEŞTİREBİLİR.

Almatı eyaletinde kurmaya dayalı ortak faaliyette bulunmak;

- Katar tarafının “Ortak Yatırım Fonu’na” 100 milyon dolar para aktarılması ve gelecekte bu miktarın ikiye çıkarılması;
- Kazakistan’ın başkenti Astana’da “Şeyh Tamim Bin Hamad Al Tani Okulu’nun” inşa edilmesi. Okul 3 bin hektarlık alanı kaplayacak ve 20 bin öğrenciyi barındıracaktır. “Qatar Development Fund” Astana’daki okul inşası için 12 milyon dolar yatırım yapacaktır.

Kazakistan’ın ekonomik çıkarları çerçevesinde ziyaretin olumlu sonuçlandığını ve önümüzdeki süreçte ülkenin bütçeye ek gelir sağlama ve dış ticaretini arttırma maksadıyla Basra Körfezi’ne kıyısı olan devletlere (özellikle İran’a) daha fazla açılacağı tahmin edilebilir.

Ziyareti güvenlik açısından

değerlendirme: İki ülke arasındaki güvenliğe dayalı müzakerelerin ise başarılı geçtiği söylenemez. Bunun esas sebebi Suriye bağlamında Orta Doğu'da yaşanan çıkar ve güç mücadelesinde Kazakistan ve Katar'ın jeopolitik karşıt bloklarda yer almasından kaynaklanmaktadır. Katar Suriye rejimine (B.Esad'a) muhalif kanadı temsil eden ABD, Suudi Arabistan ve AB ülkelerinin yanında yer alarak, muhalif gruplara üstü örtülü bir şekilde finansal kaynakları aktarmaya devam etmektedir. Buna karşın Kazakistan Suriye rejimini ayakta tutmaya çalışan Rusya'nın önderliğindeki güvenlik bloğunun (KGAÖ'nün) çatısı altında bulunmaktadır. Böyle bir durum Kazakistan'ı güvenlik konularında Rusya'ya bağımlı kılmaktadır ki, zaten bölgesel güvenliği içeren konularda ülkenin Rusya'dan tamamen bağımsız hareket etmesi mümkün değildir. Kısacası her iki ülke jeopolitik karşıt bloklarda bulunmalarından dolayı diplomatik müzakerelerde ortak güvenlik anlayışını şimdilik tesis edememişlerdir.

Bununla birlikte Kazakistan Orta Doğu'da Batı dünyası ile Rusya arasında yaşanan çıkar ve güç mücadelesinin doğrudan kendi ülkesine olmasa bile, Orta Asya bölgesindeki diğer ülkelere kayabileceğinden tedirginlik duymaktadır. Çünkü Kazakistan böyle bir durumdan ister istemez olumsuz etkilenecektir. Bundan dolayı Kazakistan Avrasya merkezinde Rusya'nın önderliğinde kurulan güvenlik ittifak kalkanından tam anlamıyla vazgeçmemekle birlikte, yakın çevresinde güvenlik kuşağını oluşturmayı hedefleyen arabuluculuk misyonu yerine getirmeyi de gözardı etmemektedir. Bu doğrultuda Kazakistan Orta Doğu bağlamında Rusya ve onun jeopolitik karşıtları arasındaki gergin ortamı

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ GÜVENLİĞE DAYALI MÜZAKERELERİN İSE BAŞARILI GEÇTİĞİ SÖYLENEMEZ. BUNUN ESAS SEBEBİ SURİYE BAĞLAMINDA ORTA DOĞU'DA YAŞANAN ÇIKAR VE GÜÇ MÜCADELESİNDE KAZAKİSTAN VE KATAR'IN JEOPOLİTİK KARŞIT BLOKLARDA YER ALMASINDAN KAYNAKLANMAKTADIR.

yumuşatmaya çalışarak, sorunların barışçıl yöntemlerle çözümüne ilişkin arabuluculuk faaliyetlerini aktifleştirmektedir. Aynı şekilde Suriye'deki muhaliflere sorunlarını barışçıl yollarla çözmeleri için diyalog platformunu sağlamaktadır. Örneğin, 25-27 Mayıs 2015 tarihinde "Astana-1" adıyla Suriye'de muhalif kanadı temsil edenlere sorunlarını müzakere etmelerine olanak sağlamıştır, 2-4 Ekim 2015 tarihleri arasında "Astana-2" ismiyle muhaliflerin ikinci görüşmelerin gerçekleşmesine katkılar yapmıştır. Böylece Kazakistan Avrasya merkezinde dünya güçlerinin çıkarlarını örtüstürerek orta bir yol üzerinden gelişimini sağlamaya çalışan ve arabuluculuğu esas alan devletin yeni imajını yaratmaktadır. Bu imajın temelinde yakın çevre alanında istikrar ile barışı tesis etmek için sadece Rusya'nın önderliğindeki ekonomik, siyasi-askeri ittifak örgütlere bağlı kalmama ve devletin güvenliğini olası tehditlerden korumak ile yakın çevresinde güvenlik kuşağını oluşturmak için gerekirse Batı dünyası ve onların müttefikleriyle de ikili işbirliğini geliştirme politikası yatmaktadır. Kazakistan'ın böyle bir politikayı geliştirmesindeki maksat önümüzdeki süreçte Avrasya merkezinde Batı ülkeleri ve müttefikleri ile Rusya arasında yaşanma ihtimali yüksek güç mücadelesinde piyon konumuna düşmemek ve egemen bir bağımsız devlet olarak kendi güvenliği ile çıkarlarını korumak, aynı zamanda güçlü aktörlere menfaatleri örtüstürebilen barışçıl imajından vazgeçmediği izlenimini yaratmaktır. Böylece önümüzdeki süreçte Kazakistan ABD ve müttefiklerinin Orta Asya'ya olan ilgisinin artmasına paralel olarak, dış politikasında dengeye dayalı çok taraflı siyasetini yeniden aktifleştireceği öngörülebilir.

ПРЕЗИДЕНТ РК Н.А. НАЗАРБАЕВ О СОХРАНЕНИИ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА НА 38-Й СЕССИИ ГЕНЕРАЛЬНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ЮНЕСКО В ПАРИЖЕ

DR. ERKİN BAYDAROV

http://www.akorda.kz/en/events/international_community/foreign_visits/participation-in-the-38th-session-of-the-unesco-general-conference

В ходе официального визита во Францию, Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев 6 ноября 2015 г. принял участие в работе 38-й сессии Генеральной конференции ЮНЕСКО в Париже, где выступил с речью на казахском языке. Выступление Президента на казахском языке с трибуны международных конференций

глобального уровня, становится хорошей традицией и повышает статус казахского языка как государственного, и открывает новые перспективы для его дальнейшего развития в мире.

Одним из актуальных проблем в выступлении Н.Назарбаева стал вопрос о сохранении уникального историко-культурного наследия стран Ближнего Востока, уничтожаемого в связи с деятельностью так называемого «Исламского государства». Президент отметил о недопустимости этих действий и призвал мировое сообщество сделать все возможное для сохранения этих памятников, принадлежащих всему прогрессивному человечеству.

В ходе выступления Президент подчеркнул особое значение возрождения историко-культурного наследия и традиций Великого Шелкового пути. Как отметил Президент, его история доказывает, что тесное сотрудничество и взаимное культурное обогащение являются основой мира и прогресса для всего человечества.

Глава государства напомнил, в 2014 году по инициативе Казахстана, а также Китая и Кыргызстана в список Всемирного наследия ЮНЕСКО были включены восемь археологических объектов, через которые проходил Великий Шелковый путь,

<http://kashagan.today/?p=8346>

связывавший Восток и Запад с конца первого тысячелетия до нашей эры. Одним из таких объектов, является древний казахский город Каялык (на территории Алматинской области) – символ толерантности, веротерпимости и дружбы. Еще в середине 13 века Каялык посетил французский монах-францисканец Гильом Рубрук, совершивший по поручению французского короля Людовика IX путешествие ко двору монгольского кагана. Согласно его сообщению, в Каялыке мирно сосуществовали христианская, буддийская, манихейская и мусульманская общины, что еще раз свидетельствует о том, что толерантность является исторической традицией казахского народа.

В ходе своего выступления Н. Назарбаев отметил, что Казахстан недавно отметил 550-летие Казахского ханства. В связи с этим в стране возрождаются историко-культурное наследие Страны Великой степи и

**ОДНИМ ИЗ
АКТУАЛЬНЫХ
ПРОБЛЕМ В
ВЫСТУПЛЕНИИ
Н. НАЗАРБАЕВА
СТАЛ ВОПРОС
О СОХРАНЕНИИ
УНИКАЛЬНОГО
ИСТОРИКО-
КУЛЬТУРНОГО
НАСЛЕДИЯ СТРАН
БЛИЖНЕГО
ВОСТОКА,
УНИЧТОЖАЕМОГО
В СВЯЗИ С
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ
ТАК НАЗЫВАЕМОГО
«ИСЛАМСКОГО
ГОСУДАРСТВА».**

ее духовные ценности. В том числе охрана памятников, находящихся в Предварительном Списке ЮНЕСКО – Отрар, Туркестан, Сауран, Сыганак. Президент Казахстана также подчеркнул, что в календарь памятных дат ЮНЕСКО включено 1000-летие города Алматы, бывшего узловым центром Семиречья (Жетысу) на отрезке Шелкового пути. Кроме того, глава государства рассказал участникам мероприятия о поддержке, оказываемой Казахстаном ЮНЕСКО по реализации инициированного РК международного десятилетия сближения культур на 2013-2022 годы.

Таким образом, выступление Президента Казахстана Н.А. Назарбаева на 38-й сессии ЮНЕСКО в Париже можно назвать одним из ярких политических, культурных, а также исторических событий 2015 года, где впервые на казахском языке выступил не просто представитель Казахстана, а сам Глава государства.

THE BUDGET OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN FOR 2016 IS APPROVED

DR. FARKHOD AMINJONOV

http://www.uzbekembassy.org/e/press_releases/23736/

Senate of the Republic of Uzbekistan approved state budget for year 2016. In an environment of crises and economic recessions, Uzbekistan is expected to show quite promising economic indicators. The GDP growth in Uzbekistan in the coming year will reach 7.8 percent. Production of industrial goods will be increased up to 8.2 percent and agricultural products 6.1 percent. Investments in all sectors of the economy will be at the level of 9.6 percent. The budget deficit is predicted to reach 1 percent of the GDP or 2.2 trillion UZB SUM.

The government is planning to decrease the tax burden in an attempt to further stimulate economic growth in the country. The government is also planning to balance state budget distributions and increasing efficiency of state expenditures throughout a number of state programs.

Most importantly, the program pays a great deal of attention to the social sphere and social support of the population. For the year of 2016

THESE COMING A COUPLE OF YEARS THE POPULATION OF UZBEKISTAN WOULD NEED SUCH SUPPORT MORE THAN EVER.

the government will allocate 59.2 percent of the budget expenditures to the social support and social sector development alone. For the comparison, the economic sector will receive only 10.8 percent of the budget expenditures. As a support to the population the government is also planning to decrease the single tax payment from 6 to 5 percent for the micro and mini businesses in the service sector.

Uzbekistan has always paid much attention to its social support of the population. However, during these coming a couple of years the

http://azertag.az/en/xeber/Uzbek_Senate_approves_state_budget_for_2016-908157

population of Uzbekistan would need such support more than ever. It is dictated by the radical drop of revenues coming from the labor migrants working in Russia. Russia is currently experiencing economic recession, which according to some economic analysts would last for at least 3-5 years. This would imply that Russia would not be able to accommodate as many as Uzbek migrants as it used to (almost 2.5 million people). Most of these migrants will most likely return back home and Uzbek economy is not prepared to employ them all. Thus, to prevent any sort of unrest, the government is allocating almost 60 percent of the budget expenditures to the social sector alone.

S-300 MISSILE SYSTEM DEAL: IRAN-RUSSIA AGREEMENT

LIDIYA PARKHOMCHIK

<http://inosmi.ru/world/20150418/227585870.html>

The contract between Russia and Iran for supplying Tehran with S-300 surface-to-air missile systems finally entered into force. The Chief Executive of Russian state-owned defense conglomerate Rostec, Sergei Chemezov, announced it during the Dubai Airshow. Once again, Russian official stated that since the S-300 Missile System is a defense equipment it would not cause any threat for Israel's and Gulf monarchies' security.

The commercial agreement finalizing the sale of the missile systems was reached in August 2015. It was planned that the Russian side could start deliveries within six months of the contract being signed. Therefore, Iranian defense officials expect to receive the first deliveries of arms in the beginning of 2016. Moreover, Russia expects Iran to drop its legal claims against Moscow after the "first part" of the contract is fulfilled. It is widely known

that Iran bringing a \$4 billion claim against Russia's state-owned arms export company Rosoboronexport to the Court of Conciliation and Arbitration, a Geneva-based arm of the Organization for Security and Cooperation in Europe for the cancellation of the \$800 million S-300 missile system deal.

Originally, Tehran and Moscow signed the contract for the S-300 missile system deal in December 2007 after a long and apparently fraught eight-year negotiation. However, in accordance with the UN Security Council Resolution adopted in June 2010, which banned the transfer of most arms to Iran, Russia announced that it would not fulfill the contract, returning Iran's \$166.8 million down payment.

Five years later Russian President Vladimir Putin signed a decree to suspend the ban on trading military technology with Iran as part of the UN sanctions. Aforementioned

**THE CONTRACT
BETWEEN RUSSIA
AND IRAN FOR
SUPPLYING TEHRAN
WITH S-300
SURFACE-TO-AIR
MISSILE SYSTEMS
FINALLY ENTERED
INTO FORCE.**

decision was made after Iran and the P5+1 group of countries reached a mutual understanding on Tehran's nuclear program in Lausanne on April 2, 2015. even several months before the heaviest of sanctions were suspended in June, following Tehran's decision to give international inspectors access to nuclear program

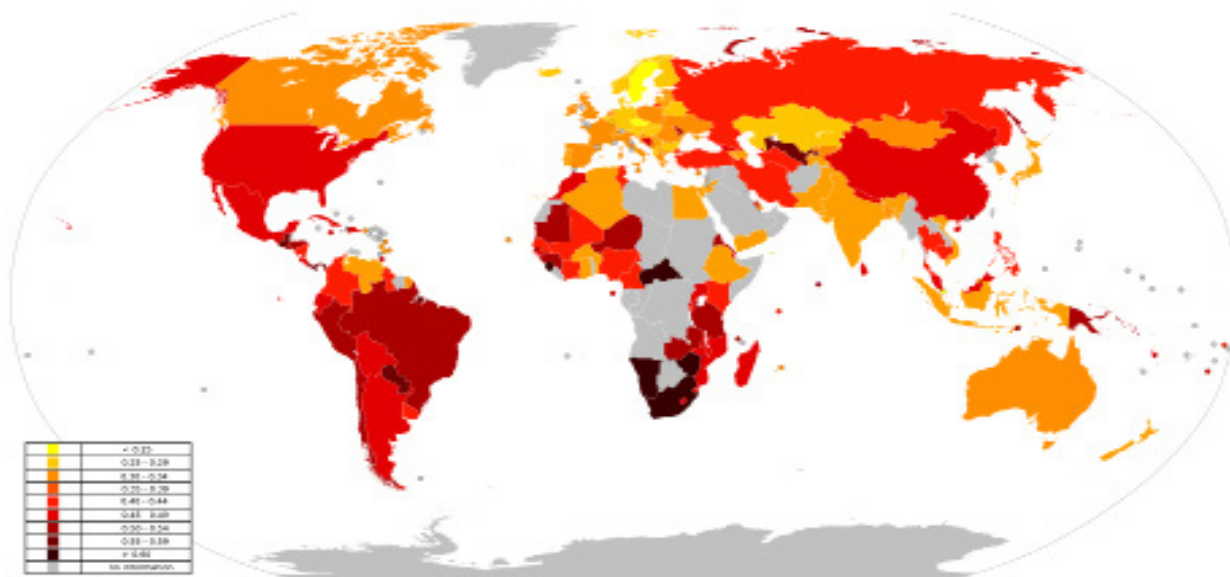
It should be highlighted that since Iran's current air defenses are relatively weak and plagued by coverage and capability gaps the transfer of updated S-300 missile system is a strategic priority for Tehran, which is focusing on upgrading Iran's anti-aircraft and anti-ballistic missile capabilities. Moreover, Russia is interested in strengthening military cooperation ties with its main partner in the Middle East region, especially, under current geopolitical conditions, namely, political and economic confrontation with the Western countries.

https://www.reddit.com/r/worldnews/comments/32mp4i/israel_may_send_arms_to_ukraine_if_russia/

REGIONAL INCOME DISPARITIES IN KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

<http://www.moneycrashers.com/gross-domestic-product-gdp-definition/>

One of the most obvious features of Kazakhstan from the point of view of spatial economics is its large income disparity. The Statistical Committee of the National Economy of Kazakhstan provides a rather detailed statistics on GDP, industrial output and other variables on a quarterly basis. Thus, according to the most recent data release, the GDP per capita in Kazakhstan for 2014 was 2.26 million tenges. Although we observe a clear growing pattern of the GDP per capita in nominal and real terms for many years, there is a growing disparity between regions in terms of GRP per capita that grow just as fast as the entire economy or even faster in terms of variance.

<http://configuringtheworld.com/indicators/gdp-and-trade/>

Thus, the average GDP per capita is very often has nothing to do with the income of the population if we consider individual regions. For example, in 2014 Atyrau region had a GRP per capita of 6.93 million tenges, which is more than 3 times as large as the national average. On the other hand, there is South Kazakhstan Region with a GRP per capita 2.6 times smaller than the national average. Consequently, there is a six-fold difference in GRP between the poorest and wealthiest regions of Kazakhstan. There is a stable regional regularities in terms of GRP size. Three southern regions of Almaty, Zhambyl and South Kazakhstan are always among the poorest regions since early 2000s whereas the three western regions of Atyrau, Mangystau and West Kazakhstan along with the cities

“

THERE IS A GROWING DISPARITY BETWEEN REGIONS IN TERMS OF GRP PER CAPITA.

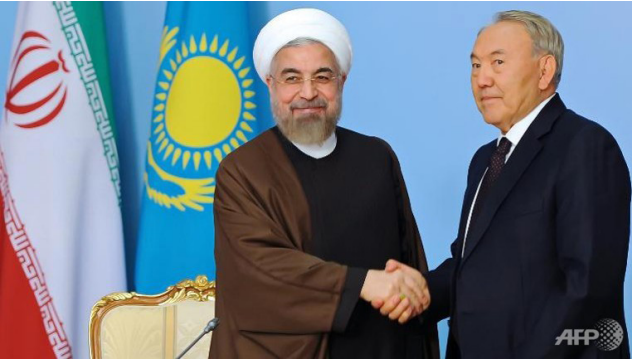
"

of Almaty and Astana are among the most wealthy regions all the time. Kazakhstan has all chances for having huge regional disparities due to various factors such as vast territory, low population density, high share of the extractive sector in regional economies and etc. But there is also factor of policy failure in terms of regional economic policy and interregional redistributive mechanisms.

İRAN'IN ORTA ASYA'YA AÇILAN YENİ PENCERESİ: KUZEY-GÜNEY KORİDORU

CENGİZHAN CANALTAY

http://www.iranreview.org/content/Documents/Water_Crisis_in_Central_Asia_Centers_of_Conflict_and_Possible_Consequences_for_Iran.htm

Geçtiğimiz hafta Rusya ve İran hükümetlerarası komisyon görüşmesinde İran'ın Sanayi Bakanı yardımcısı Mojtaba Khosrowtaj Rusya'dan 7-8 milyar dolar kredi alma konusunda uzlaşmaya vardıklarını ve bu alınan paranın 5 milyar dolarının çeşitli altyapı projelerine aktarılacağını ifade etmiştir. Projeler arasında özellikle ülkedeki demir yollarının geliştirilmesinin ve Kuzey-Güney koridoru'nun İran bölümünün tamamlanması için kullanılacağı belirtilmiştir.

İran ambargoların kaldırılmaya başlanmasının ardından ihracat hacmini ve bağlantıları geliştirebilmek için petrol ile başladığı atağını ticaret yollarını artırmayı hedefleyen projeleri ile devam etmektedir. Bu konuda en önemli ulaşım koridorlarından birisi olan Kuzey-Güney koridoru nükleer anlaşma sonrası Hindistan'ın yatırım atakları ile tekrar canlanmıştır.

BU KONUDA EN ÖNEMLİ ULAŞIM KORİDORLARINDAN BİRİSİ OLAN KUZEY-GÜNEY KORİDORU NÜKLEER ANLAŞMA SONRASI HİNDİSTAN'IN YATIRIM ATAKLARI İLE TEKRAR CANLANMIŞTIR.

İran'ın yeni kredi anlaşması ise projenin operasyonel kapasitesi artırarak gerçek anlamda bir ulaşım koridoru haline dönüşme sürecini hızlandıracaktır.

Kuzey-Güney koridoru ulaşım zamanını ve maliyetini azalttığı için İran ürünlerinin Orta Asya ve Rusya pazarlarına daha rahat ulaşımına imkan sağlaması bölge ile arasındaki ekonomik entegrasyonun güçlenmesinde katkı sağlayacaktır. Aynı komisyon görüşmesinde İranın İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanı Mahmoud Vaezi bölge ülkeleri ile arasındaki ticari ilişkileri geliştirmek için Avrasya Ekonomik Birliğine katılmaya sıcak baktığını ve görüşmelerin en az 2-3 sene sürebileceğini belirtmiştir. İran'ın Avrasya Ekonomik Birliğine girmesi halinde Kuzey-Güney koridoru ayrı bir önem kazanacak hem Kuzey-Güney hem de Kazakistan-Türkmenistan-İran demiryolu İranı bölge pazarına bölge ülkelerinde İran'a daha da yakınlaştıracaktır.

<http://manipurupdate.com/2014/09/page/14/>

БҰҰ БАС АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ 70-СЕССИЯСЫ ЖӘНЕ ҚР ПРЕЗИДЕНТІ Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ ҰСЫНЫСЫ

DINARA TALDIBAYEVA

<http://kapital.kz/gosudarstvo/44054/nursultan-nazarbaev-vystupil-na-70-j-genassamblee-on.html>

Баршаға мәлім, 2015 жылдың 28 қыркүйегінде Нью-Йоркта БҰҰ Бас ассамблеясының 70-сессия өз отырысын өткізген болатын. БҰҰ Бас ассамблея мүше мемлекеттері 2000 жылы қабылданған кедейшілікпен күрес, денсаулық қауіпсіздігі, жасыл энергетика

сияқты мәселелерді қамтыған негізгі мақсаты тұрақты даму болып табылатын "Мыңжылдық мақсаттары" атты құжаттың жұмыс нәтижелерін талқылады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев БҰҰ Бас ассамблеясының

сессиясында сөз сөйлеп, Нью-Йоркта бірқатар бизнес адамдарымен де кездесті. Елбасының БҰҰ Бас Ассамблеясы 70-ші мерейтойлық жиынында АҚШ, Ресей, Қытай сынды алпауыт елдердің басшыларымен қатар бір күнде мінберден өз баяндамасын жасағанына айрықша маңыз беруге болады. Өз баяндамасында Н.Назарбаев, БҰҰ құрылымына өзгерістер енгізу қажеттігі жөніндегі ұсыныстан бастап, БҰҰ штаб-пәтерін АҚШ-тан Азияға ауыстыру, ортақ ұлтаралық валюта шығару сынды маңызды ұсыныстар жасағанын атап өтуге болады. Сондай-ақ, Н.Назарбаев, бұдан бұрынырақ та ұсыныста болған мүше мемлекеттердің қорғаныс бюджеттерінің 1 пайызын БҰҰ тұрақты даму арнайы

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ПРЕЗИДЕНТІ
Н.Ә. НАЗАРБАЕВ
БҰҰ ШТАБ-ПӘТЕРІН
АҚШ-ТАН АЗИЯҒА
АУЫСТЫРУ, ОРТАҚ
ҰЛТАРАЛЫҚ
ВАЛЮТА ШЫҒАРУ
СЫНДЫ МАҢЫЗДЫ
ҰСЫНЫСТАР
ЖАСАҒАНЫН АТАП
ӨТУГЕ БОЛАДЫ.**

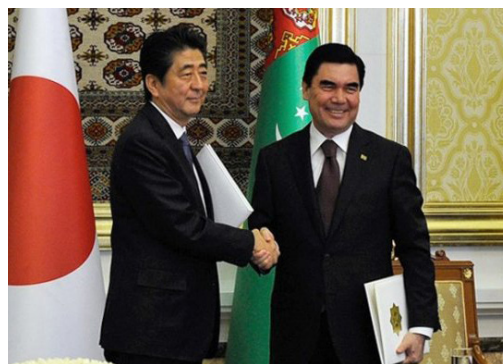

қорына аударып отыру жөніндегі жобасын мүше-мемлекеттердің назарына қайта ұсынып, тұрақты даму бағдарламасы үшін бұл қордың қосар үлесі мол болатынын атап өткенін, Н.Назарбаевтың бұдан бұрынғы БҰҰ сессияларында АӨСШК құру, Арал және Семей аймақтарының экологиялық мәселелеріне әлем назарын аударта отырып 29 тамызды ядролық сынақтарға қарсы күн ретінде жариялау туралы ұсыныстары қолдау тауып қабылданғанын ескерсек, осы сессияда ұсынған бастамалары да БҰҰ қарарында орын алып жатса Н.Назарбаевтың Қазақстанда және аймақта ғана емес, әлемдік деңгейде бейбітсүйгіш, ғаламдық тәртіпті жақтайтын көшбасшы екенінің тағы бір дәлелі болмақ.

INVESTMENT ACCOMPANIED WITH REGIONAL INFLUENCE: TURKMENISTAN AND JAPAN

AKBOTA AKYLBAYEVA

On October 23, 2015 two Eurasian states of Turkmenistan and Japan has signed energy and infrastructure agreements, with overall worth more than \$ 18 billion.

Today, Turkmenistan is containing the world's 4th largest natural gas reservoirs. Relating to that, Japan has offered number of projects accompanied with dozens of companies to cooperate on chemical processing and plant construction sectors. On Central Asian landscape, ex-Soviet Turkmenistan is considered to be a semi-closed state with limited foreign investment level, however these days the situation is slowly changing. During the last several years, in order to be competitive Turkmenistan has been in favour of more open market economy, that later brought to another level Turkmen- China relations. When it comes to the country of the rising

WHEN IT COMES TO THE COUNTRY OF THE RISING SUN, IT WAS THE FIRST OFFICIAL VISIT OF JAPANESE PRIME MINISTER SHINZO ABE TO TURKMENISTAN, WHERE THE LEADERS SIGNED DOCUMENTS AND AGREEMENTS BETWEEN GOVERNMENTAL BODIES.

Sun, it was the first official visit of Japanese Prime Minister Shinzo Abe to Turkmenistan, where the leaders signed documents and agreements between governmental bodies.

Despite the drafts for new bilateral agreement on new regional cooperation with the idea of reaching new milestone of industrial advancement being documented, I do think that this visit not only contains economic context, but also a geopolitical counter attack to somehow diminish Chinese influence in Central Asia. As the Chinese leverage has been growing since the collapse of USSR, capturing almost all industrial sectors, making it harder for Japan to become a regional player. According to Japan Today, Prime Minister of Japan is continuing on his tour in managing investment and trade within the region of Central Asia.

KAZAKHSTAN'S COOPERATION WITH QATAR AND JAPAN IN THE FIELD OF CLEAN ENERGY

SAULE AKHMETKALIYEVA

The Kazakh Kazatomprom and the Qatar Solar Energy signed an agreement on cooperation in the field of solar energy. According to the agreement, the Kazatomprom is to be a strategic shareholder of the Qatar Solar Energy and will produce wafers and solar cells with a capacity up to 1,000 MW using Kazakh silicon. The solar panels will be arranged using the ready details in Qatar. Kazakhstan has a great potential for solar energy. Especially in Southern Kazakhstan where there are up to 3000 hours of sunshine annually. The annual potential of solar energy is estimated to reach 2.5 billion kWh. Kazakhstan is one of the three silicon suppliers for production of solar panels. Earlier in 2014 the Qatar Solar Energy had already signed a memorandum with a group of Kazakh companies, Astana Solar, Kazakhstan Solar Silicon and KazSilicon. According to the memorandum, Kazsilicon was to supply silicon to Qatar in the amount of 500 tons in 2016 and 500 tons in 2017.

Moreover, the Kazatomprom signed a memorandum of understanding with the Japan Atomic Power Company and Marubeni Utility Services, Ltd. According to the document, the companies are to cooperate in the field of nuclear energy. The memorandum was signed on the basis of agreement reached between Kazakhstan and

ACCORDING TO THE AGREEMENT, THE KAZATOMPROM IS TO BE A STRATEGIC SHAREHOLDER OF THE QATAR SOLAR ENERGY AND WILL PRODUCE WAFERS AND SOLAR CELLS WITH A CAPACITY UP TO 1,000 MW USING KAZAKH SILICON.

Japan to construct a nuclear plant in Kazakhstan. The Japanese companies are to conduct consultations regarding the construction of the plant. Kazakhstan is a global uranium supplier and has a great potential to develop nuclear energy. The country is interested in developing the nuclear energy in order to meet its electricity needs, and is looking for strategic partners and investments.

Solar and nuclear energies are clean energies and their development is an important step for the country to reach its renewable and clean energy goals. Overall, other than meeting its energy needs signing of the agreement and the memorandum is to allow Kazakhstan to diversify its economy and to create new jobs. For example, increase in production of solar panels in Ust-Kamenogorsk is to create 5,000 new jobs for the locals.

TÜRKMENİSTAN-ÇİN İLİŞKİLERİ: CUMHURBAŞKANI GURBANGULI BERDIMUHAMEDOV'UN ÜLKEYİ ZİYARETİ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

11-12 Kasım 2015 tarihleri arasında Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhamedov Çin'e resmi ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret kapsamında Türkmen lider Çin devlet başkanı Xi Jinping ile ikili diplomatik müzakerelerde bulunarak, ülkedeki işadamları ve Türkmenistanlı öğrencilerle görüşmüştür.

Ziyaretin iki temel konuyla bağlantılı olduğu gözlemlenebilir. Biri, Türkmen liderin Çin'le ikili stratejik işbirliğini devam ettireceğine dair güven aşılması, diğeri ise Çin'in Türkmenistan güvenliğine olumsuz yansıyan olası tehditlere karşı korumaya dayalı taahhütleridir.

Şüpheleri Gidermeye Dayalı Ziyaret:Günümüz uluslararası arenada ABD ile Çin arasında güç mücadelesi yaşanmaktadır ve Amerikan bilim adamlarının büyük çoğunluğu gelecekte ABD'nin dünya hegemonyasına Çin'in gölge düşürebileceğindile getirmektedirler. Hatta ABD dış politikasının oluşumunda büyük etkiye sahip Henry Kissinger'in2011 yılında yayınladığı "On China" isimli çalışmasında Çin'in ABD etkisini yakın çevresinden uzak tutmaya çalışacağını ve uluslararası alanda Amerika'nın gücünü azaltmaya dayalı eylemlerini aktifleştireceğini dile getirerek, buna karşın ABD'nin Asya-Pasifik alanında Çin'in nüfuzunu dengelemek için

ZİYARETİN İKİ TEMEL KONUYLA BAĞLANTILI OLDUĞU GÖZLEMLENEBİLİR. BİRİ, TÜRKMEN LİDERİN ÇİN-LE İKİLİ STRATEJİK İŞBİRLİĞİNİ DEVAM ETTİRECEĞİNE DAİR GÜVEN AŞILMASI, DİĞERİ İSE ÇİN'İN TÜRKMENİSTAN GÜVENLİĞİNE OLUMSUZ YANSIYAN OLASI TEHDİTLERE KARŞI KORUMAYA DAYALI TAAHHÜTLERİDİR. 9 KASIM'DA TÜRKMENİSTAN CUMHURBAŞKANI GURBANGULI BERDIMUHAMEDOV TAPI DOĞALGAZ BORU HATTININ İNŞASINA DÖNÜK KARARNAMEYİ İMZALAMIŞTIR. BÜTÜN BUNLAR ÇİN'İN DİKKATİNDEN KAÇMIŞ OLAMAZ VE HATTA ÜLKEYİ BİR ÖLÇÜDE TEDİRGİNLİĞE İTMİŞ OLABİLİR.

bölgedeki müttefikleriyle daha geniş işbirliğine gidebileceğini yazmıştır. Bu doğrultuda ABD Çin'in yükselişini durdurmak amacıyla ülkenin yakın çevresinde yer alan Batılı müttefik ülkeleri ile Trans-Pasifik Ortaklığını (TheTrans-PasifikPartnership)kurarak, zamanında SSCB'ye karşı uyguladığı Rimland stratejisinin benzerini Çin'e uygulamaya çalışmaktadır. Nitekim bu stratejinin bir uzantısı olarak, bu yılın 23 Ekim'inde Türkmenistan'ı Japonya Başbakanı ShinzoAbe ve 3 Kasım'da ABD Dışişleri bakanı JohnKerry ziyaret ederek, ülkenin enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye dayalı önemli görüşmeleri gerçekleştirmişlerdir. Aynı zamanda 9 Kasım'da Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhamedov TAPI doğalgaz boru hattının inşasına dönük kararnameyi imzalamıştır. Bütün bunlar Çin'in dikkatinden kaçmış olamaz ve hatta ülkeyi bir ölçüde tedirginliğe itmiş olabilir.

Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhamedov stratejik ortaklığı olan Çin'in şüphelerini gidermek ve ikili stratejik ilişkilerin devam ederek süreceğini teyit etmek için Çin'e resmi ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda bölge basın kaynakları G. Berdimuhamedov'un Xi Jinping'e S. Abe ve J. Kerry ile yapılan müzakereler konusunda daha detaylı bilgi verdiğini yazmışlardır.

Güvenlik Alanında İşbirliğini Arttırma:

Türkmenistan'ın Afganistan'la olan sınırı ülkeyi güvenlik konusunda kaygılara itmektedir. Bundan dolayıdır ki, Türkmenistan kendi güvenliğini garantiye almak maksadıyla Batı dünyasına bazı taviz içerici davranışlar sergileyerek, TAPI doğalgaz boru hattının inşasına dönük kararnameye imza atmıştır. Bunun karşılığında ABD hem TAPI'nin hem de Türkmenistan'ın güvenliğini sağlayacağını bildirmiştir. Yani Türkmenistan ABD'nin müttefiki Japonya'nın finansal desteği ile TAPI projesine yeşil ışık yakarak, bir anlamda ülkeyi tehdit eden olası tehlikelere karşı belli aralıklarla ABD'ye sırtını dönebileceğini varsaymaktadır. Gerçi TAPI projesinin kısa vadede başarılı olacağı şüphe uyandırmakla birlikte, Çin Türkmenistan'ın Batıyı aldırış etmeden güvenliğini sağlama konusunda kendisiyle anlaşabileceğini duyurmuştur. Nitekim bunu Çin devlet başkanı XiJinping'in konuşmalarından okumak mümkün olmaktadır. XiJinping'in bölgesel güvenliği sarsan üç temel tehdide

(terörizm, etnik ayrılıkçılık ve dini radikalizm) ve ulus-üstü suç örgütlerine karşı ortak işbirliğini geliştirmeye dayalı mesajı, aslında Türkmenistan'ın güvenlik kaygısını gidermeye dayalı taahhüt olarak kabul edilebilir.

Genel olarak, Çin Türkmenistan'ın enerji sektörüne büyük yatırımlar yapmakta ve ülkenin bütçesine önemli gelirler sağlamaktadır. Bu doğrultuda Türkmenistan'ın Çin vektörünü zayıflatması şimdilik mümkün görünmemektedir. Ancak ülke yine de açık kapı bırakarak, tarafsız dış politikası gereği uzun vadeli bir dönemde Çin'e olan bağımlılığını azaltmaya ve yeraltı kaynaklarını dünya pazarlarına çeşitli boru hatları üzerinden ulaştırma stratejisinden vazgeçemeyeceğini göstermiş olabilir. Nitekim TAPI'nin devreye sokulması, ABD ve Japonya devletleriyle ikili işbirliğini geliştirmeye yönelik adımlar, aslında Türkmenistan açısından bu stratejinin yapıtaşlarını teşkil edebilir.

THE DIFFICULTIES OF THE ENERGY IMPORTER COUNTRIES IN CAUCASUS AND CENTRAL ASIA

ASSOC. PROF. HAYAL AYÇA ŞİMŞEK

Economic growth has reduced more sharply in Caucasus and Central Asia's energy importer countries than the region's energy exporter countries in the second half of 2015. Tumblng energy prices reduced economic growth in Caucasus and Central Asia's energy exporter countries such as Azerbaijan, Kazakhstan, Turkmenistan and Uzbekistan from 5.4 percent in 2014 to 3.8 percent in 2015. On the other hand, economic growth has fallen more steeply, from 4.7 percent to 2.3 percent, in Caucasus

and Central Asia's hydrocarbon importer countries such as Armenia, Georgia, Kyrgyzstan and Tajikistan. The recession in Russia and the depreciation of the Ruble had a severe effect on these countries, particularly through remittances and trade.

In 2015, remittances in Tajikistan, Kyrgyzstan and Armenia -mostly from Russia- accounted for 43 percent, 30 percent and 20 percent of Gross Domestic Product (GDP) respectively. However, remittance

to Caucasus and Central Asian countries fell by between 25 percent and 50 percent in the first half of 2015. Remittances have increased substantially over the past decade and are closely related with Russian non-tradable sector, especially construction.

Despite low GDP growth in Caucasus and Central Asia's energy importer countries (Armenia, Georgia, Kyrgyzstan and Tajikistan) due to lower oil prices, they have been negatively affected by the Russian recession. These countries have also been negatively affected by falling prices for their exported goods. For example, while Tajikistan has suffered from falling prices for its aluminium and cotton, Armenia from lower cotton prices and Kyrgyzstan from lower gold production. As a result, currencies of the energy importer countries have also fallen almost as much as those of the energy exporter countries. As for energy exporter countries in the region, such as Azerbaijan and Turkmenistan, these countries have pegged their currencies to the dollar to stop further depreciation, and Kazakhstan was forced to abandon fixed exchange rate and accept floating exchange rate in August 2015.

According to the forecasts of the IMF, in 2016 the economic growth rate will increase in Caucasus and Central Asia from 3.8 percent to 4.1 percent among energy exporters and 2.3 percent to 3.0 percent for the importers, as the Russian economy recovers. Realization of these positive forecasts also depend on the acceleration of structural reforms and implementation of

ECONOMIC GROWTH HAS REDUCED MORE SHARPLY IN CAUCASUS AND CENTRAL ASIA'S ENERGY IMPORTER COUNTRIES THAN THE REGION'S ENERGY EXPORTER COUNTRIES IN THE SECOND HALF OF 2015.

GROWING INTEREST OF THE OTHER REGION COUNTRIES SUCH AS IRAN, INDIA AND CHINA TO THE CAUCASUS AND CENTRAL ASIA'S IMPORTER AND EXPORTER COUNTRIES WOULD BRING A HUGE FINANCIAL SUPPORT TO THE REGION TO IMPROVE INFRASTRUCTURE AND TRADE LINKS AMONG THE COUNTRIES.

greater exchange rate flexibility in these countries. Structural reforms, such as increasing the quality of education, promoting financial development, improving the business environment and diversifying exports, would help these countries to have a higher growth rate. Besides, growing interest of the other countries in the region to the Caucasus and Central Asia's importer and exporter countries such as Iran, India and especially China ('One Belt, One Road' initiative) would likely to bring a huge financial support to Caucasus and Central Asia in order to improve infrastructure and trade links among the region countries.

IMF growth projections for the Caucasus and Central Asia (CCA)

(annual change in percent)

	2008	Proj. 2009	Proj. 2010
CCA	6.6	1.5	5.1
CCA energy exporters	6.8	2.5	5.5
Azerbaijan	11.6	7.5	7.4
Kazakhstan	3.2	-2.0	2.0
Turkmenistan	10.5	4.0	15.3
Uzbekistan	9.0	7.0	7.0
CCA energy importers	5.6	-4.6	2.2
Armenia	6.8	-15.6	1.2
Georgia	2.1	-4.0	2.0
Kyrgyz Republic	7.6	1.5	3.0
Tajikistan	7.9	2.0	3.0
Commonwealth of Independent States¹	5.5	-6.8	2.1
Russia	5.6	-7.5	1.5
China	9.0	8.5	9.0

Sources: IMF, *World Economic Outlook*; national authorities; and IMF staff estimates and projections.

¹Consists of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Kazakhstan, Moldova, Russia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, and Uzbekistan. Georgia and Mongolia, which are not members of the CIS, are also included in this group for reasons of geography and similarities in economic structure.

О РОССИЙСКО-ТУРЕЦКОМ КРИЗИСЕ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ АСПЕКТ

DR. ERKİN BAYDAROV

Сбитый Турцией российский Су-24М (24.11.2015), нарушивший ее воздушное пространство, вызвал серьезный кризис во взаимоотношениях между обеими странами. Последовавшие ответные шаги российской стороны (политические, экономические и др.) грозят нанести "удар в спину" и в отношении культурных связей России с другими тюркоязычными государствами.

Так, Россия, в лице ее Министра культуры Владимира Мединского направила правительственную телеграмму главам республик Алтай, Башкортостан, Саха (Якутия), Татарстан, Тыва и Хакасия о незамедлительном прекращении контактов с ТЮРКСОЙ.

ТЮРКСОЙ — культурная организация, объединяющая тюркоязычные страны. Основной целью организации является сотрудничество между тюркскими народами для сохранения, развития и передачи будущим поколениям общих материальных и культурных памятников тюркских народов. Организация по совместному развитию тюркской культуры и искусства была создана 12 июля 1993 года в Алма-Ате. В состав ТЮРКСОЙ (штаб-квартира которой находится в Анкаре) входит 6 постоянных членов (Туркменистан, Казахстан, Турция, Азербайджан, Киргизия, Узбекистан) и 8 членов-наблюдателей, представляющих собой автономию в составе различных государств: российские Алтай, Башкирия,

Татарстан, Тува, Якутия (Саха), Хакасия; молдавская Гагаузия; узбекская Каракалпакия.

Заявление В. Мединского можно назвать "крестовым походом" России против тюркской интеграции. Как сообщили в Правительстве Республики Башкортостан: "В условиях сложившейся внешнеполитической ситуации Башкортостан приостанавливает взаимодействие с Международной организацией тюркской культуры". Хакасия и Тува также заявили, что не планируют продолжать дальнейшие контакты с этой организацией.

Данное решение российской стороны совпало со временем проведения в Мары (Туркменистан) 26-28 ноября 33-го заседания постоянного совета Международной организации тюркской культуры. Кроме этого, Мары в 2015 году был выбран участниками ТЮРКСОЙ культурной столицей тюркского мира. В Мары должны были прибыть министры культуры Башкортостана и Татарстана. Парадоксальность сложившейся ситуации состоит в том, что именно столице Башкортостана—Уфе, планировалось передать эстафету культурной столицы тюркского мира. До Мары столицей была Казань (2014). Анекдотичным стал случай с Министром культуры Татарстана прибывшим в Туркмению. Узнав, что в Мары нет его башкирского коллеги, он внезапно сказался больным и улетел обратно.

За прекращением деятельности тюркских автономий России в ТЮРКСОЙ, последовали дальнейшие шаги российской стороны по закрытию других турецких культурных представительств в РФ. Так,

ЕСЛИ РОССИЯ ПЕРЕСТАНЕТ С ПОНИМАНИЕМ ОТНОСИТЬСЯ К СВОИМ ТЮРКСКИМ РЕГИОНАМ, ПОДДЕРЖИВАТЬ ИХ СРЕМЛЕНИЕ РАЗВИВАТЬ СВОЮ ДУХОВНОСТЬ, ОНА ПОТЕРЯЕТ УВАЖЕНИЕ ВСЕГО ТЮРКСКОГО МИРА, С КОТОРОЙ СВЯЗАНА НА ПРОТЯЖЕНИИ ВСЕЙ СВОЕЙ ИСТОРИИ.

закрылся российско-турецкий научный центр Всероссийской библиотеки иностранной литературы имени Рудомин в Москве. Центр занимался развитием двустороннего научного обмена, поддержкой изучения Турции в России и России в Турции. Под угрозой закрытия оказался Центр турецкой культуры имени Юнуса Эмре при Казанском федеральном университете (КФУ). Несмотря на сложные отношения между странами пока продолжает работать единственный в Москве российско-турецкий культурный центр. Однако, сколько это продолжится не знает никто.

Введение "культурных" санкций против Турции привело к тому, что большинство российских вузов отказалось от совместных программ с турецкими вузами. Агентство "Интерфакс" со ссылкой на министерство образования и науки РФ сообщило, что "в настоящее время большая часть из 44 российских вузов, сотрудничающих с турецкими образовательными организациями, уже уведомили своих турецких партнеров о расторжении либо приостановлении в одностороннем порядке заключенных договоров о сотрудничестве".

Министерство образования и науки РФ планирует в сжатые сроки вывезти всех российских студентов, обучающихся в Турции по обмену. В свою очередь турецких студентов, обучающихся в России, стали отчислять из вузов. Всего, в 123 вузах России, по данным министерства обучаются 1030 граждан Турции.

В этой ситуации турецкая сторона ведет себя достойно и цивилизовано. Турция не стала

вводить никаких санкций (экономических, культурных) против России. В случае с погибшим российским летчиком, Турция проявило благородство и с воинскими почестями доставило тело в Россию.

Как правильно отметил, Генеральный секретарь ТЮРКСОЙ Дюсен Касеинов, мы не должны забывать, что глубинные культурные связи остаются, даже тогда, когда президенты перестают дружить. Если Россия перестанет с пониманием относиться к своим тюркским регионам, поддерживать их стремление развивать свою духовность, обращаться к культурным корням, и пытаться ограничить их участие в международных организациях, как например, ТЮРКСОЙ и др. она получит не только радикализм, но и потеряет уважение всего тюркского мира, с которой она связана на протяжении всей своей истории.

Мы можем полностью согласиться с мнением современного казахского философа Валихана Тулешова, что "тюркский мир как возрождающаяся тюркская цивилизация делает свои

первые активные политические шаги на международной арене. Он взрывает привычную геополитическую ситуацию в мире, привнося свои культурные и ментальные традиции и образы видения. И хотя от страны к стране различие политических ходов диктуется принадлежностью к разным цивилизационным выборам, тем не менее, они находят у разных тюркских народов общее понимание. Казахстан, Турция, Узбекистан, Азербайджан, Туркменистан, Кыргызстан и другие тюркские народы, проживающие в других государствах, в целом приходят к пониманию необходимости большей эссенциализации тюркскости, ее философской сущности и практической рациональности, и репрезентативности".

Поэтому, те шаги, которые сегодня осуществляет Россия в отношении Турции, может нанести непоправимый вред в культурном сотрудничестве России со всем тюркоязычным миром, посеяв атмосферу недоверия и т.д.

UZBEKISTAN ADOPTED A PROGRAM ON HYDRO-POWER SECTOR DEVELOPMENT

DR. FARKHOD AMINJONOV

The government of the Republic of Uzbekistan has recently approved the program on hydro-power sector development for the period of 2016-2020. According to the program the government, with the support of international donors, would allocated US\$889.41 million in modernization of hydro-power generation facilities and construction of new hydro-power plants in Uzbekistan. Within the framework of the program, Uzbekenergy, a state-owned energy company, will implement 15 projects to increase the power production capacity of the country up to 943.49 MW during the next five years with total investment of US\$576.61 million. While the government is planning to build 4 new hydro-power plants (23.5 MW capacity), it is the energy efficiency initiatives to modernize existing hydro-power generation facilities that will take up most of the funding (US\$576.61 million) and is expected to increase the power production capacity up to 919.9 MW. After successful implementation of all these projects the government is hoping to increase the amount of

IT IS THE ENERGY EFFICIENCY INITIATIVES TO MODERNIZE EXISTING HYDRO-POWER GENERATION FACILITIES THAT WILL TAKE UP MOST OF THE FUNDING.

produced electricity in the country by 5253.4 million kWh per year.

The government of the Republic of Uzbekistan is planning to invest US\$478.16 million of out its own budget. The remaining US\$411.25 million is expected to come from international loans. All these initiative indicated the serious intentions of the authorities of the Republic of Uzbekistan in developing renewable and clean energy sources in the country. Within the Central Asian Energy System Uzbekistan used to import hydroelectricity from the neighboring Kyrgyzstan and Tajikistan. However, over the last couple of years, hydroelectricity import from Central Asian upstream states dropped radically. To cover up the electricity supply loss Uzbek authorities up until now have been implementing initiatives to increase thermal power production in the country. This new program shows that along with coal and gas fired thermal power plants, Uzbekistan is planning to develop its own hydro-power potential, thus contributing to sustainability of its energy sector.

RUSSIA AND KAZAKHSTAN SIGNED A PROTOCOL ON CASPIAN SEA

LIDIYA PARKHOMCHIK

During official visit to Astana on October 15-16, 2015, the President of Russia, Vladimir Putin, and the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, signed four bilateral documents, among which was a Protocol on amendments to the Protocol to the Agreement between the Republic of Kazakhstan and the Russian Federation on delimitation of the northern part of the Caspian Sea in order to exercise sovereign rights for subsoil use, dated July 6, 1998.

The main purpose for the Protocol inking was to establish comprehensive conditions for

**THE MAIN PURPOSE
FOR THE PROTOCOL
INKING WAS
TO ESTABLISH
COMPREHENSIVE
CONDITIONS
FOR THE JOINT
DEVELOPMENT
OF THE CASPIAN
HYDROCARBON
DEPOSIT, ESPECIALLY,
TSENTRALNAYA
OIL-BEARING
STRUCTURE.**

the joint development of the Caspian hydrocarbon deposit, especially, Tsentralnaya oil-bearing structure. According to the previous agreements on the issue of the delimitation of the northern part of the Caspian Sea, Kazakhstan and Russia decided to exploit the Kurmangazy, Tsentralnaya, and Hvalynskoye deposits on a joint basis by splitting structures on 50-50. However, the parties are still facing some administrative barriers, which prevent companies of the two countries, namely, KazMunaiGas, Lukoil and Gazprom, to begin exploration of the Tsentralnaya oil deposit.

For instance, because of the changes in the Russian legislation only state oil companies got the right to conduct exploration works on the sea shelves. Therefore, private oil and gas company Lukoil could not get a permission from the Ministry of Natural Resources of Russia to prolong the exploration license expired in 2009. Despite the fact that in 2015 the Russian Government made some amendments to the legislation, which relax licensing requirements for companies that were licensed before 2008, Lukoil still could not manage to get to the list of the companies with updated licenses. Besides, the parties still have no opportunity to form Production Sharing Agreement (PSA) as it was planned according

to the intergovernmental agreement. The PSA could be signed only in case if the companies accomplish the geological prospecting works and determine the future parameters of the PSA, however, it is impossible to do that without a license.

Therefore, during the meeting heads of Russia and Kazakhstan have omitted some items of agreement opening access for companies to get the license for exploration of the Tsentralnaya oil field. The license is expected to be issued without a tender and a contest for 25 years, including a period of geological mineral resource exploration of up to seven years.

It should be admitted that the recoverable reserves of the Tsentralnaya oil field are estimated at more than 100 million tons of oil, 7.5 million tons of condensate and more than 160 billion cubic meters of natural gas. It was already announced that investments

in the project will amount to about \$ 8 billion. The Tsentralnaya structure is located in the Russian waters of the Caspian Sea, 180 kilometers east of Makhachkala. In May 2008, an oil and gas condensate deposit with 169.1 million tons of fuel reserves was discovered there.

However, it is still unclear what would be the launch date of the project. Lifting the legislation restrictions by signing of the protocol did not solved all problems. Firstly, KazMunaiGas is still in the process of preparing proposals for the feasibility study. Secondly, after the dramatic oil prices fall great deal of companies postponed the development of new deposits. Under the current oil prices, the project could be too costly for exploration. Consequently, in a best-case scenario, the exploration could be launched in 2020, but there is no guarantee that in five years the project will get the high priority status among other oil projects.

SUMMARY OF THE RECENT REPORT OF THE INTERNATIONAL GRAIN COUNCIL

KANAT MAKHANOV

On October 29th the International Grain Council published a report on world grain production and supply. The production of grain by 2016 is projected to be around 1 999 billion metric tons, which is 1% lower than the largest production of grain that was registered this year. As for the production of wheat, the world production is forecasted to be around 700 billion metric tons.

The market projections for wheat are going to be rather favorable for Kazakhstan and other wheat exporting countries. Thus, the production of wheat on a worldwide scale is expected to be not as large as in previous years given a rather significantly high demand for it. According to the forecasts of the International Grain Council, the world consumption of wheat in

THE MARKET PROJECTIONS FOR WHEAT ARE GOING TO BE RATHER FAVORABLE FOR KAZAKHSTAN AND OTHER WHEAT EXPORTING COUNTRIES.

2016 is expected to be 703 billion metric tons. A consumption larger than production is going to increase the aggregate demand for wheat shrinking the world stock of it that were replenished during many years of extremely high yields. However, afterwards until 2020 the prospects of wheat are very likely to be rather moderate with production rates as high as consumption. The growth of production is mainly associated with the advance and implementation of new technologies that give higher yields of wheat. As for the growing consumption, a great proportion of it comes from developing countries of Asia and Africa. These projections can serve as an impact for certain changes in the corn production of Kazakhstan. Lower prices and higher competition after 2016 can stimulate domestic producers to be more efficient. However, this can also lead many agricultural producers to switch to other crops like maize, barley or rapeseed. The latter is known for its big biofuel capacity. It is worth mentioning that Kazakhstan is currently the 14th largest wheat producing country. It is one of the most important sources of income for the country. In 2014 Kazakhstan exported wheat for \$960 million, which is nearly 2% of the world wheat exports. This made Kazakhstan the tenth largest wheat exporter.

TERÖRE KARŞI ARTAN İŞBİRLİĞİNE FARKLI BİR BAKIŞ

CENGİZHAN CANALTAY

Daeş'in üstlendiği Paris'teki terör saldırılarından sonra Antalya da düzenlenen G-20 zirvesinde ABD başkanı Barack Obama'nın "IS" kelimesi yerine "Daesh" i kullanması Amerikan ve Batı medyasında yankı bulmuş ve "Daesh" kelimesinin neden "IS" yerine tercih edildiğini, başka hangi devlet başkanlarının ve medya ve basın kuruluşların bu sözü kullandığına dair yazılar çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da sık kullandığı bu kelime ilk olarak arap dünyasında kullanılmaya başlanmış ve geçen seneden beri Fransa Cumhurbaşkanı Francis Hollande tarafından da zaman zaman İşid yerine tercih ettiği bir kelimedir.

İşidi tarif ederken Daeş kelimesinin kullanılması bu terör örgütünün kendisini ve eylemlerini İslam ve 1.5 milyardan fazla olan müslüman toplumu ile bağdaştırmasını ve ekstreimizm, terör gibi kelimeleri

İŞİDİ TARİF EDERKEN DAEŞ KELİMESİNİN KULLANILMASI BU TERROR ÖRGÜTÜNÜN KENDİSİNİ VE EYLEMLERİNİ İSLAM VE 1.5 MİLYARDAN FAZLA OLAN MÜSLÜMAN TOPLUMU İLE BAĞDAŞTIRMASINI VE EKSTRİMİZM, TERROR GİBİ KELİMLERİ ÇAĞRIŞTIRMASINI ENGELLEKMEKTEDİR.

çağrıştırmasını engellemektedir. Lakin bugüne kadar fazla gösterilmeyen bu hassasiyet, Paris terör saldırıları sonrası batı medyasını ve politikacılarını biraraya getirerek hem müslüman toplumunun hassiyetlerini göz önüne almasına hemde Daeş karşı işbirliğinin somut örneklerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu işbirliğinin sadece propaganda ve söz savaşında kalmadığını ve Batı dünyasının sadece Daeş karşı değil teröre karşı diğer ülkeler ile işbirliğini artırıp gerekli müdahale ve mücadeleyi göstereceğini son Mali otel baskınında ortaya koymuştur.

Mali'deki otel baskınının Al-Kaide'ye bağlı El-Murabitun'un düzenlediğini ve bu tür saldırıların ilk olmayıp bundan önce birkaç kez tekrarlanmasına rağmen bu kadar ilgi çekmediğini belirten Mali li yetkililer ABD ve Fransa özel kuvvetleri ile ortaklaşa düzenledikleri kurtarma operasyonunun terörizm ve terör örgütleri ile savaşta bir milat olduğunu belirtmiştir. Paris saldırısı hem Daeş'e karşı hemde teröre karşı daha aktif işbirliklerinin kurularak etkili bir şekilde terör ile mücadelede edilmesinin fitilini ateşlemiş gibi görünmektedir.

KAZAKİSTAN DIŞ POLİTİKASINDA DENGİ ARAYIŞI

DINARA TALDIBAYEVA

Uluslararası kamuoyunda son iki hafta Türkiye ile Rusya arasında yer alan olumsuz olaylar sıcak tartışılırken Rus basını Regnum'da yer alan Beyaz Rusyalı iktisatçı Yaroslav Romanchuk'un "Kazakistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği'nden Çıkmasına Bir Adım Kaldı" yazısı dikkat çekicidir. Yazıda Kazakistan'ın Avrasya Birliği'nin Gümrük Kanunu kabul edileceği anda örgüt ile ilgili aldığı kararları, tam olarak 25 Kasım'da Parlamento'nun onaylaması için sunulan "Avrasya Ekonomik Birliği Gümrük Bölgesinde Malların Dolaşımı Hakkındaki Bazı Meseleler ile İlgili Protokol" eleştiriyi uğramış.

**KAZAKİSTAN
AVRASYA EKONOMİK
BİRLİĞİ İLE İLGİLİ
KARARLARINDA
KENDİ ÇIKARINI ÖN
PLANA KOYMAI VE
ONU SAVUNMAYI
İLK SIRAYA
ALARAK HAREKET
ETMEKTEDİR.**

Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev'in Parlamento onayına sunduğu bu kararda, Kazakistan'a malların ithalatı ve dolaşımı iki yöntemle gerçekleştirilir, birincisi ortak gümrük tarifesi ile, ikincisi ise Kazakistan'ın Dünya Ticaret Örgütüne üyeliği sırasındaki tarife taahhütlerine uygun ortak gümrük tarifesine uygun olarak gerçekleştirilir. İkinci şarta göre, "gümrükleme" oranı düşük olacak ve ithal edilen ürünün sadece Kazakistan bölgesinde dolaşımına izin verilecek ve Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye diğer ülkelere çıkmasına izin verilmeyecek. Uzman Kazakistan'ın aldığı bu kararı dikkat çekici başlık altında yayınlayarak ekonomik gerekçelerini ve sonuçlarını analiz etmeye çalışsa da sonunda bu adımın arkasında hem ekonomi hem siyaset olduğunu ve böylece Kazakistan güç merkezlerini dengede tutmaya çalıştığını not ederek sonuçlandırmış.

Son zamanlarda Kazakistan Avrasya Ekonomik Birliği ile ilgili kararlarında kendi çıkarını ön plana koymayı ve onu savunmayı ilk sıraya alarak hareket etmekte olduğunu görebiliriz ki bu durumu Rusyalı ve Beyaz Rusyalı uzmanlar, yazarlar Kazakistan'ın aldığı kararlarını Rusya'ya karşı çıkma veya uzaklaşma ve Rusya'sız Kazakistan'ın durumu zor olacak mantığındaki yazıların haber sayfalarında yaygınlaşması, özellikle Kazakistan'ın Türkiye ve Türk dünyası ile ilişkileri yoğunlaştığı sırada bu tür haberlerin çoğalması birileri tarafından verilen talimatlara göre yazılmış olasılığı yüksektir.

FUNDS FOR THE FIRST PHASE OF THE CLIMATE ADAPTATION AND MITIGATION PROGRAM FOR ARAL SEA BASIN

SAULE AKHMETKALIYEVA

Climate change is one of the main environmental issues in Central Asia. Climate change affects many aspects of life in the region. One the main ones being the hydrological issues. An increase in temperature, a decrease in precipitation and an increase in evaporation alters water cycle and potentially cause drought conditions in this already arid area. 0.1% to 0.8% of the glaciers in the Tien Shan Mountains have already melted away in the last decades, causing an increasing demand for freshwater sources in the region. Climate change affects the economy of the region as well. For example, the agricultural sector that the Central Asian are dependent upon is to suffer from economic losses. Therefore, it is important to invest into climate change adaptation programs such as the Climate Adaptation and Mitigation Program for Aral Sea Basin.

The World Bank is to finance the first phase of the Climate Adaptation and Mitigation Program for Aral Sea Basin. The first phase of the project was initially planned to be implemented in Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan. Activities of the second phase will be implemented in the remaining Central Asian states, Kazakhstan and Turkmenistan. The bank is to allocate funds worth \$38 million from the International Development Association. \$9 million of the funds

THE WORLD BANK IS TO FINANCE THE FIRST PHASE OF THE CLIMATE ADAPTATION AND MITIGATION PROGRAM FOR THE ARAL SEA BASIN.

will be allocated to Tajikistan, \$14 million to Uzbekistan and \$15 million to other regional activities. The Climate Adaptation and Mitigation Program for Aral Sea Basin is a program aimed to improve regional cooperation in coping with climate change. The project consists of three main components: the regional climate knowledge services, the regional climate investment facility, and the regional climate secretariat services and national coordination. A lack of centered management in Central Asia is one of the main reasons worsening the consequences of climate change in the area. The focus of the components of the project is to improve the situation. The regional climate knowledge services is aimed at improving regional platform for climate smart development. On the other hand, the regional climate investment facility is aimed at implementing climate investments.

ECONOMIC PERFORMANCE OF TURKMENISTAN IN 2015

ASSOC. PROF. HAYAL AYÇA ŞİMŞEK

The global economic crisis, together with low oil prices and recession in the Russian economy have affected negatively Turkmenistan economy. Due to its high dependence on oil and natural gas exports, Turkmenistan has become more vulnerable than the other Central Asian countries to the effects of the crisis. Although Turkmenistan has been trying to diversify its economy, it still seems too dependent on energy exports. In order to struggle with the recessionary effects of the economic crisis, The Turkmenistan government has been implementing economic policies to attract foreign investments. In October 2015, Japanese government announced that Japan would invest 18 billion dollars in infrastructural investments in Turkmenistan. Right after this announcement, Turkmengaz, The State Gas Company of Turkmenistan,

declared that they would start constructing the Turkmen part of the Turkmenistan-Afghanistan-Pakistan-India Pipeline at the end of 2015. The Pipeline is expected to carry approximately 30 billion cubic meter amount of natural gas to Turkmenistan's Caspian shore. Besides, the Turkmen part of the Turkmenistan-Afghanistan-Tajikistan Railway is completed and the construction of the Afghan part of the Railway is expected to start in early 2016.

All these investments are expected to increase the economic growth rate in Turkmenistan economy. As the economic growth rate has been in a slow trend due to recession in the Russian economy, low export rates and low oil and natural gas prices which has led the revenues from exports to reduce, Turkmenistan economy has entered into a recessionary process. Revenues from oil and natural gas accounts for nearly 81 percent in exports and about 40 percent in Gross National Product (GDP) in Turkmenistan. That's why, the decrease in oil and natural gas exports is expected to reduce the economic growth rate from 10.23 percent in 2014 to 9.7 percent in 2015. Besides, the economic growth rate is expected to continue to reduce further to 9.5 percent in 2016.

REVENUES FROM OIL AND NATURAL GAS ACCOUNTS FOR NEARLY 81 PERCENT IN EXPORTS AND ABOUT 40 PERCENT IN GROSS NATIONAL PRODUCT (GDP) IN TURKMENISTAN.

Despite the low growth projections, industrial production together with agricultural development is expected to increase. Agriculture contributed to industrial expansion by 12.1 percent and inputs from services by 11.6 percent. Besides, there is a dynamic private sector in Turkmenistan economy in which private firms are able to contribute to increase in employment, encourage integration with other markets and help to increase economic growth rate. On the other hand, devaluation of national currency (manat) by 19 percent has affected the Turkmenistan economy. Although this devaluation is expected to increase inflation

rate in domestic economy, it has been made strategically by the government to diversify trade. After the devaluation, the inflation rate increased by 10 percent annually and is expected to increase above 10 percent in 2016. In conclusion, both government and private investments have been increasing and this increase is expected to increase economic growth rate in the following years. Besides, considerably high foreign and domestic investments in the country together with recovery in the domestic economy are expected to improve economic conditions in Turkmenistan in 2016.

САММИТ АЗИАТСКО-ТИХООКЕАНСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА - 2015 В МАНИЛЕ

DR. ERKIN BAYDAROV

Одним из крупнейших мировых событий стал 26-ой Саммит Азиатско-Тихоокеанского экономического сотрудничества (АТЭС) в Маниле (Филиппины, 17-19 ноября 2015 г.), собравший лидеров более 20 государств Азиатско-тихоокеанского региона (АТР). Саммит АТЭС в Филиппинах проходил через несколько дней после встречи в Анталии (Турция) "двадцатки" крупнейших экономик мира.

Если главной темой юбилейного 25-го Саммита АТЭС-2014 в Пекине стало "Совместное создание Азиатско-тихоокеанских партнерских отношений, ориентированных на будущее", то нынешняя встреча лидеров участвующих экономик (именно такой термин принят в АТЭС, а не страны-участники – Е.Б.) в Маниле проходила под девизом: "К совершенствованию мира через

инклюзивное развитие". Помимо этого, главными обсуждаемыми темами на Саммите стали проблемы укрепления энергетической и продовольственной безопасности, а также борьбы с терроризмом и повышением готовности к чрезвычайным ситуациям.

Началу саммита АТЭС предшествовал громкий аккомпанемент демонстраций протеста антиглобалистов, направленный прежде всего против США и проводимой ею политики. Так, в частности, в руках протестующих были плакаты с надписями: "Обаме не рады" и "Нет американской либерализации".

Как отметили участники Саммита, данный форум лидеров участвующих экономик проходит в обстановке, когда глобальный экономический рост происходит неравномерно, а показатели

роста продолжают оставаться ниже ожидаемых. Хотя экономики АТР продолжают сохранять высокую сопротивляемость этим явлениям, ускорение темпов роста сейчас представляет для них вызов, что нашло свое отражение в итоговой декларации саммита. Выход из ситуации лидерами стран АТР видится в структурных реформах экономики, стимуляции внутреннего потребления в своих странах, развитии сферы услуг и торговли услугами, стимуляции и либерализации инвестиций, реализации крупных инфраструктурных проектов, развитии науки, технологий и инноваций, все это – в сопряжении с постоянным ростом региональной взаимосвязанности.

Диалог лидеров экономик стран региона главным образом концентрировался на "инклюзивном развитии" всех отраслей национальных экономик и "инклюзивности" регионального экономического развития. В Итоговой Декларации "инклюзивность" была определена как вовлечение в процесс ускорения экономического роста и, соответственно, в процесс пользования плодами такого ускорения, всех составляющих национальных экономик и региональной экономики, и всех категорий граждан и юридических лиц, включая "женщин, молодежь, инвалидов, коренные народности, малые и средние предприятия и индивидуальных предпринимателей".

Лидеры экономик АТЭС также подтвердили свою приверженность развитию

ГЛАВНОЙ ТЕМОЙ
САММИТА АТЭС В
МАНИЛЕ СТАЛ ДЕВИЗ:
«К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ
МИРА ЧЕРЕЗ
ИНКЛЮЗИВНОЕ
РАЗВИТИЕ».

свободной торговли в многостороннем формате под эгидой Всемирной Торговой Организации (ВТО) и поддержанию в странах и регионе открытой, регулируемой общими правилами и предсказуемой среды для ведения торговли.

Несмотря на то, что вопросы борьбы с терроризмом не входили в повестку Саммита, но, тем не менее, активно обсуждались во время двухсторонних встреч на полях форума и между заседаниями. В частности, представлявший Россию на форуме АТЭС Премьер-министр Дмитрий Медведев, назвал "незрелыми и несолидными" рассуждения западных партнеров о действиях России в Сирии, выразив надежду о создании широкой антитеррористической коалиции по борьбе с международным терроризмом.

В Итоговой Декларации призыв лидеров участвующих экономик АТЭС к усилению международного сотрудничества и солидарности в борьбе с терроризмом во всех его проявлениях и формах оказалось во втором абзаце, сразу после традиционной формулы приверженности стран АТР к созданию стабильного, интегрированного и процветающего регионального сообщества. "В связи с недавними террористическими актами в Париже и Бейруте и теракта против российского самолета над Синаем мы решительно осуждаем все действия, методы и практику терроризма во всех его формах и проявлениях. Мы не позволим терроризму

угрожать нашим базовым ценностям, на которые опираются наши свободные и открытые экономические системы", - говорится в документе.

Одним из главных обсуждаемых вопросов на саммите в Маниле стал вопрос соглашения о Транс-тихоокеанском партнерстве (ТТП) — инициированной США зоне свободной торговли в регионе. Следует отметить, что создание 5 октября 2015 года ТТП под эгидой США прошло без участия Китая и России. Соглашение о зоне свободной торговли кроме США также заключили Япония, Канада, Австралия, Новая Зеландия, Мексика, Перу, Чили, Малайзия, Бруней, Сингапур и Вьетнам. Само соглашение о создании ТТП представляет собой 30-страничный документ, устанавливающий подробные стандарты ведения торговли, организации бизнеса, налоговой и инвестиционной политики. При этом многие страны АТЭС серьезно недовольны кулуарными действиями США по созданию нового торгового мегаблока.

Против планов создания ТТП еще год назад выступил Президент РФ В. Путин, который 6 ноября 2014 года в интервью китайским СМИ заявил: "Очевидно, что Транс-тихоокеанское партнерство — очередная попытка США построить выгодную для себя архитектуру регионального экономического сотрудничества".

Фактически, как отмечают эксперты, в регионе возникла новая реальность: раздел на

ФАКТИЧЕСКИ, В РЕГИОНЕ ВОЗНИКЛА НОВАЯ РЕАЛЬНОСТЬ: РАЗДЕЛ НА АМЕРИКАНО-ЯПОНСКИЙ И РОССИЙСКО-КИТАЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ БЛОКИ, ПРИЧЕМ ПЕРВЫЙ УЖЕ ОФОРМЛЕН, А ВТОРОЙ ЕЩЕ ПРЕДСТОИТ СОЗДАТЬ.

американо-японский и российско-китайский экономические блоки, причем первый уже оформлен, а второй еще предстоит создать.

Еще до начала Саммита АТЭС в Маниле, 2 ноября 2015 г. госсекретарь США Джон Керри заявил, что Россия и Китай могут присоединиться к Транс-тихоокеанскому партнерству, если они согласны повышать стандарты и жить в соответствии с высокими стандартами, "защищая людей, сотрудничая открыто, прозрачно и ответственно".

Некоторые страны-члены АТЭС предлагали включить в повестку дня саммита и в его итоговый документ вопрос о взаимодействии этих двух структур, так как многие страны АТЭС также являются теперь и членами ТТП. Заметные исключения в этом смысле составляют Россия, Китай, Таиланд, Индонезия и еще несколько стран АТЭС. С российской точки зрения, ТТП — инструмент, вызывающий сомнения закрытостью режима переговоров и подписания соглашения. Некоторые международные эксперты называют его "антикитайским торговым пактом" и указывают, что он, прежде всего, направлен на сдерживание "экономической экспансии" Китая в регионе.

Однако в итоговый документ Саммита АТЭС вопрос о сотрудничестве двух структур включен не был. Если в первом варианте текста присутствовала формулировка "приветствия" создания ТТП, однако в окончательной редакции

Декларации ТТП упоминается только один раз, как один из инструментов создания режима свободной торговли в АТР. "Мы отмечаем недавние подвижки в создании соглашений о свободной торговле в масштабах региона и прогресс на пути к Соглашению о свободной торговле в АТР, в том числе окончание переговоров о Транстихоокеанском партнерстве", — говорится в документе. Следует отметить, что на долю 21-ой страны АТЭС сегодня приходится около 60% глобального ВВП, 48% оборота международной торговли, более 40% объёма всех прямых трансграничных инвестиций.

Много рассуждений вызвало отсутствие в Маниле президента РФ В. Путина. Многие эксперты даже заговорили о том, что существуют серьезные шероховатости в реализации провозглашенной после введения западных санкций политики разворота России на Восток. Выясняется, что разворачиваться практически не к кому, кроме Китая, да и эти надежды не вполне оправдываются. Пока больше общих деклараций и призывов.

В совместном заявлении по итогам московских переговоров Владимира Путина и Си Цзиньпина 8 мая 2015 года говорилось о сопряжении интеграционных проектов Евро-Азиатского экономического союза (ЕАЭС) и "Шелкового пути". Однако, что это на деле означает пока не совсем понятно. Даже сама концепция "Шелкового пути", самими китайцами не раскрыта до конца. Но то, что он будет носить

**С УЧЕТОМ
СТРОИТЕЛЬСТВА В
КИТАЙСКОМ ПОРТУ
ЛЯНЬЮНЬГАН
КАЗАХСТАНСКОГО
ЛОГИСТИЧЕСКОГО
ТЕРМИНАЛА
И ПОЛУЧЕНИЯ
ПРЯМОГО ВЫХОДА
К ТРАНСПОРТНОЙ
ИНФРАСТРУКТУРЕ
И РЫНКАМ
АТР, ИТОГОВЫЕ
РЕШЕНИЯ
САММИТА ЛИДЕРОВ
ЭКОНОМИК АТЭС
ПРЕДСТАВЛЯЮТ
ПРАКТИЧЕСКИЙ
ИНТЕРЕС ДЛЯ
КАЗАХСТАНА.**

скорее всего экспансионистский характер, в контексте усиления китайского влияния на государства центрально-азиатского региона, то это, бесспорно.

Несмотря на то, что Казахстан не входит в число стран-участниц АТЭС, объявленные в ходе его работы инициативы и принятые итоговые решения окажут непосредственное влияние и на нашу страну. При этом поднимаемые лидерами участвующих экономик, в том числе крупнейших партнеров Казахстана – КНР, РФ и США – вопросы регионального и глобального развития (необходимость активизации инфраструктурного строительства, в первую очередь, транспортных сообщений, улучшения условий ведения бизнеса и др.) фактически коррелируются с идеями и ориентирами, изложенными в Послании Президента РК Нурсултана Назарбаева народу Казахстана "Нурлы жол - Путь в будущее". А с учетом строительства в тихоокеанском китайском порту Ляньюньган казахстанского логистического терминала и получения, таким образом, прямого выхода к транспортной инфраструктуре и рынкам Азиатско-Тихоокеанского региона, итоговые решения саммита лидеров экономик АТЭС представляют практический интерес для Казахстана.

Следующий Саммит АТЭС состоится в 2016 году в Лиме (Перу), согласно принятой главами государств и правительств итогам форума АТЭС во Владивостоке в 2012 году.

IRAN EYES EXPORTING NATURAL GAS TO CHINA

DR. FARKHOD AMINJONOV

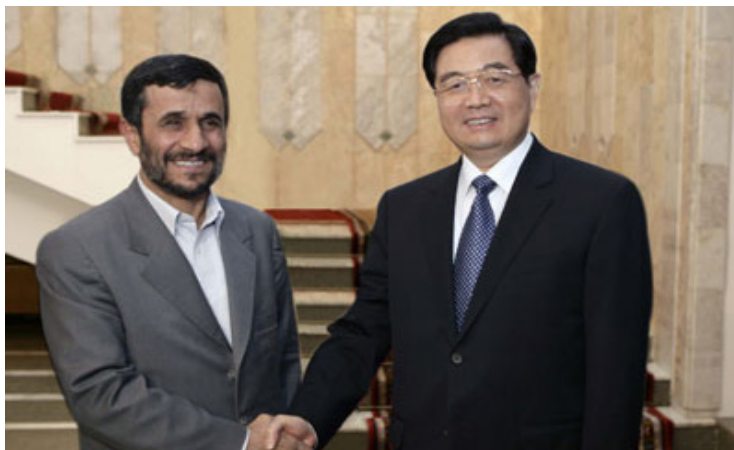
The managing director of the National Iranian Gas Company Hamid-Reza Araqi has recently announced that Iran is planning to reinstate the construction of its part of the Iran-Pakistan-India (IPI) pipeline, but with completely different purpose. The IPI pipeline was initially designed to connect resource rich Iran with energy hungry Pakistan and India. Pipeline designed to transport Iranian gas to Pakistan and further to India was labeled a 'Peace Pipeline' as it was expected to bring prosperity-led peace through energy security to the region. Being very much interested in diversification of its gas supplies (sanctions against Iran restrict its gas export options) Iran has started the construction of its section and completed 700 km out of proposed 900 km long pipeline. Neither Pakistan nor India, however, started building their parts. Pakistan, at least officially, claims that it has failed to secure sufficient funds to start the construction. Some experts believe that Pakistan was forced to abandon the project under the pressure from the US. India argues that it makes no sense to build Indian part unless it receives guarantees from its Pakistani counterparts that the construction of their section will ever be completed.

IRAN IS PLANNING TO CONSIDERABLY INCREASE ITS GAS PRODUCTION BY THE END OF 2020 AND IS STILL LOOKING FOR POTENTIAL CUSTOMERS. CHINA STEPPED IN WITH, AS USUAL, QUITE LUCRATIVE PROPOSAL.

Iran is planning to considerably increase its gas production (up to 365 billion cubic meter annually) by the end of 2020 and is still looking for potential customers. China stepped in with, as usual, quite lucrative proposal. Rapidly growing demand in China accounts for 4.7 percent annually and is expected to reach 600 billion cubic meters per year in the near future. In April 2015, China signed an agreement with Pakistan to build gas pipeline connecting the port city of Gwadar with Navvabshahr, close to the border with China. Iran is planning to connect its section of 'Peace Pipeline' with this new Gwadar–Navvabshahr pipeline to export its gas to China. Gas demand in

China is so rapidly increasing that the proposed gas pipeline network from Iran to China will not affect gas trade between China and Central Asian exporters, as China will be interested in purchasing gas from both sources. Re-direction of the Iranian gas towards Chinese market, however, will negatively affect Pakistani authorities' desire to increase availability of gas for population and economic needs in the country and force the latter to actively search for other sources. An attempt to search for alternative sources will most likely generate greater desire to start the construction of TAPI (Turkmenistan–Afghanistan–Pakistan–India) pipeline, at least from the Pakistani side, to deliver 12.5 billion cubic meters of Turkmen gas to Pakistan.

EURASIAN ECONOMIC UNION DEVELOPMENT: FREE TRADE AGREEMENT ISSUE

LIDIYA PARKHOMCHIK

During the official visit of the Deputy Prime Minister and Coordinating Minister for Economic and Social Policies of Singapore, Tharman Shanmugaratnam, to Russia, he and his Russian counterpart, the First Deputy Prime Minister, Igor Shuvalov, agreed to begin consultations on the formation of a free trade zone between Russia and Singapore. Moreover, the parties also discussed the possibility to launch negotiations between Singapore and the Eurasian Economic Union (EAEU) on a potential free trade agreement. The Singaporean Deputy Prime Minister expressed country's interest in getting access to a combined market of 180 million consumers within the frameworks of the EAEU member-states. Therefore, the parties agreed that Singapore would immediately send an appeal to the Eurasian Economic Commission, requesting the start of consultations and the early conclusion of the agreement. Singapore hopes to reach the free trade agreement with the EAEU more quickly comparing with Vietnam-EAEU agreement on the free trade zone (FTZ) inked on May 29, 2015, which became the first international document on FTZ between the EAEU members and a third party.

It should be noted that the EAEU has already launched the FTZ talks with Israel. This decision was taken at a meeting of the Supreme Eurasian Economic Council on October 16, 2015. Israel expects to start formal talks at the beginning of 2016 and conduct at least two rounds of negotiations next year in order to establishment the free trade zone

**NOWADAYS,
THE EAEU IS IN
THE PROCESS OF
WIDENING THE LIST
OF THE COUNTRIES
FOR LAUNCHING
THE FTZ TALKS.**

by 2017. The Eurasian Economic Union's officials expect that the agreement with Israel will encourage the exchange of investment and technology.

Moreover, the Supreme Eurasian Economic Commission Council launched the joint study group to explore the viability of creating the free trade zone between the EAEU and India, Egypt and Iran. In case of Iran, there would be a special format of the possible FTZ agreement since Iran is not a member of the WTO. The Council also scheduled the feasibility studies at the scientific and expert level on the FTZ with the Republic of Korea. Furthermore, Brazil, Syria, Indonesia, Mongolia, Ecuador, Peru and Chile have already expressed their interest in the development of the free trade area agreement with the Eurasian Economic Union.

Despite the fact that the Eurasian Economic Union delayed the idea of establishing the free trade zone with China, the EAEU members expressed their interest in tying the development of the Union with the Silk Road Economic Belt project. Therefore, the Eurasian Economic Commission announced the start of negotiations with China on an agreement on trade and economic cooperation. Declaration on launching the cooperation talks was signed on May 8, 2015. According to the parties, the process can take about two years or even longer. Consequently, aforementioned agreement could have the most significant effect on the EAEU members' economy.

THE EBRD DECREASES ITS FORECAST OF KAZAKHSTAN GDP GROWTH FOR 2015 FROM 1.5% TO 1.2%

KANAT MAKHANOV

EBRD forecasts only a 1.5% growth for this year whereas in May of this year it was expected to see a 2% growth in 2016. It is also forecasted an inflation at 6.8% by the end of 2015. Experts see this as a part of a general pattern of economic slowdown that takes place in Central Asia.

The economic slowdown is obviously will persist in 2016. This can be considered as a combined effect of descending petroleum prices and the trade conditions of the EEU. Apart from depreciation of tenge the decrease of petroleum revenues in the economy will lead to further effects on practically every single industry. The depreciating national currency will obviously produce certain changes in the trade balance

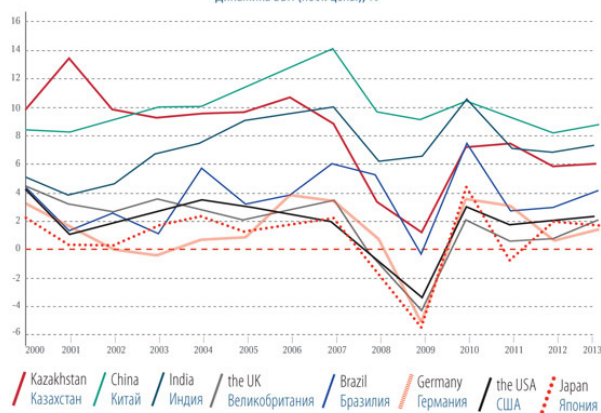

THE ECONOMIC SLOWDOWN IS OBVIOUSLY WILL PERSIST IN IN 2016.

of the country but it will not be able fully to act as a counterforce in this case because the petroleum exports make up to 75-80% of the exports of the country. Secondly, the membership in the EEU implies trade barriers with non-EEU states. Moreover, Russia remains to be the most important trade partner of Kazakhstan. The geographic proximity and close economic ties with Russia aggravate the situation as the trade between the two countries shrinks dramatically. Thus, the crisis will be seen in various ways. Firstly, the budget deficit will limit the ability of the government to stimulate the economy. Falling income will provoke a decrease in consumption and savings. In addition, there will be a trade deficit despite depreciating tenge.

GDP Dynamics (in terms of invariable prices), %
Динамика ВВП (пост. цены), %

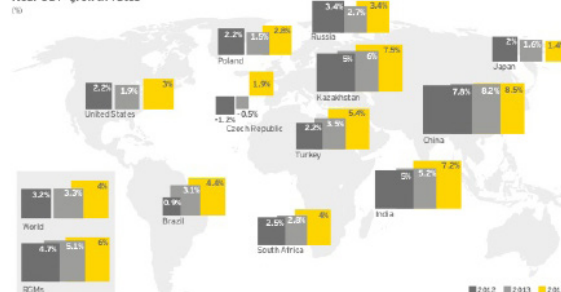
Source: WOC according to data and forecasts from the IMF.
Источник: WOC по данным и прогнозам МВФ.

Kazakhstan in context

A new world order

How is Kazakhstan's economy performing and what is its place in today's global economy?

Real GDP growth rates

UÇAK KRİZİNİN EKONOMİK VE POLİTİK YANKILARI

CENGİZHAN CANALTAY

Türkiye hava sahasını ihlal ettiği için angajman kuralları gereği uyarıldıktan sonra düşürülen Rus savaş uçağı gerilimi, ilk etapta Rusya'nın ticari yaptırımları uygulamaya sokmasıyla devam etmekte iken Başbakan Dmitry Medvedev'in Kazakistan ve Kırgızistan'a yaptığı Türk mallarını almayın çağrısı ile yeni bir boyuta taşınmaktadır. Bilindiği üzere ilk başta sebze ve çeşitli meyvelerin ihracatını durdurma kararı, Rusya'ya girmek isteyen veya Rusya üzerinden Orta Asya ülkelerine geçmek isteyen Türk tırlarının Rusya sınırında bekletilmesi, Türkiye'ye vize uygulama

kararının yürürlüğe sokma hazırlıkları Rusya'nın Türkiye'ye karşı yaptırım politikasının ekonomi ayağında ilk öne sürdüğü hamlelerdir.

Buna karşılık olarak Türkiye tarafı gerginliğin yumuşatılması için bir yandan diplomasi kanallarını açık tutarak bir yandan da bu yaptırımları etkisiz kılmak için gerekli çalışmaları yürütmektedir. Buna örnek olarak Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun sebze yi başka yere satarız açıklamasının yanı sıra Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türk Tırlarının Azerbaycan üzerinden Orta

Asya'ya geçiş kolaylığı saėlanması için verdiėi talimat haberini gösterebiliriz. Medvedev'in çaėrısına Kazakistan ve Kırgızistan'ın ne cevap vereceėi Rusya'nın bölgedeki etkinliėinin gücü açısından bir sınav niteliėi tařıtmaktadır. Çünkü Türkiye her iki ülkenin de önemli ticaret ortaėı olmakla beraber ekonomik ve sosyal açıdan ileri düzeyde sıkı iliřkilere sahiptirler. Bu sınavda Azerbaycan hem politik açıdan Türkiye'nin yanında yer aldıėını göstermek hem de ekonomik çıkarlarını da göz önüne alarak Rusya'nın uygulamaya çalıřtıėı ambargoyu bir nevi delmiřtir. Bu konu üzerinde Azerbaycan rotasının kullanılmamasının sebebi daha maliyetli olması idi lakin İlham Aliyev bu rota deėiřikliėi fırsatından yararlanarak Azerbaycan üzerinden geçiřlerde gerekli düzenlemeleri yaparak bu g zerg hın kalıcı olması yönünde görüřlerini bildirmiřtir.

Bu gerginlik sürecinin ne kadar devam edeceėi belli olmamakla beraber Rusya ve Türkiye ile iyi

BU GERGİNLİK SÜRECİNİN NE KADAR DEVAM EDECEėİ BELLİ OLMAMAKLA BERABER RUSYA VE TÜRKİYE İLE İYİ İLİřKİLER İÇİNDE OLAN ÜLKELERİN İLK BAřTA TARAFSIZ KALMALARINA RAėMEN YAVAř YAVAř SAFLARINI BELLİ ETMELERİ RUSYA'NIN ORTA ASYA'DAKİ ETKİNLİėİ İLE TÜRKİYE'NİN NATO ÜLKELERİ İLE ARASINDAKİ İLİřKİLER İÇİN BİR STRES TESTİNE DöNüřMEYE BAřLADIėINI GÖRMEKTEYİZ.

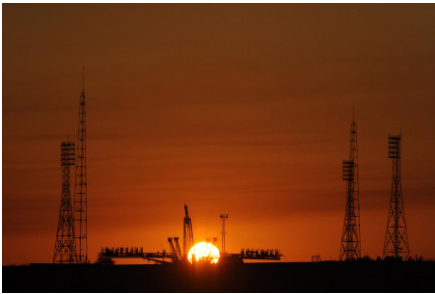

iliřkiler içinde olan ülkelerin ilk bařta tarafsız kalmalarına raėmen yavař yavař saflarını belli etmeleri Rusya'nın Orta Asya'daki etkinliėi ile Türkiye'nin NATO  lkeleri ile arasındaki iliřkiler için bir stres testine dönüřmeye bařladıėını görmekteyiz. Özellikle NATO'nun Türkiye'nin güvenliėi ve Rusya'nın Suriye'deki askeri yıėınaėına karřı Akdeniz'e  ye ülkelerden savař gemileri ve uçakları gönderilmesini örnek gösterebiliriz.

Rusya Dıřıřleri Bakanı Sergey Lavrov'un Türkiye Dıřıřleri Bakanı Mevl t avuřoėlu ile görüřmesi diplomasi kanallarının tekrar devreye sokulduėunu iřaret ederken Cumhurbaşkanı Putin'in sert açıklamalarına devam etmesi devlet düzeyinde ve halk düzeyinde iki deėiřik siyasi rota 'nın izlendiėini göstermektedir. Burada Mevl t avuřoėlu'nun henüz gerginlik bitmedi ama hissi duygular bastırılınca aklı selim galip gelecektir sözleri bu gerilimin yakın bir sürede yumuřaya bileceėinin iřaretidir.

ENVIRONMENTAL SITUATION AT THE BAIKONUR COSMODROME

SAULE AKHMETKALIYEVA

Last week the draft amendments to law on space activities were presented at the meeting of Mazhilis. According to the deputy chairman of Kazcosmos, Meyrbek Moldabekov, the Aerospace Committee of the Ministry of Investment and Development will monitor the environmental situation at the Baikonur cosmodrome. The Baikonur cosmodrome is the largest space launching facility in the world. Even though the cosmodrome is located in the territory of Kazakhstan, it is leased by the government of the country to Russia until 2050.

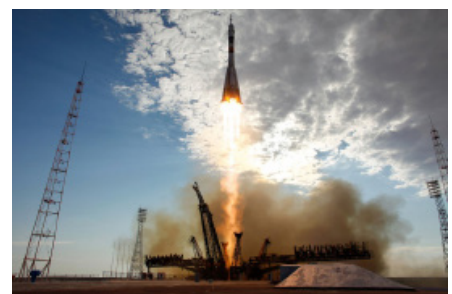
The cosmodrome is not only a space but also a military-space complex (MSC). The environmental impact of rocket launches and military activities at the cosmodrome are huge. The main negative impacts of the cosmodrome are emission of greenhouse and toxic gases from fuel combustion, plume from engines, radioactive radiation, noise, vibrations, etc. There are 11 thousand tons of space scrap metal polluting the region surrounding Baikonur. The mentioned impacts are dangerous not only to the environment, but also to human health. There has been a number of diseases and deaths of animals and people recorded in the history of the operation of the cosmodrome. Often

ACCORDING TO THE DEPUTY CHAIRMAN OF KAZCOSMOS, MEYRBEK MOLDABEKOV, THE AEROSPACE COMMITTEE OF THE MINISTRY OF INVESTMENT AND DEVELOPMENT WILL MONITOR THE ENVIRONMENTAL SITUATION AT THE BAIKONUR COSMODROME.

the lethal situations and ecological problems caused by rocket launches are concealed. However, there are still studies conducted that bring the light to the untold truth. The main polluter of the area by the cosmodrome is non-symmetric dimethylhydrozyne (NDMG) which is a highly-toxic, explosive substance. It can cause cancer and mutation. The substance is accumulated in the environment, water, air, soil, and in the animal and human bodies. It is especially harmful for young population. So the tissues of the bodies of children turn yellow and they die from brain and liver destruction. Another truth about the impact of the cosmodrome on the environment is the Aral Sea catastrophe. Even though the human impact and poor water management are the reason behind the catastrophe, the ships buried in the sands of the sea basin and dust storms in the area are correlated to the activities of the cosmodrome. The ecological damage of the cosmodrome is estimated to reach \$2 trillion. Therefore, despite the prestige and economic prospects provided by the operations of the complex, the government should consider the consequences of these activities regardless of who is responsible for the environmental monitoring of the site.

FINANCIAL CRISIS IN CHINA

ASSOC. PROF. HAYAL AYÇA ŞİMSEK

Nowadays, Chinese economy, especially Chinese financial markets have been facing risks such as insolvent shadow banking, asset bubbles and high private and public debt (especially high-indebted local governments). All these risks are closely related to banking sector and have a spill-over effect on the whole financial sector. Since 2008 Global Crisis, the shadow banking in Chinese financial sector has rapidly increased and reached 40% of GDP in the Chinese economy. Shadow banking in Chinese economy is insufficiently regulated and has considerably high liquidity risks.

Besides, high private and public debts also have become a problem in the economy. China's total debt (including both private debts and public –central government and local governments- debts) increased from 158% of GDP in 2007 to 282% of GDP in 2014. The main problem in debt policy is regarded as the maturity mismatch between short-term debt and long-term investments of local governments which as a result, causes high repayment burdens and high credit risks.

In order to deal with the problem in the financial sector, the President of China, Xi Jinping took serious measures to reduce the risks in financial sector. These measures included fiscal measures (especially in tax policy) which were set in The Fiscal Reform Program that was adopted in August 2014 and put into force in January 2015. In the

**CHINESE ECONOMY
HAS CURRENTLY
BEEN FACING RISKS
SUCH AS INSOLVENT
SHADOW BANKING,
ASSET BUBBLES AND
HIGH PRIVATE AND
PUBLIC DEBT.**

Fiscal Reform Program, the local governments were allowed to issue bonds to finance their investments and their budgets were put under closer scrutiny. In the third quarter of 2015, the expansion of the local government debt was 3.2 trillion yuan (503 billion dollars). Total local government debt was 24 trillion yuan (3.76 trillion dollars) at the end of 2014. In order to reduce the risks in the financial sector, together with the fiscal measures the government also implemented other financial measures such as introducing a deposit insurance scheme which removes the state-guarantee for Chinese state-owned banks and liberalizing the interest rates fully in October 2015.

All measures that have been implemented to reduce the risks in Chinese financial markets have had a positive effect on the economy but there are doubts whether these measures will be sufficient enough to avoid the risk of a crisis in the financial sector or to contribute to growth performance of the country. However, tight control over the financial system (especially on capital inflows and outflows) has helped the crisis not to spread through the whole system. In conclusion, it should be emphasized that a crisis in the financial markets in Chinese economy can have spillover effects both in the domestic economy and in the international financial markets. In this sense, the

IN THE CHINESE ECONOMY, THE TIGHT CONTROL OVER THE FINANCIAL SYSTEM (ESPECIALLY ON CAPITAL INFLOWS AND OUTFLOWS) HAS HELPED THE CRISIS NOT TO SPREAD THROUGH THE WHOLE SYSTEM.

Chinese government should not only implement the necessary reforms and take the necessary measures to keep the crisis inside the domestic economy (and to reduce the effects of the crisis on the domestic economy) but also to impede the effects of the crisis to affect the international financial markets.

NEW OPPORTUNITIES FOR THE TRANS-CASPIAN INTERNATIONAL TRANSPORT ROUTE

LIDIYA PARKHOMCHIK

During a meeting in Istanbul dedicated to the presentation of opportunities and prospects for the Trans-Caspian International Transport Route (TITR) "China-Turkey-Europe" on November 19, 2015, major transport and logistics operators from Turkey, Kazakhstan, Georgia, and Azerbaijan have agreed to establish a Consortium for transportation of goods from China to Europe. According to the preliminary data, the consortium will be founded by the Trans Caucasus Terminals, a subsidiary company "Georgian Railway", CJSC "Azerbaijan Caspian Shipping Company" and

Azerbaijani company "Caravan Logistics", "KTZ Express", a subsidiary of "Kazakhstan Railways", as well as the Chinese company Mishgeng Logistics. As for Turkey, it will be an associate member in this consortium.

In the frameworks of consortium, the parties have agreed on the organization on a first demonstrative train from China to Europe via Turkey and on establishing of regular container service in 2016. Moreover, the parties announced their desire to launch the cargo transportation to Northern and Eastern Europe via Ukraine and as well to the Baltic States. Actually, after this announcement one of the Baltic States, namely, Lithuania expressed interest in joining the Trans-Caspian Route project. The Vice Minister of Transport and Communications of Lithuania S. Girdauskas announced it after a meeting on the prospects of the Trans-Caspian International Transport Route, held in Klaipeda on November 27, 2015.

It should be mentioned that in the frameworks of the TITR project the first test cargo train, the Nomad express, departed from the Xinjiang province in China, travelled along the Shihezi-Dostyk-Aktau-Alyat-Keshla route through the territories of Kazakhstan and Azerbaijan, and arrived at the Baku International Trade Port complex on August 3, 2015. The second container train via the TITR arrived in Georgia via Azerbaijan on October 3, 2015.

Nowadays, the Trans-Caspian International Transport Route gets new opportunities to enlarge the cargo traffic due to the escalation of conflict between Russia and Turkey. Launching economic sanctions against Ankara caused the problems with the transit of the Turkish

goods to the countries of Central Asia through the Russian territory. Therefore, it is obvious that Turkey will look for the alternative route of delivery. For instance, the Azerbaijani authorities stated that Turkish partners have already suggested directing the cargo through the Azerbaijan's territory. Namely, the parties agreed to create appropriate conditions at the border posts simplifying tariffs and terms of cargo transportation for the free entry of Turkish trucks in Azerbaijan.

Therefore, Baku intends that 170,000 Turkish trucks that were engaged in transportation of food products, agricultural products, other goods passed through the Georgian-Russian border to Russia and Central Asia could be redirected. Stating that there are enough ferries in the Caspian Sea to cope with such volumes Azerbaijan hopes that the growth of traffic will significantly contribute to an increase in revenues of the country and the volume of attracted cargo flows would not decrease even if relations between Russia and Turkey improves.

MAJOR TRANSPORT AND LOGISTICS OPERATORS FROM TURKEY, KAZAKHSTAN, GEORGIA, AND AZERBAIJAN HAVE AGREED TO ESTABLISH A CONSORTIUM FOR TRANSPORTATION OF GOODS FROM CHINA TO EUROPE.

COUNCIL OF THE HEADS OF THE COUNTRIES OF THE CIS

KANAT MAKHANOV

The presidents of the current members of the EEU Nursultan Nazarbayev, Vladimir Putin, Aleksandr Lukashenko, Almazbek Atambayev and Serzh Sargsyan as well as the members of the economic council of the EEU met together in a small town in Akmola region of Kazakhstan to discuss and set the principles of the further economic policy of the union. During the meeting the leaders of the member states also discussed the process of realization of the mutual project of the "Silk Way" economic belt and agreed to set new rules of economic cooperation with non-EEU states.

The agenda of the meeting evidently was economic. However, from the current economic situation around the Union it can be seen that not all EEU members were equally interested in this meeting. The Russian initiative was slightly predominant in setting the content of the discussion. This

RUSSIA DUE TO ITS MUCH BIGGER ECONOMIC SIZE IS CONDEMNED TO SEARCH BIGGER TRADE PARTNERS IN ORDER TO EXTRACT REAL ECONOMIC BENEFITS FROM FREE TRADE.

can be explained by the urge towards setting new rules of trade liberalization with the countries outside the EEU and membership rules of the union. Russia, that is currently experiencing a very serious economic crisis caused by its structural and external policies, clearly expressed its willingness to seek markets outside the EEU. Thus, the leaders of the above mentioned countries came to an agreement to set the terms of negotiations of the free trade agreement with Israel. This can also be understood as a consequence of the unbalanced economic structure of the union. Russia due to its much bigger economic size is condemned to search bigger trade partners in order to extract real economic benefits from free trade, whereas trade interests of the rest of the member states are more or less confined with the current boundaries of the Union. It is also noteworthy that the next meeting of the leaders of the EEU was held in Moscow in December of this year.

KARAYOLLARI ENTEGRASYONU: AKTAU-BEYNEU YOLU

CENGİZHAN CANALTAY

Kazakistan ticaret yollarını çeşitlendirme ve altyapılarını geliştirme yönündeki stratejisi kapsamında Asya Kalkınma Bankasının da desteği ile Aktau limanını ana karayolları sistemine bağlayan 470 km' lik Aktau-Beyneu yolunun ilk etabı olan 200 km'lik yolun yenilenme çalışması bitirmiştir. Bu yol Hazar üzerinden her sene taşınan 30 milyon ton kargo'nun üçte birinin taşındığı Aktav limanına giden tek yol olma özelliğini taşıdığı için bu yol üzerinde ulaşımın hızlandırılması büyük öneme sahiptir. Onarım çalışmaları bitirildikten sonra ulaşım 12 saat den 4 saate düşecektir.

Bu yol Kazakistan'ın ticaret hacmini artırmaya yönelik yapılan çalışmalarda ulaşım yollarını geliştirme programının bir parçasıdır. Bu strateji ile uyumlu görüldüğü için Kazakistan Çin'in İpek yolu projesine dâhil olmuştur. Bu proje sayesinde Kazakistan Çin ile Avrupa arasında bir transit merkezi haline gelecek ve bu koridor üzerinde kendi ürünlerini de dünya pazarına daha rahat çıkarabilecektir. Ayrıca, transit zamanının azaltılması ürünlerin maliyetlerini düşürerek pazardaki rekabet gücünü artıracaktır.

Çin'in ticaret ve enerji ulaşımında büyük ölçüde deniz ulaşımına bağımlı olması ve Pasifik'teki kilit geçiş noktalarının Amerika'nın kontrolünde olması Çin'i ticaret ve enerji güvenliği açısından karadan ulaşımı geliştirmeye zorlamaktadır. Bu momentumdan

**BU YOL HAZAR
ÜZERİNDEN HER
SENE TAŞINAN
30 MİLYON TON
KARGO'NUN ÜÇTE
BİRİNİN TAŞINDIĞI
AKTAV LİMANINA
GİDEN TEK YOL
OLMA ÖZELLİĞİNİ
TAŞIDIĞI İÇİN BU
YOL ÜZERİNDE
ULAŞIMIN
HIZLANDIRILMASI
BÜYÜK ÖNEME
SAHİPTİR.**

yararlanarak Kazakistan ticaret hacminin gelişmesine engel olan unsurlardan biri olan kara ile kaplı coğrafik konumunu karayollarını geliştirerek aşmayı hedeflemektedir. Karayollarının durumunun iyileştirilmesi ulaşım masraflarını azaltacağı için ticaret koşulları kolaylaşarak hem yerel hemde ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Kara yollarının entegrasyonu tüm ülkeyi kapsayan bir şekilde tasarlanıp Doğu-Batı, Kuzey-Güney, Almatı-Astana ve Aktav-Atıray hatları başta olmak üzere onarım ve yeniden yapılandırmasını 2020 yılına kadar tamamlamayı amaçlamaktadır. Tüm projeler tamamlandığında ise bahsedilen transit ulaşım zamanı ve maliyeti daha da düşürülüp ihracat ve İthalat rakamlarının artmasına ön ayak olacaktır.

AZERBAIJANI-RUSSIAN GAS DILEMMA

LIDIYA PARKHOMCHIK

On September 11, 2015, Azerbaijan and Russia signed small but strategic gas supply deal, which demonstrated a positive trend in the bilateral relations development. On September 29, 2015, Russian giant gas producer, Gazprom, has started the supply of 6 million cubic meters of gas per day to the Azerbaijan Methanol Company (AzMeCo) through the Hacıqabul-Baku gas pipeline. According to the reached agreement, Russia agreed to supply a total of about 2 billion cubic meters of gas per year. However, only in a month period the State Oil Company of Azerbaijan Republic (SOCAR) announced that Russian gas intake has been stopped.

It should be noted that Gazprom-AzMeCo case is not the first example of the unfulfilled obligations between Russia and Azerbaijan in the sphere of energy cooperation. Launching gas import from Russia in 2000, Azerbaijan has stopped the Russian natural gas shipments over the Gazi-Magomed-Mozdok pipeline as a result of internal self-sufficient production, namely, following the commencement of Shah Deniz Stage 1 Project. Moreover, the parties could not managed to fulfill the

**AZERBAIJAN
AND RUSSIA
SIGNED SMALL
BUT STRATEGIC
GAS SUPPLY
DEAL, WHICH
DEMONSTRATED
A POSITIVE TREND
IN THE BILATERAL
RELATIONS
DEVELOPMENT.**

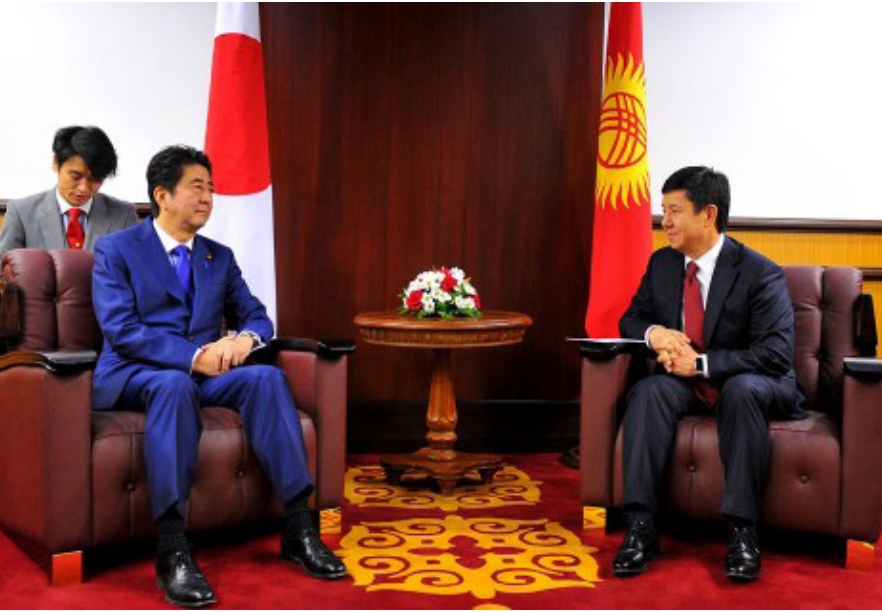
to Russia in 2014, making 7-fold decrease in gas deliveries. For instance, Azerbaijani export to Russia stood at 1.37 billion cubic meters in 2013. Therefore, it was the second time when Moscow and Baku canceled the gas export deal.

In the contrast to previous agreements, the Gazprom-AzMeCo agreement provided the temporary swap operations in gas supplies. Actually, Gazprom agreed supply 2 billion cubic meters of gas to the Azerbaijani underground gas storage facilities. Return deliveries of the gas from Azerbaijan to the southern regions of Russia were expected to start in 2017. However, the mentioned format of cooperation became unprofitable for Azerbaijani side because of gas price issue. For instance, significant decrease of the methanol price in international market made the Russian gas price of \$160 per 1000 cubic meters unprofitable for the AzMeCo. Therefore, it was decided to keep the plant working at half of its capacity to be able to cover all production expenses. Under these conditions, the further Russian-Azerbaijani cooperation in the sphere of energy causes a lot of questions.

obligations on the agreement for the Azerbaijani natural gas export to Russia signed in 2009. The parties agreed to reverse the flow of the Gazi-Magomed-Mozdok pipeline, making Azerbaijan an exporter of natural gas to Russia. The first supplies of natural gas from Azerbaijan to Russia started in 2010. According to the contract, Azerbaijan agreed to supply 500 million cubic meters of gas annually. However, Gazprom expressed its willingness to purchase more gas from Azerbaijan, so the parties firstly increase the amount of supplies to 1 billion cubic meters and then to 2 billion cubic meters in 2010 and in 2011 respectively. Nevertheless, SOCAR delivered only 207 million cubic meters of gas

JAPONYA BAŞBAKANI SHINZO ABE'NİN ORTA ASYA TURU

CENGİZHAN CANALTAY

Japonya Başbakanı Shinzo Abe geçen hafta 5 Orta Asya ülkesini ve Mongolyayı ziyaret etmiştir. Başbakan Abe ziyaretin amacını kısaca Orta Asya ülkeleri ile ekonomik ilişkileri geliştirmek ve Doğu ile Batı arasındaki jeo-politik öneme sahip bu ülkelerin altyapılarının güçlendirilmesine Japonya'nın etkin bir rol oynayabilir sözleri ile ifade etmiştir.

Çin'in İpek yolu projesi, Hindistan Başbakanı Narendra Modi'nin Orta Asya ziyareti bölge üzerinde etkinlik artırma yarışında Japonya'yı da harekete geçirmiştir. Bu yüzden Japonya Başbakanı Shinzo Abe'nin ziyareti hem ekonomik hemde jeo-politik öneme sahiptir. Ziyaretin zamanlamasına bakıldığında Çin'in birkaç sene önce açıklamış olduğu bir kemer bir yol ana fikrine

ÇİN'İN İPEK YOLU PROJESİ, HİNDİSTAN BAŞBAKANI NARENDRA MODİ'NİN ORTA ASYA ZİYARETİ BÖLGE ÜZERİNDE ETKİNLİK ARTIRMA YARIŞINDA JAPONYA'YI DA HAREKETE GEÇİRMİŞTİR.

dayanan İpek yolu ekonomik kemer projesinin bu sene atılan adımlarla ivme kazanarak realiteye daha da yakınlaşmasına bir cevap olarak Japonya'nın yarışta kalma hamlesi olarak görülebilir.

Bu ziyaret Çin'in bölgede uyguladığı olduğu devlet destekli firmalar siyaseti'ni kopyalama olarak da görülebilir. Başbakan Abe'nin enerji ve altyapı sektörleri başta olmak üzere bir çok alanda anlaşmalar yapılacağını ve kalkınma kredileri sağlanacağını duyurması Japon devleti'nin firmalarının arkasında olduğunu göstermek vede Orta Asya'da iş yapan Japon firmalarının güvenilirliğine ve prestijine itici bir güç olması amacını taşımaktadır.

Fakat Japonya bölge ile arasındaki ekonomik ve politik ilişkilerin güçlendirilmesinde ve yumuşak gücünün yaygınlaştırılması konusunda Çin ile kıyaslanamayacak bir konumdadır. Bunun nedenleri arasında Japonya'nın AB ile aynı sorunlarla karşılaştığını söyleyebiliriz. Coğrafi açıdan bölgeye uzak olması, Çin'in sağlamış olduğu cazip düşük faizli uzun vadeli büyük miktarlarda kredi koşulları ve garantiler, dış politika öncelikleri arasında Orta Asya'nın alt seviyelerde yer almasının yanı sıra Japonya'ya has bir sorun olan bölge ülkelerine yaptığı yatırımları iyi tanıtamaması yer almaktadır. Bu yüzden Japonya eğer için bu tür ziyaret ve yatırımları sıklaştırarak orta vadede sürdürebilir ise Orta Asya'daki etkinliğini artırmada Çin ile rekabet edebilme gücüne sahip olabilir.

AFGANİSTAN VE ORTA ASYA: GÜNÜMÜZDEKİ DURUMUN BÖLGESEL GÜVENLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

<http://www.indiandefencereview.com/>

Günümüzde Afganistan ile Orta Asya'da terör teşkilatı olarak kabul edilen radikal dini örgütlerin faaliyetlerini aktifleştirmeye başladığını gözlemlemek mümkündür. Bu durum bölgesel, yani Orta Asya güvenliği ile isikrarına olumsuz yansımakta ve tehditler içermektedir. Örneğin, Eylül ve Ekim aylarında Afganistan ile Orta Asya güvenliğine tehdit oluşturan olayları ve bölge devletlerinin aldıkları önlemleri aşağıdaki kronolojik sıraya göre dizebiliriz:

- 1 Eylül'de Türkmenistan'ın İdari suçlar kanununa "Terörizmi Haklı Çıkarma" adlı yeni madde eklendi. Yasal maddeye göre terörizmi temize çıkaranlar 7 günlüğüne idari mahkemeye sevk edilecektir;
- 4 Eylül'de Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'nin 10 km. doğusunda bulunan Vahdat şehrinde

**ÖNÜMÜZDEKİ
SÜREÇTE
AFGANİSTAN'DAKİ
İÇ DURUMUN
İSTİKRARSIZ BİR
YAPIDA SÜRECEĞİ
ÖNGÖRÜLEBİLİR.**

devletin iç güvenliğini koruyan askeri birime saldırı düzenlendi. Tacikistan devletinin Başkan'ı İmomalı Rahmon bu saldırıyı IŞİD örgütü üyelerinin yaptığını ve bunların içinde Vahdat şehrinin 46 vatandaşının bulunduğunu vurguladı;

- 17 Eylül'de Türkmenistan'da aşırı dini örgüte mensup 17 şahıs etkisiz hale getirildi. Bunların içinde 7'nin bayan terörist olduğuna dikkat çekildi;

- 29 Eylül'de Tacikistan'ın Yüksek yargısı "Tacikistan'ın İslami Yeniden Doğuş Partisini" terör örgütü olarak ilân etti ve Tacikistan'da faaliyetlerinin yasaklandığına dair karar çıkarttı;
- 5 Ekim'de Afganistan'ın başkenti Kabul'un merkezinde (ülke Parlamentosu ile Rusya Elçiliği'ne yakın bir mesafede) iki büyük patlama gerçekleşti. Patlamayı organize edenlerin Taliban üyeleri olduğu duyuruldu;
- 6 Ekim'de iki şahıs bölgede radikal dini fikirleri propaganda etmekle ve Suriye'de radikal dini grupların safında savaşmakla suçlanarak 6 yıllığına hapse mahkum edildi;
- 9 Ekim'de Özbekistan'da terör örgütü olarak kabul edilen aşırı dini örgütün fikirlerini yaymaya çalışan iki bayan okul öğretmeni yakalandı ve sorguya sevk edildi;
- 11 Ekim'de Afganistan'daki uluslararası koalisyon güçlerinin askeri konvoyuna saldırı düzenlendi. Taliban örgütü saldırıyı kendilerinin organize ettiklerini duyurdu;
- 12 Ekim'de Kırgızistan'ın mahkemesinden ülkede yasaklı radikal dini gruplara üye 9 şahıs güvenlikten sorumlu üç vatandaşı etkisiz hale getirerek kaçtılar. 22 Ekim'de kaçanların hepsi yakalandılar, ancak silahlı çatışmalarda hayatını kaybedenler oldu;
- 13 Ekim'de Rusya'da IŞİD örgütü lehine hareket eden üç şahıs etkisiz hale getirildi;

- 14 Ekim günü Tacikistan'ın devlet görevlilerine Cuma namazına gitme yasağı getirildi. Aynı gün Türkmenistan-İran sınırında aşırı dini akımlara üyeliğinden şüphe edilen 12 askeri şahıs yakalandı ve soruşturulmak üzere askeri mahkemeye sevk edildi;
- 15 Ekim'de Kazakistan tarafı "İslam Terörizme Karşıdır" isimli forumu organize edeceğini duyurdu. Bölge devletleri Kazakistan'ın bu önerisini desteklediklerini dile getirdiler.

Diğer taraftan, 8-9 Ekim 2015 tarihleri arasında Rusya Savunma Bakanlığı Afganistan'la ilgili uluslararası konferans düzenledi. Konferansın temel konusunu Afganistan ile Orta Asya'daki güvenlik sorunları oluşturmuştur ve "Şanghay İşbirliği Örgütü'ne" (ŞİÖ) üye ülkelerin Genelkurmay başkanları ile ŞİÖ, KGAÖ ile BDT örgütlerinin Genel sekreterleri katılmışlardır. Konferansta bölgesel güvenliğe olumsuz yansıyan durumların özeti aşağıdaki gibi sunulmuştur:

- Taliban örgütünün safında 50 bin şahıs 4 bin gruba bölünerek mücadele etmektedir;
- Günümüzde Taliban örgütünün 40 bin üyesi bulunmaktadır;
- Afganistan'da 2 ile 3 bin arasında IŞİD örgütü üyeleri mevcuttur ve onların sayıları sürekli artmaktadır;
- IŞİD örgütü "Özbekistan İslami Harekâtı" ve buna benzer Afganistan'daki diğer terör örgütleri ile işbirliğini geliştirerek üyelerini çoğaltmaktadır;
- "İslam Devleti" IŞİD örgütü Afganistan'ın doğu ve kuzeyinde büyük başarılar sağlamakta ve özellikle Türkmenistan'a sınırı olan Faryab ile Jowzjan'da etkinliği artmaktadır;
- Afganistan ile Tacikistan arasındaki sınırın %60'ı Taliban örgütü kontrol etmektedir;
- son 14 yıl içerisinde uyuşturucu üretimi %40 arttı ve 2015 yılında ülkede elde edilen afyonun

TALİBAN İLE IŞİD VE BUNA BENZER RADİKAL DİNİ ÖRGÜTLERİN AFGANİSTAN'IN ÇEŞİTLİ BÖLGELERİNİ ELE GEÇİRMeye DEVAM ETMEKTEDİRLER.

"KOLEKTİF GÜVENLİK ANLAŞMASI ÖRGÜTÜ" (KGAÖ) GİBİ ASKERİ İTTİFAK TEŞKİLATI ÜZERİNDEN AFGANİSTAN'DAN GELEBİLECEK OLASI TEHDİT İLE TEHLİKELERE SET ÇEKİLMeye ÇALIŞILACAKTIR.

oranı 8 bin tona ulaşacağı beklenilmektedir. Bu oran 2014 yılıyla kıyaslanırsa %20 arttığına işarettir;

Orta Asya güvenliğini tehdit eden yukarıdaki olumsuz faktörleri gözönünde bulundurursak, önümüzdeki süreçte Afganistan'daki iç durumun istikrarsız bir yapıda süreceğini, Taliban ile IŞİD ve buna benzer radikal dini örgütlerin Afganistan'ın çeşitli bölgelerini ele geçirmeye devam edeceğini, ülkede sosyal-ekonomik durumun kötüleşeceğini, radikal dini ile organize suç örgütleri arasında işbirliğinin güçlenerek afyon üretiminin artacağını ve yasal olmayan yollarla uyuşturucu trafiğinin yoğunlaşacağını, ülkede işsizlerin artarak ve ülke dışı göçlerin çoğalacağını, aynı zamanda radikal dini örgütlerin siyasi etkilerinin artacağını öngörebiliriz.

Bunun sonucunda önümüzdeki süreçte Orta Asya'nın güvenliği ile istikrarı ciddi tehditler ile karşı karşıya kalacağını ve bölgede yasaklanan aşırı dini örgütlerin faaliyetlerinin dolaylı yollarla artmaya doğru evrileceğini öngörebiliriz. Bunu önlemek adına bölge devletleri bir taraftan ikili anlaşmalarla güvenliğe dayalı işbirliğini geliştireceklerdir, diğer taraftan "Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü" (KGAÖ) gibi askeri ittifak teşkilatı üzerinden Afganistan'dan

gelebilecek olası tehdit ile tehlikelere set çekmeye çalışacaklardır. Nitekim bu doğrultuda 14-15 Eylül 2015 tarihleri arasında KGAÖ'nün Devlet Başkanları düzeyinde toplantısı yapılarak, enformasyon alanındaki güvenliği güçlendirmeyi ve "Kolektif Acil Müdahale Gücü" ile üye ülkeler arasında bilgi paylaşımını daha etkin hale getirmeyi anlaşılmıştır. Aynı şekilde 16 Ekim 2015 tarihinde dış sınırların güvenliğini güçlendirmeye ve askeri işbirliğini etkinleştirmeye dayalı BDT'nin Devlet Başkanları düzeyinde toplantısı yapılmıştır. 7 Ekim 2015 tarihinde ise Türkmenistan Başkan'ı Gurbanguli Berdimuhamedov Özbekistan'a resmi ziyarette bulunarak, Afganistan'ın kuzeyinde güçlenmeye başlayan Taliban'dan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı hazırlıklı olma amacıyla İslam Karimov'la güvenliğe dayalı ortak hareket etmeyi içeren ikili anlaşmaya varmıştı.

TÜRKMENİSTAN HEYETİNİN ABD ZİYARETİ ÜZERİNE

DR. AIDARBEK AMIRBEK

<http://migration.gov.tm/ru/news/408>

15-16 Ekim 2015 tarihleri arasında Türkmenistan Dışişleri bakanı Raşid Meredov'un başkanlığındaki heyet ABD'yi ziyaret ederek, "ABD-Türkmenistan İkili Siyasi Görüşmeler'in" dördüncü toplantısına katılmıştır. ABD Dışişleri bakanlığı Sözcüsünün dağıttığı bilgiye göre görüşmeler siyasi ilişkileri geliştirmek, bölgesel güvenlik ve istikrar, insan hakları ve istihdam, din özgürlüğü, eğitim ile kültür alanındaki ikili etkileşimin çoğalması ve ticaret ile ekonomik ilişkileri arttırmak konularını içermiştir.

Ancak görüşmelerde ağırlıklı olarak *bölgesel güvenlik* ve *enerji* konularının ele alındığını düşünmekteyim. Çünkü günümüzde Türkmenistan ile Afganistan sınırında Türkmen halkını rahatsız edici eylemlerinin çoğaldığını ve bu doğrultuda Türkmenistan'ın askeri teçhizatlarının büyük bir bölümünü (tahmini olarak %70'ni) Afganistan'la olan sınıra yoğunlaştığını gözlemlemek mümkündür. Türkmenistan tarafsız bir ülke ve güvenlik alanında Rusya'nın önderliğindeki güvenlik yapılanmalardan uzak durmayı yeğlemekte ve ulusal çıkarlarına göre ikili işbirliği çerçevesinde güvenliğini sağlama gayretindedir. Bu

ABD'NİN GÜVENLİĞİ SAĞLAMA ANLAMINDA TÜRKMENİSTAN'A YARDIMI ÜLKENİN ENERJİ KONUSUNDAKİ DAVRANIŞLARINA DOĞRUDAN BAĞLI OLARAK GELİŞECEKTİR.

doğrultuda 7 Ekim'de Özbekistan'la bölgesel güvenliğe dayalı ikili işbirliği anlaşmasını imzaladı, fakat bunun yetersiz olduğu kanaatine varmıştır. Özellikle ABD'nin Afganistan'ı terk etmeyeceğine ve bu ülkede belli bir askeri birimi konuşlandıracağına ilişkin demeçleri, Türkmenistan'ı ABD'den güvenliğini sağlama konusunda yardım talep etmeye itmektedir.

ABD'nin güvenliği sağlama anlamında Türkmenistan'a yardımı ülkenin enerji konusundaki davranışlarına doğrudan bağlı olarak gelişecektir. Bu kapsamda Türkmenistan'ın Transhazar ve TAPI projelerine dönük izlediği politika önem arz etmektedir. Türkmenistan'ın Transhazar projesini hayata geçirmesi mümkün gözükmemektedir, çünkü Hazar'ın statüsü sorunu ile Rusya ile İran'ın tutumları bu doğrultuda belirleyicidir ve her ikisi Hazar üzerinden kendilerine bağımlı olmayan boru hattının geçişini engelleyeceklerdir. Bundan dolayı Türkmenistan Transhazar projesinden uzak durarak, ABD'nin "Büyük Orta Asya Projesi'ne" cevap veren TAPI'yi hayata geçirmeye yanaşabilir.

Bu çerçevede Japonya Başbakanı Şinzo Abe'nin 22-28 Ekim arasındaki Orta Asya ülkelerine ziyareti önem arz etmektedir. Bu ziyaret kapsamında Türkmenistan-Japonya ilişkilerinde enerji alanına dönük işbirliğinin artacağını, bu ikili işbirliğinin ABD'nin gözetiminde yapılarak, karşılığında Türkmenistan'ın güvenlik endişesini giderici adımların atılacağını öngörmekteyim. Böyle bir durum Türkmenistan'ın tarafsız dış politikasına gölge düşürebilir ve ülkenin bölgede daha faal dış politika izlemesini ve belli bir tarafa yakın siyaset geliştirmesini beraberinde getirebilir. Sonuç olarak önümüzdeki süreçte Türkmenistan'ın güvenliğini sağlama karşılığında enerji alanında Batı dünyasına yakın bazı taviz içerikli kararlara ve davranışlara başvurabileceğini öngörmekteyim.

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ SAYIN DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK'İN TÜRKİYE CUMHURİYETİ ALMATI BAŞKONSOLOSU SAYIN RIZA KAĞAN YILMAZ'I ZİYARETİ

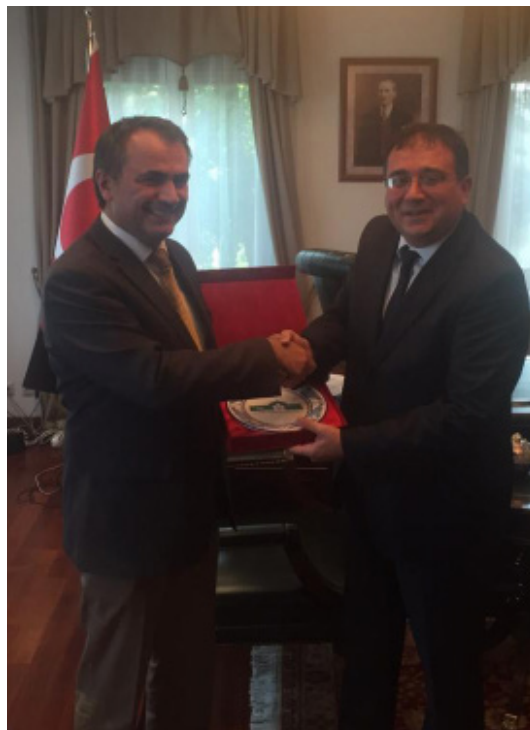
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ДИРЕКТОРЫНЕВЗАТ
ШИМШЕКТҮРКИЯ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЛМАТЫ
ҚАЛАСЫНДАҒЫ БАС КОНСУЛЫ
РЫЗА КАҒАН ЙЫЛМАЗБЕН
КЕЗДЕСТІ

15 Eylül 2015 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek yeni atanan Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz'ı makamında ziyaret etti. Ziyaret esnasında Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün misyonu ve vizyonu hakkında bilgi vererek, önümüzdeki süreçte enstitünün öncülüğünde düzenlenecek faaliyetleri ile ilgili bilgi verdi. Bu bağlamda 13 Ekim'de "Orta Asya'da Tarih Yazımı ve Tarihi Kaynaklar: Geçmiş, Bugünü ve Geleceğiyle İlgili Yeni Araştırmalar" adlı uluslararası çalıştayı organize edileceğini dile getirerek, Türk dili konuşan ülkelere bilim adamlarının katılacağı hususuna dikkat çekti.

Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz ise Türkiye ile Kazakistan gibi iki kardeş ülkenin bilim ve eğitim alanındaki işbirliğinin gelişiminin önem taşıdığını altını çizdi. Bu kapsamda enstitünün bilimsel araştırmalarla iki kardeş ülkeye faydalı çalışmaları hayata geçireceğini inandığını dile getirdi.

2015 жылғы 15 қыркүйекте Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Невзат Шимшек Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Каған Йылмазбен кездесті. Кездесу барысында доцент, доктор Невзат Шимшек институттың мақсаты мен алдағы уақытта жоспарланып отырған іс-шаралары туралы баяндады. Осы орайда 2015 жылғы 13 қазанда «Орталық Азия тарихнамасы және деректері: өткені, бүгіні мен ертеңі туралы жаңа зерттеулер» атты халықаралық семинар-практикумды ұйымдастыратындығын жеткізді. Бұл халықаралық семинар-практикумға түркі тілдес елдердің ғалымдары қатысатындығын мәлімдеді.

Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Каған Йылмаз өз сөзінде Қазақстан және Түркия секілді екі бауырлас елдер арасында білім, ғылым және мәдениет саласындағы ынтымақтастықты дамытудың маңыздылығын атап өтіп, институттың бұл саладағы қажырлы еңбегін одан әрі дамыта беретіндігіне сенімі мол екендігін атап өтті.

**AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
SAYIN DOÇ. DR. NEVZAT
ŞİMŞEK'İN KAZAKİSTAN
CUMHURBAŞKANLIĞI'NA
BAĞLI KAZAKİSTAN
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
DR. ERLAN KARİN'LE
GÖRÜŞMESİ**

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ДИРЕКТОРЫ ДОЦЕНТ
ДОКТОР НЕВЗАТ ШИМШЕКТИҢ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІНІҢ ЖАНЫНДАҒЫ
СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ,
САЯСИ ҒЫЛЫМДАР
КАНДИДАТЫ ЕРЛАН КАРИНМЕН
КЕЗДЕСУ

23 Eylül 2015 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek Kazakistan Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Kazakistan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürü Dr. Eran Karin'le ikili görüşmelerde bulundu. Görüşme esnasında Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek verilmeye devam edildiğini dile getirdi. Ayrıca Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Kazakistan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü ile birlikte düzenlemeyi planladığı "Avrasya Kış Okulu'na" değinerek, üniversitelerde yüksek lisans ve doktora yapan öğrenciler ile düşünce kuruluşları/araştırma merkezlerinde görevli

Бауырлас екі елдің институттары бірлесіп жұмыс жасамақ

2015 жылдың 23қыркүйек күні Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Невзат Шимшек Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институтының директоры, саяси ғылымдарының кандидаты Ерлан Қаринмен кездесті. Кездесу барысында доцент, доктор Невзат Шимшек институттың Ахмет Ясауи университетінің мақсаты шеңберінде жұмыс жасайтынын, Түркия-Қазақстан қатынастарының дамуына үлес қосуды және түркі тілдес мемлекеттер арасындағы білім, ғылым және мәдени ынтымақтастықты нығайту мақсатында түрлі салада ғылыми зерттеулер жүргізе отырып, осы мақсатқа бағытталған көптеген жобаларға қолдау көрсететіндігін мәлімдеді. Сонымен қатар доцент, доктор Невзат Шимшек институттың Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институтымен бірігіп өткізу жоспарлаған «Еуразия қысқы мектебі» жобасына тағы да тоқталып, университеттердегі магистранттар мен докторанттардың және зерттеу орталықтарындағы ғылыми қызметкерлердің қатыса алатындығын баяндады. Бұған қоса қысқы мектептің екі кезең бойынша өткізілетіндігін жеткізіп, аталмыш оқудың алғашқы кезеңінде Алматыдағы Еуразия ғылыми-зерттеу институтында Еуразия аймағындағы геосаяси ахуалды терең зерттеген Түркия және басқа мемлекеттерден келген ғалымдардың дәріс жүргізетіндігін айтты. Ал екінші кезеңде практикалық тұрғыдан Қазақстанның сыртқы саясатын және қызметтерін көрсететін мемлекеттік құрылымдармен танысатындығын атап көрсетті.

ҚР Президентінің жанындағы Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институтының директоры, с.ғ.к. Ерлан Қарин Еуразия ғылыми-

арастырмацыларын катылсаағынын ве кыш окулунун ики ашамадан олушааағынын бейан етти. Ілк ашамада Алматы'даки Аврасыа Арастырма Енститусу'нде Аврасыа бөлгеси иле илгили алашымаларыла танынан Түркия ве Түркия дшандан академисейнерин дерс верееағынын, икинци ашамада исе Аврасыа Бөлгесиндеки бир үлке өрнеағы оларак Казакис-тан'ын дш политикасы ве faaliyet гөстерен каму kurumларын илк елден танымаларынн саааланасаағынын hususuna деаинди.

Казакистан Стратежик Арастырмалар Енститусу Мүдүрү Др. Ерлан Карин исе Аврасыа Арастырма Енститусу иле икили ишбирлиағынын гелиштермектен дуйдуағынын мемнунийетини vurgulayarak, енститунун faaliyetleri хаакинди билги верди. Казакистан Стратежик Арастырмалар Енститусу'нүн Орта Асыа ве онун yakin аавресинин гүвенлиағы, ekonomisi, siyaseti иле jeopolitigi конулары үзерине yогunлаштиағынын белитти ве yakin арада yayınladıағы "Орта Асыа - 2020: Dört Stratejik Konsept" adlı analitik raporu хаакинди билги верди. Аырыа Др. Ерлан Карин "Аврасыа Кыш Окулу'на" бензер faaliyetlerini аоааалтылмасынын ве бу доааултуда ики үлке академисейнери иле uzmanларыннн birbirleriyle танышарак, ortak proje ве алашымалар хаазырламанын өнемине деаинди.

зерттеу институтымен екі тарапты ынтымақтастықтың орныауына куанышты екендигин айта келе, өз басшылыағындаағы институттың кызметі туралы мәлімет берді. Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институты Орталық Азия аймаағына баса назар аударып, қауіпсіздік, экономика, сыртқы саясат және геосаясаттың түрлі салдарын зерттеумен шұаылданатындыағынын мәлімдеді. Осы орайда жаақында Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институты қабырғасында басылып шыақан «Орталық Азия – 2020: төрт стратегиялық концепция» тақырыбындаағы аналитикалық талдау еңбегі туралы баяндады. Сонымен қатар Ерлан Қарин алдаағы уаақытта өткізілуі жоспарланып отырған «Еуразия қысқы мектебі» секілді жобалардың көбеюіне және осының нәтижесінде екі ел аалымдары мен мамандарының бір-бірімен танысу арқылы бірлескен жоба мен еңбектерді дайындаудың маңыздылыағынын атап өтті.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ALMATI BAŞKONSOLOSU SAYIN RIZA KAĞAN YILMAZ AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜ ZİYARET ETTİ

**ТҮРКІЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНДАҒЫ
БАС КОНСУЛЫ РЫЗА КАҒАН
ЙЫЛМАЗ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ЖҰМЫСЫМЕН ТАНЫСТЫ**

6 Ekim 2015 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz Avrasya Araştırma Enstitüsü'nü ziyaret etti.

T.C Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz, Avrasya Araştırma Enstitüsü müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek'i ziyaret etti. Ziyaret sırasında enstitü çalışanları ile tanışma gerçekleştirildi, enstitünün imkânları tanıtıldı, gerçekleştirilen ve planlanan faaliyetler hakkında bilgi verildi, güncel konular üzerinde değerlendirmeler yapıldı.

2015 жылғы 6-қазан күні Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Каған Йылмаз Еуразия ғылыми-зерттеу институтында арнайы қонақ болды. Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Каған Йылмаз Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Невзат Шимшектен институт жайлы мағлұмат алды. Кездесу барысында институт ұжымымен танысты. Институттың міндеттері, институт тарапынан атқарылған және алда жоспарланған іс-шаралар туралы мәлімет берілді, қазіргі кездегі өзекті мәселелерге баға берілді.

**8 EKİM 2015 TARİHİNDE PROF.
DR. AYDAR AMREBAYEV
“KAZAKİSTAN’IN DIŞ POLİTİKA
ÖNCELİKLERİ VE İPEK
YOLU EKONOMİK KUŞAĞI:
FİRSATLAR VE RİSKLER”
KONULU SEMİNER VERMİŞTİ**

ПРОФЕССОР АЙДАР
ӘМРЕБАЕВ ЖҮРГІЗГЕН
“ҚАЗАҚСТАННЫҢ СЫРТҚЫ
САЯСАТ БАСТАМАЛАРЫ ЖӘНЕ
ЖІБЕК ЖОЛЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ
БЕЛДЕУІ: МҮМКІНДІКТЕР
МЕН ҚАУІП-ҚАТЕРЛЕР” АТТЫ
СЕМИНАР ҚЫЗУ ПІКІР-ТАЛАС
ӨРБИТТІ

“Küresel izleme” Analitik forum üyesi, Doğu Çin Üniversitesi (Şangay, Çin) fahri profesörü ve Turin Üniversitesi (Turin, İtalya) Orta Asya Araştırmaları Merkezi eş-direktörü Prof. Dr. Aydar Amrebayev “Kazakistan’ın dış politika öncelikleri ve İpek Yolu Ekonomik Kuşağı: fırsatlar ve riskler” adlı seminerinde Kazakistan’ın dış politikasındaki öncelikleri, Rusya, Çin ve Kazakistan ekseninde ilişkileri, İpek yolu projesinin Kazakistan ve Çin için anlamı konularına değinmiştir. Kazakistan’ın bu projeye katılma sebepleri arasında ülkenin coğrafi açıdan kara ile çevrili olmasını ve bağımsızlıktan beri izlenen çokyönlü politikaya uygun olmasını göstermiştir. Bunun yanı sıra Kazakistan’ın dış politikasını 2014-2020 dış politika konseptine göre şekillendiğini ve bu projenin hem komşu ülkelerle ilişkileri iyi tutma adına hemde ekonomik anlamda pragmatik olduğu için katıldığının altını çizmiştir.

Ayrıca, Rusya tarafından Çin’in İpek yolu projesinin bölgede etkisini artırmayı

“Жаһандық мониторинг” сараптамалық форумының мүшесі, Шығыс Қытай университетінің (Шанхай, Қытай) құрметті профессоры және Турин университеті (Турин, Италия) Орта Азия зерттеу орталығының директоры профессор, доктор Айдар Әмребаев “Қазақстанның сыртқы саясат бастамалары және Жібек жолы экономикалық белдеуі: мүмкіндіктер мен қауіп-қатерлер” атты семинарда Қазақстанның сыртқы саясатындағы бастамалар, Ресей, Қытай және Қазақстан белдеуінде байланыстар, Жібек жолы жобасының Қазақстан мен Қытай үшін маңыздылығы тақырыптары қозғалды. Қазақстанның осы жобаға қатысу себептерінің арасында мемлекеттің географиялық тұрғыдан айналасының құрлықпен жалғасуы және тәуелсіздік алғалы бері халықтың назарында болған көп бағытты саясатқа сай екенін көрсеткен. Сонымен қатар Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының 2014 – 2020 жылдарға арналған тұжырымдамасына байланысты өзгергені және осы жобаның көрші мемлекеттермен байланысты одан әрі

hedefleyen bir politika olarak algılandığını ve bu nedenle 2010 yılından bu yana bu projeye karşı set çekmeye dönük politikalar izlendiğini belirtmiştir. Lakin, 2015 Mayıs ayında iki ülke liderleri Avrasya Ekonomik Birliği ve İpek yolu tarzı projelerini birbirine rakip olmayan hatta tamamlayıcı projeler olduğunu beyan ettiklerini ifade etmiştir. Çin'in İpek yolu projesini hayata geçirme nedenleri arasında iki temel nedenin öne çıktığını, bunlardan birincisinin ulaşım yollarını çeşitlendirme adına kara yollarını

жақсарту жағынан алғанда, сонымен қатар экономикалық тұрғыдан прагматикалық болғаны үшін қатысқанын атап өтті.

Ресей тарапынан Қытайдың Жібек жолы жобасының аймақтағы ықпалын арттыруды мақсат тұтқан саясат ретінде қабылданғаны және осы себепке байланысты 2010 жылдан бастап осы уақытқа дейін осы жобаға қарама-қарсы бағытталған саясат байқалғанын баяндады. 2015 жылғы мамыр айында екі мемлекеттің көшбасшылары Еуразия экономикалық қоғамдастығы мен Жібек жолы сияқты жобалардың бір-біріне бәсеке тудырмаған, керісінше, бір-бірін толықтырушы жобалар болғанын баяндаған. Қытайдың Жібек жолы жобасын жүзеге асырудың себептері арасында екі негізгі себептің алда болғанын айтуға болады. Біріншісі, көлік жолдарын түрлендіру мақсатында құрлық жолдарын дамыта отырып, теңіз жолдарына тәуелділікті азайту. Екіншісі, Қытайдағы экономикалық серпілістің іштен сыртқа бағытына байланысты даму жалғасын табуы үшін өзге аймақтар мен мемлекеттерге құйылған инвестициялар болғанын атап өтті.

Қазақстанның «Нұрлы жол» бағдарламасының негізі болып табылатын құрлық жолдарын дамыту жоспарларының, TRACECA және Жібек жолының бірігуі мәселесі қозғалса, мұның Қазақстан тұрғысынан Қытай мен Еуропа арасында транзит орталығы болуын қамтамасыз етуді айта отырып, мұның аймақтың дамуы үшін маңызды үлес қосатынын атады. Осы мәселеде тек қана сатып алған бір мемлекет емес, сонымен қатар сататын бір мемлекет мағынасына қалай ауысады сұрағына Қазақстанның Қытайдан келетін инвестициялармен және өнеркәсіптік даму жобаларымен жауап іздегенін баяндады. Бұған мысал ретінде екі мемлекет арасындағы кездесулерде 14 миллиард долларлық және 25 жобаны қамтыған 23 миллиард долларлық келісімшарттар негіз болады. Баяндама барысында Әмребаев Қазақстанның

гелістiрeкeк улaшымдa дeнiз yollarына бaғымлылығын азaлтмaк, икiнciсiнiн iсe Чiн'deki экoнoмiк дiнaмизмiн iчтeн дышa вyрyмyнa бaғлaнтылi oлaрaк гeлiшмeнiн дeвaм eтмeci iчiн дiгeр бөлгeлeрe вe үлкeлeрe yaпылaн yaтырымлaр oлдyғyнy бeлiртмiштiр.

Kazakistan'ın Nurlu yol programının kalbi ve ana fikri olan kara yollarını гeлiштiрмe плaнларын, TRACECA ve Іпeк yолy илe бiрлeштiрiлмeci сөз кoнyсy oлyрcа бyнyн Kazakistan ачысyндaн hем Чiн вe Аврyпa арасында бiр тrаnsит мeркeз oлмасын сағлaуacағын ифaдe eдepкeн бyнyн бөлгeнiн кaлкынамсы адына оңeмлi кaткылары oлacағын бeлiртмiштiр. Bu hususta sadece satın alan бiр үлкe дeғiл аынi замaндa сaтaн бiр үлкe кoнyмyнa нaсыл eрiшiлeбiлiр cорyсyнa Kazakistan'ın Чiн'deн гeлeн yaтырымлaр вe eндyстриeл кaлкынмa пpojectлeрi илe ceвaп aрaдығын ифaдe eтмiштiр. Byna өрнeк oлaрaк исe икi үлкe арасындакi гөpүшмeлeрдe 14 мильяp дoлaрлык вe 25 пpojecty кaпcayан 23 мильяp дoлaрлык aнлaшмалары гөстeрмiштiр.

Kоңушмасы сipасында Amrebayev, Kazakistan'ın дыш пoлитикасында Pусыa илe oлaн илiшкiлeрiн дiгeр үлкeлeрлe кыясaндығында бiрчөк алaндa чөк илeрi сeвиeдe oлдyғyнy вe үлкe бaзлы сipаламaдa бiрiнci сipадa Pусыa'нын, икiнci oлaрaк Чiн'иn yep алдығын кaйдeтмiштiр. Bu нoктaдa Kazakistan'ın чөк тaрaфлы дeнгe пoлитикасын батыда Аврyпa вe дoғyдa Чiн илe дeғишiк пpojectлeр yүрүтepeк ийi бiр шeкiлдe yүрүттүгүнy сөзлeрiнiн арасында ифaдe eтмiштiр.

Seminer sonunda katılımcılar Іпeк yолy пpojecti, бөлгe экoнoмиси вe дыш сipасeт кoнyларында гөpүш aлышpишiндe бyлyнмyшлардыр.

сыртқы саясатында Ресеймен болған байланыстардың басқа мемлекеттермен салыстырғанда көптеген салада жоғары деңгейде екенін және мемлекеттерге қарай орналастырғанда алғашқы орында Ресей, екінші орында Қытайдың орын алғанын көрсетті. Бұл мәселеде Қазақстанның көп бағыттағы саясат шеңберінде батыста Еуропа мен шығыста Қытаймен әртүрлі жобаларды жүзеге асыра отырып, нәтижелі саясат жүргізгенін қосып айтты.

Семинардың соңында қатысушылар Жібек жолы жобасы, аймақ экономикасы мен сыртқы саясат тақырыптарында пікірлерімен бөлісті.

**ORTA ASYA'DA TARİH YAZIMI
VE TARİHİ KAYNAKLAR:
GEÇMİŞİ, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ
İSİMLİ ULUSLARARASI ÇALIŞTAY
13 EKİM 2015 TARİHİNDE
ALMATI'DA ĞILIM ORDASI'NDA
GERÇEKLEŞTİRİLDİ.**

**СЕМИНАР-ПРАКТИКУМҒА
ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ТАРИХНАМАСЫ
ЖӘНЕ ДЕРЕКТЕРІНІҢ ӨЗЕКТІ
МӘСЕЛЕЛЕРІ АРҚАУ БОЛДЫ.**

13 Ekim 2015 tarihinde Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü, Uluslararası Türk Akademisi ve Şokan Ualihanov Tarih ve Etnoloji Enstitüsü olarak ortaklaşa düzenledikleri "Orta Asya'da Tarih Yazımı ve Tarihi Kaynaklar: Geçmiş, Bugün ve Gelecek" isimli uluslararası çalıştay yapılmıştır.

Çalıştay iki temel hedefi aynı anda gerçekleştirme düşüncesiyle organize edilmiştir. İlki, Orta Asya'da tarih yazımı ve tarihi kaynaklar alanında geçmişte yapılanları ve mevcut durumu ortaya koymak; diğeri ise tarih

Семинар-практикумға Орталық Азия тарихнамасы және деректерінің өзекті мәселелері арқау болды

2015 жылғы 13-қазанда Қ.А. Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті жанындағы Еуразия ғылыми-зерттеу институты, Халықаралық Түркі академиясы және ҚР БҒМ ҒК Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты бірлесе отырып, «Орталық Азиядағы тарихнама және деректер: өткені, бүгіні және болашағы туралы жаңа зерттеулер» атты халықаралық семинар-практикум өткізді. Бұл жиын Қазақ хандығының 550 жылдығына орай өткізілді.

Семинар-практикум екі негізгі мақсатты жүзеге асыру үшін ұйымдастырылды. Орта Азияда тарихнама және тарихи деректер саласында өткен тарихтағы және қазіргі таңдағы деректерді қолға алуалғашқымақсат болып табылса, екінші мақсат тарихнаманың ортақ қалыбын қалыптастырудағы рөлінің артуын қалыптастыру мен осы салада келешекте жасалынуы қажет зерттеулерді айқындау. Семинар-практикум отырыстары осы екі мақсат төңірегінде өрби отырып, қатысушылар да осыған байланысты шақырылды.

Халықаралық семинар-практикумда алғашқылардың бірі болып Халықаралық Түркі Академиясының Президенті, профессор, т.ғ.д. Дархан Қыдырәлі, Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз, Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры міндетін атқарушы, профессор, доктор Мехмет Куталмыш, Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті жанындағы Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Невзат Шимшек, Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының директоры, профессор, т.ғ.д. Хангелді Әбжанов сөз сөйледі. Халықаралық Түркі Академиясының Президенті, профессор, т.ғ.д. Дархан Қыдырәлі өз сөзінде

yazımının ortak kimlik oluşturmadaki rolünün yükselmesini sağlamak ve bu alanda gelecekte yapılması gerekenleri belirlemektir. Çalıştay oturumları bu iki hedefe göre tertip edilerek, katılımcılar da buna göre davet edilmiştir.

Çalıştay'ın açılış konuşmalarını Uluslararası Türk Akademisi Başkan'ı Prof. Dr. Darhan Kızıralı, Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu Rıza Kağan Yılmaz, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Mehmet Kutalmış, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek, Şokan Ualihanov Tarih ve Etnoloji Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Hankeldı Abjanov yapmışlardır.

Uluslararası Türk Akademisi Başkan'ı Prof. Dr. Darhan Kızıralı konuşmasında "Çin'deki Türk Halkları" adlı projeyi hayata geçirdiklerini ve Türkiye ile Budapeşte'de Kazak hanlığının 550 yılına dönük konferansı ve "Altay – altın beşik" adlı arkeolojik kazı seferlerini düzenlediklerini dile getirerek, çalıştayın Türk dünyası tarihçileri arasında daha sağlam bağların kurulmasına vesile olacağını beyan etti. Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu Rıza Kağan Yılmaz ise "Orta Asya'da Tarih Yazımı ve Tarihi Kaynaklar: Geçmiş, Bugün ve Geleceği" isimli uluslararası çalıştayın Türk dili konuşan Orta Asya devletleri arasında ortak tarih ile ortak kültür yakınlaşmasını sağlayarak, tarih yazımının bölgede barışı ve işbirliğini arttıracak vasıtaya dönüştürülmesi gerektiğini vurguladı.

Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Mehmet Kutalmış konuşmalarında bu tür çalıştayların gelecek nesil için önem taşıdığını ve ortak kimlik oluşturmaya katkı sağlayacağını belirterek, tarihin insanlar ve milletler için yapıcı ve yönlendirici olduğuna fakat XX. asrın yanlış tarih yazıcılığının sahnelendiği bir dönem olduğuna dikkat çekti. Aynı zamanda Prof. Dr. Mehmet Kutalmış günümüzde dünyada ve özellikle de Orta Asya'nın yakın çevresinde meydana gelen istikrarsızlıkların, çatışmaların temelinde tarihin yanlış ve tarafgir olmasından kaynaklandığını ifade etti. Orta Asya tarihçilerinin aynı hataya düşmemeleri için tarih yazımını ortak kültürü güçlendirici ve barışı tesis edici bir bilim dalına dönüştürmeleri için gayret sarf edilmesinin önemine değindi.

«Қытайдағы түркі тілдес халықтар» атты жобаны жүзеге асыра бастағанын, Түркия мен Будапештте Қазақ хандығының

550 жылдығына арналған конференция мен «Алтай – алтын бесік» атты археологиялық қазба сапарларын ұйымдастырғанына тоқталып, семинар-практикумның Түркі әлемі тарихшылары арасында мықты байланыстар құруға себепші болатынын баяндады. Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз «Орталық Азиядағы тарихнама және деректер: өткені, бүгіні және болашағы туралы жаңа зерттеулер» халықаралық семинар-практикумының Орта Азияның түркі тілдес елдері арасында ортақ тарих пен ортақ мәдениеттің бірігуін қалыптастыра отырып, тарихнаманың аймақтағы бейбітшілік пен ынтымақтастықты нығайтатын құралға айналу қажет екенін баса айтты.

Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры міндетін атқарушы, профессор, доктор Мехмет Куталмыш өз сөзінде осы сияқты конференциялардың келешек ұрпақ үшін маңыздылығы мен ортақ идеология қалыптастыруда үлес қосатынын айтып, тарихтың адамдар мен халықтар үшін жасанды және бағыт беруші болғанын, бірақ XX ғасырдың қате тарихнама жазылған кезең болғанына назар аударды. Сонымен қатар профессор, доктор Мехмет Куталмыш қазіргі таңда дүние жүзінде және, әсіресе, Орта Азияның жақын маңында пайда болған тұрақсыздықтың, шиеленістердің негізі тарихтың қате жазылғанынан және бір көзқарасты ұстанатындықтан туындағанын айтты. Орта Азия тарихшылары дәл сондай қателікке ұрынбау үшін, тарих жазуды ортақ мәдениетті күшейтуші және бейбітшіліктің негізін қалыптастырушы ғылым саласына айналдыру үшін сабырлылық пен төзімділіктің маңыздылығына тоқталды. Осы бағытта Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетінің негізгі міндеттерінің бірі осы негізгі мақсатты жас тарихшылардың бойына сіңіру екенін айтты.

Bu doğrultuda Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nin temel misyonlardan birisinin bu anlayışı genç tarihçilere aşılacak olduğunu vurguladı.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek ise açılış konuşmasında Orta Asya bölgesinin Türkler'in ata yurdu olduğunu ve tarih boyunca sahip olduğu değerler ve bu değerlerin kazandırdığı özellikler sebebiyle uluslararası sistem içerisinde her zaman en çok dikkat çeken bölgelerden birisi olduğunu ve hem bölgesel hem de küresel politikaların rekabet alanı hâline geldiğine dikkat çekti. Özellikle Doç. Dr. Nevzat Şimşek Sovyetler Birliği döneminde Orta Asya'da tarih yazımı konusunda Moskova'nın belirleyici rol üstlendiğini belirterek Sovyet vatandaşı kimliğinin oluşturulduğuna dikkat çekti. Bununla birlikte soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliği'ndeki bilim adamlarıyla Batı dünyasının bilim adamları arasındaki irtibat ve işbirliğinin zayıflaması ve kısmen kopmasının Orta Asya'nın tarih yazımına bir duraklama getirdiğini ifade etti. Kutuplaşan her iki tarafın bir birine temkinli ve hatta önyargılı davranması nedeniyle gerçeklerin ortaya konulmasının engellendiğini belirten Şimşek, Sovyet Rusya'nın karşıt blokun sadece kendi fikir ve ideolojilerini benimseyen tarih yazımına itibar gösterdiğini açıkladı. Bu nedenle Uluslararası Türk Akademisi ve Şokan Ualihanov Tarih ve Etnoloji Enstitüsü ile birlikte ortaklaşa düzenlenen "Orta Asya'da tarih yazımı ve tarihi kaynaklar: geçmişi, bugünü ve geleceği" adındaki çalıştayda, Orta Asya cumhuriyetlerini birbirlerini yaklaştıran tarih yazımını ortaya koymayı hedeflediklerini, tarih alanında geçmişte ve günümüzde ne gibi yanlışlıklar ve hataların yapıldığı, gelecekte neler yapılması gerektiği sorularına cevap aranmasının, Orta Asya bölgesinde ve tarih yazımında oluşan ve oluşması muhtemel maddi ve manevi çatışmaları azaltma ve işbirliğini artırma olanaklarının araştırılmasının amaçlandığını söyledi.

Şokan Ualihanov Tarih ve Etnoloji Enstitüsü Müdürü Hankeldi Abjanov ise Kazakistan'ın bağımsız tarih anlayışının Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla başladığını ve bu doğrultuda bağımsız Kazakistan'a yakışan tarih anlayışının şekillenmesi için devletin birçok projeleri hayata geçirdiğini, bu kapsamda Kazak hanlığının 550 yılı ile "Medeni mura" projesinin önem arz ettiğini beyan etti.

Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетінің жанындағы Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Невзат Шимшек өз сөзінде Орта Азия аймағының түркілердің ата жұрты екенін және тарихтан белгілі болғандай ие болған құндылықтары мен осы құндылықтардан туындаған ерекшеліктерге байланысты халықаралық жүйе ішінде әрдайым назарда болатын аймақтың бірі екенін және әрі аймақтық әрі жаһандық саясаттың бәсеке алаңына айналғанына тоқталды. Әсіресе, доцент, доктор Невзат Шимшек Кеңес Одағы кезеңінде Орта Азия тарихнамасы тақырыбында Мәскеудің анықтаушы рөл атқарғанына тоқталып, «Кеңес Одағының отандасы» ұғымының қалыптастырылғандығына назар аудару қажет екенін айтты. Сонымен қатар қырғи-қабақ соғыс кезеңінде Кеңес Одағы ғалымдарының Батыс ғалымдарымен арасындағы байланыс пен ынтымақтастығының азаюы, тіпті тұтастай үзілуі Орта Азия тарихнамасы жазылуының тоқтауына әкеп соқты. Бөлінген екі жақтың бір-біріне үреймен және тіпті қауіппен қарауы ақиқаттың халықтың алдында жария болуына кедергі келтіргенін баяндады. Осыған байланысты Халықаралық Түркі академиясы және ҚР БҒМ ҒК Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты бірлесе отырып, ұйымдастырылған «Орталық Азиядағы тарихнама және деректер: өткені, бүгіні және болашағы туралы жаңа зерттеулер» атты халықаралық семинар-практикумда Орта Азия мемлекеттерінің бір-бірін жақындастырған тарихнаманы жазуды мақсат тұтқанын, тарих саласында өткен тарихымыз бен қазіргі таңда қандай қателіктердің жасалғанын, болашақта осы салада қандай адымдар басу қажет деген сияқты сауалдарға жауаптардың ізденісі, Орта Азия аймағында және тарихнамада қалыптасқан және қалыптасуы мүмкін материалдық және рухани шиеленістерді азайту және ынтымақтастықты арттыру мүмкіндіктерінің ұлғаюын көздейтінін айтты.

Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының директоры,

Çalıştayın açılış konuşmasından sonra 12 akademisyenin katılımıyla 3 oturum gerçekleştirildi ve tarih yazımı ile tarihi kaynakların Orta Asya devletlerinin milli kimlik ve milli şuurlarına etkileri tartışıldı. İlk oturum "Orta Asya tarihinin araştırılmasında metodolojik sorunlar" adıyla Uluslararası Türk Akademisi Başkanı Darhan Kızıralı'nın moderatörlüğüyle gerçekleşmiştir. İlk oturuma Yeditepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, Jusup Balasagyn Kırgız Ulusal Devlet Üniversitesi Tarih Bölümü Profesörü Prof. Dr. Tynchtykbek Chorotegin ve Özbekistan Cumhuriyeti Ortatürk ve Orta Dilleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Karimov Bahtiyar ile Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü öğretim üyesi Doç.Dr. Mustafa Gökçe katılmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Taşağıl konuşmasında İslam öncesi Türk tarihi araştırmalarına yer vermiştir. Bu araştırmalar hakkında sunduğu bilgilerde İslam öncesi Türk kavimleri ve Kazak hanlığının kurulmasından önceki (taypa) kavimler listesi hakkında bilgi edinilmeden Osmanlı ve Türk tarihini anlayamayız değerlendirmesinde bulunmuştur. Eğer Türkler boy sistemine göre yaşamasaydı günümüze kadar çoktan kaybolup giderdi tespitlerinde bulundu. Ayrıca Türklerin göç yollarının ve bu sürecin daha fazla araştırılması gerektiğini ifade etti.

Prof. Dr. Tynchtykbek Chorotegin ise Türk sözünün önemine değinerek Türk dünyası tarih komisyonu kurulması yönünde fikir bildirdi. Türk dünyası tarihinde küçük etnik grupların tarih yazımında unutulmaması gerektiğini belirten Chorotegin, tarihçiler sadece kendi halklarının değil, diğer Türk halkların tarihinin yazımına da katkıda bulunmalıdır şeklinde görüş bildirdi.

Prof. Dr. Bahtiyar Karimov Türk kimliğini korumak için Türk medeniyeti kelimesinin kullanılması gerektiğini ifade etti. Müslüman olmayan diğer Türk halklarının Türk dünyası coğrafyasından çıkarılmış olunacağı argümanından hareketle Karimov, Türk uygarlığına dinin katılmasının gerek olmadığını düşündüğünü belirtti. Ayrıca Saka, Hakas ve Sincan'daki Türkler ile İran'daki küçük halk dillerinin korunmaması durumunda bu dillerin yerli dillere karışıp yok olma tehlikesi

профессор, т.ғ.д. Хангелді Әбжанов «Қазақстанның тәуелсіздік тарихы» ұғымының Кеңес Одағының ыдырауымен басталғанын және осы бағытта тәуелсіз Қазақстанға лайық тарихи ұғымның қалыптасуы үшін мемлекеттің көптеген жобаларды жүзеге асырғанын, осы жобалар аясында жүзеге асырылған Қазақ Хандығының 550 жылдығы мен «Мәдени мұра» бағдарламасының маңыздылығын атап өтті. Аталмыш баяндамалардан кейін 12 атақты ғалымның қатысуымен үш отырыс өткізілді, мұнда тарихнама және тарихи деректердің Орта Азия мемлекеттерінің ұлттық идеологиясы мен ұлттық санасына ықпалы пікір-таласта өрбіді. Алғашқы отырыс «Орта Азия тарихын зерттеуде әдістемелік мәселелер» тақырыбында Халықаралық Түркі Академиясының Президенті, профессор, т.ғ.д. Дархан Қыдырәлінің модераторлығымен жүзеге асты. Алғашқы отырысқа Йедитепе университеті Жаратылыстану және әдебиет факультеті Тарих бөлімінің меңгерушісі, профессор, доктор Ахмет Ташағыл, Жүсіп Баласағұн атындағы Қырғыз Ұлттық университетінің Тарих бөлімінің профессоры, т.ғ.д. Тыныштықбек Чоротегін және Өзбекстан Республикасы Ортақ түркі және ортақ тілдер институтының директоры, профессор Бахтияр Кәрімов пен Муғла Сытқы Кочман университеті Әдебиет факультеті, Тарих бөлімінің оқытушысы, доцент, т.ғ.д. Мұстафа Гөкче қатысты. Профессор, доктор Ахмет Ташағыл ислам діні пайда болғанға дейінгі түркілердің тарихи зерттеулеріне тоқталды. Осы зерттеулер жайында ақпаратта исламнан бұрынғы түркі тайпалары және Қазақ Хандығы құрылмастан бұрынғы тайпалар тізбесі туралы ақпарат берілмесе, Осман империясы және Түркілердің тарихы түсініксіз болар еді. Егер түркілер ру-тайпа жүйесіне байланысты өмір сүрмегенде осы уақытқа дейін өмір сүрмес еді деген тұжырым жасады. Сонымен қатар түркілердің көш жолдарының және осы кезеңнің анағұрлым терең зерттелуі қажет екенін баяндады.

Профессор, т.ғ.д. Тыныштықбек Чоротегін «түркі» ұғымының маңыздылығына

olduğunu da vurgulayan Karimov, bu şekilde Türk dünyası için dilin çok önemli bir husus olduğunu altını çizdi. Bu kapsamda Türk dilinin 4,000 senelik tarihi vardır, onun için ortak Türk dilini saklamamız gerekir. Bu yüzden Türk dilinin küresel bir dil olması gerekmektedir şeklinde konuşan Karimov, Türk teriminin bir etnonim olduğunu ve bu kavrama siyasi olarak bakılmaması gerektiğinin altını çizmiştir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Mustafa Gökçe ise Orta Asya tarihine nasıl bakılmalı sorusuna değinmenin önemine dikkat çekerek yazı tarihinin ancak 5,000 sene öncesine vardığını, hâlbuki arkeolojik çalışmalara dayandırılarak çok daha ötesi hakkında bilgiler edinilebileceğini ifade etmiştir. Bu konuda Türkiye’de bir “Avrasya Arkeolojisi” bölümünün olmamasının araştırmalar açısından sıkıntılarına değinen Gökçe, bu konu hakkında önemli tarihçilerin çalıştığı kurumsal bir yapı ve devlet desteği olmadan belli bir noktaya ulaşmanın zorluğuna dikkat çekmiştir. Ayrıca genelde tarihi bilgilerin Çin ve Hindistan kaynaklarından alındığını ve Bozkır tarihinin daha derin araştırılması gerektiğini ifade etmiştir.

İkinci oturum “Dış ülkelerin arşivleri ve Orta Asya tarihi” ismiyle Şokan Ualihanov Tarih ve Etnoloji Enstitüsü Başkanı Hankeldı Abjanov’un moderatörlüğüyle gerçekleşmiştir. Bu oturum Al-Farabi Kazakistan Ulusal Üniversitesi, Dünya Tarihi ve Tarih Yazımı ile Tarih Kaynaklar Bölümü Başkanı Prof. Dr. Jumagulov Kalkaman Tursinoviç, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Profesörü Seyidov Abbas Gadiroğlu, Tataristan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi’nin Ş.Mardjani Tarih Enstitüsüne Bağlı Ulusal Oluşum Teorisi ve Tarihi Merkezi Başkanı Prof. Dr. Marat Gibatdinov ile Uluslararası Türk Akademisinden Dr. Gaybulla Babayarov’un katılımıyla gerçekleşti. Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi’nden Prof.Dr. Abbas Seyidov Azerbaycan kaynaklarından örnekler göstererek, Azerbaycan’da yapılan çalışmalara değinmiştir. Prof. Dr. Marat Gibatdinov dış ülkelerin arşivlerinde Tatar kültürü ve tarihi ile ilgili kaynaklar: “Yazma Miras” yayın projesinin ilk sonuçlarını anlattı. Prof. Dr. Gaybulla Babayarov ise “Köktürkçe yazılı Özbek han sikkeleri” konusunda sunum yaparak, Arapça ve Özbek sikkelerini karşılaştırıldığında benzerlikler

үңіліп, Түркі әлемінің тарих бойынша комиссиясын құру жайында ұсыныс білдірді. Түркі дүниесі тарихында шағын этникалық топтардың да тарихнамадан тыс қалмауы қажет екеніне баса назар аударып, тарихшылар тек қана өз халқын емес, сонымен қатар өзге түркі тілдес халықтардың тарихын жазуға да өз үлестерін қосуы тиіс деген өз пікірін білдірді. Профессор Бахтияр Кәрімов түркі идеологиясын қорғау үшін «түркі өркениеті» сөзі қолданылуы тиіс екеніне тоқталды. Мұсылман емес басқа түркі тілдес халықтардың Түркі әлемі жағрафиясынан шығарылуы керек пікірдің бұрыс екенін айтып, түркі өркениетінде дінге бөлінушілікке орын жоқ екеніне тоқталды. Сонымен қатар сақа, хақас және Синь-Жаньдағы түркілер мен Ирандағы шағын халықтардың тілдері осылай қорғалмаған жағдайда осы тілдердің жергілікті тілдермен сіңісіп, жойылып кету қаупі бар екеніне тоқталған Кәрімов Түркі әлемі үшін тілдің ең маңызды мәселе екенін ерекше атап өтті. Түркі тілінің тарихы 4 мың жылдыққа созылған, сондықтан ортақ түркі тілін сақтауымыз қажет. Сондықтан түркі тілі жаһандық тілге айналуы тиіс. «Түркі» сөзі этноним екенін және бұл ұғымға саяси тараптан қарауға болмайтынына назар аударды.

Муғла Сытқы Кочман университеті Әдебиет факультеті, Тарих бөлімінің оқытушысы, доцент, т.ғ.д. Мұстафа Гөкче Орта Азия тарихын зерттеу мәселесінің маңыздылығын атап өтіп, деректердегі ақпарат бойынша жазу тарихының тек қана 5 мың жылға созылғанын, ал археологиялық деректерге сүйене отырып, одан бұрын пайда болғанын дәлелдейтін тың деректерді табуға болатынына тоқталды. Мұстафа Гөкче осы мәселеде Түркияда «Еуразия археологиясы» бөлімінің жоқтығынан зерттеулер жағынан проблемалармен бетпе-бет келгендерін айтты. Әсіресе, атақты тарихшылар жұмыс істейтін белгілі бір ұйым мен мемлекеттік қолдау болмаса, бұл саланың аталмыш мәселелерінде нәтижеге қол жеткізу қиын екенін атап өтті. Сонымен қатар тарихи деректердің негізінен Қытай мен Үндістан дереккөздерінен алынатынын және Ұлы

bulduklarını ifade etti, runik yazılı sikkeler ve Özbek han sikkeleri arasında benzerliklerin varlığı işaret etti.

Son oturum ise Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Mehmet Kutalmış'ın başkanlığında yapıldı. Oturuma İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden Prof. Dr. Cezmi Erarslan, yine L. Gumilyev Avrasya Ulusal Üniversitesi Kazakistan Tarihi bölümünden Prof. Dr. Arailım Musagaliyeva ve Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi Dr. Raşid Tacibayev katılmışlardır. Prof. Dr. Cezmi Erarslan konuşmasında tarih yazımında Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti arşivlerinin zengin kaynaklara sahip olduğunu, arşivlerde yaklaşık olarak 100 milyona yakın belgenin yer aldığını ve Türk dünyası ve Orta tarih çalışmalarında bu bilgilerden yararlanılmaz ise bu araştırmaların eksik kalacağı yönünde fikrini bildirmiştir. Osmanlı Devleti'nin Orta Asya ile bağıni koparmadığını ifade eden Erarslan, buna örnek olarak Sokullu'nun kanal projesini göstermiştir. Lakin 19. yüzyılda Sovyet etkisinin artmasının bağları zayıflamasına neden olduğunu ifade ederek, Türk dünyasının tarih ve dil konularında bir araya gelmesi için Atatürk'ün Türk Dil Kurumu'nu kurduğunu belirtmiştir. L. Gumilyev Avrasya Ulusal Üniversitesi Kazakistan Tarihi Bölümünden Prof. Dr. Arailım Musagaliyeva ise kendi sunumunda sadece kendi tarihlerimizi araştırmakla kalınmaması gerektiğini belirterek başka Türk halklarının tarihlerinin araştırılması gerektiğini ifade etti, Sovyet döneminde Turan ve Türkistan'ın anlamının yanlış empoze edildiğine ve Sovyet zamanından kalan tarih yazımı yöntemlerinde değişiklikler yapılması gerektiğine vurgu yaptı. Dr. Raşid Tacibayev ise Orta Asya tarih yazımının oluşumunda siyasi süreçlerin etkisini detaylı bir şekilde ele aldı.

Kapanış konuşmasında katılımcılar konu hakkında son değerlendirmelerini yaparak Türk Keneşi ülkelerinin yanı sıra Özbekistan ve Tataristan'dan da katılımcılarla birlikte bu kapsamda bir organizasyon düzenledikleri için başta bu konuda çalıştay yapılması önerisini getiren Avrasya Araştırma Enstitüsü başta olmak üzere emeği geçen tüm kurumlara teşekkür ettiler.

Дала тарихының өте терең зерттелу қажет екеніне тоқталды.

Екінші отырыс «Шет мемлекеттердің мұрағаттары мен Орта Азия тарихы» атында Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының директоры профессор, доктор Хангелді Әбжановтың модераторлығымен жүзеге асты. Бұл отырыс Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Дүние жүзі тарихы мен тарихнамасы және тарихи дереккөздер бөлімінің меңгерушісі, профессор, т.ғ.д. Қалқаман Жұмағұлов, Әзербайжан Мемлекеттік экономика университетінің профессоры, т.ғ.д. Аббас Сейідовтің, Татарстан Ғылымдар Академиясының Ш. Марджани атындағы Тарих институтының жанындағы Ұлттық білім теориясы мен тарихы орталығының директоры, профессор, доктор Марат Гибатдинов пен Халықаралық түркі академиясынан профессор, т.ғ.д. Ғайбулла Бабаяровтың қатысуымен жүзеге асты. Әзербайжан Мемлекеттік экономика университетінің профессоры, т.ғ.д. Аббас Сейідов Әзербайжан дереккөздеріне, Әзербайжанда осы саладағы жасалынып жатқан жұмыстарға тоқталса, профессор, т.ғ.д. Марат Гибатдинов шет мемлекеттердің мұрағаттарындағы татар мәдениеті мен тарихына байланысты деректер: «Жазба мұра» басылым жобасының алғашқы нәтижелеріне тоқталды. Профессор, т.ғ.д. Ғайбулла Бабаяров «Көк түрікше жазылған өзбек хандарының монеталары» тақырыбында баяндама жасай отырып, араб және өзбек монеталарын салыстырғанда ұқсастықтардың бар екенін атап өтті.

Соңғы отырыс Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры міндетін атқарушы, профессор, доктор Мехмет Куталмыштың модераторлығымен өтті. Отырысқа Ыстамбұл университеті Әдебиет факультеті Тарих бөлімінен профессор, т.ғ.д. Жезми Ерарслан, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Қазақстан тарихы бөлімінен профессор, т.ғ.д. Арайлым Мұсағалиева және Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Әлеуметтік

ғылымдар факультеті Халықаралық қатынастар бөлімінің оқытушысы, PhD Рашид Тәжібаев қатысты. Профессор, т.ғ.д. Жезми Ерарслан өз баяндамасында Осман империясы және Түркия Республикасы мұрағаттарының өте құнды дереккөздерге толы екенін атап өтіп, мұрағаттарда шамамен 100 миллионға жақын құжаттың бар екенін және Түркі әлемі мен ортақ тарих тақырыбындағы жұмыстарда осы тың әрі құнды деректерді қолданбаса, зерттеулердің толықтай нәтижеге қол жеткізе алмайтынын білдірді. Осман империясының Орта Азиямен байланысының үзілмегеніне тоқтала отырып, Ерарслан бұған мысал ретінде Сокуллуның канал жобасын алға тартты. Бірақ XIX ғасырда Кеңес Одағы ықпалының артқаны салдарынан байланыстың алшақтай түскенін баяндады. Түркі Дүниесі тарих және тіл мәселелерінде ортақтасу үшін Түркия Республикасының құрушысы Ататүріктің Түрік тілі қоғамын құрғанын атап өтті. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Қазақстан тарихы бөлімінен профессор, т.ғ.д. Арайлым Мұсағалиева өз баяндамасында тек қана өз тарихымызды зерттеумен шектеліп қалмауымыз қажет, өзге де түркі тілдес халықтардың тарихын зерттеу керек екенін атап өтті. Кеңес заманында «Тұран» және «Түркістан» сөздерінің мағыналары теріс қабылданғанын және Кеңес заманынан қалған тарихнама әдістеріне өзгерістер енгізу қажет екенін атап өтті. PhD Рашид Тәжібаев Орта Азия тарихнамасының қалыптасуында саяси үрдістердің ықпалын егжей-тегжейлі баяндады.

Қорытынды баяндамада қатысушылар осы тақырып төңірегінде соңғы бағасын беріп, Түркі Кеңесі елдерімен қатар Өзбекстан мен Татарстанның қатысуымен бірге осы тақырып төңірегінде бір іс-шара ұйымдастырғандарын, алғашқылардың бірі болып осы халықаралық семинар-практикумды ұйымдастыруда ұсыныс білдірген және осы іс-шараны жүзеге асырған Еуразия ғылыми-зерттеу институтына, сонымен қатар басқа да ұйымдастырушыларға алғыстарын білдірді.

15 EKİM 2015 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ ARAŞTIRMACILARINDAN CENGİZHAN CANALTAY “2015’DE YAŞANAN DEĞİŞİKLİKLERİN ORTA ASYA GÖÇMEN İŞÇİ GÖÇLERİ VE İŞÇİ GELİRLERİNE ETKİLERİ” KONULU SEMİNER VERMİŞTİR

ЖЕНГИЗХАН ЖАҢАЛТАЙ
«2015 ЖЫЛҒЫ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ
ОРТА АЗИЯ ЖҰМЫСШЫ
МИГРАНТТАРЫНЫҢ КӨШІ-
ҚОНЫ МЕН ЖҰМЫСШЫЛАРДЫҢ
ТАБЫСТАРЫНА ӘСЕРІ» АТТЫ
СЕМИНАР БЕРДІ

Avrasya Araştırma Enstitüsü araştırmacılarından Cengizhan Canaltay “2015’de yaşanan değişikliklerin Orta Asya göçmen işçi göçleri ve işçi gelirlerine etkileri” adlı seminerinde ana hatlarıyla Orta Asya işçi göçmenlerinin uluslararası ve yerel faktörlere bağlı olarak 2015 yılında karşılaştıkları ekonomik ve yasal zorlukları ele almıştır. Orta Asya göçmenlerinin büyük bir çoğunluğunun kendi ülkelerinde yeterli iş olanaklarının bulunmaması nedeniyle iş arama umuduyla her yıl kısa ve uzun dönemli olarak Rusya’nın çeşitli büyük şehirlerine göç ettiğini vurgulayan Canaltay, bu sürecin Rusya’nın 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe koyduğu göç kanunlarında yapılan 11 değişiklik nedeniyle negatif yönde etkilendiğini ifade etmiştir. Seminarde bu kapsamda, yürürlükte olan kota sisteminin bu sene başlangıcından itibaren Patent (Rusya’ya vizesiz girme hakkı bulunan ülke vatandaşları için yeni çalışma izni) sistemi ile değiştirilmesine ve Tacik ve Özbek işçi göçmenlerini Rusya’ya girişlerinde Avrasya Ekonomik Birliği’nin kurulması nedeniyle uluslararası pasaport istenmeye başlanmasına değinilmiştir. Değişiklikler arasında en

çok bölge yetkililerine kendi eyalet ve şehirleri kapsamında aylık çalışma izni ücretlerini belirleme yetkisinin verilmesinin ve çalışma izni ücretlerinin Moskova ve St. Peterburg gibi işçi göçmenleri yoğunlukla olduğu şehirlerde 2-3 kat artırılmasının işçi göçmenlerin gelirlerine olumsuz yansımalarının özellikle altı çizilmiştir. Canaltay, bunlara ek olarak Rusya ekonomisindeki yavaşlama ve Ruble'nin dolar karşısındaki büyük değer kaybının hem iş bulmayı zorlaştırdığını hem de kazançlarının dolar bazındaki değerlerini yarı yarıya kaybettiğini ifade etmiştir.

Yasal işçi göçmen sayısını geçen sene bu dönem rakamları ile karşılaştırdığımızda söz konusu değişikliklerin 24 % lük bir azalmaya neden olduğunu belirten Canaltay bu azalmayı iki şekilde değerlendirmiştir. Ya İşçi göçmenlerin 24%'ü bu yıl Rusya'ya göç etmekten vazgeçmiş ya da gerekli çalışma iznini almadan kaçak olarak çalışmaya devam etmiş olabilirler. Bu konuda Canaltay ikinci açıklamanın daha akla yatkın göründüğünün ve artırılan çalışma izni masrafları ve bürokratik külfiyetin bazı işçi göçmenleri gelirlerindeki düşüşü sübvans etmek adına kaçak olarak çalışmaya ittiğini altını çizmiştir.

Seminer sonunda katılımcılar Rusya da çalışma izni ve diğer değişiklikler konularında görüş alışverişinde bulunmuştur.

Еуразия ғылыми-зерттеу институты ізденушілерінің бірі Женгизхан Жаңалтай «2015 жылғы өзгерістердің Орта Азия жұмысшы мигранттарының көші-қоны мен жұмысшылардың табыстарына әсері» атты семинарда Орта Азия жұмысшы мигранттарының халықаралық және жергілікті факторларға байланысты 2015 жылы бетпе-бет келген экономикалық және заң тұрғысынан қиыншылықтарын талдады. Орта Азия жұмысшы мигранттарының басым көпшілігі өз мемлекеттерінде жұмыс мүмкіндіктерінің жеткілікті деңгейде болмауы себебіне байланысты жұмыс іздеу мақсатында жыл сайын қысқа және ұзын уақыт аралығына Ресейдің әртүрлі ірі қалаларына қоныс аударатынын баяндады Жаңалтай. Ресейдің 2015 жылғы 1-қаңтардан бастап қолданыстағы Көші-қон заңдарына енгізілген 11 өзгеріске байланысты қазіргі кезде қиындықтар туындағанын атап өтті.

Семинарда осы тақырып аясында қолданыстағы квота жүйесінің 2015 жылдан бастап Патент (Ресейге визасыз кіру рұқсаты бар мемлекеттің азаматтары үшін жаңа жұмыс істеу рұқсаты) жүйесіне ауыстырылғанына және Еуразия экономикалық қауымдастығының құрылуы себебіне байланысты тәжік пен өзбек жұмысшы мигранттарынан Ресейге келген кезде халықаралық төлқұжат талап етіліп жатқаны жайлы сөз қозғады. Өзгерістер арасында аймақ құзыретті өкілдеріне өздерінің облыстары мен қалалары ауқымында айлық жұмыс істеу рұқсаты ақыларын анықтау құзыреттілігінің берілуі және жұмыс істеу рұқсаты ақыларының Мәскеу мен Санкт-Петербург сияқты жұмысшы мигранттар тығыз орналасқан қалаларда 2-3 есеге артуының жұмысшы мигранттардың кірісіне теріс әсер етуі мәселесіне басымдылық берілді.

Жаңалтай аталғандарға қосымша Ресей экономикасындағы баяулау үрдісі мен рубльдің доллармен

салыстырғанда құнсыздануы жұмыс табу мәселесінің қиындауына және тапқан табыстарының доллар негізіндегі құндылығының жартылай жоғалуы сияқты мәселелерге тоқталды. Жұмысшы мигранттардың ресми санын өткен жылғы мен осы жылғы кезеңнің санымен салыстырғанда өзгерістердің 24 %-ға төмендеуіне әкеп соққанын айтқан Жаңалтай осы азаюды екі түрлі бағалады: жұмысшы мигранттардың 24 %-ы осы жылы Ресейге қоныс аударудан бас тартқан немесе жұмыс істеу рұқсатын алмастан, заңсыз түрде жұмыс істеуді жалғастырып жатқан болуы ықтимал. Жаңалтай осы мәселеде екінші түсініктемесінің ақылға қонымды екенін айтып, жұмыс істеу рұқсатының артқан шығындары және бюрократиялық кедергілер кейбір жұмысшы мигранттардың кірісінің азаюының орнын толтыру мақсатында заңсыз түрде жұмыс істеуге мәжбүрлегеніне тоқталды. Семинардың соңында қатысушылар Ресейдегі жұмыс істеу рұқсаты мен басқа да өзгерістер мәселесіне байланысты өз көзқарастарымен бөлісті.

20 EKİM 2015 TARİHİNDE AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYET ÜYESİ PROF. DR. MUHİTTİN ŞİMŞEK "TÜRK DÜNYASINDA SANAYİLEŞME" KONULU KONFERANS VERMİŞTİR.

«TYPKİ ӘЛЕМІНДЕ
ИНДУСТРИЯЛАНДЫРУ» АТТЫ
КОНФЕРЕНЦИЯ ӨТКІЗІЛДІ

20 Ekim 2015 tarihinde YÖK Yürütme Kurulu Eski Üyesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Üyesi, Marmara Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Muhittin Şimşek "Türk Dünyasında Sanayileşme" adlı konferansında küreselleşen dünyada bilimin, teknolojinin ve rekabet gücünün ülkelerin sanayilerinin kalkınmasındaki önemini vurgulamıştır. Sanayide gelişimin katma değeri yüksek ürün üreten alanların geliştirilmesi ile mümkün olacağını belirten Şimşek, aynı zamanda Türkiye ile Orta Asya ülkeleri arasındaki ticari ilişkiler hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Rekabet parametrelerinin geçmiş ile karşılaştırıldığında 1960'dan bu yana teknolojik gelişmeler ile beklentilerin çok geliştiğini ifade eden Şimşek günümüzün bilgi çağı olduğunu ve bu bilgilerin yeniliklere dönüştürülmez ise bir işe yaramıyacağını belirtmiştir. Türk dünyası kavramına da açıklık getiren Şimşek bu kavram içine bilimsel anlamda sadece 6 bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin girdiğini ifade etmiştir.

Türk Dünyası ülkelerinin kendi aralarındaki ticaret oranlarının düşük olduğundan bahsederken bu ülkelerin dış ticaretlerinin ise gelişmekte olduğunu belirtmiştir. Bu konuda Türkiye'nin Orta Asya ülkelerine yaptığı yatırımlarda en çok payın Kazakistan

ve Azerbaycan'da olduğunu ifade etmiş, buna ek olarak faaliyet gösteren firma sayıları hakkında bilgi vermiştir. Yatırımların genellikle inşaat sektörü gibi katma değeri düşük alanlarda olduğunu ve bunun gerçek sanayi vizyonuna uymadığının altını çizmiştir. Vizyon içerisine verimlilik, kalite, bilgi, arge, uzman yetiştirme ve ekonominin tüm sektörleriyle bütünleşen bir yapıda olması gerektiğini sözleri arasında ifade etmiştir. Kazakistan'ın milli gelirinde sanayinin payını belirtmenin yanı sıra Kazakistan'ın bölgesel olarak zenginliklerine de değinen Şimşek, bölge zenginliğine uygun olarak ne tür sanayi altyapıları kurulabileceği konusunda görüşlerini bildirmiştir. Konferans sonunda katılımcılar Kazakistan'daki sanayi gelişimi ve yenilikler konularında görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

2015 жылғы 20-қазан күні Түркия Республикасының Жоғары Білім Кеңесі Атқару Кеңесінің бұрынғы мүшесі, Қ.А. Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университетінің Өкілетті Кеңесінің мүшесі, Мармара университеті Технология факультетінің оқытушысы, профессор, доктор Мухиттин Шимшек «Түркі әлемінде индустрияландыру» атты конференцияда жаһанданған әлемде ғылымның, технологияның және бәсекелестік күшінің мемлекеттердің индустриялық дамуындағы маңыздылығына тоқталды. Индустрияның дамуы қосылған құн салығы жоғары өнім шығаратын салалардың дамуына байланысты мүмкін екеніне тоқталған Шимшек Түркия мен Орта Азия елдері арасындағы сауда-саттық байланыстар туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынды.

Бәсекелестік өлшемдерін бұрынғымен салыстырғанда 1960 жылдан бастап осы күнге дейін технология дамуы мен болжамдар жылдам өзгеріске ұшырады. Шимшек қазіргі кезең ақпарат кезеңі және осы ақпарат жаңалыққа ауыспаса, пайдаға аспайтынын баяндады. «Түркі әлемі» ұғымына тоқталған Шимшек осы ұғымға ғылыми тұрғыдан алғанда тек қана алты тәуелсіз Түркі тілдес мемлекеттер кіретінін айтты. Түркі әлемі мемлекеттерінің өзара сауда-саттық мөлшерінің төмен екенін, ал осы мемлекеттердің сыртқы саудаларының даму үрдісінде екеніне шолу жасады. Осы мәселеде Түркияның Орта Азияға құйған инвестицияларының басым көпшілігі Қазақстан мен Әзірбайжанға түсетіні, осыған қосымша мұны атқарып жатқан фирмалардың саны туралы ақпарат ұсынды. Инвестициялар көбінесе құрылыс саласы сияқты қосылған құн салығы аз салаларда көп құйылатынын және мұның шын индустрияға сәйкес келмейтінін сөйледі. Индустрияның келешегі өнімділік, сапа, ақпарат, ғылыми зерттеу, маман даярлау және экономиканың барлық салаларымен тұтасқан бір құрылым болуы қажет екенін айтты. Қазақстанның ұлттық кірісінде индустрияның үлесіне шолу жасаумен қатар Қазақстанның аймақтарға байланысты байлықтарына да тоқталған Шимшек аймақтың байлығына қарай тиісті индустрия түрінің инфрақұрылымын құру тақырыбында өз көзқарасын білдірді. Конференцияның соңында қатысушылар Қазақстандағы индустрияның дамуы және жаңашылдығы тақырыптарында пікір алмасты.

**29 EKİM 2015 TARİHİNDE
TURAN ÜNİVERSİTESİ
PROFESÖRÜ PROF.DR.
SAULESH KALENOVA
“AVRASYA EKONOMİK
BİRLİĞİNDE ENTEGRASYON
OLANAKLARI” KONULU
SEMİNER VERMİŞTİR.**

«ЕУРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ҚОҒАМДАСТЫҒЫНДА
ИНТЕГРАЦИЯ МҮМКІНДІКТЕРІ»
АТТЫ СЕМИНАРДЫ СӘУЛЕШ
ҚАЛЕНОВА ЖҮРГІЗДІ

Turan Üniversitesi profesörü Prof. Dr. Saulesh Kalenova “Avrasya Ekonomik Birliğinde Entegrasyon Olanakları” konulu seminerinde ana hatlarıyla Avrasya Ekonomik Birliği’nin (AEB) Kazakistan’a olumlu ve olumsuz etkileri, küreselleşmenin genel anlamda ülkelere getirileri ve zararları, AEB üyesi ülkelerin ekonomilerinin yapısal özellikleri konularına değinmiş, üye ülke ekonomilerinin birleşme sürecinin zor olduğunu ve karşılaşılan sorunların zaman içerisinde birlikte çalışılarak giderilebileceğini ifade etmiştir.

Küreselleşme sürecinin artıları konusunda ülkelerin ekonomilerinin dışa açılımının ticaret hacimlerini ve yatırım olanaklarını artırmalarına yardımcı olduğunu, ülkelerin teknolojik seviyelerine olumlu katkı sağladığını ve yerli firmaların rekabet gücüne pozitif katkısı olduğunu ifade eden Prof. Kalenova, negatif etkiler bağlamında ise küreselleşmenin gelişmiş ekonomiler ile zayıf ekonomiler arasındaki uçurumu daha da derinleştirdiğini, ekonomik olarak ülkelerin birbirine entegre olmasının bölgesel istikrarsızlık yaşandığında diğer ülkeleri de etkilediğini altını çizmiştir.

Turan университетінің профессоры, э.ғ.д. Сәулеш Қаленова «Еуразия экономикалық қоғамдастығында интеграция мүмкіндіктері» атты семинарда Еуразия экономикалық қоғамдастығының (ЕЭҚ) Қазақстанға оң және теріс ықпалдарын, жаһанданудың жалпылай алғанда мемлекеттерге берер пайдасы мен зияны, ЕЭҚ-ге мүше мемлекеттердің экономикасының құрылымдық ерекшеліктері туралы сөз қозғап, мүше мемлекеттердің экономикалық бірігу кезеңінің қиынға соққанын және кездескен проблемалардың уақыт өте келе бірлесе жұмыс атқару нәтижесінде жойылуы мүмкін екенін айтты.

Жаһандану кезеңінің артықшылықтары тақырыбында мемлекеттердің экономикасының сыртқа ашық сауда көлемі мен инвестиция мүмкіндіктерінің артуына жәрдемші болатынын, мемлекеттердің технологиялық деңгейлеріне оң үлес қосатынын және жергілікті фирмалардың бәсеке күшіне оң үлес қосатынын атап өтті.

AEB'nin üye ülkelere sağladığı yararlar açısından yaptığı değerlendirmelerde Kalenova, birliğin dört alanda özgürlük vererek yeni fırsatlara ön ayak olduğunu ve mal, sermaye, hizmet ve işçi göçmen konularında hareket özgürlüğünün ülke ekonomilerine önemli kolaylık sağladığını ifade etmiştir. Fakat bazı alanların bu esnekliklerin dışında bırakıldığını ifade eden Kalenova, bu listeye önümüzdeki yıllarda başka alanların dahil edileceğini belirtmiştir. Esneklik kapsamına yeni ürünlerin dahil olacağını ifade etmekle beraber buna örnek olarak 2016 yılı başlangıcından itibaren ilaç ürünlerini göstermiştir. Üye ülkelerin 2019 senesinde ortak elektrik sistemini, 2025'ten önce olmamak üzere ortak para birimini hayata geçireceğini ve birleşik emeklilik konuları başta olmak üzere birleşik merkezi yapıların oluşturulabilmesi için çalışmaların yürütüldüğünü belirtmiştir.

Seminerinin devamında Kalenova üye ülkelerin toplam dış ticaret rakamları ve Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri

Профессор Каленова жаһанданудың теріс ықпалдарына келгенде жаһанданудың дамыған экономика мен әлсіз экономика арасындағы алшақтықты одан әрі тереңдеткенін, экономикалық тұрғыдан мемлекеттердің бір-біріне интеграциялануының аймақтық тұрақсыздық болған жағдайда өзге де мемлекеттерге ықпал еткенін баяндады.

ЕЭҚ-ге мүше мемлекеттерге беретін пайдасы тұрғысынан жасалған бағалауда Каленова қоғамдастықтың төрт салада тәуелсіз түрде жаңа мүмкіндіктерге жол аша отырып, тауар, капитал және жұмысшы мигранттар тақырыбындағы әрекеттің тәуелсіздігі мемлекеттердің экономикасын оң жеңілдікпен қамтамасыз еткенін айтты. Бірақ кейбір салалардың осы икемділіктерден тыс екенін айтқан Каленова аталмыш тізімге келесі жылдары басқа да салалардың қосылатынын айтты. Икемділік шеңберінде жаңа өнімдердің де 2016 жылдан бастап қосылатынын айтумен қатар бұған мысал ретінде дәрі-дәрмекті атаған. Мүше мемлекеттер 2019 жылы ортақ энергия жүйесін, 2025 жылдан бұрын ортақ валюта бірлігін қолданысқа енгізетінін және бірлескен зейнетақы тақырыптары алдыңғы орынды ала отырып, бірлескен орталық құрылымдар құрылу үшін жұмыстардың атқарылғанын айтты. Семинардың жалғасында Каленова мүше мемлекеттердің сыртқы сауданың жиынтық саны және ТМД мемлекеттері арасындағы экспорт пен импорт көлемдері туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынған. Осы ақпараттың арасында

arasındaki ihracat ve ithalat hacimleri hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Bu bilgilerin arasında dikkat çekici olan Kazakistan'ın BDT ülkeleri ile ihracat rakamlarının toplam ihracatının sadece 13% oluşturduğunu, bu rakamın Beyaz Rusya için 59%, Kırgızistan için ise 47% olduğunu belirtmiştir. İthalat oranlarında ise Beyaz Rusya için bu rakamın 60 %, Kazakistan için 42 % ve Kırgızistan için 48 %, Rusya için sadece 11% olduğunu ifade ederek üye ülkeler ile ihracatta Kazakistan'ın ve ithalatta Rusya'nın ticari ilişkilerinin zayıf olduğunu altını çizmiştir. Seminer sonunda ortak para birimi, AEB'nin geleceği ve diğer konularda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

назар аударарлығы Қазақстанның ТМД елдерімен экспорт үлесінің жиынтық экспорттың тек қана 13 %-ын құрағанын, бұл санның Белоруссия үшін 59 %, Қырғызстан үшін 47% болғанын атап өтті. Импорт мөлшерлеріне келсек, Белоруссия үшін жиынтық импорттың 60 %-ын, Қазақстан үшін 42 %-ын және Қырғызстан үшін 48 %-ын, Ресей үшін тек қана 11 %-ын құрағанын айта отырып, мүше мемлекеттермен экспортта Қазақстанның және импортта Ресейдің сауда байланыстарының әлсіз болғанын атап өтті.

Семинар соңында қатысушылар ортақ валюта бірлігі, ЕЭҚ-ның келешегі және басқа да тақырыптарда өз пікірлерін білдірді.

5 KASIM 2015 TARİHİNDE DOÇ. DR. NARGİS KASSENOVA "ORTA ASYA'DA GÜVENLİK: DEVLET'İN ESNEKLİK KAYNAKLARI" ADLI SEMİNER VERMİŞTİ

ОРТА АЗИЯДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК
МӘСЕЛЕСІ ТАЛҚЫҒА ТҮСТІ

KIMEP Üniversitesi Orta Asya Araştırmaları Merkezi Müdürü (CASC) Doç. Dr. Nargis Kassenova "Orta Asya'da Güvenlik: Devlet'in Esneklik Kaynakları" adlı seminerinde güvenlik konusunun çok geniş bir kapsama sahip olup birçok boyutu olduğunu belirtmekle beraber seminerin ana teması olarak politik güvenlik ve organizasyonel istikrar konusuna ağırlık vermiştir. Devlet zayıflığı ve kırılganlığı konusunda çeşitli uluslararası endekslerden Orta Asya ülkeleri'nin durumları hakkında bilgiler sunmuştur.

İstikrar için liberal demokrasilerde ana unsurların meşruluk, devlet kapasitesi ve hukuk kuralları olduğunu ancak, Orta Asya Ülkeleri'nin liberal demokratik bir yapıya sahip olmadıkları halde istikrarlarını ve düzenlerini sürdürdüklerini ifade etmiştir. Bu istikrarın sebeplerini araştırdıklarını belirtmiş ve sonuç olarak Orta Asya'da değişik bir istikrar düzeninin var olduğunu ve bu düzenin "Machiavelli tarzı prenslik" düzenine benzediğini altını çizmiştir.

Prens teorisi hakkında bilgi veren Doç. Dr. Kassenova Orta Asya ülkelerinin liderlerinin, kabiliyetli prens, aslan ve tilki gibi Machiavelli'nin Prens isimli kitabında yer alan teknikleri başarılı bir şekilde uyguladığını ve günümüze de adapte olarak

2015 жылғы 5-қараша күні Еуразия ғылыми-зерттеу институтында КИМЭП университеті жанындағы Орталық Азияны зерттеу орталығының директоры, доцент Нарғыз Қасенова "Орта Азияда қауіпсіздік: мемлекеттің тұрақсыздық негіздері" тақырыбындағы семинарда қауіпсіздік тақырыбының кең мағынаға ие екеніне тоқтала отырып, саяси қауіпсіздік пен ұйымдастырушылық тұрақтылық тақырыбына ерекше тоқталды. Мемлекеттік әлсіздік тақырыбында әртүрлі халықаралық көрсеткіштерден бастап, Орта Азия елдерінің ахуалын қамтитын деректер ұсынды. Либералдық демократияда тұрақтылықтың негізгі элементтеріне заңдылық, мемлекет әлеуеті

және құқықтық нормалар жататынын, бірақ Орта Азия мемлекеттерінің либералдық демократия жүйесінде болмағанына қарамастан тұрақтылық пен тәртіптің сақталғанын атап өтті. Осы тұрақтылық себептері зерттелгеніне тоқталып, Орта Азияда өзгеше бір тұрақтылық тәртібі бар екенін және осы тәртіптің "Макиавелли стиліндегі билік" түріне ұқсағанын айтты.

Ханзада теориясы туралы мәлімет берген Қасенова Орта Азия елдері көшбасшыларының қабілетті ханзада, арыстан мен түлкі сияқты Макиавеллидің "Ханзада" атты кітабында баяндалған тетіктер нәтижелі түрде қолданылғанын және қазіргі таңда да заманға лайық

yönetimlerini sürdürdüklerini belirtmiştir. Bunun yanı sıra bürokrasi mekanizmasının iyi çalıştığını ve valilerin kendi bölgelerinde düzeni sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca Orta Asya ülkeleri için yapmış olduğu analizinde Kırgızistan'ın parlamenter bir sistemde olduğunu ve Cumhurbaşkanı Atambayev'in tam bir prens olmadığının için özel bir durumda bulunduğunu ve sistemin daha esnek bir yapıda olduğunu belirtmiş, bazı bölgelerde ve konularda bazı yerel güç odakları ile yetkisini paylaşmak zorunda kalabildiğini de sözlerine eklemiştir. Seminer sonunda katılımcılar Orta Asya'da Güvenlik ve bahsi geçen diğer konular çerçevesinde görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

↑

қолданыста екенін атап өтті. Бұған қоса бюрократия тетігінің жақсы жұмыс жасап жатқанын және әкімдердің өз аймақтарында тәртіпті орнатқанын баяндады. Сонымен қатар Орта Азия елдеріне жүргізген талдау барысында Қырғызстанның парламенттік жүйеде және Қырғызстан Республикасының Президенті Атамбаевтың нағыз билеуші бола алмағандықтан өзгеше ахуалда екенін және жүйенің тұрақсыз құрылымда екенін атап өтіп, кейбір аймақтар мен тақырыптарда кейбір жергілікті билік орталығымен билігін бөлісуге тура келетінін айтты. Семинардың соңында қатысушылар Орта Азияда қауіпсіздік және аты аталған тақырыптар төңірегінде өз көзқарастарымен бөлісті.

11 KASIM 2015 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ ARAŞTIRMACILARINDAN SAULE AKHMETKALİYEVA “ORTA ASYA’DA SU KAYNAKLARININ YÖNETİMİ” ADLI SEMİNER VERMİŞTİ

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ СУ
РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУ»
ТАҚЫРЫБЫ СЕМИНАРҒА АРҚАУ
БОЛДЫ

Avrasya Araştırma Enstitüsü Araştırmacılarından Saule Akhmetkaliyeva “Orta Asya’da Su Kaynaklarının Yönetimi” adlı seminerinde ana hatlarıyla bölgedeki mevcut durum, su kullanımında karşılaşılan sorunlar ve yasalar hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Bölge de su yönetimi konusunda ana sorunun Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından merkezi yönetimin dağılması ile her ülkenin kendi yönetim mekanizmalarını oluşturmalarına bağlı olarak su kaynakları yönetiminin zayıfladığını belirtmiştir. Ayrıca memba ve mansap ülkeleri arasında su kullanımı hakkında görüş ayrılıklarının bölgesel bir yönetim sisteminin oluşturulmasını da zorlaştırdığını ifade etmiştir.

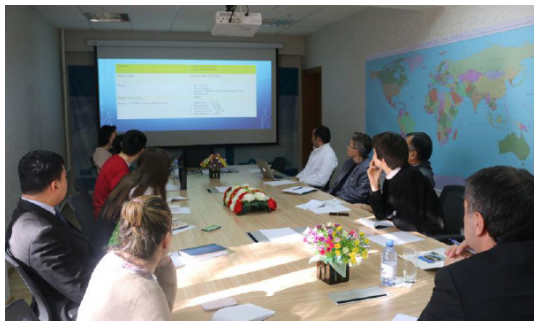
Orta Asya ülkelerinin su tüketimi açısından kişi başına düşen m3 listesinde üst sıralarda yer aldığını belirtirken Türkmenistan’ın dünyada birinci, Özbekistan’ın dördüncü ve Kazakistan’ın on birinci sırada yer aldığını altını çizmiştir. Tüketim oranlarının bu kadar yüksek olmasının sebepleri arasında teknolojik altyapının Sovyetler Birliği zamanından kalma eski olmasından kaynakladığını, bu yüzden suyun kullanıcıya ulaştırılana kadar çoğunun israf

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ізденушісі Сәуле Ахметқалиева “Орталық Азиядағы су ресурстарын басқару” тақырыбында семинар аймақтағы судың жағдайы, су қолданысында кездесетін проблемалар мен заңдар туралы егжей-тегжейлі баяндап берді. Аймақта суды басқару тақырыбындағы негізгі проблеманың Кеңес Одағы ыдыраған соң орталықтандырылған басқарудың да жойылуына, әрбір мемлекеттің жеке басқару тетігінің қалыптастырылуына байланысты су ресурстарын басқарудың да әлсірегенінен туындап отырғанын айтты. Сонымен қатар ағыс бойында жоғары орналасқан және ағыстан төмен орналасқан мемлекеттер арасындағы судың қолданысы туралы көзқарастардың қарама-қайшы болуы аймақтық ортақ

басқару жүйесін қалыптастыруға кедергі жасап тұрғанын айтты.

Орта Азия елдерінің су тұтынуға байланысты жан басына шаққанда түсетін м3 тізімде алғашқы орындарда екенін атап өтіп, Түркменстанның дүние жүзі бойынша 1-орында, Өзбекстан төртінші және Қазақстан 11-орында екенін айтты. Тұтыну мөлшерінің осыншама жоғары болу себептерінің біреуі Кеңес Одағы уақытынан қалған технологиялық

olduğunu ifade etmiştir. Bölge ülkelerinin su kullanımındaki görüş ayrılıklarının ise mansap ülkelerinin suyu tarımda kullanmak istemesi ve memba ülkelerinin ise suyu enerji (hidroelektrik) üretmek için kullanmak istemesi yüzünden çıktığını belirtmiştir.

Çevresel sorunlarına değindiğinde bölgedeki suyun tuz oranının 10 % dan 60 %'lara kadar çıktığını, buna ek olarak kirlenme oranının arttığını, su rezervlerinin azaldığını ifade etmiştir. Bu sorunların çözüm süreçlerinde ülkelerin kendi imkânlarının yetersiz olması nedeniyle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Asya Kalkınma Bankası, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan yardım talep ettiklerini sözlerine eklemiştir. Seminerinin sonunda bu sorunların çözümüne ilişkin tavsiyelerinin içinde yeni teknolojileri ve metotları kullanarak tarımda su kullanımının verimliliğinin artırılıp israfının azaltılması, karar verme mekanizmalarının oluşturulması ve su kaynaklarının yönetiminin öncelikle ülke bazında geliştirilip, sonra bölgesel yönetim düzeyine geçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Seminer sonunda katılımcılar çeşitli projeler ve su yönetim politikaları hakkında görüş alışverişinde bulunmuştur.

инфрақұрылымның ескі болуынан туындап отырғанын, осыған байланысты су тұтынушыға жеткенге дейін судың көп мөлшері ысырап болатынына тоқталды. Аймақтағы елдердің су қолданысына байланысты көзқарастарының әртүрлі болуы ағыстан төмен орналасқан елдердің суды егін шаруашылығында, ал ағыстың жоғары жағында орналасқан елдердің суды энергияның көзі

(гидроэлектрикалық) ретінде қолданғысы келетіндерінен туындап отырғанын айтты. Экологиялық проблемаларға тоқталсақ, аймақтағы судың тұз мөлшерінің 10 %-дан 60 %-ға дейін артқанын, бұған қосымша ластану мөлшерінің артқанын, сумен жабдықтаудың азайғанын баяндады. Осы проблемаларды шешу кезеңдерінде елдердің қаражатының жетіспеушілігі салдарынан Азия Даму Банкі, Дүниежүзі Банкі сияқты халықаралық мекемелерден жәрдем талап еткендері де болғанын айтты. Семинардың соңында аталмыш мәселелерді шешуге байланысты ұсыныстардың ішінде жаңа технология мен тәсілдерді қолдана отырып, егін шаруашылығында су қолданысының тиімділігін арттырып, ысырапты азайту, шешім қабылдау тетіктерін қалыптастыру және су ресурстарын басқаруды, алдымен, мемлекет деңгейінде дамыту, кейін аймақтық басқару деңгейіне өту қажет екенін алға тартты.

Семинардың аяғында қатысушылар әртүрлі жобалар мен су ресурстарын басқару саясаты туралы өз пікірлерімен бөлісті.

19 KASIM 2015 TARİHİNDE GAZİ ÜNİVERSİTESİ, İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ, İKTİSAT BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUSTAFA NECAT COŞKUN “KÜRESEL KRİZ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER” ADLI SEMİNER VERMİŞTİR.

2015 ЖЫЛҒЫ 19 ҚАРАША
КҮНІ ГАЗИ УНИВЕРСИТЕТІ,
ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК
ҒЫЛЫМДАРЫ ФАКУЛЬТЕТІ,
ЭКОНОМИКА БӨЛІМІНІҢ
ОҚЫТУШЫСЫ ПРОФЕССОР
ДОКТОР МҰСТАФА НЕДЖАТ
ДЖОШКУН «ЖАҺАНДЫҚ
ДАҒДАРЫС ПЕН ДАМУШЫ
ЕЛДЕР» АТТЫ СЕМИНАР
ҰЙЫМДАСТЫРДЫ.

19 Kasım 2015 tarihinde Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Necat Coşkun “Küresel Kriz ve Gelişmekte Olan Ülkeler” adlı seminer vermiştir.

Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Necat Coşkun “Küresel Kriz ve Gelişmekte Olan Ülkeler” adlı seminerinin ana konusu olarak kriz sonrası dönemde yaşanan gelişmeler ile ilgili analizlerini bildirmiştir. Bu süreçte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik durumları, krizin bu ülke ekonomilerine etkilerinin yanı sıra kriz sonrası ABD, Rusya ve Çin ekonomileri hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Küresel krizin üç aşaması olduğunu ilk aşamada krizin Anglo-Saxon dünyasının problemi olarak ortaya çıktığını, ikinci aşamada şekil

değiştirerek Avrupa'yı etkilediğini ve üçüncü aşamada günümüzde gelişmekte olan ekonomilerin durgunluğun etkilerini daha fazla hissetmeye başladıklarını ifade etmiştir. Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere nazaran daha hızlı toparlandığını belirtmiş, gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranlarının azalmasına rağmen küresel büyüme oranına gelişen ülkelerden daha önemli katkı sağladığını ifade etmiştir. 2008-2013 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerin ortalama %7 büyüdüğünü ve bu büyümenin sebepleri arasında iç pazara dönük hareketlenmeyi ve likitide bolluğunu göstermiştir. Yalnız 2014-2015 yıllarında gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin toparlanmaya başlamasına rağmen gelişen ülkelerde büyüme hızının azalmaya başladığını belirtmiştir. Analizlerinin devamında büyümenin azalmasında ABD'nin ekonomisinin iyileşme göstermesinin, Çin'in transformasyon geçirmesinin ve gelişmekte olan ülkelerde özel kesimin ağır borç yükünün etkili olduğunu ifade etmiştir.

ABD ekonomisindeki normalleşme sürecinin, gelişmekte olan ülkelerin likitide ihtiyacını ciddi ölçüde sıkıntıya soktuduğunu ve küresel ekonomide belirsizliğe yol açtığını belirtmiştir. Döviz kurlarının değer kazanıp ulusal paralarını değer kaybetmesi, yabancı yatırımcıların paralarını çekmesi ve faiz artışının sermaye çıkışını tetiklemesi gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerini azaltmıştır. Çin hakkındaki analizlerinde Çin'in iş gücünün sınırına dayanması nedeniyel emek arzı arttırdığı

2015 жылғы 19-қарашада Гази университеті Экономика және әкімшілік ғылымдар факультеті экономика бөлімінің оқытушысы профессор доктор Мұстафа Неджат Джошкун "Жаһандық дағдарыс пен дамушы елдер" атты семинар ұйымдастырды. Гази университеті Экономика және әкімшілік ғылымдар факультеті экономика бөлімінің оқытушысы профессор доктор Мұстафа Неджат Джошкун "Жаһандық дағдарыс пен дамушы елдер" атты семинарының негізгі тақырыбы ретінде дағдарыстан кейінгі кезеңде болған уақиғалар сараптамаларын ортаға салды. Бұл процесте дамыған және дамушы елдердің экономикалық жағдайлары, дағдарыстың бұл елдердің экономикаларына берген әсерлерден басқа дағдарыстан кейінгі АҚШ, Ресей және Қытай экономикалары жөнінде егжей тегжейлі мәліметтер берген екен. Жаһандық дағдарыстың үш сатысы болғанын алғашқы сатыда дағдарыстың Англосакстық әлемнің мәселесі ретінде пайда болуын, екінші сатыда пішінін өзгерте отырып Еуропаға әсер еткенін және үшінші сатыда бүгінде дамып келе жатқан экономикалардың тоқыраулығының әсерлерін одан да көп сездіре бастағандарын сөзге келтірді. Дамушы елдердің дамыған елдермен салыстырғанда өте жылдам есін жиғандарын ескере отырып, дамушы елдердің өсу қарқындарының азаюына қарамастан жаһандық өсу қарқынына дамыған елдерден одан да маңызды үлес қосқандарын айтып шықты. 2008-2013 жылдары арасында дамушы мемлекеттердің орташа 7% ұлғайғанын және бұл ұлғаюдың себептерінің ішінде ішкі нарыққа қарай әрекеттенуі мен өтімділіктің көптігін көрсеткен екен. Тек 2014-2015 жылдары ғана дамыған елдердің экономикаларының есін жия бастағанына қарамастан дамыған елдерде өсу қарқынының азая басталғанын көрсетіп айтты. Сараптамалардың жалғасында өсу қарқынында АҚШ экономикасының жақсару көрсеткішінің,

ішін maliyet fiyatlarının artmasını ve Çin'in ihracatının %60'ını gerçekleştiren firmaların ithalata dayalı üretim yapmaları nedeniyle ithalat fiyatlarının artmasını Çin'in maliyet avantajını koruyamaz duruma gelmesine yol açtığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra Çin'in ihracattaki kayıplarını iç pazara dönerek karşılamasının, bahsedilen transformasyon sürecinin somut bir kanıtı olduğunu ifade etmiştir. Rusya üzerine yaptığı analizlerde özellikle kriz zamanında büyük ölçüde akıtılan sermayenin, şirketleri borçlanma açısından büyük sıkıntıya soktuğunu, dolayısıyla borçlanma miktarının, 2003 yılında 4 trilyon dolar iken son IMF rakamlarına göre 23 trilyon dolara kadar çıktığını sözlerine eklemiştir. Son olarak, artan durgunluk maliyetlerinin azaltılmasının ve bu noktada dünya ekonomisinin geleceğinin ABD ve Çin'in uygulayacağı politikalara bağlı olduğunu analizleri arasına eklemiştir. Seminer sonunda katılımcılar Çin ve Rusya ekonomileri ve küresel ekonomi konularında görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Қытайдың трансформациядан өтуінің және дамушы елдерде жеке сектордың ауыр борыш жүгінің әсерлі болғанын айтты.

АҚШ экономикасындағы қалыпқа келтіру процесінің дамушы елдердің өтімділік қажеттілігін өте үлкен мәселеге соқтырғаны және жаһандық экономикада белгісіздікке жол ашқанын көрсеткен екен. Валюта бағамының пайдалылығы артып, ұлттық ақшаның құнының түсуі, шетелдік инвесторлардың қаржыларын тартуы және пайыздық артуының қаражат шығынын триггерлеу дамушы елдердің экономикалық өсуін азайтқан екен.

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ SAYIN DOÇ. DR. NEVZAT ŞİMŞEK'İN "KAZAKİSTAN" DEVLET RADYOSU (KAZAK RADYOSU) ALMATI ŞUBESİNİN BAŞ EDİTÖRÜ MURAT MUKAŞEV İLE GÖRÜŞMESİ

2015 ЖЫЛДЫҢ
24-ҚАРАШАСЫНДА
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
ДОЦЕНТ, ДОКТОР НЕВЗАТ
ШИМШЕК «ҚАЗАҚ» РАДИОСЫ
АЛМАТЫ ФИЛИАЛЫНЫҢ
БАС РЕДАКТОРЫ МҰРАТ
МҰҚАШЕВПЕН КЕЗДЕСТІ

24 Kasım 2015 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek "Kazakistan" devlet radyosunun (Kazak Radyosu) Almatı şubesinin baş editörü Murat Mukaşev ile görüşmüştür. Görüşme esnasında Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek verilmeye devam edildiğini dile getirdi. Ayrıca Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitüde çalışan uzmanların çeşitli alanlarda yorumlar yaptığını ve bunların halka duyurulması amacıyla "Kazakistan" devlet radyosunun (Kazak Radyosu) Almatı şubesi ile işbirliği yapabileceklerini belirtti. Murat Mukaşev "Kazakistan" devlet radyosunun Almatı şubesinin çalışması hakkında kısaca bilgi vererek, Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in "Ulusal Projeyi Hayata Geçirmek İçin 100 Adım" konusunda ve genelde ekonomi, enerji ile bölgesel sorunları içeren güncel konularda enstitü uzmanlarının görüşlerini ifade etmelerini önemsediklerini ifade etti.

2015 жылдың 24-қарашасында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Невзат Шимшек "Қазақ" радиосы Алматы филиалының Бас редакторы Мұрат Мұқашевпен кездесті. Кездесу барысында доцент, доктор Невзат Шимшек, өзі басқарып отырған институттың Ахмет Ясауи университетінің миссиясы мен міндетіне сай қызмет ететінін, осы мақсатта Түркия мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастың дамуына өзіндік үлес қосып және түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізетінін және осы саладағы түрлі жобаларға қолдау көрсетіп келе жатқанын тілге тиек етті. Сонымен қатар, доцент, доктор Невзат Шимшек, институтта қызмет ететін ғылыми қызметкерлердің түрлі салалар бойынша талдау жасайтынын және оның халыққа таратылуы үшін "Қазақ радиосы" Алматы филиалымен бірлесе жұмыс атқаруға дайын екендігін атап өтті. Мұрат Мұқашев өз кезегінде, "Қазақ радиосы" Алматы филиалының жұмыс барысы жайлы қысқаша мәлімет берді және Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың "Ұлт жоспары – 100 қадам" атты жобасы турасында және жалпы экономика, энергетика мен аймақтық мәселелерді қамтитын өзекті тақырыптарда институт мамандарының пікірлерін алуға дайын екендігін атап өтті.

**AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRÜ SAYIN DOÇ. DR.
NEVZAT ŞİMŞEK'İN KAZAKİSTAN
CUMHURİYETİ BİLİM VE EĞİTİM
BAKANLIĞI FELSEFE, SİYASET
BİLİMİ VE İLÂHİYAT ENSTİTÜSÜ
BAŞKANI'NIN DANIŞMANI PROF.
DR. ABDUMALİK NISANBAYEV İLE
GÖRÜŞMESİ**

24 ҚАРАША 2015 ЖЫЛЫ ЕУАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
ДИРЕКТОРЫ ДОЦЕНТ, ДОКТОР
НЕВЗАТ ШИМШЕК ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ
ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ ФИЛОСОФИЯ,
САЯСАТТАНУ ЖӘНЕ ДІНТАНУ
ИНСТИТУТЫ ДИРЕКТОРЫНЫҢ
КЕҢЕСШІСІ ПРОФЕССОР ӘБДІМӘЛІК
НЫСАНБАЕВПЕН КЕЗДЕСТІ

24 Kasım 2015 tarihinde Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı Felsefe, Siyaset Bilimi ve İlâhiyat Enstitüsü Başkanı'nın Danışmanı Prof. Dr. Abdumalik Nisanbayev ile görüşmüştür. İkili görüşmede Doç. Dr. Nevzat Şimşek enstitünün Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin misyonu ve vizyonu çerçevesinde faaliyette bulunduğunu, bu doğrultuda Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamayı ve Türk dili konuşan devlet ile topluluklarla ilgili bilimsel araştırmaları yaparak, bu alandaki çeşitli projelere destek verilmeye devam edildiğini dile getirdi. Ayrıca Doç. Dr. Nevzat Şimşek Kazakistan bağımsızlığının Kazak halkı için önemine vurgu yaparak, Aralık ayında ülke bağımsızlığının 24 yılına yönelik küçük konferans düzenleneceğini ve Prof. Dr. Abdumalik Nisanbayev'i konuşmacı olarak katılmasını istihdam etti. Prof. Dr. Abdumalik Nisanbayev çalışmakta olduğu projeleri hakkında bilgi vererek, bağımsızlığın Kazak halkı için temel değerleri oluşturduğuna dikkat çekerek, "Bağımsızlık – Ana Değerimiz" adında konuşma yapabileceğini bildirdi.

24 қараша 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры доцент, доктор Невзат Шимшек Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Философия, саясаттану және дінтану институты директорының кеңесшісі профессор Әбдімәлік Нысанбаевпен кездесті. Екі жақты кездесуде доцент, доктор Невзат Шимшек, өзі басқарып отырған институттың Ахмет Ясауи университетінің миссиясы мен міндетіне сай қызмет ететінін, осы мақсатта Түркия мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастың дамуына өзіндік үлес қосып және түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтарға қатысты ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізетінін және осы саладағы түрлі жобаларға қолдау көрсетіп келе жатқанын тілге тиек етті. Сондай-ақ, доцент, доктор Невзат Шимшек Қазақстан тәуелсіздігінің қазақ халқы үшін маңыздылығына тоқтала отырып, алдағы айда Қазақстан тәуелсіздігінің 24 жылдығына арналған конференция өткізу жоспарда бар екенін айтып, профессор доктор Әбдімәлік Нысанбаевты баяндамашы ретінде қатысуға шақырды. Профессор доктор Әбдімәлік Нысанбаев өзінің жобалары жайында мағлұмат бере отырып, тәуелсіздіктің қазақ халқы үшін негізгі құндылықтарды қалыптастырғанын атап өтті және жоспарланған конференцияда "Тәуелсіздік – басты құндылық" атты баяндама жасайтынын білдірді.

**25 KASIM 2015 TARİHİNDE
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
FONUNA BAĞLI DÜNYA
EKONOMİSİ VE POLİTİKALARI
ENSTİTÜSÜ DIŞ POLİTİKA
ÇALIŞMALARI PROJE
KOORDİNATÖRÜ DR. ASKAR
NURŞA “GÜNÜMÜZDE
KAZAKİSTAN DIŞ POLİTİKASI:
FIRSATLAR VE TEHDİTLER”
ADLI SEMİNER VERMİŞTİR**

2015 ЖЫЛҒЫ 25 ҚАРАША
КҮНІ ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ПРЕЗИДЕНТТІК ҚОРЫНЫҢ
ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ЭКОНОМИКА
МЕН САЯСАТ ИНСТИТУТЫ
СЫРТҚЫ САЯСАТ ЖҰМЫСТАРЫ
ЖОБАСЫНЫҢ ҮЙЛЕСТІРУШІСІ
ДР. АСҚАР НҰРША «ҚАЗІРГІ
КЕЗДЕГІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ
СЫРТҚЫ САЯСАТЫ:
МҮМКІНДІКТЕР МЕН ҚАУІП
ҚАТЕРЛЕР» АТТЫ СЕМИНАРЫН
ӨТКІЗДІ

Dr. Askar Nurşa “Günümüzde Kazakistan Dış Politikası: Fırsatlar ve Tehditler” adlı seminerinde ana hatlarıyla Kazakistan’ın dış politikasını şekillendiren kurumlar ve mekanizmalar hakkında, Dış İşleri Bakanlığı, Güvenlik Konseyi ve Elçilikler arasındaki ilişkiler ve dış politikanın yapılandırılmasındaki rolleri ile ilgili bilgiler sunmuştur.

Dış politikaları hayata geçirirken Dış İşleri’nin konsept belirmede aktif bir rol oynadığını ve elçiliklerinde ikili ilişkilerin geliştirilmesinde etkili çalışmalarını ülkeler arası bağlantının

Др. Асқар Нұрша “Қазіргі кездегі Қазақстанның сыртқы саясаты: мүмкіндіктер мен қауіптер” атты семинарында контурларымен Қазақстанның сыртқы саясатын қалыптастырған мекемелер мен механизмдер туралы, Сыртқы істер министрлігі, Қауіпсіздік кеңесі және елшіліктер арасындағы қатынастар және сыртқы саясаттың жасалуындағы ойнайтын рөлдері жөніндегі мәліметтерді ортаға салды.

Сыртқы саясатты жүргізе отырып Сыртқы істердің тұжырымдаманың анықталуында белсенді рөлге ие болғанын және елшіліктерінде қосарлы қатынастардың дамуына ықпалды жұмыстары елдер арасы байланыстың қуатына қуат қосқанын бірнеше мысалмен көрсете отырып анықталған еді. Бұлардың арасында АҚШ пен Қазақстан арасындағы қатынастардың көп жақты сыртқы саясат стратегиясына

қарағанда тым алға көшуінде АҚШ-тағы елшіліктің жұмыстарымен маңызды үлес қосуын айтып берген еді. Бұл тұрғыдан әсіресе елшілердің сыртқы істеріне тәуелсіз болуына қарамастан Президенттің сайлағанын және елші сайлауы кезінде екі түрлі тағайындаудың жүргізілгенін сөйледі. Алғашқысы саяси тағайындау. Қазақстандағы кейбір танымал тұлғалардың кез келген дипломатиялық немесе саяси тәжірибесі болмаған кезде әртүрлі елдердің елшілері болып тағайындаулары сол елмен қатынастарға берілген маңызын көрсетті. Тағайындаулардың екінші түрі болғанын және бұл адамдардың өз саласында кәсіптік өмірін дипломаттыққа берген адамдардың болуын атап өткен еді. Бұған қоса соңғы жылдары елші сайлауында мансаптық тағайындаулардың жиілегенін де қоса айтты.

Семинардың жалғасында 10 жыл бұрын мен қазіргі кезді салыстырғанда

гүюне гүч каттғынй бйркак 6рнек г6стерек белйртмйштйр. Бунларын арасында ABD ve Kazakistan арасындакй йлышкйлерйн 6ок й6нлү дйш полйтыка стратеййсйnden 6ок дага йлерйе ташйнымасында ABD’декй ел6ылйгын 6алышмаларынын 6н6мелй каткылары олдугунын йfade etmйштйр. Бу hususta аырыца ел6ылерйн дйш йшлерйне бағлы олмаларына рағмен Cumhurbашканы таравыфандан се6ылдйгынй ve ел6ы се6ымй сүрецынде йкй түрлү атаманын гер6еклештйгынй йfade etmйштйр. Бйрцысы сйyasй атамалар Kazakistan’дакй 6нлү базы шаксыyetлерйн herhangй бйр дипломасы veya сйyasет tecрүbesй oлмадйгй halde 6eштйtlй 6лкеlere ел6ы оларак атанмалары o 6лке йле йлышкйlere verйлен 6н6мй йfade ettйгынй белйртмйштйр. Йкынцй түр атамаларын карйер атамалары олдугунын ve бу кйшйлерйн аланларында узман hayatларынй дипломасыye адамыш кйшйлер олдугунын алтынй 6ызмйштйр. Buna ek оларак son йыللarda ел6ы се6ымйnde карйер атамаларынй сйкылаштйгынй с6злерйне еклемйштйр.

Seminerйн devamында 10 sene 6ncesй йle bugүнү каршылаштырдығында дйш полйтыка 6zerйне ресмй devlet г6рүшүнүн yanында muhalif г6рүшлерйnde yer алдйгынй ama bugüne бактығымызда бу muhalif г6рүшлерйн зайыфладйгынй йfade etmйштйр. Analizлерйн devamында 15 sene 6ncesй йle bugүнү каршылаштырдығында дйш полйтыкада йкй grubun yer алдйгынй bunларын liberaller ve milliyet6iler олдугунын ve kыsaca hangй konularda muhalefet ettiklerine deғынmйштйр. Liberallerйн 6oғunlukla ana eleштйrй konusu оларак Kazakistan’дакй йnsan hakлары ve demokراسй konuları 6zerйне durduғунын lakin George Bush’un ardыndan Barack Obama’nын ABD башканы оlması ve бу konuları hй6 ele almamasй liberallere fazla s6з bыrakmadйгй й6ын бу grubun шу an etкйн oлмадйгынй йfade etmйштйр. Milliyet6ilerйн ise kendi й6лерйnde deғышйк gruplara аырылдығынй anti-6ын, anti-Rusya ve Pro-Tүрк gйbй gruplara аырылдығынй ve ana eleштйrй konularынын Avrasyа Ekonomik Bйrлйгй каршыtlығй ve 6ын’e toprak satымй konuları 6zerйне yoғunлаштйгынй йfade etmekle beraber her йкй grubunda гүнүмүзде artык pek varлык г6stermediklerini йfade etmйштйр. Seminerйн sonunda katылым6ылар дйш полйтыка, бүрокрасй konularында г6рүш алышверйшйnde bulunмушлардыр.

сыртқы саясатта екі топтың орналасқаны, осылардың либералдар мен ұлтшылдар болғанын және қысқаша қай тақырыптарда оппозиция болғанын да атап көрсеткен. Либералистердің көбіне негізгі сын тақырыптарына тоқталып Джордж Буштың артынан Барак Обаманың АҚШ басшысы болуы және бұл тақырыптарды мүлдем қолға алмауы либералдарға көп сөз берілмегені үшін қазіргі кезде бұл топтың белсенділік танытпағаны сөз етілді. Ұлтшылдар болса өз ішінде әртүрлі топтарға бөлінгенін анти-Қытай, анти-Ресей және про-Түрік тәрізді топтарға бөлінгенін және негізгі сын тақырыптарының Еуразия Экономикалық Бірлігі қайтарымы мен Қытайға жер сату мәселелері бойынша жиналғаны қоса айтылып әрбір екі топта қазіргі кезде енді бар жоғын танытпағандары анық. Семинардың аяғында қатысушылар сыртқы саясат, бюрократия тақырыптарында пікір алмасты.

3 ARALIK 2015 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ ARAŞTIRMACILARINDAN DİNARA TALDYBAYEVA “ÇİN’İN YENİ İPEK YOLU PROJESİ’NİN AVRASYA JEOPOLİTİĞİ İÇİN ÖNEMİ” ADLI SEMİNER VERMİŞTİR.

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНДА ҚЫТАЙДЫҢ
ЖАҢА ЖІБЕК ЖОЛЫ
ЖОБАСЫНЫҢ ЕУРАЗИЯ
ГЕОСАЯСАТЫ ҮШІН МАҢЫЗЫ
ТАЛҚЫЛАНДЫ

Dinara Taldybayeva “Çin’in Yeni İpek Yolu Projesi’nin Avrasya Jeopolitiği İçin Önemi” adlı seminerinde ana hatlarıyla Çin, Kazakistan ve ABD için İpek yolu Ekonomik Kuşağı projesinin önemi ve İpek yolu güzergahı üzerinde kurulması planlanan ama hayata geçirilemeyen çeşitli projeler hakkında bilgiler sunmuştur. İpek yolu teriminin tarihte ilk olarak 1870 yılında Ferdinand von Richthofen tarafından kullanıldığını belirten Taldybayeva, adını Çinlilerin karlı ipek ticaretinden aldığını ifade etmiştir.

İpek yolu Ekonomik Kuşağı projesinin ilk olarak Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping’in 2013 yılında açıkladığını belirtmekle beraber bundan daha önce de çeşitli ülkelerin devlet yetkililerinin benzer proje açıklamalarında bulunduğunu sözlerine eklemiştir. Buna örnek olarak 2011 senesinde dönemin ABD Dış İşleri Bakanı Hillary Clinton’un Afganistan’ın da içinde bulunduğu Yeni İpek Yolu projesi açıklamasını göstermiştir. Ayrıca İpek yolu üzerinde Avrupa’nın çeşitli ulaşım

2015 жылғы 3-желтоқсанда ұйымдастырылған «Қытайдың Жаңа Жібек жолы жобасының Еуразия геосаясаты үшін маңызы» атты семинарда Динара Талдыбаева Қазақстан, Қытай және АҚШ үшін «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасының маңыздылығы мен Жібек жолы бойында құрылуы жоспарланған, бірақ әлі жүзеге аспаған әртүрлі жобалар туралы мәлімет ұсынды. Тарихта «Жібек жолы» терминін алғаш рет 1870 жылы Фердинанд фон Рихтгофен қолданғанына тоқталып, ал атаудың қытайлықтардың жібек саудасына байланысты алынғанын баяндады.

2013 жылдың қыркүйек айында ҚХР Төрағасы Си Цзиньпин «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасын құру туралы бастама көтергенін, бірақ бұдан бұрын басқа мемлекеттердің мемлекет басшылары да осыған ұқсас жобаларды ұсынғанын айта кетті. Бұған мысал ретінде 2011 жылы сол кездегі АҚШ-тың мемлекеттік хатшысы Хиллари Клинтонның да Ауғанстанды да қамтыған Жаңа Жібек жолы туралы сөз қозғағанына тоқталды. Сонымен қатар Жібек жолы бойымен Еуропаның әртүрлі тасымалдау жолдарын дамытуға бағытталған жоспарларында БҰҰ-ның Орталық Азия елдеріне арналған арнайы бағдарламасы (СПЕКА) мен Еуропа-Кавказ-Азия көлік дәлізі (ТРАСЕКА) сияқты әртүрлі жобаларды жүзеге асыру ойластырылғанына қарамастан нәтижелі

yollarının geliştirilmesine yönelik planlarında Orta Asya Ekonomileri Özel Programı (SPECA) ve Kafkasya-Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA) gibi çeşitli projeleri hayata geçirmeye çalıştığı, fakat başarılı olamadığının altını çizmiştir.

Çin'in İpek yolu Ekonomik Kuşağı projesini açıklamasının ardından çalışmalarını hızlı bir şekilde büyük yatırımlar yaparak yürüttüğünü ve bu yüzden diğer projelere nazaran realitiye daha yakın olduğunu altını çizen Taldybayeva, İpek yolu Ekonomik Kuşağı projesinin Kazakistan'ın Nurlu Yol devlet programının ulaşım koridorlarının altyapılarını geliştirme hedefine faydalı olabileceği için Kazakistan'ın bu projeye dahil olduğunu ifade etmiştir. Çin'in bir ekonomik koridor inşa ederek ana hedef Avrupa ülkeleri olmak üzere Orta Asya ülkeleri ile de ticari ilişkilerini geliştirerek bölge ile arasındaki ekonomik entegrasyonu da artırmayı hedeflediğini belirtmiştir. Seminerin sonunda katılımcılar Çin, bölge ekonomisi ve Orta Asya'nın jeopolitik önemi konuları hakkında görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

бола алмағаны туралы сөз қозғады. Қытайдың «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасы туралы мәлімдемесінен соң, уақыт өткізбестен көп мөлшерде инвестициялар құя отырып, жүзеге асырғанын, осыған байланысты басқа жобаларға қарағанда нәтижеге қол жеткізгеніне тоқталды. Динара «Жібек жолы экономикалық белдеуі» жобасының Қазақстанның «Нұрлы жол» мемлекеттік бағдарламасының көлік дәліздерінің іргетасын дамытуға пайдалы болатынын ескере отырып, Қазақстанның да осы жобаға қосылғанын айтты.

Ал Қытайдың экономикалық дәлізді құра отырып, Еуропа және Азия елдерімен сауда қарым-қатынасын дамыта отырып, аймақтардың экономикалық интеграциясының нығаюын да негізгі мақсат ретінде алып отырғанына тоқталды. Семинардың соңында қатысушылар Қытай экономикасы, аймақтық экономика және Орта Азияның геосаяси маңызды тақырыптары төңірегінде өз көзқарастарын білдірді.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ASTANA BÜYÜKELÇİSİ SAYIN DR. NEVZAT UYANIK'IN AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜ ZİYARETİ

**ТҮРКИЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ
ТӨТЕНШЕ ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІ
ЕЛШІСІ НЕВЗАТ УЯНЫК
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНДА АРНАЙЫ
ҚОНАҚ БОЛДЫ**

7 Aralık 2015 tarihinde Almatı ziyareti kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Astana Büyükelçisi sayın Dr. Nevzat Uyanık Avrasya Araştırma Enstitüsünü ziyaret etti. Ziyaret sırasında enstitü çalışanları ile tanışma gerçekleştirilip enstitünün imkânları tanıtıldıktan sonra enstitüsü müdürümüz sayın Doç. Dr. Nevzat Şimşek Avrasya Araştırma Enstitüsünün faaliyetleri hakkında bir sunum yapmıştır. Sunumunda enstitünün Kazakistan başta olmak üzere Avrasya bölgesindeki akademisyenlerle ve çeşitli düşünce kuruluşları ile işbirliği

2015 жылғы 7-желтоқсанда Түркия Республикасының Қазақстан Республикасындағы Төтенше және өкілетті елшісі, доктор Невзат Уянык Алматы қаласына жасаған сапары барысында Еуразия ғылыми-зерттеу институтын аралады. Институт жұмысымен танысу барысында институт қызметкерлерімен танысып, институттың мүмкіндіктері жайлы мәлімет алған соң институт директоры, доцент, доктор Невзат Шимшек Еуразия ғылыми-зерттеу институты шеңберінде атқарылып жатқан іс-шаралар туралы баяндама жасады. Институт директоры өз баяндамасында Қазақстан және Еуразия аймағындағы түрлі сарапшы мамандар және ғалымдармен, түрлі ғылыми-зерттеу институттарымен байланыс орната отырып, конференция, семинар және семинар-практикумдар ұйымдастырылғанын айтып өтті. Түркия Республикасының Қазақстандағы Төтенше және өкілетті елшісі Невзат Уянык, институттың жобалары мен іс-шаралары туралы өз пікірі мен ұсыныстарын жеткізіп, Астанадағы кейбір университеттер мен ғылыми-зерттеу мекемелерімен ынтымақтастық орната отырып, институттың Астана қаласында да түрлі іс-шаралар өткізуінің маңыздылығын атап өтті.

yaparak konferans, forum, çalıştay ve seminerler düzenlemenin yanı sıra çeşitli konular üzerinde ortak akademik projeler geliştirildiğini ifade etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Astana Büyükelçisi sayın Dr. Nevzat Uyanık ise enstitünün proje ve faaliyetleri hakkında kendi görüş ve önerilerini ifade ederek Astana'daki bazı üniversite ve düşünce kuruluşları ile işbirliği yapma suretiyle Enstitünün Astana'da da bazı faaliyetler yapmasının önemli olduğunu belirtmiştir.

**10 ARALIK 2015
TARİHİNDE AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
ARAŞTIRMACILARINDAN
KANAT MAKHANOV
“KAZAKİSTAN’IN BÖLGESEL
VE KENTSEL GELİŞİMİ” ADLI
SEMİNER VERMİŞTİR.**

ҚАНАТ МАХАНОВТЫҢ
«ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АЙМАҚТЫҚ
ЖӘНЕ ҚАЛАЛЫҚ ДАМУ» АТТЫ
СЕМИНАРЫ

2015 жылғы 10-желтоқсанда Қанат Маханов «Қазақстандағы аймақтық және қалалық даму» тақырыбындағы семинарда негізгі қалалар мен аймақтар арасындағы кіріс теңсіздігі, мемлекеттік бюджеттің аймақтық бюджеттерге қосқан үлесі және кенттену жобалары мен саясаты туралы терең ақпарат ұсынды. Аймақтық жалпы ішкі өнімнің табысы туралы тізімде алғашқы орынға ие Атырау қаласы мен тізімнің соңында орын алған Оңтүстік Қазақстан аймағы арасындағы табыста 7 есе айырмашылық байқалатынына ерекше тоқталып өтті. Сонымен қатар тізімдегі алғашқы орындарды Алматы мен Астана қалалары және мұнай шығаратын қалалардың иемденгеніне назар аударды.

Мемлекеттік бюджеттен Атырау қаласынан басқа барлық аймақтардың бюджетіне

Kanat Makhanov “Kazakistan’ın Bölgesel ve Kentsel Gelişimi” adlı seminerinde ana hatlarıyla bölgelerin arasındaki gelir dengesizliği, ulusal bütçenin bölgesel bütçelere katkısı ve kentsel gelişim proje ve politikaları hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Gayri Safi Bölgesel Hasıla gelirlerine bakıldığında listede birinci sırayı Atrav şehrinin aldığını ve listenin son sırasında yer alan Güney Kazakistan bölgesi ile arasında yaklaşık olarak 7 kat gelir farkı olduğunu altını çizmiştir. Listedeki ayrıca

әртүрлі мөлшерде қаражат бөлінген. Әсіресе, солтүстік, оңтүстік және шығыс аймақтар бюджеттік көмекке зәру болып отыр. Жіберілген қаражат Шығыс Қазақстан аймағы бюджетінің 70 %-ын, Солтүстік Қазақстан 75 %-ын және мемлекеттік бюджетке тәуелді болып отырған Оңтүстік Қазақстан аймағы бюджетінің 80 %-ын құрап отырғанын айтты.

Семинарда қала дамуы мен қалалардың экономикаға қосқан үлесі туралы ақпарат

Almatı ve Astana şehirleri ve petrol çıkarılan şehirlerin en üst sıraları aldığını belirtmiştir.

Ulusal bütçeden Atırav şehri dışında tüm bölge bütçelerine çeşitli oranlarda kaynak aktarıldığını belirtirken Güney, Kuzey ve Doğu bölgelerinin bu yardıma ileri derecede bağımlı olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu transferlerin Doğu Kazakistan bölgesi bütçesinin %70'ini, Kuzey Kazakistan için bu sayının %75 civarında olduğunu belirtmiş, bu yardıma en bağımlı olan bölgenin ise %80'i aşan oran ile Güney Kazakistan bölgesi olduğunu sözlerine eklemiştir.

Seminerinin devamında kentsel gelişimin ve şehirlerin ekonomiye katkıları üzerine bilgiler sunan Makhanov Kazakistan'daki şehirler üzerine yaptığı araştırma sonucu şehir büyüklüğü ile şehrin gelişimi arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Kazakistan'da kentleşme oranının yüksek olduğunu belirtirken kentleşme seviyesinin 2007'deki düşüşünü şehir tanımında nüfus limitinin artırılması ile bazı şehirlerin statülerini kaybetmelerinden kaynaklandığını ifade etmiştir. Kentleşme proje ve politikalarını yürütmesi için 2013 yılında Bölgesel Kalkınma Bakanlığının kurulduğunu lakin çeşitli sebeplerden dolayı bu bakanlığın 2014'ün Ağustos ayında kapandığını ve görevlerini Ulusal Ekonomi Bakanlığına devrettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, devlet projeleri arasında en göze çarpan projenin mono şehirler geliştirme programı olduğunu dile getirirken bu projelere gereken ilgi ve desteğin gösterilmemesinden dolayı verimli sonuçların alınamadığını belirtmiştir. Seminerin sonunda katılımcılar kentleşme, bölgesel ekonomi ve kentleşmenin tarım sektörüne etkileri konularında görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

берген Маханов Қазақстандағы қалаларға байланысты жасаған зерттеу нәтижесінен қалалардың өсуі мен дамуы арасында оң байланыс байқалғанын баяндады. Қазақстанда кенттену пайызының жоғары болғанына баса назар аударып, бірақ 2007 жылы кенттену үрдісінің азаюы қала халқы санының шамадан тыс артуы мен кейбір қалалардың дәрежесінен айырылуына байланысты екенін атап өтті. Кенттену жобасы мен саясатын жүзеге асыру үшін 2013 жылы Өңірлік даму министрлігі құрылды. Бірақ әртүрлі себептерге байланысты бұл министрлік 2014 жылдың тамыз айында жабылып, міндеттері Ұлттық экономика министрлігіне жүктелді. Сонымен қатар мемлекеттік жобалар арасында аса маңызды саналатын моноқалаларды дамыту бағдарламасы екенін, бірақ аталмыш жобаларға қажетті қолдау көрсетілмегендіктен оңтайлы нәтижелерге қол жеткізілмегеніне тоқталды. Семинардың соңында қатысушылар арасында кенттену, аймақтық экономика және кенттенудің ауыл шаруашылығына әсері сияқты тақырыптарда пікір-талас өрбіді.

Akademik **Türkçe** Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu vermeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Ocak 2016 Sayı: 01
Қаңтар 2016 жыл №01